

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

BÜTÜN ROMANLARI

Dudaktan Kalbe

İNKILÂP

DUDAKTAN KALBE

Vefik Paşa, halsiz halsiz yerinden kalktı.

Kulenin etrafını dört yandan saran sundurma teras, baştan başa çardaklarla kaplıydı. Ay ışığı, asma dallarını tarıyor; yaprakların, üzüm salkımlarının büyümüş gölgeleriyle döşeme taşlarına bir masal sarayı nakışları çiziyordu.

Vefik Paşa, yemek odasına girdiği vakit birdenbire canlandı. (Bir heyecan hissettiği vakit Fransızca, iş ve politikadan bahsederken ingilizce söylerdi!) Hayretle kollarını kaldırdı; küçük, kısa vücudunu yükseltmek ister gibi ayaklarının ucunda kalkınarak Fransızca :

— Azizim, burası bir peri âlemi, bir bin bir gece sarayı hazinesi, dedi.

Yemek masasının üstü baştan başa kristal üzüm tabaklarıyla donanmıştı. Allı, morlu, sarılı, yeşilli salkımlar asma lambanın donuk ışığı içinde renkli mücevherler gibi parlıyordu.

Vefik Paşa, Türkçe olarak devam etti.

— Her halde «Cem»in meşhur sofrası da buna benzer bir şey olacak... Sana hak verdim Münir... Yenilip içilmeğe mahsus hasis şeylerle hemen hemen sanayi-i nefise yaptın...

Münir Bey, eserinden memnun bir sanatkârın mağrur tevazuuyla ellerini ovuşturdu : «Zannedirim» dedi, sonra söyledikçe hararetle devam etti:

— Her sene bu mevsimde böyle canlı bir müze kuruyorum... Bunu sana da gösterebildiğime memnunum... Müzemin asıl kıymeti neresindedir, biliyor musun? Bu gördüğün üzümlerden birçoğu kendi icadımdır... Dünyadan alâkamı kesip bağlanma çekildikten sonra üzümcülüğe sevdayı sardırdım... Bağları iyi işletsem bana İzmir'in en büyük servetini getirebilir... Fakat, bilirsin ya, ben hayatta daima menfaatten ziyade keyfimi düşündüm. Bağlarımla bir tüccardan ziyade bir sanatkâr DUDAKTAN KALBE 7

gibi meşgul oluyorum... Çoluksuz çocuksuz hayatımın bütün merakını yeni üzüm cinsleri yetiştirmeğe verdim... Açıcılık fennini bir sanat haline getirdim... Yeni renkte, yeni lezzette bir üzüm cinsi bulduğum vakit yeni bir hayat icad etmiş gibi gururlanıyorum...

Vefik Paşa, arkadaşının yüksek omuzunu okşaya-bilmek için kolunu olanca genişliğiyle açıp kaldırdı:

— Bu, âdeta bir hastalık ki, ismine... meselâ «Sta-filomani» demek lâzım... Tabir güzel değil mi? Maama-fih üzümle sanayi-i nefise arasındaki münasebet inkâr edilmez... Tasavvur et ki şarkta şiir şaraptan, yani üzümünden, Yunan'da tiyatro «Baküs» âyinlerinden, Latinlerde...

Vefik Paşa, öteden beri kendini bir güzel sanatlar münekkidi sanır, fırsat' düştükçe etrafındakilere zorla manasız ve karışık nazariyeler dinletirdi. Arkadaşının eski za'fmdan hâlâ kurtulamadığını hisseden Münir Bey, tehlikenin önünü almak için

Vefik Paşa'nın dudaklarına bir salkım uzattı: «Leb-i Nigârım»'dan mutlaka birkaç tane yemelisiniz!... Onda bir kiraz lezzeti bulacaksınız... Bunları yemekte o kadar beğendiğiniz «Nur-i Nigâr»'lar ile şu karşiki tabakta yaldızlanmış gibi görünen «Tâcız»'lerin evlenmesinden aldım... Şekil ve renk itibarıyla analarına, babalarına hiç bir benzer cihetleri yok, değil mi? Tabiatın anlaşılmaz kanunları var azizim... insanlarda olsa fenaya çekeriz... «Mutlaka işe şeytan parmağı karışmış, kadın tarafından hiyanet var!» deriz... Fakat izdivaç, yani aş elimle olduğu için bu şüphe vâridolmaz. işte bir yeni cins daha... «Çardak Hurması...» Yalnız şekli, parlak tuzlu beyaz rengi değil, lezzeti de biraz hurmaya benzer... Küçük bir istırtat... Gizli bir ümidim, büyük bir hırsım var ki, sana tevdi edebilirim... Ben, üzümlerle çiçekler arasında bir sıhriyet vücuda getirmek tabiata yeni bir izdivaç kanunu hediye etmek ümidindeyim... Bu izdivacın mahsullerini hele bir tasavvur et... Meselâ şu alacalı necef taşlarına benzeyen «Mah-ı Seher»'le bir menekşe, yahut gülden alınmış bir çocuk... Menekşe, yahut gülün kokusunu bir lezzet halinde veren bir üzüm... Görüyorsun ki ben de şair, heykeltaş filân gibi hayat yaratan bir sanatkârım... Vefik Paşa, kahkahalarla gülüyor, biraz evvel bir tek üzüm yemeğe mecali olmadığını söylediği halde her tabağın önünde ayrı ayrı duruyor, her birisini eline alarak lambaya tutuyor, hepsinden birkaç tane tadıyordu. Prens Vefik Paşa ile Münir Bey pek eskiden beri birbirlerini tanıyorlardı. Kırk sene evvel aileleri, birini İzmir'den, ötekini Mısır'dan, Paris'te tahsile göndermişti. Bu iki genç, orada hemen hemen beraber yaşamışlar, az çalışıp, çok eğlenmişlerdi. O zamana ait öyle-hâtıraları vardı ki, yıllar geçtikçe aralarındaki bağları bir kat daha kuvvetlendirmişti. Daha sonra tesadüf, onları İstanbul'da birleştirmişti. İkisi de beş sene kadar Şû-ra-yı Devlet âzâlığında arkadaşlık etmişlerdi. Nihayet Münir Bey, sefaret kâtipliğiyle birçok seneler Londra'da bulunmuştu. Her sene birkaç ay İngiltere'de yaşamağa giden Vefik Paşa, eski arkadaşıyla sık sık buluşurdu. Prens Vefik; kibar, centilmen, biraz sefahate meyilli bir adamdı. Büyük emellere, büyük fikirlere bağlanmağa ruhu müsait değildi. Kendisini bir vazife esiri olamayacak kadar geniş fikirli, bir hayat intizamı kabul edemeyecek kadar sanatkâr ruhlu zannedirdi. Karısının ölümünden sonra hiç bir ciddi işle meşgul olmamış, küçük bir kızıyla beraber memleket memleket gezmeğe başlamıştı. Kibar su şehirlerinin, meşhur at koşularının ve hele sergi ve tiyatroların mevsimini kaçırmamağa gayret ederdi. Gittiği yerlerde daima sanatkârlarla düşer kalkar, onlarla temasta bulunmayı bir nevi fazilet bilirdi. Ciddî akrabaları bu hallerini hoş görmezler, onun bir hafif ahlâklı sanat serserisi olduğunu söylerlerdi. Bu dedikodular kulağına geldikçe istihfafla güler, muhteşem bir edâ ile : «Sanat asaleti hiç bir asaletle kabil-i mukayese değildir... Bu sanat serserisi unvanı bana bütün unvanlarımdan ziyade gurur veriyor.» Hasep ve nesebinden bahsedildikçe, kendisine «Prens» denildikçe sıkılmış gibi görünür; yorgun, istihfafkâr vaziyetler alırdı. Fakat «kim olduğunun» uzun müddet bilinmemesine de tahammül edemezdi. Bir mecliste yabancılara tesadüf ederse «kim olduğunu» öğretimeye kadar uğraşır, üzüldü. Hâlis kan bir prens olduğunu öğrettikten sonradır ki, öteki arkadaşlarının derecesine iner, kim olduğunu unutmamalarını rica ederdi. Lokanta ve meyhane duvarları için karpuz, üzüm, balık,

İstakoz levhası yapan züğürt «ölü tabiat» ressamı, sarhoşluk yüzünden orkestralardan kovulmuş serseri çalgıcılar ondan «fikir» almağa gelirdi. Vefik Paşa, sanata ait birçok fikirler ve mütalealarla beraber, onlara bir miktar da para verirdi. Kızı Cavidan'ı portatif eczanesi ve kıymetli teşbih koleksiyonuyla beraber her gittiği yere götürmüştü. Mütemadiyen istim üstünde geçen bu «yüksek serseri» hayatı sebebiyle Prens Cavidan, esaslı bir tahsil görmemişti. O da babası gibi mütasallıftı; o da sanatı kıymetli bir süs gibi kullanıyordu. Fakat çehresi gibi zengin, renkli, göz aldatici bir zekâsı vardı. Mec -nualardan, edebiyat kitaplarından, sanat mahfilleri dedikodularından toplanmış köksüz, fakat süslü, renkli fikirlerini oldukça iyi idare ediyor, babası gibi, nutka başlar başlamaz foyasını meydana vermiyordu. Münir Bey, biraz rintmeşrep, sade, mâkul bir adamdı. Bu baba - kızıdaki alâyiş merakı ve sanat amatörlü-ğüyle belli etmeden hafif tertip alay ederdi. Böyle olduğu halde ikisini de severdi. Gerçi tasallüf düşmanıydı.

10

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

11

Fakat onların başkalarından ziyade kendilerini aldatıp mesut olduklarını görür, bu tesallüfte bön, sâf bir samimiyet bulurdu.

On sene evvel İzmir'deki bağlarına çekilen Münir Bey, eski arkadaşını epeyce zamandan beri görmemişti. Vefik Paşa, arasıra ona mektuplar yazıyor: «Hem yâr-ı kadîm nezdinde birkaç gün ihya-yı hâtırat-ı sebep etmek, hem Ayasuluğ harabeleri bakaya-yı bedîyesini intak ile huzur-i tarihte birkaç saat-i istiğrak geçirmek istiyorum.» diyordu.

Nihayet, o yaz bu arzuyu yerine getirmeğe fırsat bulmuş, bir miras işi için İstanbul'dan Mısır'a geçerken beş altı günlüğüne İzmir'e uğramıştı.

*

— Baba, niçin benimle beraber gelmedin... öyle bir fırsat kaybettin ki!...

Vefik Paşa ile Münir Bey, başlarını teras kapışma çevirdiler. Cavidan, gecenin güzel endamına bir heykel vakarı veren çerçevesi içinde duruyor, çardağın kurşunî nakışları yüzünde, beyaz elbiselerinde oynaşıyordu. Ev sahibi, genç kıza doğru yürüdü; yüksek vücudunu biraz eğerek, hafifçe müztehzi bir resmiyetle :

— Prens, dedi, bir dakika içeri zahmet ediniz... Fahametlû pederinizin sadık bir eski arkadaşı sıfatıyla size muhteşem, hükümdarane bir hediyem var... «Muhteşem, hükümdarâne» deyişime gülüyorsunuz... Kim bilir şimdiye kadar size ne kıymetli hediyeler verildi... Bunları takdim edenler daima biraz kızardılar, size lâayık bir şey olmadığını mahcubane söylediler... Ben, bilâkis hediyem için gayet mağrurum prenses... Ebediy-yen yaşayacak bir yadigâr, yedi senede vücuda gelmiş canlı bir «şaheser»... «İnsan hayat da yaratabilir» diye gösterebileceğim bir eser...

nevi tazueı u«« —

Baba, kız, birbirlerine bakarak gülüyorlardı. Münir Bey, masanın ortasından kenarları oymalı bir billur tabak aldı, içinde açık yeşil bir üzüm salkımı vardı... Ev sahibi tabağı lambaya doğru kaldırdı:

— Şuna bakınız prenses... Hangi esatir efsanesinin zümründe bundan daha tatlı bir yeşillik tahayyül edilebilir?... İçlerine dikkat ediniz... Üçer, dörder şeffaf çekirdekleri var ki, elmas kırıntılarına benziyor... Sanki bu zümrütleri içlerinden aydınlatan ziyayı onlar neşreliyor. .. Yedi senelik emeğimin mahsulü olan bu üzüm, müsadenizle isminizi taşıyacak... İnsaniyet onu «Prenses Cavidan» diye tanıyacak...

Münir Bey, gözlerinde bir gizli istihza pırıltısıyla devam ediyordu :

— Hediye ne için «Muhteşem, hükümdarâne» dediğimi şimdi anladınız. İncinin, zümrüdün ne kadai" uzun olsa muayyen bir ömrü var ...Bu salkım, taravetini yarın sabaha kadar güç muhafaza edecek... Fakat gelecek sene, öbür sene, öbür asır, hulâsa, dünya durdukça tekrar hayata gelecek... Prenses Cavidan, her sene yaz sonunun böyle en güzel bir gecesinde doğup yaşayacak...

Cavidan, salkımın ucundan bir küçük parça kopardı. Gülerek bir topluiğneyle yakasına ilaştirdi.

Üzüm sergisini bırakarak tekrar terasa çıkmışlardı Vefık Paşa, kızına sordu :

— Nerelerde dolaştın, Cavidan?

— Bağıın tâ öbür ucuna gittim... Mehtapta bağların içinde yürümek ne kadar güzel oluyor, baba... Hiç dikkat etmemiştim... Topraklar baştan başa çıplak, ağaçsız... sade sıra sıra kütüklerin küçük gölgeleri var... Birdenbire karşı taraflardan bir keman sesi gelmeğe başladı... Meşhur «Şark Noktürn»ünü çalıyordu... Hem de ne güzel, ne fevkalâde bir çalış, baba...

12

DUDAKTAN KALBE

Prens Vefık, ağır ağır başını sallayarak izah etti:

— «Ekseküsyon»un «fomö» bir şey olacağını tah-> min etmem... Zannederim, mehtap senin «empresyona-bilite»ni artırdı...

Sonra, Münir Beye döndü :

— Bu «Şark Noktürnleri», ne büyük şöhret kazandı... Nereye gitsem ona tesadüf ediyorum... Tasavvur et ki meyhane ve kahve gramofonları bile onu çalıyor... Fakat ne de olsa Arapderesinin bu alaturka dekoru içinde bu «müzik» tuhaf düşüyor...

Ev sahibi karşılık verdi:

— Size bundan daha tuhaf bir şey söyleyeceğim... Bu alafranga «Şark Noktürnleri», bu alaturka Arapde-resinde doğdu... Bestekârı Hüseyin Kenan adında bir izmirli çocuktur. Hemen hemen burada, bu Bozyaka bağlarında büyüdü... Prenses, kemanın çok iyi çalındığını söylemekte hata etmedi... Çünkü onu bizzat bestekârın yayından dinledi. Hüseyin Kenan, iki günden beri burada, dayısının bağında misafir bulunuyor...

Baba, kız, hayretle birbirlerine bakıyorlardı. Münir Bey devam etti:

— Hüseyin Kenan, baş komşum Saip Paşa'nın yeğenidir... Küçük yaşından beri tanırım. Mahcup, çekingen, nazlı bir çocuktur... Bazı sebeplerden dolayı Saip Paşa, kız kardeşini de, yeğenini de sevmiyordu. Saip Paşa, ikide birde belediye reisi intihap edilir, ikbal budalası bir adamdır... Nedense hemşirezadesinin adam olamayacağına inanıyor, onu esnaf yapmayı istiyordu. Ben, araya girerek

Mühendis mektebine, yazdırdım... Mektebi güçlükle bitirdi. Birkaç sene küçük memuriyetlerde dolaştığını, bir zaman da İstanbul'da musiki dersleri vererek fakirhane yaşadığını işitiyordum. Hâlâ unutmam, bir gün Saip Paşa'ya tesadüf ettim. Kardeşine ve yeğenine karşı ateş p sk r yordu... Meğer Kenan, an-nesinin Kemeraltı'ndaki küçük d kk nını satıp Avrupa'ya gitmiş...   dört sene ondan haber alamamıştım. Geçenlerde bir Avrupa mecmuasını karıştırıyordum. Gözüme Kenan'a benzeyen bir resim ilişti... Altındaki yazıyı okudum : «Genç ve değerli Türk virtüözü Hüseyin Kenan» diyordu. Mecmuada bir de tenkid makalesi vardı ki, onun verdiği bir konserden bahsediyordu : Kenan, büyük istidadını teslim ettirmiş, konserin kendi bestelerine ait olan kısmı da çok beğenilmiş...

İstanbul matbuatının sermayesiz, dedikodusuz bir zamanıydı. Gazetelerden biri, Kenan için yazılan yazılardan birkaçını tercüme etti. Sonra,  teki gazeteler de, v det olduğu  zre, ondan görerek sütün sütün bentler yazdılar. Avrupa, bir adamın ehliyet ve ehemmiyetinden, bahsederse tabîî o adamdan artık şüphe etmeğe mahal kalmaz... Senelerce aramızda sefalet içinde yaşayan bu meh l sanatkârı birdenbire göklere uçurdular, emsalsiz bir dâhi yaptılar. Kenan, gölgede yaşayacak bir şahsiyet değildi. Fakat söyledikleri gibi, bir dahi de olduğuna inanmıyordum. «şark Noktürnleri»nin gördüğü büyük rağbet, onun şöhretini artırdı... Kenan'ın mutlaka s r neceğini söyleyen, daima bunun için üç sene mühlet veren Saip Paşa'nın şimdi onunla ne kadar iftihar ettiğini bilemezsiniz. Geçenlerde izmir'deki edeb  mecmualardan birinde kendi resmini neşrettirdi. Altında «şehrimizin Belediye Reis-i Muhteremi ve bestekâr Hüseyin Kenan Beyin dayısı. Saip Paşa Hazretleri» yazısını okuduğum vakit gülmekten katılıyordum.

Kenan, dayısının ısrarları üzerine iki, üç aylığına İzmir'e geldi... Bu müddet zarfında yeni bir eserini de tamamlayacakmış... D n sabah bana uğramıştı... Eseri hakkında malûmat istedim... Paris'te tanıdığı Suriyeli bir şair kaleminden çıkma bir opera... Onu besteliyor...

Mevzu, Harun rreşit zamanına ait güzel bir hik ye... Vakayı çok iyi anlamış ve duymuş... Bu işi muvaffakiyetle bitirebilirse Kenan, zamanımızın meşhur bir kompozit r  olacak.

Vefik Paşa ve Cavidan, bu sözleri derin bir alâka ile dinlemişlerdi. İhtiyar prens, telleri sayılacak kadar seyrek sakallarını çekiştirerek :

— Aziz arkadaşım, dedi, ikramlarını unutamayacağız... Fakat bizi daha ziyade memnun etmek için ne yapacaktın, biliyor musun? Bu gece bu şayan-ı dikkat genci de davet edecektin...

Cavidan, hararetle babasını tasdik etti:

— Bu genci tanıdığımıza çok memnun olacaktık... Ev sahibi izahat verdi:

— Emrederseniz, dedi kaybolmuş bir şey yok... Ya-rm gece onu da davet ederiz. Hatta isterseniz şimdi bile mümkün... ne kadarcık yer... Zeynel'i göndereyim, gelmesini rica edeyim...

Bu, güzel bir fikirdi. Baba, kız memnuniyetle birbirlerine baktılar.

Vefik Paşa, gözlerini büzdü, baş parmağını kaşları arasına soktu: (Kendisine güzel bir fikir geldiği vakit daima böyle yapardı.)

— Yapılacak daha şık bir hareket var... Genç vir-tüoza şimdi bir baskın vereceğiz. Ziyaretimizin bu çocukta uyandıracığı teessür ve heyecanı düşün, Cavidan.

Vefik Paşa, başkası için hazırladığı bu heyecanla kendisi titriyor, Türkçeyi bırakıp Fransızca olarak sözüne devam ediyordu:

— Gece vakti bu peri âlemi dekoru içinden iki şahıs zuhur ediyor... Bunlar bir prensle bir prenestir. Çocuğun cümlei asabiyesini sarsacak bir teessür... Belki bu heyecan, operasına bile sirayet edecek.

Bekçi Zeynel, elinde kocaman bir sopa ile önlerine

I

düştü, bağın içinde ağır ağır ilerlemeğe başladılar. Kütükler birbiri ardısıra karanlık dalga dizileri gibi tâ uzaklara yayılıp dağılıyor, ay aydınlığı çıplak toprakların üstünde su birikintilerine mahsus ağır parıltılarla yanıp sönüyordu.

Bağın nihayetindeki tahta kapıdan ince dikenli bir yola çıkmışlardı. Kurumuş dikenler arasından kertenkeleler hışırdıyor, ağustosböcekleri etrafı dayanılmaz bir uğultu içinde bunaltıyordu.

Bağların yorgun, sıcak kokuları ağır bir bulut gibi nefeslerini tıkıyor, sıcak şaraplar gibi başlarına vuruyordu.

Patikanın aşağıdaki araba yolunu gören bir yerinde durmuşlardı. Cavidan, babasına yolun uzak bir noktasını gösterdi:

— Bak baba... Şu gölgeler insan değil mi? dedi. Hep birden, genç kızın gösterdiği yere baktılar. Yolun öte başından irili ufaklı garip bir gölge kfilesi geliyor, en önde bir merkep yürüyordu.

Münir Bey, misafirlerine izahat verdi:

— Bu mevsimde buralarda âdettir... Geceleri böyle bağdan bağa misafir kfileleri gelip gider... Fakat niçin böyle sessiz gidiyorlar... Bunlar ekseriya türkû filân söylerler, gürültü ederler...

Bu sessiz kfile, biraz daha ilerledikten sonra bir bağ kenarında, küçük bir taş kulenin önünde durmuştu. Birdenbire bir çığlık, bir gürültü koptu. Billur gibi çocuk kahkahaları, karşiki tepelere aksediyor, karmakarışık sesler ağır bir kemanın refakatiyle bir ninni havası söylüyordu.

Vefik Paşa ile Cavidan, şaşırıp kalmışlardı. Münir Bey, gülerek izah etti:

— Bu kule, Şem'i Dede isminde bir ihtiyar dervişindir... Yarı meczup, fakat rint, ehl-i dil bir adamdır... Bozyaka'da herkes onu tanır ve sever... Şimdiye kadar yalnız yaşıyordu... İki ay evvel genç bir kadınla evlen-' di... O vakitten beri herkes dedeye lâtife eder... Anlaşılan bu gece Kenan, çoluk çocuğu toplamış, dedeye azizlik etmeğe gelmiş...

Ninni, gittikçe artan kahkahalar, çingiraklı çocuk haykırıışmaları içinde bozuluyor, civar kulelerin pencerelerinde ışıklar dolaşıyor, köpekler uluyordu.

Nihayet, küçük taş kulenin tahta kepenklerinden biri açıldı, elinde mumla beyazlı bir insan hayaleti belirdi. Şem'i Dede'nin elini, kolunu sallayarak bağırdığı anlaşılıyor, fakat gürültü içinde sesi işitilmiyordu.

Münir Bey, misafirleriyle beraber patikadan caddeye indiği vakit neşe, gürültü son dereceyi bulmuştu. Şem'i Dede'yi beyaz entarisi, güveylik kırmızı mercan terlikleriyle eşeğe bindirmişler, kabile, yeniden'yola dü-zülmüştü. İhtiyar damadı bağıra çağıra kim bilir nerelere götürecekler, ne kadar dolaştıracaklardı?

Münir Bey ve misafirleri yol üzerinde gördükleri vakit kahkahalar yavaşladı, türküler kesildi. Kabile uzaktan zannedildiği gibi sadece bir çocuk alayı değildi. Küçüklerin arasında kocaman gençler, yeldirmeli kızlar da vardı.

Münir Bey, uzaktan seslendi:

— Dedem, nedir bu hal?...

ihtiyar derviş, cevap verdi:

— Ne olacak beyim. Kurt kocayınca köpeklerin maskarası olur...

Kalabalık, yeni gelen misafirlerin etrafında bir halka çevirmişlerdi. Kenan, kısa beyaz yeldirmeli bir güzel kızla beraber eşeğin yularını tutuyordu. Ceket ve

DUUAK.TAN K.ALBİ1

17

fesi yoktu. Beyaz sadakor gömleğinin göğsü açık, kolları dirseklerine kadar sıvalıydı. Münir Bey, onu misafirlerine takdim ettiği vakit şaşırdı, yarı çıplak vücudundan utanıyor gibi mahcubane gülümseyerek ellerini göğsü üzerine kavuşturdu.

Esmer yüzü, karanlıkta belli olacak kadar kızarmıştı.

Vefik Paşa, minimini kavruk vücudundan nasıl çıktığına hayret edilen kalın, çatlak sesiyle :

— Sanatkârı bu kadar artistik ve karakteristik bir dekor içinde tanıdığımı çok memnunum, dedi. Sonra etrafını çeviren gençlere, çocuklara, uzun sakallı, çıplak kafalı Şem'i Dede'ye, sevimli çehreli eşeğe karşı kısa bir nutuk söyledi.

Kenan, hafif bir gülümsemeyle önüne bakarak dinliyordu. Cevabı, çıplak-, bacakları dizkapaklarına kadar . örten kısa, beyaz entarisini bir Roma İmparatoru guru-ruyle taşıyan Şem'i Dede verdi:

— Paşa Hazretleri, Kenan oğlumuz ilk feyzini bu topraklardan ziyade bu fakir ve âciz Şem'i Dede'den aldı. Kenan'a ilk musiki nefesini fakir nefhetmiştir.

Çıplak başı, mehtabın içinde pırıl pırıl yanıyor, küçücük yeşil gözleri gür kaşlarıyla uzun sakalının arasında pırıl pırıl parlıyordu.

Yabancılarla beraber bulunduğu vakit çehresine daima vakur, sakın, hissiz bir ciddiyet veren Cavidan, kendini tutamıyor, güldüğünü göstermemek için başını Münir Beyin arkasına saklıyordu.

Dede, devam ediyordu:

— Maazâlik, yumurta kabuğundan çıkar, kabuğunu beğenmez, fehfasma Kenan Bey oğlumuz da ikti-sab-ı şöhret ettikten sonra dedeyi boşladı... «Dede'yi boşlamak» sözünden bir mana-yı remzi kastediyorum...

F. 2

18

DUDAKTAN KALBE

UUUAKTAN KALBE

19

Yani alaturka musikiyi bırakıp alafrangaya çevirdi... Kanaat-i fakiranemize göre bir tohum doğduğundan gayrı toprakta bir neşvünema-yı tam idrak edemez... Amma diyeceksiniz ki Kenan, senin meslekte sebat edeydi sen gibi bir... hâşâ huzur... dolsuz dede olur kalırdı. O da başka bir bahis... Vefik Paşa, kızına döndü :

— Görüyor musun Cavidan... Bu şarkta ne «pitoresk» adamlar var, dedi.

Bu tesadüf sayesinde, çocukların elinden kendini kurtaran Şem'i Dede, yeni misafirlere mutlaka ikram etmek istiyordu. Bahçesinin bir köşesine temiz beyaz hasırlar serilmişti. Ömründe ilk defa hasır üstünde oturan Cavidan, babasının dizlerine dayanıyor : «Ne yeni tahassüs, baba... Bu gece tam bir şark hayatı yaşadık...» diyordu. Şem'i Dede'nin üzümlelerini yemeğe kimsede takat yoktu. Fakat içeriden «ney»'ini getirdiler, ona birkaç eski beste çaldırdılar.

Kenan, biraz sonra kafileden ayrılmış, Münir Beyin misafirlerine refakat etmişti. Bağa döndüğü vakit, ay ılıca tepelerinde batıyordu. Sabah, yorgun yorgun dallarını bırakan ağaçların tepesinde bir hafif buğu halinde ağarmağa başlıyor; yaprak kümeleri, çalı yığınları arasında kuşlar ötüyordu.

Annesi Melek Hanım, hâlâ yatmamıştı. Oğlunun bu kadar geç kalmasını merak ediyor, aşağı odanın açık penceresi önünde, nahif omuzlarında bir yün atkı ile onu bekliyordu. Uzakta bir köpek uludu, dış kapıya giden ince yol üstünde bir gölge belirdi.

Melek Hanım, yolu daha iyi görmek için uzandı: — Kenan... Kenan... Sen misin? diye seslendi. Kenan, cevap vermedi; adımlarını daha yavaşlattı, kendi parçalarından birini ısıklıkla çalmağa başladı.

Bir zamandan beri gergin keman telleri gibi en hafif bir tesire karşı, derin, gizli ahenklere boğulan hasta sinirleri, hele böyle sabah saatlerinde mütemadi bir ihtizaz içinde yaşıyordu. Heyecan ısılgâ bir musiki aleti hassasiyeti ve rikkati veriyor, muğlak ruhunun ümidini, arzusunu, hüznünü, neşesini bütün ince renkleriyle söylüyordu.

Hâlâ ısılgâna devam ederek çardakların altından yürüdü, annesinin durduğu pencerenin önüne geldi.

— Niçin bu kadar geç kaldın, Kenan?

— Ben oradan ıkalı çok oldu anne... Bahçe aralarında dolaştım... Tâ Kırkçamlar'a kadar gittim...

— Tek başına oralarda gezmekten korkmadın mı? Yapma böyle Kenan...

Kenan, alçak pencereye kollarını uzatarak annesinin ince bileklerini tutmuştu. Mavi gözlerinde süzgün bir istiğrakla gülümsedi:

— Ben mi korkacağım? Oğluna ilıebilecek bir kuvvet tasavvur ediyor musun?...

Hayat artık benim, anne... Ben, artık talihsizliği mağlûp ettim...

Derin bir yaşamak zevkiyle titreyen kollarını uzattı, annesinin çelimsiz, zayıf vücudunu yakalayarak zorla pencereden dışarı aldı.

Senelerce ayrılıktan sonra onu ilk defa kollarına alıyormuş gibi sıkıyor, hâlâ gençliğini muhafaza eden süzgün yanaklarını tekrar tekrar öpüyordu.

Melek Hanım, Kenan'ı yedi, sekiz yaşma dönmüş sanıyordu, o vakit de böyle zaman zaman anlaşılmaz bir rikkatle titremeğe başlar, mavi gözlerini yine böyle yaşlarla dolduran bir sevmek, sevilme ihtiyacıyla boynuna sarılırdı. Fakat daha büyüdüğü vakit bu tabiatını bırakmış, durgun, çekingen, mahzun bir genç olmuştu. Melek Hanım, oğlunun saçlarını okşadı: — Yatmayacak mısın Kenan, yorulmadın mı? Hasta olacaksın, dedi.

20

DUDAKTAN KALBE

Kenan, merdivenin taş basamağına oturmuş, annesini zorla dizlerinin üstüne almıştı. Çocuk gibi gülüyordu:

— Uyumak mı? Uyku bedbahtlar, hastalar içindir, anne... Bütün ruhuyla yaşayan mesut insanlar niçin uyusunlar?... Biliyor musun, bu saatlerde dünyada daha güneşleri batmamış, yahut ay aydınlıklarına batmış memleketler var... Orada Kenan'ın parçalarını alıyorlar, senin oğlunun dil ve kalbiyle dertlerini söylüyorlar, ağla^ yıp gülüyorlar... Yarın daha büyük bir eserim olacak. Artık ölümlerden bile korkum kalmayacak anne... Kenan; gömülmüş, dudakları müebbeden susmuş, ne çıkar? Kenan'ın ölmüş dudakları musikin ruhuyla söyleyecek... Bu ölü, söylerken bilâkis yaşayanlar susacak, sararacak, ağlayacak... Göreceksin ne kadar mesut olacağız... Ben, sırf kendi kuvvetimle talih-sizliği mağlûp ettim, anne... O kadar ıstırap çektim... Nihayet talih,-bana da güldü... Saadetimle için için yanıyorum.

II

Melek Hanım, ihtiyar bir yemiş tüccarının son çocuğuydu. Öteki kardeşleri erkek olduğu için babası onu hepsinden ziyade seviyordu. O vakit, ticaret işleri çok iyi gidiyordu. Bundan başka Melek de sahiden melek gibi bir kızdı. Daha 14 yaşını bitirmeden ona birçok kısmetler çıkmıştı. Salâhattin Efendi, kızı için bir türlü adam beğenmiyordu. Fakat ne çare ki, küçük kız; sâf; tecrübesiz gönlünü, babasının kâtiplerinden İstanbullu > bir gence kaptırmıştı. Ümitleri yoktu; ne Salâhattin Efendinin, ne de oğullarının böyle bir evlenmeye razı olmayacaklarını ikisi de biliyorlardı. İki sene sırlarını saklayabilmişlerdi. Fakat her aşk gibi bu da nihayet meydana çıkmış, dedikodu bütün İzmir'e yayılmıştı. İh-

i

DUDAKTAN KALBE

21

tiyar tüccar, vakayı öğrendiği zaman yüreğine inmesine bıçak sırtı kalmıştı. Bir kere mevki ve servet hakkında eski, kökleşmiş fikirleri vardı. Sonra bu genç kâtibi zaten sevmiyor, hemen hemen acıdığı için yanında tutuyordu. Nail'in mazisinde bir leke vardı: Üç sene evvel onu bir para meselesinden dolayı Manisa muhasebe memurluğundan azletmişlerdi. Mahkeme onu mahkûm etmek için kâfi delil bulamamış, beraat ettirmiş. Fakat buna rağmen Nail, bir türlü bu lekeyi silememiş, hayatını memuriyetten başka yerlerde aramağa mecbur kalmıştı.

Salâhattin Efendi nazarında genç kâtibin günahı bundan ibaret de değildi. Çalışkan, fakat biraz havai bir İstanbul çocuğuydu. Eğlenmeyi fazla seviyordu. Güzel ut çaldığı için arasıra ziyafetlere, işret âlemlerine davet ediyorlardı.

Salâhattin Efendi ile oğullan hemen o gün Nail'i kovmuşlardı. Melek'e de çok ağır muamele ettiler, onu altı aylığına Söke'deki halasına misafir gönderdiler. Böylelikle genç kıza ümitsiz aşkını, İzmir'e de bu çirkin vakayı unutturacaklarını umuyorlardı. Fakat netice tahminlerinin büsbütün aksine çıkmıştı. Nail, Denizli'de yeni bir-memuriyet almağa muvaffak olmuştu. Sonra, Söke'de bir mektep arkadaşının karısı vasıtasıyla arasıra Melek'e mektuplar gönderiyor; ondan cevaplar alıyordu.

Genç kız, Nail'i unutmak şöyle dursun, günden güne daha ziyade seviyor, ondan başka kimseyle evlenemeyeceğini, onun için her şeyi göze alacağını yazıyordu. İhtiyar tüccar, kızını İzmir'e aldırmayı düşündüğü sıralarda Söke'den bir telgraf aldı. Melek, Nail ile beraber kaçmış, hatta bir köy imamının evinde nikâhları bile kıyılmıştı.

Salâhattin Efendi'nin büyük oğlu, Saip, Nail'i tev-

DUDAKTAN KALBE

22

kif ettirmeyi, en küçük oğlu Hilmi, bu namus lekesini kanla temizlemeyi teklif ediyordu. Fakat ihtiyar baba ile öteki oğulları bu fikirde değillerdi. Kızları hem onlara, hem kendisine silinmeyecek bir leke sürmüştü. Onu artık ölmüş farzedecekler, bir daha adını anmayacaklardı.

Salâhattin Efendi, inadında sebat etmiş, iki sene sonra ölürlen bile kızını görmek istememişti. Servetini dört oğlu arasında taksim ediyor, Melek'e, Tilkük'te küçük bir ev ile Kemeraltı'nda bir kunduracı dükkânından başka mal bırakmıyordu.

Bütün gayretine, bütün fedakârlıklarına rağmen bu evlenme Melek Hanımı umduğu kadar mesut edememişti. Yaşma göre çok ağırbaşlı bir kadın olmuştu. Debdebe, saltanatta, süste gözü yoktu. Bıraktığı zengin hayat, feda ettiği büyük ümitler için bir an pişman olmamıştı. Kocasının muhabbetiyle avunup gidiyordu. Dokuma perdeli, basık, kara tavanlı köy evlerinin sefaletini görmüyor, en müşkül günlerde bile neşe ve cesaretini kaybetmiyor.

Nail, talihsiz bir gençti. Fakat, fena ve kalpsiz bir adam değildi. Karısını, on sekiz ay ara ile doğan çocuklarını sefalet içinde gördükçe eriyip bitiyordu. İlk aşk heyecanları içinde bugünleri tahmin edemediği için kendi kendine lanet ediyordu. Hafif tabiatını, bütün fena huylarını bırakmıştı. Karısını, çocuklarını biraz daha mesut ve rahat görmek için mütemadiyen çalışıp didiniyordu. Fakat talihsizlik onun yakasını bir türlü bırakmıyor, küçük aile, günden güne daha derin bir sefalete düşüyordu. Aydın Vilâyetinin bütün kasabalarını birer birer gezmeğe başlamıştı. Daima memuriyet ve memleket değiştiriyor, fakat hiç birisinde tutunamıyordu.

Bu sefalet içinde Kenan yedi, Afife beş yaşma gelmişti. Artık hiç bir işte muvaffak olamayacağına ina-

DUDAKTAN KALBE

23

I

nan Nail, kapkara bir adam olmuştu. Kederini unutmak bahanesiyle tekrar içmeğe, sıhhati gibi ahlâkı da günden güne bozulmağa başlıyordu.

İşte bu esnalarda idi ki, ailenin vaziyeti birdenbire düzeldi. Nail, daha çok para kazanıyor, daha canlı ve sinirli görünüyordu.

Fakat bu refah, uzun müddet devam etmedi. Bir gece jandarmalar evi bastılar, bir sebep söylemeden onu alıp götürdüler.

Melek Hanıma ertesi gün, kocasının yeni bir iftiraya uğradığını haber vermişlerdi.

Fakat bu seferki bir iftira değil; âdi, cüretli bir hırsızlıktı.

Nail; bunu açıkça itiraf ediyor, hemen hemen fütursuz bir tavırla :

— Başka türlü yaşamak imkânsızdı... Çoluk çocuğum açlıktan ölecekti... diyordu.

Bu itirafa rağmen muhakeme aylarca sürmüştü. Melek Hanım, elinde iki çocuğuyla sokakta kalmıştı. Aylarca en karanlık bir sefaletle yüz yüze yaşamıştı.

Nail, hapishanede ye'sinden, ümitsizliğinden kudu-ruyor, karısı, çocuklarıyla beraber onu görmeğe gittik-çe, çocuk gibi ağlamaktan başka bir şey yapamıyordu.

Melek Hanım, Nail'in ısrarı üzerine kardeşlerine mektup yazdı, kendine değilse bile küçüklere acımaları için onlara yalvardı.

Şimdi onlar da eski halde değillerdi, ortanca ağabeyleri Necip ile Mesut beraber giriştikleri bir ticaret işinde batmışlardı. En küçük kardeşleri Hilmi, nesi var, nesi yoksa satmış, istanbul'a gitmişti.

Ailenin böyle darmadağın olmasına mukabil yalnız Saip Bey yükseliyor, çok zengin bir adam oluyordu.

Saip Bey, Melek'e cevap vermemiş, doğrudan doğruya Nail'e mektup yazmıştı: «Bu işte bir cürüm ve günah varsa size aittir. Kardeşimizi baba ocağına ka-

24 DUDAKTAN KALBE

bule hazırız. Ancak bize sizinle hiç bir alâkası kalmadığına dair resmî ve şer'î talâkname ibraz etmesi lâzımdır. Kenan'ın en eski ve acı hâtırası, babasından ayrıldığı güne aitti. Karanlık, yağmurlu bir sonbahar günüydü. Melek Hanım, son defa kocasını görmek için çocuk-larıyla beraber hapishaneye gitmişti. Kenan, ne vakit gözlerini kapasa, bu küçük taş odayı bütün teferruatıy-le görürdü. Bütün eşyası, üstüne sarı bir battaniye atılmış kırık bir kerevet, bir testi, bir teneke lamba, boş bir gaz sandığı, bir de uttan ibaretti.

Melek Hanım, kerevetin üstüne oturmuş, çocuklarını iki yanına almıştı. Hemen hiç konuşmuyorlardı. Babası; uzamış tıraşı, demir parmaklıklı küçük pencereden giren kirli ziya içinde daha sarı ve zayıf görülen çehresiyle gaz sandığının kenarında oturuyor, yanındaki udun telleriyle oynuyordu. Bir aralık Nail, udunu kucağına almış gayet yavaş olarak ağır, mahzun bir şey-'

ler çalmıştı.

Kenan, son senelerde ağır bir tifo geçirmiş, bir zaman kendini bilmemişti. Bu hastalık günlerinde hayatla alâkası yalnız bu senelerden ibaret kalmış, ruhunu kaplayan siyah yokluk içinde yalnız babasının udunu dinlemişti.

İhtiyar olduğu vakit ölüırken de en son duyacağı şeyin bu ud olacağına, bu uzak ses içinde öleceğine kanaati vardı.

Pencereden giren son ışıklar rutubetli, siyah duvarlarda dönerken kapı açılmış, elinde bir fenerle heybetli bir jandarma neferi görünmüştü.

Kenan, artık ne annesine, ne kendisini kollarına alıp tekrar yanaklarından, gözlerinden öpen babasına bakmamış, karanlıkta düşmemek için annesinin eteklerine sarılarak uzun, soğuk taşlıklardan geçmişti.

İzmir'e geldikten sonra artık babasından bahsedil-
DUDAKTAN KALBK ^

memişti. Yalnız bir sene kadar sonra yine bir jandarma neferinin bir sandık getirdiğini hatırlıyordu. Annesi ona, altın kaplamalı küçük bir çakı vermişti. Kenan, bunların kimden geldiğini, niçin kendisine verildiğini sormamıştı.

Yalnız, o gece sabaha karşı anlaşılmaz bir hisle uykudan uyanmış, yanındaki yatakta koyun koyuna uyuyan annesiyle, Afife'nin hissettirmeden, uyandırmadan yanaklarından öpmüştü.

Kenan'ın babasına ait hâtıraları bundan ibaretti.

Saip Paşa'nın Karantina'daki zengin konağı, Boz-yaka'da imaret gibi işleyen muhteşem kulesi, ne Melek Hanım'ı, ne de Kenan'la Afife'yi mesut edememişti. Bu adamda sönmez bir ikbal hırsı, müfrit bir azamet deliliği vardı.

Bir paşalık ile üç beş nişan elde etmek için Mabeyne dünya kadar para yedirmişti. Nasıl ki son zamanlarda İzmir'de bütün faaliyet ve kudretini de belediye reisi olmağa ve o mevkii ne pahasına olursa olsun muhafaza etmeğe sarfetmişti. Kışın konağı, yazın kulesi tekke gibi işler, hacıdan, hocadan birtakım tufeyliler, dalkavuklarla dolup taşardı. Âdeta muntazam teşkilât yapmıştı. Nüfuzundan istifade edebileceği şahıslardan hiç birini ihmal etmez, her bağbozumunda İstanbul'daki hamilerine denk denk üzüm, incir gönderir, şehre her yeni vali geldikçe âdeta karşılama şenlikleri tertiplerdi.

Saip Paşa, kız kardeşini evine kabul etmekle beraber hâlâ affedememişti. Hele Kenan'ı bir türlü sevemi-yordu. Kenan, onun nazarında sefih, sefil bir hırsızın oğluydu. Terbiyesine ne kadar gayret edilse netice vermeyecekti. Mutlaka babası gibi olacak, hayatını hapisanede, hatta, ihtimal darağacında bitirecekti. Zaten bu
26

DUDAKTAN KALBE

yaşta, bu boyda o serseriye benzemiyor muydu? Bu çocuğun mazlum, halim, çekingen tavırlarına inanmak doğru olmazdı. Babası da görünüşte böyleydi. Fakat fırsat buldukça hangi fenalıktan geri dururdu?

Kenan, büyük dayısının şiş kapaklı, iri devrik gözlerine bir gün titremeden bakamamıştı. Uslu, sessiz korkak bir çocuktü. Cılız vücudu, süzgün ince yüzü onu olduğundan daha küçük gösterirdi. Hasta denecek kadar hassastı. Etrafında geçen şeyleri, ıstırap çekmiş büyük adamlar gibi bütün inceliğiyle anlardı. Fakat ruhunu başkalarına göstermekten çekinirdi. Annesi bile bu çocuk kalbinden neler geçtiğini tamamıyla anlayamazdı. Fakat hiç sebep yokken annesinin boynuna sarılır, yanaklarını, gözlerini, boynunu, ellerini durmadan öperdi. Melek Hanım, bu

dakikalarda onun rikkatten ezildiğini, mavi gözlerinin yaşla dolduğunu görürdü.. Sebebini sorduğu vakit Kenan, bir şey söyleyemezdi. Çünkü bu sebebi kendi de bilmezdi. Bu, uyumak, su içmek gibi bir tuhaf ihtiyacı ki, içinden gelirdi. Başka bir çocuk olsaydı, konaktaki vaziyeti onu hakir bir mevkîye düşürürdü. Fakat o, hakarete uğramaktan korktuğu için daima herkesten uzak durur, haşarı dayızadelerinin arasına karışmaktan çekinirdi. Çocukluğun bütün haklarından kendi ihtiyarıyla feragat etmişti. Kimseden bir şey istemez, hiç bir şikâyeti duyulmazdı. Bir haksızlığa uğradığı vakit şikâyet etmez, mazlum bir sükûtle başını eğdi. Fakat birisinden tatlı bir muamele, küçük bir iyilik gördüğü zaman sâf, sevimli bir minnetle mukabele ederdi. Bu halleriyle etrafındakiler-de merhametle karışık bir hürmet uyandırır, kendini hemen hemen saydırmağa muvaffak olurdu. Çocukluğunun en acı hâtıralarından biri de annesi ve kardeşiyle beraber dayısının konağından ayrıldığı gün-

DUDAKTAN KALBE

27

ne aitti. O vakit on bir yaşındaydı. Bir kış sabahı onu kolundan sarsarak yatağından kaldırmışlar, uyku ser- semi dayısının odasına götürmüşlerdi. Saip Paşa'nın cebinden kıymetli bir altın saat çalınmıştı. Sabahleyin istintak edilen kalfalardan biri gece Kenan'ı dayısının oda kapısı önünde gördüğünü söylemişti. Bu kadarcık bir delil, çocuğu ithama kâfiydi. Evde, hapishane köşesinde ölmüş müseccel bir hırsızın oğlu varken başkalarından şüphe etmek olur mu? Kenan, gecelik gömleğinin içinde daha zayıf görünen ince vücudu, henüz uyku ile dolu mahmur mavi gözleriyle dayısının karşısında titriyor, başını önüne indiriyordu. Melek Hanım, kapının yanında siyah elbiseleri içinde bir ölü gibi soluk görünen yüzüyle ayakta duruyor, söze karışmıyordu. Saip Paşa, bugün sert ve haşın değildi. Buna mukabil ağır, ezici bir istihfafla söz söylüyordu.

— Pek vakitsiz başladın küçük... Galiba babanı mutlaka rahmetle yâdettilermeğe azmin var... Hiç olmazsa üç, beş sene daha bekleyebilirdin... O vakte kadar bizde vurulacak vurgun kalmaz mı diye korktun! Adam, sen de... Babandan sana miras kalan altın bilezik sağ olsun... Dünyada vurulacak enayi mi eksik?

Kenan, dayısının zehir gibi acı sözlerine cevap vermiyor, yüzüne bakamıyordu. Yalnız, arasıra saati alanın kendisi olmadığını göstermek ister gibi ince, titrek avuçlarını açıyordu.

— Hele şu vaziyete bakın. Mücrimler de mahkeme karşısında böyle durur... Sen şimdi benden korkma oğlum... Ne de olsa dayın olmak felâketinden kurtula-mam... Seni asıp kesmek elimde değil... Fakat bu gidişle yakında devlet mahkemelerinin karşısına da çıkacaksın... Dayak var, hapis var, daha ileri gidersen dara-

28

DUDAKTAN KALBE

ğacmda sallanmak var. Seninle beraber biz de rezil olacağız... Haydi, uzun etme... Saati nereye koydunsa çıkar.

Kenan, bir şey söylemek istedi. Fakat çenesi titriyor, soluk dudaklarından ses çıkmıyordu. Sade gözlerini kapayarak «peki» demek ister gibi birkaç kere başını salladı. Ayakları birbirine dolaşarak odadan çıktı.

Melek Hanım, durduğu yerde hafif bir ıstırap feryadını men edememişti, gözleri yaşla doluyor, elleriyle yüzünü kapıyordu.

Saip Paşa, kaşlarını çattı, kardeşinin yüzüne bakmadan :

— Kurdun çocuğu akıbet kurt olur kızım... Bu ka-nun-ı tabiattır. Biz tevekkeli mi o kadar inat ettik. Görüyorsun ya, bize de ettin, kendine de...

Kapı hafifçe gıcırdadı. Kenan, elinde bir eski kadife nişan mahfazasıyla girdi.

Titreyen parmaklarıyla kutunun kapağını açmak istiyor, bir türlü beceremiyor-du. Birkaç kere elinden yere düşürdü.

Saip Paşa, onun yüzüne bakmadan kutuyu aldı, açtı. Mahfazada bir başka saat, Kenan'a babasından miras kalan o altın kaplamalı küçük saat vardı.

— Bu ne?... dedi.

Kenan, bu defa başını kaldırmağa cesaret etti. Kirpiklerinin içinde toplanmış bir yaş tabakasıyla perdeli mavi gözlerini dayısına çevirdi, hıçkırmamak için olanca gayretini sarfederek :

— Onun yerine bunu alınız, Paşa Dayı... Sizin saatiniz bende değil, dedi.

Birkaç dakika sonra Saip Paşa'nın karısı asıl saati getiriyordu. Saat, yeleğin sökülük cebinden kumaşla astar arasına kaymıştı.

Melek Hanım, ağlaya ağlaya çocuğunun elini tuttu:

— Sizi çok üzüyoruz, ağabey... Müsaade ediniz; ben, çocuklarımla Tilkilik'teki evime gideyim... dedi.

Saip Paşa, onu inadından döndürmek için hayli uğraşmış, sözünü dinlemezse yine pişman olacağını söylemişti. Melek Hanım, hayattan acı dersler almıştı. Dünyanın ucu uzundu. Günün birinde yine ağabeyine muhtaç olmayacağı nereden belliydi? Böyle olduğu halde kararında sebat etti. Zaten o çoktan bunu düşünüyordu.

Konaktaki hayatı ne kadar rahat olursa olsun biraz misafirliğe benziyor, bir türlü ev hanımı, aile annesi ihtiyaçlarını tatmin edemiyordu. Tatlılıkla ayrılmak, kardeşini darıltmamak için çok dil döktü: «Bizim babamız sayılırsın ağabey... Başımız darda kalırsa elbette yine sen yardım edeceksin...» diye onun gönlünü aldı.

Kendi evlerinde daha fakir, fakat daha mesut ve rahat yaşıyorlardı. Bu üç odalı küçük ev dar, loş bir sokağın nihayetindeydi. Minimini bahçesini temizlemişler, çiçeklerle süslemişlerdi.

Kenan, Beyler sokağındaki rüştiyeye gidip geliyordu. Yavaş yavaş boyu uzamağa, yüzü güzelleşmeğe başlamıştı. Babasından fazla esmer, fakat tatlı rengiyle ince çizgili zarif, sinirli yüzünü; anasından koyu mavi gözleriyle güzel, beyaz dişlerini almıştı.

Küçüklüğünde bu miras, tabiatın garip bir istihzası gibi görünüyordu. Sevimli bir çocuk olmakla beraber ona bakanları gayriihtiyarî bir gülmedir alırdı. Bu zayıf çehrenin fazla esmer rengiyle koyu mavi gözleri, parlak beyaz dişleri hiç birbirini tutmuyordu.

Fakat ilk gençliğin taravetiyle beraber bu simada güzel bir şeyler doğmağa başlamıştı. Esmer cildine da-lâvetli bir şeffaflık geliyor, mavi gözleri, koyu renkli in-30

DUDAKTAN KALBE
UUUAK1AN KALJ3E

31

ce dudakları, sedef gibi parlak beyaz dişleri bu çehreye bir garip cazibe veriyordu. Bununla beraber hâlâ o eski ürkek uyuşuk, müte-hayyil tabiatını bırakmamıştı. Mektepte de konakta olduğu gibi çocuklardan uzak kalıyor, yine o nazık, mahcup vakariyle haşarı, arsız arkadaşlarına kendini saydırıyordu.

Sokağı hiç sevmeydi. Yalnız, havanın çok güzel olduğu bazı akşam üstleri annesiyle beraber Topaltı'na, yahut Kadifekale'sine çıkardı. Çalışkan değildi, derslerine fazla merakı yoktu. Ev işlerinde annesine yardım eder, hatta onun örgülerine, gergeflerine biraz eli yatarı. Komşular onu haşarıca bir kız olarak yetişen Afife'den ziyade kıza benzetirlerdi.

Hâlâ küçüklüğündeki gibi emsalsizdi. Hâlâ annesi onun için isteye isteye bir şey aldığını bilmiyordu.

Dünyada yalnız bir şey ona muhteriz sükûtunu kaybettiriyor, ruhunda heyecana, ihtirasa benzer duygular uyandırabiliyordu : Musiki...

Evlerinin civarında bir eski tekke vardı. Pazartesi geceleri orada âyinden sonra bir musiki faslı yapılırdı.

Kenan, bu âyin gecelerinde bütün ruhuyla yaşadığını duyar, onları sabırsızlıkla beklerdi.

Elinde bir muşamba fener, arkasında soluk bir av-niye kaputla uzak bir mahalleden gelen ihtiyar bir binbaşı vardı ki, çok hürmet ederler, meşhur bir udî olduğunu söylerlerdi.

O, çalmağa başladığı zaman Kenan, bir köşede kendini unuttur, gözleri dışarıda mezarlığın karanlığı içinde kaybolur; bildiği dünyadan büsbütün başka bir dünya içinde yaşamaya başlardı.

Babasının bir köşeye atılmış duran eski, kırık bir udu vardı. Bu tesirlerle Kenan, arasıra onu kucağına alır, bildiği havaları çalmağa uğraşırdı. Fakat ihtiyar

I

1

binbaşının elinde garip bir elemle dile gelen ud ona hiç bir şey söylemiyordu. Bu ilk tecrübeden pek çok meys olmuş, babasının kırık udunu tekrar bir köşeye atmıştı. Ders göstermek şöyle dursun, çalgısını akort ettirecek bile kimsesi yoktu. Mahcup ve mağrur olduğu için başkalarına, meselâ o ihtiyar binbaşuya müracaat edemezdi. Böyle bir arzusu olduğunu duyarlarsa belki gülerler, belki hatta hakaret ederlerdi. Melek Hanım, her sene bağbozumuna doğru Boz-yaka'ya gider, Saip Paşa'nın kulesinde bir iki ay misafir kalırdı. Böylece hem ağabeysinin gönlünü almış hem de şehirde bunalan çocuklarını eğlendirmiş olurdu.

Kenan'ın en sevdiği meysim bu iki sonbahar ayıydı. Sokak hayatından nefret eden, saatlerce uyuşup kalmak için loş, تنها köşeler arayan durgun, tembel Kenan, burada

büsbütün başka bir çocuk olurdu. Esmer yanaklarına biraz renk, mağmum ruhuna biraz neşe gelir, serin sabahlarda, mehtaplı gecelerde bağ aralarında dolaşmaktan, topraklarda yuvarlanmaktan zevk alırdı. Fakat orada da yine çoluğun çocuğun arasına karışmaktan çekinirdi. Kenan, hayatında ilk defa bir arkadaş bulmuştu. Kendisinden kırk yaş büyük olan bu arkadaş Şem'i Dede idi. Dede, Rumeli muhacirlerindendi. Otuz beş sene evvel omuzunda bir zembil, koltuğunda bir ney torbası ile İzmir'e gelmiş, elindeki beş on parayla Bozyaka'da birkaç dönüm bağ edinmişti. Bağın bir kenarında çok eski zamanlardan kalma bir büyük servi vardı. Dede, senelerce çalışmış, çabalamış, servinin yanına iki odalı bir taş kule yaptırmıştı. Yaz kış Bozyaka'da otururdu. Can yoldaşı olarak üç beş keçisi vardı. Onlara âdeta evlât muhabbeti vermişti.

32

DUDAKTAN KALBE

Bozyakalılar, şunu rivayet ederlerdi: Epeyce zaman evvel şiddetli bir kış esnasında Şem'i Dede büyük bir para sıkıntısına uğramış, hatta birkaç gün aç kalmış... Halini kimseye söyleyememekle beraber civardaki bağ bekçileri bunu hissetmişler, Şem'i Dede'ye ekmek göndermişler... Dede, keçilerin daha aç olduğunu söyleyerek ekmeği onlara yedirmiş... Bozyakalılar bunu Dede'-deki hayvan muhabbetine delil addederler. Fakat onun el ekmeği yemeğe tenezzül etmediği için böyle yaptığını söylenenler de vardı.

Şem'i Dede, Kenan'ın ruhundaki ağır, mağmum ciddiyeti çok iyi anlamış, onu evlât gibi, hatta yaşlı başlı bir arkadaş gibi sevmişti. Bazı sıcak günlerde bir sepete peynir, ekmek, üzüm doldururlar, keçileri önlerine katarak Arap deresine inerlerdi.

Dede, bu derin, karanlık dağ boğazını kendi evinin bahçesi gibi bilirdi. Orada ömründe güneş görmemiş-köşeler keşfetmişti.

Öğle saatlerinde çıplak bağlara dayanılmaz sıcaklar çöker, kaya yığınları beyaz ateşler gibi göz. alıcı ihtizaz-' larla parıldar, su birikintilerinin üstünde dumanlar tüterdi.

Bu saatlerde Şem'i Dede ile Kenan serin, gölgeli patikalardan inerler, ince sel çukurlarından atlarlar, yosunlu taşlarından sular damlayan kaya altlarından geçerlerdi.

Ekseriya «Zeybek Pmarı» denilen bir yerde oturlardı. Burada açık yaralara benzeyen kırmızı şerhalı topraklar içinde bir kocaman kaya vardı. Zaman ve rutubet, bu taşın kenarlarını yavaş yavaş kemirip didik-lemiş, altına serin, loş bir mağara açmıştı. Mağaranın görünmez bir yerinde hafif bir su sesi gelir, yosunlu taşların ve daima iri damlalarla ıslanan kayalığın üstünde yabanî otlar, mor çiçekli dikenler yetişir, kenar-

DUDAKTAN KALBE

33

larından sarmaşığa benzeyen incecik dallarda «kaya üzümleri»nin pembe sayvanları sarkardı.

Kenan, ruhlarının içinde başka bir dünyaları olan, hep o dünyanın içinde yaşayan, seven sanatkârlardandı. Uzaktan bakanlara o kadar manasız, uyuşuk, cansız görünen

ilk gençliğini o, bu ikinci dünyasında, sönmeyen bir gizli teheyyüç, bir yarım hayal sarhoşluğu içinde geçirmişti. Kenan, bu hayalî dünyayı ilk defa «Zeybek Pı-narı»nda Şem'i Dede'nin neyini dinlerken görmeğe başlamıştı. İhtiyar arkadaşı da bir başka türlü hayal deli-siydi. Bir âdeti vardı. Bir parça çalacağı zaman evvelâ ona güftesini okur, manasını anlatırdı: Bak oğlum ay doğuyor... Âşık mehtapta ayakları çıplak, başı açık yârin yoluna düşüyor... Yâr artık uykudan uyanmalı... Çünkü rüyasına girmeyen maşuku koynuna girdi... Sen daha bilmezsin Kenan... İnsan, yârinin çok özlerse gayri yüzünün hayalini de göremez olur.... Şimdi bunları gözünün önüne al da öyle dinle... Yoksa keçilerim gibi dinlemiş olursun oğlum...»

Dede, güftesiz, dilsiz bir taksim yapacağı, sadece bir his ifade edeceği vakit bile bu izahatı ihmal etmezdi: «Bak sana şimdi koyunları çağıracağım... Yum gözlerini... Karşı dağlardan sürüler inecek... Su başlarında cânâneler mey içecek... Âşıklar maşuklarının sümbül gibi saçlarını koklayacak... Ben çalarken sen bunları düşün... Sümbülleri kokla...»

Sonbaharda havalar bulanmağa başlar, gökyüzündeki bulutlar dolaşır, rüzgârın önünde yapraklar uçu-şurdu... Sararmış çardaklar, kurumağa başlamış ağaçlarda hevenkler sallanır, yerlerde sıra sıra hasırların üstünde yaldızlı gibi görünen üzüm kurur, yollardan mütemadiyen üzüm sepetleriyle yüklü arabalar, beygir

F. 3

34 DUDAKTAN KALBE

kafileleri geçerdi. Bozyaka, asıl bu son günlerinde neşele-nirdi. Her tarafta ahenk, kahkaha ve türküden başka bir şey duyulmazdı. Sabahlara kadar bağlarda çalgılar çalınır, hora tepilir; yollarda önlerinde meşalelerle kafileler dolaşırdı.

Yaz esnasında gizli kalmış bütün küçük aşk sırları artık açığa vururdu.

Akşam üstleri bağının kenarındaki yoldan geçen komşu gence gizlice çiçek atan, mehtapta bağları birbirinden ayıran çitlerin arasından bin naz ile parmağının ucunu öptüren genç kıza meyus, bir cesaret gelirdi. Çünkü bir daha görüşebilmek için sekiz dokuz ay beklemek lâzımdı. Artık naz etmeğe zaman yoktu.

Dikenli yollardan genç kızların kırmızı, beyaz, mavi yeldirmelerini artık gizleyemeyen ağaçlıklarda vefa yeminleri, kordelâ uçlarına bağlanmış saç perçemleri alınıp verilirdi.

Kenan, bu son günlerde derin bir hüzne düşerdi. Sonbaharın, sönen, solan, harap olan şeylerin müzmin hüznünü yaşından umulmayacak kadar kuvvetle hissediyordu. Şem'i Dede, her yaz, Kenan'ı daha büyümüş, musikiye olan iptilâsını daha artmış buluyordu.

Güzel bir fırsat çıkmıştı. Komşu evlerden birine oldukça iyi keman çalan bir Reji kâtibi taşınmıştı. Mesut Bey adındaki bu adam, Kenan'daki istidadı hissetmiş, haftada birkaç saat ona ders vermeğe başlamıştı. Çocuk, bu defa umulmaz bir süratle terakki ediyordu.

Saip Paşa, Kenan'ın keman çaldığını duyduğu vakit küplere binmişti. Hakimane bir tavırla : «Akıbet gükzade gurk şeved...» diyordu, çiçekler açmağa başladı... Bu

çocuğa adam olmaz derken yalan mı söylemişim? Mektep hocalarından utanır oldum... Her görüşte rjiHyet ediyorlar... Heyamola ile sınıf geçiyormuş... O da be-
DUDAKTAN KALBE

nim hatırım için ha... Aklını kemana vereceğine derslerine verse ne olur? Amma, babasına hayrul'halef olmak lâzım... Artık aklım kesti... Yeğenim çalgıcı olacak, düğünlerde çingenelerle beraber keriz havası çalacak.»

Saip Paşa, bir gün bağ komşusu Münir Beyle sabah kahvesini içiyordu: «İrfan-ı âlinize büyük hürmet ve itimadım bulunduğunu bilirsiniz, dedi... Mühim bir mesele için zat-ı âlileriyle müşavere etmek istiyorum... Malûm ya bizim haylaz bir yeğen var... Tembel, miskin bir şey... Nizam altına almak, lâkırdı dinletmek mümkün değil... Adam olmayacağına eminim... Maazâlik günah benden gitsin, diyorum... Yaş on yedi... Bin zahmetle bu sene idadiyi bitirdi... Malûmat namına bir şey aramayın... benim Cemil ile Sadi onun yanında Eflâtun gibi âlim... (Saip Paşa, oğullarından birini Fransız, ötekini İngiliz mektebine vermişti. «Gel... git... otur... kalk» diyecek kadar lisan öğrendikleri için onları mükemmel tahsil görmüş sanıyordu). Bu çocuğu mekâtib-i âliyeden birine göndermek beyhude... Zeytinburnu fabrikası filân gibi bir askeri sanat müessesesine vermeli, diyorum... Hem belki bir sanat öğrenir, hem de böyle yerlerde sıkı bir asker inzibatı vardır... Zat-ı âlinizin İstanbul'da çok bildikleriniz var... Artık bunlardan birisine bir kâğıt himmet edersiniz... Çocuğu çağırayım da görün.

Münir Bey, âsi, hoyrat, kılıksız bir sokak çocuğu göreceğini zannediyordu. Uzun, ince vücudu, dürüst kıyafeti, sevimli esmer yüzünde gülümseyen mahcup mavi gözleriyle tatlı bir genç görünce hayret etli.

Münir Bey, az söylemesine, sorulan şeylere tektük kelimelerle cevap vermesine rağmen onun rasgele bir çocuk olmadığını gördü, komşusu üstündeki bütün nüfuzunu sarfetti. Nihayet, çocuğu İstanbul'a mühendis mektebine göndermeğe karar verdiler.

*

36 DUDAKTAN KALBE

Kenan, İzmir'de annesi, kız kardeşi, Bozyaka'sı, Şem'i Dedesiyle beraber bir de masum, ümitsiz çocuk sevdası bırakıyordu : Leylâ... Leylâ, büyük bir mülkiye memurunun kızıydı. Kenan, ona Karantina'daki konakta sık sık tesadüf ederdi. Bundan başka yazm Leylâ'nın ailesi de Bozyaka bağlarına gelirdi. Küçükken yaramaz, hırçın bir kızdı. Öteki çocukları hiç çekemez, yalnız Kenan'la iyi geçinirdi. Aralarında nihayet iki yaş fark vardı. Böyle olduğu halde Kenan, ona âdeta bir büyük ağabey muamelesi eder; bu küçük afacan kızın her kahrını çeker, her dediğini yapardı.

Bir yaz, Leylâ birdenbire serpmiş boyuyla, yeldirmeli bir genç kız olarak Bozyaka'ya gelmişti. Kenan, artık onunla konuşmak istemiyor, bağ yollarında rast geldikçe selâm vermemek için gözlerini indiriyordu.

Fakat Leylâ, hâlâ eskisi gibi fazla havai, fazla şımarık bir kızdı.

Bir gün yine Kenan'a dar bir bağ yolunda tesadüf

etmiş, şemsiyesiyle onun yolunu kesmişti :

— Geçemezsiniz Kenan Bey... Bana niçin darıldığı-nızı söylemedikçe size yol yok...

Kenan gülümseyerek cevap vermişti :

— Size darılmak için ne sebep var?

Leylâ, şemsiyesiyle dikenlerin uçlarını kırıyor, dudaklarını bükerek somurtuyordu :

— Bana soğuk muamele ediyorsunuz... Beni artık

hiç sevmiyorsunuz...

Bu sözler, çocukça bir saffetle dudaklarından dökülmüştü.

Kenan başını önüne eğmiş, yavaş, fakat derin bir sesle :

— Öyle mi zannediyorsunuz Leylâ Hanım? demişti.

Bu sözler, Leylâ'ya olan aşkının ilk ve son itirafıydı. Kenan, bir zamandan beri bu küçük kıızı deli gibi

K.ALBJİ

37

seviyordu. Aşk, ona ilk defa Leylâ'nın büyük siyah gözlerinde görünmüştü. Dünyada ondan başkasını sevmeyeceğine, yüreğinde onun acısı, gözlerinde onun hayaliyle öleceğine kanaati vardı. Bir çocuk gibi bu siyah ümitsizliğe kendini bıraktığı halde büyük adam gibi halini, mevkiini takdir ediyordu. Gecelerce düşünmüştü. Hiç bir çare, hiç bir ümit yoktu. Bu güzel kıbar kızını istemek, yıldızlardan birini istemek gibiydi. Ona karşı gönlünden geçen şeyleri bilseler kimbilir ;ıe kadar gülerlerdi.

Leylâ'ya bir şey sezdirmek ihtimali onu ölüm gibi korkutuyordu. Çok mağrurdu. O kadar sevdiği Leylâ'nın bu biçare aşk ile eğlenmesi dayanılmaz bir acı olacaktı.

Genç kızın geçeceğini tahmin ettiği yollarda saatlerce dolaşırdı. Böyle olduğu halde onu görür görmez ya yolunu değiştirir, yahut başını önüne indirirdi.

Leylâ, bu aşkı çoktan hissetmiş, fakat gülmemişti. Bilâkis o da Kenan'ı beğeniyor, onun ince esmer yüzünü, mahcup mavi gözlerini bütün öteki gençlere tercih ediyordu.

Yol kenarındaki tesadüften sonra Leylâ'nın sevildiğine hiç şüphesi kalmamıştı. Öteki komşu kızları gibi o da mehtaplı gecelerde küçük kaçamaklar yaparak Kenan'la kolkola gezmek istiyordu. Fakat Kenan, onun hemen açıktan açığa ettiği teklifleri anlaşılmasın bir inatla reddediyor, «bu çocukluklardan vazgeçmesi» için yalvarırken âdeta ağlıyordu.

Kenan'ın İstanbul'a gitmesine iki gün kala bağda son bir mülakatları olmuştu... Leylâ, kendini tutamıyor, mendilini yüzüne kapayarak ağlıyordu :

— Bana mektup yazarsın, değil mi Kenan?

— Hayır... imkân yok...

— Birkaç sene sonra mühendis olduğun vakit beni alacaksın, değil mi Kenan?

Si..

38

DUDAKTAN KALBE

— Niçin böyle söylüyorsun Leylâ Hanım?

— Sen de beni... istiyorsun, değil mi Kenan?

DUDAKTAN KALBE

39

- Niçin cevap vermiyorsun?
- Ağlamayınız Leylâ Hanım... Ben size lâyük mıyım?
- Annen beni annemden istesin... Şimdilik nişanlanırsınız...
- Ben mi Leylâ Hanım? Ben mi sizi isteyim?

Şimdi ağlamak sırası ona geliyor, göz yaşlarını göstermemek için başım yana çeviriyordu. Leylâ, ateş gibi yanan elleriyle onun bileklerini tutmuştu. Kendini bir an onun kollarına bırakmak ihtiyacıyla yanıyordu. Kenan, karasevdanın bütün çılgınlıklarına rağmen Leylâ'yı bırakmış, ağlaya ağlaya oradan kaçmıştı. Bu izzetinefis sahibi büyük adam fedakârlığını yaptığı vakit on yedi yaşında bir çocuktan başka bir şey değildi.

Ertesi sene tatil aylarında İzmir'e döndüğü zaman Leylâ'yı da dayısının büyük oğlu Cemil'e nişanlanmış buldu. Fazla meysus olmadı. Bu sevdayı zaten bir sene evvel gömmüş, Leylâ için ağlayacağı kadar ağlamıştı. Yalnız, bir şeye pişman oluyordu : «Mademki bundan sonra sevemeyeceğim... Niçin fırsat varken Leylâ'yı bir kere olsun kollanma almadım?» diyordu.

Kenan'ın bu ilk aşkı bir zaman sonra sönmüş, fakat izi, eseri gizli ve müzmin bir hüznün halinde senelerce devam edip gitmişti. Yirmi yaşma girdiği vakit büsbütün kapalı, sönük bir genç olmuştu.

Mektepte Cevat isminde bir arkadaşı vardı. Huyları, tabiatları, hatta zevkleri arasında hiç bir benzerlik yoktu. Cevat, çapkın, şen, zeki bir kibar çocuğuydu. Böyle olduğu halde birbirlerini pek sevmişlerdi.

Cevat, arkadaşını biraz uyandırıp eğlendirmek, bi-

I

raz hayata alâkalandırmak istiyordu. Fakat bütün emekleri boşa gidiyordu.

Bazen ona sorardı : «Sen hissiz bir genç değilsin Kenan... Bunu anlamak için kemanını dinlemeğe bile lüzum yok... Haline, yüzüne şöyle bir bakmak kâfi... Böyle olduğu halde neden hiç bir şeyde gözün yok... Neden bu kadar emelsizsin?...

Kenan, hafifçe omuzlarını silker, her zamanki dalgın gülümsemesiyle : «Ne bileyim? Ben öyle doğdum!» derdi.

Kenan, böyle doğmamıştı. Ondaki emel, ondaki yaşamak hırsı dünyalara sığmayacak kadar büyüktü. Fakat hayatının fukaralık ve muvaffakiyetsizlik içinde geçeceğine vakitsiz inanmış, hayata âdeta darılmıştı. Yarım saadetlerden nefret ediyordu.

Bitirmeğe muvaffak olamayacağı bir kadehi dudaklarına götürmeyi sefil görüyordu. Onun fikrinde sanat gibi hayatta da orta yoktu. Muvaffak olanlar bildikleri, istedikleri gibi yaşarlar, ötekiler karanlık köşelerinde ne olursa olurlardı.

Dünyada en çok iğrendiği insanlar, zengin ve mesut insanların etrafında yaşayan, onların saadetlerinin kırıntısıyla bahtiyar olmağa çalışanlardı. Âdi bir kulübe penceresine asılmış süslü bir perdeye, genç bir kadının çamaşır ve bulaşıktan porsumuş parmağına taktığı yüzüğe daima acımış ve gülmüştü. Bunlara ne lüzum vardı, insan, kendini, halini bilmeli, elde edemeyeceği şeyi mümkünse istememeli, mümkün değilse bu arzuyu bir ayıp gibi gizlemeliydi!

Sonradan, Kenan'da bir fikir, bir meslek haline giren bu kanaat, en küçük yaşından beri onda hâkim bit* his olarak yaşamıştı. Minimini bir çocukken bu hisle bütün

haklarından vazgeçmiş; zengin, şımarık dayızadelerinden Karantina'daki konağın debdebeli muhitin-

40

DUDAKTAN KALBE

de bu hisle uzak durmuş, nihayet Leylâ'dan bu hisle aşkını saklamıştı.

Kenan, gönlünün sırlarını yalnız musiki ile ifade ediyordu. Keman, elinde bir taze çocuk ruhundan nasıl geldiğine hayret edilen canlı, derin bir ıstırapla inliyordu.

Mühendis mektebini de idadî gibi bin güçlkle bitirmiş, buna mukabil kemanını çok, pek çok ilerletmişti. İzmir'e dönmek istemiyordu. Çünkü şimdi orada annesi bile yoktu. Melek Hanım Afife'yi Seydiköy'ünden bir tüccarın oğluna vermiş, düğünden bir sene sonra kendi de oraya gitmişti.

İstanbul'da bellibaşlı bir kimse tanımadığı için memuriyet almasına imkân yoktu.

Bazı arkadaşları ona musiki hocalığı tavsiye etmişler, rüştiye mekteplerinde birkaç ders, fakir mahallelerinde iki üç keman hocalığı bulmuşlardı.

Beşiktaş'ta kimsesiz bir ihtiyar kadının evinde bir oda tutmuştu. Yağmur, çamur demiyor, kolunda keman kutusuyla sabahtan akşama kadar mektepten mektebe, evden eve koşuyordu.

Onu asıl bitiren vücut yorgunluğu değildi. Her gün biraz daha alçaldığını hassas gururundan biraz daha kaybettiğini görüyordu.

Mekteplerde onun sanatından bir şey anlamıyorlardı. Rüştiyelerden birinde bir müdüre çatmıştı ki, hâlâ ne zaman hasta olsa çarpık bacakları, pos bıyığı, pis kılığı ile rüyasına girerdi. Bu adam, nedense Kenan'a musallat olmuştu. Genç adamın halîm vakarını, öteki muallimler gibi kendisine hakaret etmediğini gördükçe tecavüzünü perde perde artırıyordu. Derslerde müz'ic bir karasinek gibi ensesinden ayrılmaz, ikide bir lâkırdıya karışarak ihtarlar, tembihler yapardı: «Efendim, neden bunların sesi çıkmıyor? İhtifallerde rezil oluyoruz...

Nedir o Mimar Kasım mektebi efendim... Ağzımın suyu akıyor. Geçen Fatih ihtifalinde mektebimiz Ayasofya ca-miinin önünde duruyordu... Huda-yı lemyezel hakkı için Mimar Kasım mektebinin Çenıberlitaş mektebinin önünde okuduğu marşı biz Ayasofya'dan işittik... Allah gözden esirgesin, pek kıymetli bir muallimleri var... Çocuklar orkestrayı bastırıyor... Gerçi siz de muktedirsiniz amma, her nedense yavaş okutuyorsunuz... Bu, bizim prensibe mugayirdir... Himmet edin.»

Bu müdür efendi bir nümayişde koluna, beline mektebin kırmızı yeşil kordelâsını takmadığı, sokakta talebe taburunun önünde bağıra bağıra marş söyleyip kumanda vermekten imtiha ettiği için Kenan'ı azlettirmişti. Başka bir müdür de, oğluna yaptığı sünnet düğününde Kenan'ın keman çalmamasına darılmış, beş on gün sonra, «muallim-i mumaileyhin vatanperverane millî şarkılarla vicdan-ı şebabı tehyic edeceği yerde fenn-i terbiye prensiplerine mugayir birtakım malâyâniyât ile izaa-i evkat ettiğine» dair bir şikayet raporu yazmıştı. Maarif müdürü raporu, ayyaşlığıyla mâruf müfettişe havale etmişti. Kenan, bu tahkikat gününü de unutulmaz hâtıraları arasına kaydetmişti.

Sarhoşluk, müfettişin şişkin yüzünü kirli kan pıhtıları, mor burnunu kırmızı tomurcuklarla doldurmuş, diline tuhaf bir pelteklik ve rekâket vermişti. Köşede bir

koltuğa kurulmuş, bir yandan Kenan'ı istintak ediyor, bir yandan bir elişi makasıyle pantolonunun sipil sipil olmuş paçalarını düzeltiyordu.

— Azizim, rapordan istimbat edilen meale göre de-rece-i vukufunuz mevzuubahis oluyor... Zat-ı âliniz vatanperverane millî marşlar bilmiyor musunuz?

— Bazılarını biliyorum efendim...

— O halde niçin öğretmiyorsunuz efendim?

-£-,,

42

DUDAKTAN KALBE

— Bir ikisini biliyorlar efendim...

— Kanaat-i vicdaniyemi bildirmek mecburiyetinde olduğum için vukuf ve iktidarınız hakkında bir fikir edinmekliğim lâzım... Sıkılmayın canım... Muallim kısmı serbest gerek...

Kenan, dalgın bir nazarla pencereden karşığı viraneye bakıyor, cevap vermiyordu...

— O halde ne yapacağız?...

— Beni müşkül mevkide bırakıyorsunuz...

— Hayır efendim... Bilâkis bu işi gayet kolay bitireceğiz... Şimdi istifamı yazacağım...

Sırf evlerdeki keman dersleriyle geçinmek mecburiyetinde kaldığı zaman daha ziyade üzölmeğe başlamıştı. Meyus bir nakarat gibi diline dolamıştı : Her evir», kapısını çalarken gözlerini yere indirir, kendi kendine : «Ah, ne kadar düşüyorum» diye tekrar ederdi.

Bu iş, haysiyeti, insanlığı kadar sıhhatine de dokunuyor, nahif vücudunu, hasta sinirlerini fazla yoruyordu.

Ahretlikten yetişme hanımlara, hemen bir iki hava belleyip komşu delikanlılarına marifet göstermek için sabırsızlanan mahalle kızlarına keman öğretmek onun yapacağı şey değildi.

Süpürge tutmasını bilmeyen mahalle karıları yirmi günde şarkı çalmak isterler, kemana lâtarna Ve gramofondan tefrik edemeyen aile babaları : «Derse başlayalı iki ay oluyor... Himmet edin de şunu bir aya kadar bitirelim!» yolunda sözler söylerlerdi. «Öteki usta bize türküler, kantolar çalardı... siz neye çalmıyorsunuz?» diye şi-Myet edenler hiç eksik olmazdı.

Arasına öyle sözler işitirdi ki, onu hem güldürür, hem müteessir ederdi : yuı/nıvını

— Şu çalgı ustalığı ne iyi şey... Bak, hem eğleniyor, hem para kazanıyorsun.

— Mediha, saçlarını kapa... Ayşe Hanım, ben mutfağa iniyorum, sen Mediha'nın yanında bulunuver...

— Azıcık arkanızı döner misiniz? Sofadan misafirler geçecek...

— Sizi gözüm ısırtıyor gibi... acaba nerede gördüm... Tellâl Arif Efendinin düğününe gelen kemancı siz miydiniz?

— Siz bekâr mısınız?... Neye evlenmiyorsunuz?... Elbet size de bir kız veren bulunur...

— Bayram şekerinizi ayırdıktı... Alık hizmetçi, yanlışlıkla bekçiye vermiş...

— Bugün kuzu ile helva pişirdikti... Sizin payınızı da ayırdık...

— Kızın eski hocasının güzel sesi vardı... Hem çalar, hem söylerdi... Ders kızın zihnine daha kolay girerdi...

— Yay çekmek, sözüm ona çingenelere vergidir. Mektepten çıktığının ikinci senesiydi. Kütahya'da ona bir yol mühendisliği teklif edildi. Kenan, bu sefil çalgı hocalığından kurtulduğu için memnun oldu; istanbul'u sevine sevine terketti. Artık mesleğiyle yaşayacak, musikisini yalnız kendisine hasredecekti. Fakat çok geçmeden bu ümidinin de boşa çıktığını gördü. Kütahya'daki hayatı ona tstanbul'dakinden daha renksiz; daha manasız geliyordu. İstanbul'da boş vakitlerinde serbest kalabiliyordu; kimse bu saatlerde ondaki mütehayyil inziva zevkine dokunmuyordu. Halbuki burada öyle değildi. Komşuları, arkadaşları, ne vakit çalışmaya başlarsa evine, odasma damlıyorlardı. Hâlâ çocukluğundaki gibi nazik ve yumuşak yüzlüydü. Kimsenin gönlünü kırmak istemiyor, yüze duramıyordu. Fakat onlar, saygısızlıklarım artır-

44

DUDAKTAN KALBt

dıkça artırıyorlar, Kenan'ı kasabanın çalgıcısı mevkiine indiriyorlardı.

İlk gittiği vakit şehirde çapkın ve kalender bir mutasarrıf vardı ki, zevki, eğlenceyi çok sever, sık sık gece âlemleri, işret meclisleri tertip ederdi. Sarhoş olduğu zaman ceketini atıp ellerine kaşıklar bağlar, Aydınlı vergi başkâtibini karşısına alarak saatlerce göbek atardı.

Kenan, hiç değişmeyen köçek havalarını bir makine hissizliğiyle çalarken kendi kendine düşünürdü : «Dayımın hakkı varmış... Musikiyi sevenler mutlaka düşmeğe, mutlaka kerizci olmağa mahkûmmuşlar... O kadar inandım, gayretim boşa gitti...

Düştüm, hayatım gibi ruhum da sefil oldu.»

Birkaç ay sonra bu mutasarrıfı değiştirmişlerdi. Halefî, haşin, sert bir ihtiyardı. Vazifeye başladıktan birkaç gün sonra Kenan'ı çağırması : «Musiki güzel şey... fakat vezaif-i resmiyeye, dokunmamak şartryle... Memurlarımızda meyl-i sefahatin hayli artmış olduğunu haber verdiler... tabîî bunun vazifeye de tesiri oluyor... Bu gece âlemlerine nihayet verilmesini, sizin de kemanınızla memur arkadaşlarınıza öneyak olmamanızı talep ederim... Zaten meşagil-i resmiyeniz hayli ağır ve müşkilülf adır...»

İşte bu sıradaydı ki Kenan, eski arkadaşı Cevat'tan bir mektup aldı. Tahsil vesilesiyle Avrupa'ya giden Ce-vat, orada yerleşmiş, hatta ufak tefek ticaret işleri bile yapmaya başlamıştı. Hayatından memnun görünüyor, Kenan'ı da oraya çağırıyordu :

«Kütahya'daki memuriyetin bulunmaz Hint kumaşı değil ya... Bir iki yüz lira bulabilir sen hiç durma... Hemen kırıp buraya kapağı at. Biz, burada ucuz ve rahat yaşamak ilmini öğrendik. Zaten uslu adamsın. Sana daha başka türlü kolaylıklar da gösterebilirim. Burada hem birkaç sene gözün gönlün açılır, hem adamakıllı bir konservatuvarda

DUDAKTAN KALBE

mesleğine devam edersin. Mühendislikten, her halde boyunun ölçüsünü almışsındır. Sen, yine kemanından şaşma... Benim, senin fevkalâde istidadına imanım Var... Talih yardım ederse bir gün ehemmiyetli bir adam olursun...»

Kenan, bu mektubu aldıktan birkaç hafta sonra annesini ve Afife'yi görmek için bir ay izinle Seydiköy'üne gitmişti. Bir akşam bir vesile ile annesine bu mektuptan bahsetti.

Melek Hanım, oğlunun halini bu sefer hiç beğenmemişti. Genç adam, âdeta hastaydı. Yüzü daha ziyade süzülüp solmuş, haline, tavırlarına bir ihtiyar yorgunluğu çökmüştü.

Kenan, niçin bu kadar kendini bırakmış, neden bu yaşta yaşamaktan yorulmuştu? Onu biraz mesut görmek, dalgın gözlerine bir parça neşe ve hayat vermek için hiç mi çare yoktu?

Melek Hanım, geceleri yatağında geç vakitlere kadar bunları düşünüyor, oğlunun bilinmez derdi için gizli gizli ağlıyordu.

Cevat'ın mektubu ona çaresizliği içinde bir büyük ümit gibi görünmüştü.

— Arkadaşının belki hakkı var Kenan... Birkaç sene, Avrupa'ya git... Belki dediği gibi açılırsın... dedi.

Kenan, doğrudan doğruya cevap vermiyor, onun elleriyle oynayarak önüne bakıyordu :

— Benim zavallı sâf, masum annem...

— Niçin böyle söylüyorsun, Kenan?

— Beni bir kuş olarak dünyaya getirseydin, bu mümkün olurdu. Açık havaya karşı kanadımı açar, uçardım. Yoruldukça ağaç dallarına, vapur direklerine ko-/ nar, dinlenirdim. Susadıkça derelere, acıktıkça Allahtan başka kimsenin malı olmayan yabanî yemiş ağaçlarına inerdim... Ne güzel bir seyahat olurdu, değil mi, anne?...

46 DUDAKTAN KALBE

Kenan, söylediğine pişman olarak susmuş, bu gizli sitem için af ister gibi annesinin parmaklarını dudaklarına götürmüştü.

Fakat Melek Hanım, onun ne söylemek istediğini anlamıştı. Oğlunun saçlarını, çenesini okşadı :

— Kenan, dedi, ben Kemeraltı'ndaki küçük dükkâ-nxmxzx zaten senin için saklıyordum... Bir gün halimize göre iyi bir kızcagxzla evlenebileceğini de düşünüyor-» dum. Bu ümidim kırıldı... Dükkânı satalım. Getireceği birkaç yüz lirayı al. Arkadaşının yanına git...

— Çocuk musun anne?... Ben hiç bir şey istemiyorum... Ben bir hayat mağlûbuyum... Ben de babam gibi oldum... O kadar meysus olma anne... Elbette bu böyle devam etmeyecek... Yaşım arttıkça bu mağlûbiyete alışacağım; kaderime razı olacağım... Ne bilirsin, belki son günlerimizde biraz mesut oluruz.

Kenan, annesini fikrinden döndürmek için günlerce uğraştı. Fakat Melek Hanım, bu son ümidinden vazgeçmiyor, çocuk gibi ağlayarak inat ediyordu.

Nihayet kabul etti. Madem ki onun saadetine çalışmak ümidi annesi için bir teselli olacaktı, zavallı kadının bu son masum hayaline dokunmakta ne mana vardı?

Sait Paşa, Kemeraltı'ndaki dükkândan gelen bir iki yiiz lirayı Kenan'ın nihayet üç ayda yiyeceğini söylemiş, dördüncü ay İzmir'e dönebilmesi için gidip gelme bileet almasını tavsiye etmişti. Paşanın bu tahmini doğru çıkmadı. Kenan, dört sene Avrupa'da kaldı. Yaşamına yardım etmek için Cevat ona küçük bir iş bulmuştu. Bu vazifeden artan bütün saatlerini sanata vermişti. Hummalı bir faaliyetle çalışıyor, vücudunu yıpratın, sinirlerini üzen hayallerine kendine bırakmak için vakit bu-

DUDAKTAN KALBE

47

mim

lamıyordu. Münzevî, ürkek ruhu yavaş yavaş açılmağa başlamıştı. Hatta bazı ufak tefek maceraları bile oluyordu. Leylâ'dan sonra tamamıyla boş kalan kalbinde yeni heyecanlar yanıp sönüyordu. Ağır, ciddî, fakat munis, uysal tabiatı onu etrafındakilere sevdirmiş, ince çehresinde hâlâ muhafaza ettiği o mazlum çocuk saffeti ona birçok kalpler kazandırmıştı.

Kenan'daki sanat kudreti umulmaz bir süratle inki şaf ediyordu. Tanınmış bir musiki üstadın teşebbüsü üzerine verdiği bir konser, ona umulmaz bir muvaffakiyet temin etti. Bir münekkîd onun hakkında umumî kanaatini şu sözlerle hulâsa etmişti : «Bu Türk musikişinasının şimdiden bir «virtioz» olduğunu söylemek yanlış değildir. Fakat, ben, onda fazla da bir şey görüyorum. Hüseyin Kenan, yalnız başkalarının bestesini anlayıp söylemekle iktifa etmeyecek... Onun kendinin de bize söyleyecek derin, temiz şeyleri var. Sade ve sade-dıl «Şark Noktürnleri»nde yer yer usulsüzlükler, acemilikler, korku veren tereddütler, hafifçe gülümsemekten iptidailikler yok değil. Bu, inkâr edilmez. Fakat bu biraz iptidâî, biraz mütereddit musiki bizi tutmuştur ki, ehemmiyetli olan da budur.

Bu çocuk, henüz kekeleyor, fakat ileride söyleyecek ve güzel söyleyecek...

Memleketinin istiareli lisamyle söylemek lâzım gelirse, diyeceğim ki Kenan, henüz kuşlara benziyor... Tereddütlerinden, hatta muvakkat düşmelerinden korkmayalım, ondaki istidat onu çok ileri-götürebilir.»

*'

Talih, artık Kenan'a gülmeğe başlamıştı. Bu muvaffakiyet, İstanbul'un -günü gününe, saati saatine uymayan bu güze! bukalemunun- insan ve sanatkâr bir zamanına tesadüf etmişti. Üç beş sene evvel yan aç sü-

48

DUDAKTAN KALBE

rüp çıkardığı Kenan'a bu defa bir dâhi, bir yarım ilâh gibi kollarını açtı. Avrupa'dan aldığı parlak şehadetna-meden sonra artık bu gencin ehliyetinden şüphe edilemez, musikisine lakayt kalınamazdı.

Şişli'nin sanatkâr salonlarından, Balıklı panayırı palikaryalarına, Sandıkburnu ehliidillerine kadar birçok kimseler «Şark Noktürnleri»ni dinlemiş, piyanodan gramofona kadar her çalgı, aylarca bu musikiyi çalmıştı.

Muvaffakiyet, evvelâ Kenan'a hafif bir sersemlik vermişti. Hâlâ inanamıyor, «mümkün değil, bu, devam edemez» diyordu.

Şöhretine evvelâ sahte bir istihfafla omuz silkmiş, yaşayışını değiştirmemeğe karar vermişti.

İstanbul'da şimdi birçok hamiler, hayırhah dostlar bulunuyordu. Zengin bir tüccar bir musiki mektebi' açmak, hovarda, fakat uyanık bir mirasyedi bir «Opera kumpanyası» yapmak için mühim sermaye teklif etmişti. O vakit Nafia Nazırı olan musiki meraklısı bir paşa da onu kalem-i mahsus müdürü yapmak istemişti. Kenan, iki meslek arasındaki münasebeti anlayamayarak şaşkın, paşanın yüzüne bakarken o : — Ne zarar var oğlum, demişti. Aynı zamanda mühendis değil misiniz?

Genç bestekâr, bunları ve buna benzer başka münasebetsiz teklifleri reddetmiş, yine eskisi gibi dersleriyle yaşamak istemişti. Fakat bu defa bütün kibar ve mutasallif İstanbul, onun talebesi oluyordu. Kenan'dan ders almayan küçük hanımların kemanı, Hege'de tahsilini bitirmeyenlerin piyanosu gibi noksan sayılıyordu. Ümidinden çok fazla para kazanmağa başlamıştı.

İlk zamanlarda yaşayışı gibi eski acı ve bedbin görünüşünü de muhafaza etmişti.

Büyük kazalardan kur-

DUDAKTAN KALBE

49

tulanlar gibi yüreğinde bir ürkeklik, uzun müddet soğukta kalanlar gibi içinde bir ürperme vardı ki, bir türlü gitmiyordu.

Bazı kendi kendine düşünürdü : «Neme lâzım... bu muvaffakiyet bana daha evvel gelmeliydi. Kalbim söndü, heveslerim söndü, hayatım tamir kabul etmeyecek surette kırıldı.»

Kenan, yanlış düşünüyordu. Kendisini yorgun ve bezgin bir adam sanan bu genç, bilâkis yeni yaşamağa başlıyordu. Tabiat, hükmünü yapıyor, ümide, aşka muhtaç ruhu biraz gecikmiş bir bahar kuvvet ve sıcaklığıyla yavaş yavaş açılıyordu. Asıl sönenler, asıl ölenler vaktiyle o kadar genç bir ateş ve arzu ile yaşayan arkadaşları, akrabalarıydı. Onlar, vücutlarını yıpratmışlar, kalplerini yormuşlar, ömürlerinin heyecandan olan nasibini vakitsiz tüketmişlerdi. Onlar, şimdi vücutları, yüzlerinin çizgileri kabalaşmış, maddî iş adamları, yahut yorgun, bezgin insanlardı. Kendileri için hayatın bir gizli köşesi, bir yeni hissi kalmamıştı. Halbuki Kenan, çocukluğunun, ilk gençliğinin karanlık uykusundan daha yeni uyanıyor, çocuk gibi masum kalan mavi gözleri hayat ve ışığa daha yeni açılıyordu.

Çocukken ihtiyarlar gibi yorgundu. Şimdi, otuz yaşından sonra on beş yaşındaki mektep çocukları gibi yeni tahassüslerle titremeğe başlıyordu. Gördüğü tak-fdir ve sevgi ona eski mahcup, çekingen merdümگیرizli-ğini yavaş yavaş kaybettirmişti. Sözlerine şen, tatlı bir serbestlik, uzun, ince vücudunun hareketlerine canlı bir ahenk geliyordu.

Hatta bir parça şıarmıştı bile. Uzun müddet şefkatten mahrum kalmış çocuklar gibi biraz nazlanmak ihtiyacına mukavemet edemiyordu.

F. 4

50

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

51

Yorgun çehresi günden güne güzelleşiyor, kemanından dökülmüş bir nağme gibi taze, cazibeli bir halâ-vet alıyordu. /

İstanbul'da birkaç sene evvel mahzun bir yalnızlık içinde yaşayan Kenan, şimdi hatta çalışmak için vakit bulamıyordu.

Arkadaşları, dostları bir gün rahat bırakmıyorlar, zayıf iradesinden istifade ederek biraz sefahate bile alıştırıyorlardı .

O yaz, hem eserini bitirmek, hem de annesiyle kardeşini görmek için (Seydiköy)'e gitmeğe karar vermişti. Saip Paşa, kıyametler kopardı. İstanbul'a telgraf üstüne

telgraf yağdırdı : «Nur-i didesi, medar'ı iftiharı» Kenan'ı pek göreceği gelmişti!

İhtiyar dayısını çiğneyip geçmek vicdansız bir hareket olurdu. Genç sanatkâr, dayısının bu ısrarlarına mukavemet edemedi. Arzuyu reddederse «kibirli, nankör» diyebileceklerini düşündü. Bununla beraber Bozyaka'yı, senelerce mahrum ve sönük hayatını sürüklediği yerleri şimdiki mesut ve hayat dolu gözleriyle bir kere daha görmeyi pek de istemiyor değildi.

III

Vapur, üçüncü düdüğünü çalmış, yolcularını s[^]la-metleme&e gelenler asma merdivenin dibinde kaynaşan sandallara inmişlerdi.

Münir Bey, biraz ötede Cavidan'la konuşan Kenan'a

•seslendi :

— İki dakika daha gecikirsek vapurda kalacağız...

Haydi Kenan...

Prens Vefik, genç adamın elini sıktı, hararetli bir samimiyetle :

— Haydi genç sanatkâr, dedi, sohbetinizin arkasına iki ay sonra devam edersiniz...

Çalışınız, operanızla büyük muvaffakiyet kazanacağınızı ümit ederim... Bu kışı İstanbul'da geçirmek istiyorduk... Fakat eserinizin ilk temsilinde hazır bulunmak vazifesi çıktı. Kenan Beyin muvaffakiyetine iştirak, bir seyahat zahmetine değer değil mi Cavidan?...

Genç kız, tatlı bir tebessümle :

— Elbet baba, dedi, bunlar söylemeden kararlaşan şeylerden...

Sonra, elini Kenan'a uzattı :

— Eseriniz hakkında bize ara sıra birkaç satırla malûmat verirsiniz değil mi?...

Genç adam, Cavidan'm elini öptü, gülerek onun cümlesini tekrar etti :

—, Bu da söylemeden kararlaşan şeylerden, değil mi efendim...

Münir Bey, asma merdivenden inerken arkasındaki Kenan'a yavaşça :

— Kenan... arkamda sevinçten dans mı ediyorsun? dedi, ikimizi de denize düşüreceksin...

Vapur, yavaş yavaş açılmağa başlamıştı. Kenan, pervane dalgalarının içinde batıp çıkan sandalda hâlâ mendil sallıyordu. ^c

Münir Bey, memnun ve müstehzi bir tebessümle :

— Allah mübarek etsin Kenan, dedi, inşallah hayırlı dölün döşün, senin gibi sanatkâr, karın gibi şık çocukların olur...

Kenan, kızararak gülüyor, anlamamış gibi «niçin?» diye soruyordu.

Münir Bey, yandan vuran bir dalganın ıslattığı pantolonunu mendiliyle kurulayarak :

— Bana ağız yapmağa lüzum var mı çocuğum?

dedi.

*• halk

52

DUDAKTAN KALBE

— Hayır... yalnız... temin ederim ki hiç bir şey konuşulmadı...

— Evet... bu da «söylemeden kararlaşan şeyler» nev'inden...

Münir Bey, daha ciddî ve ağır bir sesle devam ediyordu :

— Fevkalâde bir vaka olmazsa bu işe olmuş nazariyle bakabiliriz... Paşa, sarahaten bir şey söylemedi. Fakat senden memnun... dikkat etmedin mi? Sanat ne-balet ve asaletini hiç bir asaletle kabil-i kıyas görmediğini kaç defa tekrar etti... Kızcağıza gelince... Onu tabî sen, benden daha iyi hissettin... Hâsılı, iki günde ikisinin de kalbini kazandın... Bu evlenmeye hiç bir mâni yok... Yalnız, benim fikrimi öğrenmek istersen ben, bu işe sizler kadar taraftar değilim... Benim başka türlü mülâhazalarım var... Muhitleriniz tamamıyla ayrı... Zevkleriniz de tabî öyle... Prenses Cavidan'm esasen fena bir ruhu yok... Fakat fazla işlemek gayretiyle bu ruh üzerinde fazla kuyumculuk etmişler... Sana gelince. Ben de amma lüzumsuz şeyler söylüyorum... Beni dinlemiyorsun bile... Gözün, aklın başka yerde... Her halde bahtiyar olmanı temenni ederim... Dayın bu havadisi öğrenince kim bilir ne kadar memnun olacak!...

— Rica ederim, ona hiç bir şeyden bahsetmeyiniz...

— Tabî... Şimdi Bozyaka'ya beraber dönüyoruz değil mi Kenan...

— Hayır, ben yarın geleceğim... Bu gece Karşıyaka'da Roditi'lere davetliyim...

— Sen her gece davetten davete gezersen ne vaki+

çalışacaksın?

— Bu, son, Münir Beyefendi... Yarından itibaren gömleğimi giyip işe başlayacağım...

— inşallah diyelim de öyle olsun...

t

DUDAKTAN KALBE

53

#?*

Sandal, Pasaport önündeki rıhtıma yanaşmıştı. Kenan çevik bir hareketle dışarı atladı, elini Münir Bey'e uzattı.

Son Karşıyaka vapuru Kordon'dan uzaklaşırken gece olmuştu. Menemen ovalarından doğru serin, hafif bir rüzgâr esiyor, minimini dalgalara hâlâ sönmeyen gurup aydınlıkları körfezinde ince, kızıl yollar açıyordu.

Kenan, hafifçe sarhoştı. İki üç arkadaşıyla beraber Karamer'de birkaç bira içmişti.

Küpeşte parmaklığına dirseklerini dayamış, yüzünü İzmir'e çevirmişti. Kordon'un

şasaalı gece hayatı yavaş yavaş parıldamağa başlıyordu. İçindeki renkli kâğıt

feneriyle nadide bir Çin estampına benzeyen bir gazinoda kendi parçalarından birini

çalıyorlardı. Kenan, bu besteyi ilk defa işitiyormuş gibi derin bir hazla dinliyor, rüzgârlar içinde dağılan en küçük parçaları zaptetmek ister gibi başını uzatıyordu. Vapur, uzaklaşmış, gazinodan bir renkli ışık hayali, musikisinden vehim gibi müphem bir nefes kalmıştı. Kenan, hâlâ o noktadan gözlerini ayıramıyordu. Bu defa daha yakından bir başka keman sesi titredi. O da aynı parçayı çalıyordu. Genç adam, başını çevirdi. Keman çalarak dilenen; kör bir ihtiyardı. Arkasını güverteye çıkan merdivenin parmaklığına dayamış, kocaman şapkasını yanında duran bir çocuğa vererek uzun kır saçlarını rüzgâra dağıtmıştı. Çatlak, yorgun bir kemandı. Doğru dürüst akort bile edilememişti. Böyle olduğu halde Kenan, bu ihtiyar dilencide bir sanatkâr ruhu sezdi.

Merdivenin üstüne asılmış bir fener, yüksek, buruşuk alnını aydınlatıyor, sönük gözleriyle başka bir âleme bakıyormuş gibi başını kaldırarak çalıyordu. Arası-
54

DUDAKTAN KALBE

ra yorgun bir tavırla yayını indiriyor, derin bir nefes aldıktan sonra tekrar başlıyordu. Bu, biçare bir ihtiyar körün kırık, maharetsiz ke- ' maniydi. Fakat Kenan, kendi bestesinin bu kadar derin bir rüya ve aşk ile dolu olduğunu, bu geceye kadar fark edememişti.

Yanında birisinin derin derin nefes aldığını işitti. Matem elbiseleri giymiş yaşlıca bir kadındı. Beyaz bir mendille görünmeyen yüzünün görünmeyen gözlerini si-liyordu. Daha ötede beyaz bıyıklı, uzun boylu bir adam, yorgun bir tavırla kollarını yanma bırakıverdi. Biraz evvel neşeyle gülüp söyleyen açık renk elbiseli iki mektep kızma dikkat etti. Onlar da şimdi susmuşlardı. Biri sarışın başını arkadaşının omuzuna bırakıyor, derin derin karanlığı seyrediyordu. Kenan, tekrar alil sanatkâra baktı. Fenerin donuk hâlesiyle hemen hemen ruhanî-leşen ihtiyar, sefil başını daha ziyade kaldırıyor, 'dudaklarından hayal dolu bir genç tebessümü titriyordu.

Kenan gittikçe artan sarhoşluğu içinde kendi kendine düşünüyordu : «Bu biçare de bir gün genç oldu... Belki o vakit gözleri görüyordu... İhtimal, onun da Leylâ'sı vardı... İhtimal, o da benim gibi Leylâ'sının gözleri için ağlamıştı. Kim bilir hayatı ne acılarla doludur. Fakat bu dakikada mesut olduğuna şüphem yok... Gözleri görmüyormuş, ne çıkar? Benim de saatlerce karanlığa kapandığım, saatlerce kendimi ihtiyarî bir körlüğe vakfettiğim oluyor... Hayalimin dünyasını daha güzel görmek için etrafımdaki ışıklan mahsus söndürmüyor muyum? Bu dakikada bu biçere, mesut oluyor... Ona bu . saadeti ben Verdim... Kaybettiği dünyayı görüyor, sev- , diklerini görüyor. Leylâ'sını görüyor... Hayatının göz yaşlarıyla akıtamadığı zehirini benim musikimle akıtıyor... Sade o mu? Bu matemli ihtiyar kadınla bu küçük mektep kızlarını da bu dakikada ben mesut ediyorum...

DUDAKTAN KALBE

55

Bu kadının kaybettiği her kim ise, su çiçekleri gibi narin bir kız mı? Bir kazaya kurban gitmiş bir delikanlı i' mi? Ömrünün en güzel zamanlarını kollarında geçirdiği bir müşfik koca mı, her kimse şimdi onu görüyor, onunla yaşıyor... Bu küçük mektep kızlarını ben mesut ediyorum. Dünyada belki hiç göremeyecekleri hayalî sevgilileri

bu dakikada ben onlara gösteriyorum. Ömürlerinin saadeti belki bu dakikada benim gösterdiğim rüyadan ibaret kalacak...»

İhtiyar kemancı, susmuştu. Sahil yaklaşıyor, Karşıyaka nhtımmndan denize dökülen ışıklar vapurun ke-narlannda yüzüyor, çarkların dövdüğü dalgacıklar içinde bir yıldız kaynağı köpürüyordu.

Kenan, hâlâ kendini bu müteheyyiç ve sarhoş hül-i yadan kurtaramıyordu. «Bu saatlerde dünyanın kim bilir kaç memleketinde yaşıyorum... nice insanlar benim seslerimle gülüyor, ağlıyor, seviniyor, mesut oluyor... Kendim de artık yaşamağa, mesut olmağa başlıyorum. Seviniyorum, sonra çekinmeden sevdiğimi söyleyebiliyorum. Gerçi saadet bana biraz geç kaldı... İçimde birçok şeyler yıkılıp harap olmuş... Büyük hislere artık kabiliyetim yok... Leylâ'yı sevdiğim zamanlardaki vefa ihtirası kalmadı. Sevdalanm biraz akar yıldızlara benziyor, kalbimi akıcı bir ziya iziyle parlattıktan sonra sönüp gidiyor... İzmir'e geldiğim gün Nimet Hanım'ı Bozyaka'daki bağda misafir buldum. Yüzüne bakar bakmaz bu genç, zarif ve bedbaht kadını sevmeğe başladım. Bu kadar güzel, ince bir kadını kocasının nasıl ihmal ettiğine hayret ediyorum.

Ertesi günü Münir Beyin köşkünde Prenses Cavi-dan'a tesadüf ettim. Prensesin muhteşem güzelliği karşısında Nimet Hanım, birdenbire silik bir hâtıra oldu... Nişanlım gözüyle baktığım prensesi, iptilâya benzeyen

56

DUDAKTAN KALBE

bir aşkla seviyor, bu genç kızdan ayrılırsam nasıl yaşayacağımı kendi kendime soruyorum.

Şimdi misafir gittiğim evde beni bekleyen Matmazel Lilyan'ı bu açık elâ gözlü çapkın İtalyan artisti düşünüyorum... Zavallı Cavidan'a daha şimdiden ihanet ediyorum... Evet, içimde derin sevdalara, büyük ihtiraslara kabiliyet kalmamış... Anlıyorum ki Leylâ beni vaktiyle çok yıkmış, kalbimi harabeye çevirmiş... Aşk kalbimden dudaklarıma çıktı... O, artık birini ötekinin unutturduğu buselerle bir nağme, bir tebessüm gibi yalnız dudaklarımda yaşayacak... Fakat belki mesut olmak için de asıl çare budur : Aşk dudaklarından öteye bırakmamak, zehir gibi kalbe inmesine meydan vermemek.»

IV

Saip Paşa, Bozyaka'daki bağının bir köşesinde, asıl binadan epeyce uzak bir mesafede, güzel, küçük bir köşk yaptırmıştı. Arasına vali, deftardar, kumandan gibi büyük adamları bağda ziyafete, mehtap eğlencelerine davet eder, onları bu hususî dairede ağırlardı. İzmir gazetelerinden biri bir gün «merasim dairesi» diye bu köşkle eğlenmişti. Saip Paşa'nın istihzayı anlamadığını, bilâkis pek hoşlandığını gören ahabları, dalkavukları, o günden sonra küçük köşke bu ismi vermişlerdi. Merasim dairesi yüksekçe bir yerdeydi. Hem Kızıl-çullu taraflarını, hem Arapderesi'ni, hem de Kokaryah tepeleri üstünden körfezin küçük bir parçasını görüyordu.

Saip Paşa, «gözbebeği, medar-ı iftiharı» Kenan'a bu merasim dairesini vermişti. Köşkün silinip süpürül-mesine kendisi nezaret etmiş, Kenan'ın haberi olmadan Karantina'daki konaktan bir oda takımıyla piyanoyu ge-

DUDAKTAN' KALBE

57

tirtmişti. Hizmetçilere, çocuklara şiddetli emirler veriyor, «Kenan Beyi rahatsız ettiğinizi işitmeyeyim... Mühim bir hava çıkarıyor... sessizliğe ihtiyacı vardır... Bütün dünya gazeteleri yine resmini yapacak, hatta, bu köşkün de fotoğrafını basacaklar... Âdet böyledir.» diyordu.

Onun bu telâşını gördükçe «Paşa dayı... Sizin bu hakkınızı nasıl ödeyeceğim?» diye eğlenen Kenan'a: «Pek kolay evlât... İnşallah işini bitirdikten sonra bir Belediye marşı tertibedersin!» diye cevap veriyordu...

Kenan, işe başlamak için acele etmiyor, şimdilik bol bol eğleniyordu. Şımarık, yaramaz, serseri çocuklara dönmüştü. Elleri ceplerinde ısıklık çalarak dere tepe-dolaşıyor, krizma yapan bağcılara yardım ediyor, ince bağ yollarında keçi yavruları kovalıyordu.

Bağdaki çocukların elebaşısı olmuştu. Türlü yaramaz, gürültülü oyunlar çıkarıyor; kaydıraklara, saklambaçlara, esir almacalara onlardan çok zevk ve hırsla kendini veriyordu.

Bir gün yine peşine bir sürü çocuk takmıştı. Şem'i Dede'ye yeni bir azizlik etmeğe gitmişti. İhtiyar derviş, bu aralık: «Şaka bertaraf Kenan, dedi, ben, sana hayret etmeğe başladım oğlum... Küçükken kuzu gibi usluydun... Sesinin çıktığını duymazdık.»

Kenan, fütursuzca omuzlarını silkti :

— Vaktiyle o küçüklerin babaları, analarıyla oyna-yamadım, dedi, şimdi kendileriyle oynuyorum, dedeci-ğim... Hevesim içimde mi gömülüp kalmış nedir, ben de bilmiyorum... Galiba çocukluğumun acısını çıkarıyorum...

Bunları söylerken yavaş yavaş yüzüne, sesine bir hüznün çöküyor, gözleri Arapdere boğazının derinliklerine doğru dalıp gidiyordu. Birdenbire silkindi; zorla tekrar eski neşesini bularak :

58

DUDAKTAN KALBE

— Haydi küçükler, gidiyoruz, dedi.

Kenan'ı yalnız küçükler değil, büyükler de seviyor, ondaki bu genç, heyecanlı yaşamak zevki yüzüne, sözüne, anlaşılmaz bir cazibe veriyordu.

Çocuklarla çocuk olan Kenan, gençlerle konuşurken hayat ve aşkla dolu bir genç oluyordu. Nimet Hanımla olan macerası umulmaz bir süratle ilerliyordu. Genç kadın, bütün vakar ve temkini unutup, Kenan'a mazlum bir çocuk teslimiyeti gösteriyordu.

Bir sabah, Nimet Hanım «Merasim Dairesi»nin kapısına gelmişti. Kenan'dan bir kitap istiyordu.

Genç adam :

— Niçin içeri girmiyorsunuz? diye sordu.

Nimet Hanım, gayriihtiyarî güldü : «Nasıl olur?» diyecekti. Fakat utandı :

— Münire beni bekliyor da... dedi.

Kenan, çapkın bir cüretle gülüyordu... ellerini beline dayayarak:

— Vah vah... ne kuvvetli sebep? Ne büyük mazeret... diye eğlenmeğe başladı...

Bu defa Nimet Hanım da cesaretlendi :

— Asıl manii biliyorsunuz ya, niçin soruyorsunuz?
dedi.

Kenan, daha ziyade yaklaşmıştı :

— Asıl manii biliyorum, fakat doğru bulmuyorum, dedi, benden korkuyorsunuz, değil mi?

Nimet Hanım, yarı şaka, yarı ciddî hafif bir hiddet ve hayret feryadı kopardı :

— Sizden mi?... Niçin?...

— Kimbilir... Belki meselâ zorla sizi öperim diye... Bu beklenilmez bir küstahlıktı.

Genç kadın, kıpkırmızı kesildi, hiddetle :,

— Kenan Bey, rica ederim... dedi.

DUDAKTAN KALBE

59

Genç adam korkmuyor, ehemmiyet Vermiyordu. Aynı çapkın, fakat sevimli küstahlıkla genç kadını bileklerinden tuttu, süratle yanağından öpüp bırakarak :

— Görüyorsunuz ki bunda korkulacak bir şey yok... dedi.

Bu, o kadar serî ve o kadar delicesine tuhaf bir şey olmuştu ki, Nimet Hanım, Kenan'a acı, sert bir şey söylemek istediği halde becerememiş, asabî bir kahkahayla gülerek oradan uzaklaşmıştı.

O, ağaçların arasından kaçarken Kenan da gülüyordu. Sonra yavaş yavaş bu tebessüm söndü; elleri cebinde düşünce düşünce içeri girdi:

— Hayat ne acayip şey... Vaktiyle şu karşiki ağaç kümesinin içinde Leylâ'dan ayrılmıştım... Onu bir defa kollarıma alsam, senelerce mesut olacağımı biliyordum., bunu yapamadım... Mahrum, biçare bir genç çocuğun bu hareketi çirkin bir küstahlık olurdu... Şimdi âdi bir sokak delikanlısı gibi hareket ettim, çardaktan bir salkım üzüm koparır gibi hiç tereddütsüz bu genç kadma sataştım... Kızıyor gibi göründü... Fakat eminim ki kızmadı... Demek muvaffakiyet her şeye hak veriyor.

Güneşe karşı pancurları sımsıkı kapalı olan loş odaya girmişti. Piyano üstünde duran kemana baktı, ona bir arkadaş gibi hitap ederek : «Bozyaka'da sıkılmayacağım, dedi, bu güzel genç kadınla bir iki aylık bir maceram var... Her saadet gibi bunu da sana borçluyum... teşekkür ederim.»

Bozyaka'nın her türlü üzümünden tattınız Kenan Bey... İstanbul'un Kınalı

Yapıncağı'ndan istemez misiniz?

Bir ikinci vaktiydi. Çocuk, büyük, bütün ev halkı sıcaktan bağın bir köşesindeki çitlembiklerin altına kaç-

60

DUDAKTAN KALBE

mıştı. Burası Kırkçamlar yolu üstünde âdeta bir küçük koruydu. Yazın her yer yandığı vakit orası serin ve yeşil kalırdı.

Kırkçamlar'dan doğru daima bir hafif rüzgâr eser, geniş ağızlı bostan kuyusu burasını daimî bir rutubet içinde bulundururdu. Zaten bağın sebze bahçesiyle kuraklığa hiç yüzü olmayan (Mis çekirdeksizleri) buradan su alırdı.

Garip ile Kerem -bağın emektar eşiği ile, bir çocuk gibi sevilen yavrusu - nöbetle kuyunun etrafında dönerler, taş oluklardan buz gibi soğuk bir su akardı. O gün, kuyu başı her zamandan ziyade kalabalıktı. Ağaçtan ağaca kurulmuş bir salıncakta kucak kucağa iki bebek uyuyor; serin hasırlara yarı uzanmış genç kadınlar örgü örüyor; mendil, başörtüsü kenarları işliyor; daha ötede söz anlamayan afacan bir çocuk sürüsü ördek gibi çamurlara batıp çıkıyordu. Kuyunun yanında minimini-cık bir taş havuz vardı ki sular oradan oluklara dağılır, üzümler orada soğurdu.

— İstanbul'un kınalı yapıncağından istemez misiniz Kenan Bey?

Bu suali Nimet Hanım gülerek sormuştu. Dolabın ağır iniltilerini dinleyerek yavaş yavaş gözlerim kapayan Kenan, başını çevirmeden cevap verdi :

— Rica ederim, bana artık üzümünden bahsetmeyin

Nimet Hanımefendi...

Nimet Hanım, daha manalı bir surette gülüyordu :

— Benim Kınalı Yapıncak'ımı görürseniz söyledigiinize pişman olacaksınız...

Kenan, hafifçe doğruldu, başını çevirdi. Nimet Hanımın yanında beyaz kısa etekli açık yakalı on dört, on beş yaşlarında ufak tefek bir kız çocuğu vardı.

Küçük kız, gülmemek için dudaklarını ısıyor, ince bileklerini Nimet'in elinden kurtarmağa, kaçmağa ça-

KALBE

öl

«r»

lışıyordu. Kenan'ın döndüğünü görünce kıpkırmızı kesildi. Nimet'in bileğini yüzüne siper etmek istedi.

Genç kadm, onu bırakmıyor, zorla Kenan'ın yanına getiriyordu :

— Kınalı Yapıncak'ım kemanınızın âşıklarından Kenan Bey... Sizinle görüşmeyi çok istiyor amma utaniyor...

Nimet Hanım, küçük kızın bileklerini bırakmıştı. O, artık kaçmağa çalışmıyordu.

İmtihana girmiş korkak bir talebe gibi başı önünde, gözleri yerde duruyor, kirpikleri, dudakları titriyordu.

Kenan, ona ürkek bir çocuktan fazla ehemmiyet vermeyerek güldü :

— Ne güzel küçük hanım bu, dedi, misafir mi?

— Hayır... bağ komşumuz Şükrü Beyin akrabası... Şu sarmaşıkların arkasına gizlenmiş, bizi seyrediyordu. Usulcacık yaklaştım, kuş avlar gibi yakaladım.

Kenan, tekrar sordu :

— Küçük hanım İzmirli mi?...

— Hayır... İstanbullu... Eviniz Kanlıca'da, değil mi Lâmia?

Lâmia potinlerinden birinin sivri ucuyla bir toprak kümecini düzeltmek için inat ediyordu. Başını Nimet Hanımın bulunduğu tarafa çevirdi, yine gözleri önünde, ancak işitilebilir bir sesle fısıldadı :

— Hayır... Paşabahçesi...

Kenan, bu defa doğruca Lâmia'ya sordu :

— Ne vakitten beri İzmir'desiniz, Lâmia Hanım... Daha uzun zaman kalacak mısınız?... Babanız, anneniz İstanbul'da mı?

Nimet, başıyla Kenan'a manalı bir işaret yaptı, bu bahse devam etmemesini anlattı. Sonra, küçük kızın yerine cevap vererek :

62

DUDAKTAN KALBE

— Lâmia şimdilik izmirli oluyor! dedi. Babası, amcası Şükrü Bey...

Nişanlısıyla evleninceye kadar burada kalacak...

Kenan, hafif bir kahkaha ile :

— Ay, küçük hanım nişanlı mı? dedi. Bu bahtiyar kim Lâmia Hanım?...

Lâmia daha ziyade utanmıştı. İki elini Nimet'in omuzuna koydu, yüzünü bileklerinin arasına gizleyerek şikâyet etti :

— Ooof... Nimet Abla...

Genç kadın onun kalın, sıkı bir örgü ile örülmüş sarı saçlarını, güneşten yanmış açık ensesini eliyle sevd, sonra, çenesinden tutup zorla yüzünü kaldırarak :

— Kınalı Yapıncak'ın nişanlısı bu sene mektepten çıkmış bir mülâzim, dedi, şimdi Trabzon taraflarında... Birkaç seneye kadar yüzbaşı olacak... Kınalı Yapıncak'ım da o vakte kadar yetişecek... Artık düğünü burada yaparız:, değil mi Lâmia?

Başka kadınlar da söze karışıyor, hep birden Lâ-mia'yı utandırıp eğleniyorlardı.

Kenan, onlardan uzak duruyordu, hafif bir gülümsemeyle Lâmia'ya bakıyordu. Nazlı bir siması, açık yeşil, süzgün gözleri, uzunca hassas bir burnu vardı. Güneş, nazik, hafif cildine yaldızlı bir yanıklık vermiş, yanaklarının gözlerine yakın yerlerine hafifçe çil basmıştı.

Nimet Hanım, artık uykudan uyanan, biraz ötede annelerinin memesinden akşam kahvaltısı eden bebeklerin boş salıncağına oturmuş, Lâmia'yı yanma, hîmen hemen dizlerine almıştı. Onun çenesi, dudakları, yanak-larlarıyla bebek gibi oynayarak söylüyordu :

— Bu küçük İstanbul kızma bayılıyorum, Kenan Bey... Ne şirin değil mi? Niçin ona Kınalı Yapıncak dediğimi tabîî anladınız? (Parmağıyla gözlerinin altına,

DUDAKTAN KALBE

63

kirpiklerine dokunuyordu). Şu çillere bakın... Kadınlar bundan ölüm gibi korkar...

Halbuki Lâmia'nın yanaklarına ne kadar yaraşıyor, İstanbul'un şeffaf derileri

kırmızımsı beneklerle lekeli kınalı yapıncaklarına benziyor. ..

Kenan, güldü :

— Ah, bu Bozyaka bağları, dedi, teşbihleri bile üzüm üstüne...

Kerem, dolabın iniltileriyle kendini bir ağır hülyaya kaptırmış gibi dalgın dalgın düşünüyor, teneke oluklardan taş havuza dökülen köpüklü sular içinde soğuktan buğulanmış renk renk salkımları sarı kehribar kümeleri, allı yeşilli donuk necef mahşerleri kaynaşıyordu.

Nimet Hanıma bir salkım mis çekirdeksizi vermişlerdi. Genç kadının artık üzüm yemeğe tahammülü kalmamıştı. Onu zorla Lâmia'ya yedirmeğe uğraşıyor, salıncağın üstünde bir boğuşmadır gidiyordu : Küçük kızı sımsıkı kapadığı dudaklarını açmağa mecbur etmek için burnunu sıkıyor, gıdıklayarak güldürüyordu. Nihayet Lâmia, isyan etti. Onun haline göre kuvveti vardı. Hatta o da zorla Nimet Hanıma üzüm yedirdi.

Boğuşmaları bittiği vakit genç kadın, tekrar Lâmia'yı yanına aldı, alnına düşmüş bir küçük saç tutamını düzelterek :

— Benim tuhaf bir merakım vardır, Kenan Bey, dedi, karşımdaki insanlara bakarken Allahm onlardan her birini ne yapmak için yarattığını düşünürdüm... Bu, bana bir güzel eğlence olur... Meselâ tramvaydayım, değil mi? Karşımdaki kadınlara birer birer bakarım... Şunu Allah her sene evinin kedileriyle beraber doğurmak için, şunu uzun kollarıyla ipe çamaşır sermek için. şu kocakarıyı gelinlerini çekiştirmek ve onlara beddua etmek için, bu hanımı mütemadiyen kocasını kıskanmak, gözetlemek, her gece kavga çıkarmak, bayılıp ağlamak

64

DUDAKTAN KALBE

DUDAKİAN KALBE

65

için yaratmış diye eğlenirim... Bizimkilerden meselâ Cemil Beyi yük arabalarına üzüm sepetleri yerleştirmek, hamallarla kavga etmek; Kâzım enişteyi daima hoşla pilâv yiyip oruç tutmak; Hafız Eşref Efendiyi iri kırmızı burnuyla daima nezle olmak; ismini söylemeğe lüzum olmayan... birini bir koltukta oturup tavus gibi kabarmak için dünyaya gelmiş sanırım... Kenan, gülerek sordu :

— Kocanız Veysel Beyi?...

Nimet Hanım, kollarını yanına bıraktı, dudaklarını

büktü :

— Doğru söylüyorum... yalnız onun niçin doğduğunu, neye yaradığını anlamadım...

— Peki, ben?...

Nimet Hanım, hafif bir istihza ile :

— Siz malûm ...Bütün cihan söylüyor ...Dünyaya yeni bir ahenk getirmek için...

— Eğlenmeyiniz, Nimet Hanım!

— Peki, ya ben Nimet Ablâ?...

Bunu derin bir saffetle Lâmia sormuştu. Geldiğinden beri hemen ilk defa konuşuyordu.

— Bu bahsi zaten senin için açmıştım, Kınalı Yapıncak... Seni Allah nazlı, şık bir oyuncak olsun diye yaratmış Lâmia... Vücudunda, küçük yüzünde hiç ciddî bir şey yok... Hep oyuncak, hep süs... Sade alnın biraz ciddî görünüyor... İnce kaşlarının üstünde hafifçe kabarmış geniş bir alın... Fakat oraya da bu incecik saç kıvrımları musallat olmuş... Hatta bunlara saç bile demek doğru değil... Kuştüyü gibi ince, beyaz şeyler... İş-te bu alnındaki ciddiyeti de onlar bozuyor.

Güneş, Ilıca tepelerinin arkasına inmiş, tepeler yavaş yavaş gölgelenmeğe başlamıştı. Bir genç hanım, ağaçlardan birine asılı yeldirmesini aldı :

— Ortalık serinledi; artık gitmiyor muyuz? dedi.

J.

Akşam üstleri bu saatlerde aradaki yoldan Kırk-çamlar'a çıkmayı, ortalık kararmcaya kadar orada vakit geçirmeyi âdet etmişlerdi.

Kırkçamlar, yüksek bir tepenin üstünde asırlardan kalma bir çam ormanıydı.

Bu ihtiyar ağaçların iri, çatlak gövdeleri göz alıcı yüksekliklere uzuyor, tepelerinde güneşe karşı yeşil şemsiyeler açılıyordu.

Bu تنها koru, Bozyaka kadınlarının bir bahçesi gibiydi. Gençler, yeldirmelerini atarak top, köşekapma-ca, körebe oynarlar; çocuklar durmadan dökülen, yerleri deniz gibi kaplayan sararmış çam iğnelerinin içinde yuvarlanırlardı.

O akşam, Lâmia'yı da beraber almışlardı. Kenan ile Nimet yürüyordu. Nimet Hanım, ona işittirmemek için yavaş sesle Kenan'a anlatıyordu :

— Bu çocuğa asıl muhabbetim merhametten geliyor... Lâmia, nazlı bir İstanbul kızı...

Üç sene evvel annesini kaybetmiş... İstanbul'da yakından kimsesi yokmuş... Şark vilâyetlerinden birinde kaymakam olan babası yanına aldırılmış... Bu minimini çocuk, iki sene babasına âdeti bir anne gibi bakmış... Geçen sene adamcağız bir kazaya uğramış... Kızcağız, oralarda yalnız kalmış... İzinli bir zabitin yanına katarak buraya, amcası Şükrü Beyin yanına göndermişler... Çocuk, mahrumiyet içinde... Şikâyet etmemekle beraber anlıyorum ki hiç mesut değil... Amcasının çocuklarına âdeti dedi gibi bakıyor. Böyle olduğu halde yengesi yine şikâyet ediyor, onu evde fazla görüyor...

Lâmia, şimdi epeyce uzaklaşmıştı. Kenan, lakayt bir gözle ona baktı :

F. 5

66

DUDAKTAN KALBE

— Zavallı çocuk... Acınacak hal, dedi, yalnız artık onun hikâyesine nihayet verelim.

— Sizi müteessir mi ediyor, Kenan Bey?

Kenan, sesini daha ziyade alçaktı :

— Onun için değil, Nimet Hanımefendi... Bu manasız Kınalı Yapmcak'm hikâyesinden çok daha ehemmiyetli şeylerimiz var... Onlardan bahsetmeyelim mi?

Nimet, sahte bir şikâyetle :

— Kocalı bir kadına ne fena şeyler söylüyorsunuz? Rica ediyorum, dinlemiyorsunuz...

Kenan, yavaş yavaş bir huy şekli almağa başlayan şımarıklığıyla güldü :

— Sizin kadar fevkalâde bir kadının yanında uslu durursam evvelâ siz bana gülersiniz, ahmak dersiniz. Nimet Hanım, rica ederim va'dediniz... Bu akşam, mehtapta bahçeye çıkarsınız değil, mi? ' •

— Mehtap gece yarısından sonra doğuyor...

— Daha iyi ya...

Lâmia, yol kenarında sarı sayvanlı, fes rengi tuhaf bir çiçek bulmuştu. Onu vermek için Nimet Hanım'ı bekliyordu.

Kenan, hafif bir asabiyetle yavaşça :

— Ah, Nimet Hanım, dedi, bu çocuğu da nereden musallat ettiniz?...

*

Kenan, Nimet'in Kınalı Yapmcak'ına âdeta düşman olmuştu. O, bu çocuğu hiç yanından ayırmıyor, her gittikleri yere götürüyordu.

Bir gün yine Kırkçamlar'a gitmeğe Lazırl anıyorlardı. Genç adam, açıktan açığa şikâyet etli :

— Ne dersiniz deyin, bu. kızı artık çekemiyonım, dedi.

r

DUDAKTAN KALBE

67

Nimet Hanım, gözlerinde çapkın bir tebessümle Kenan'a baktı :

— Zekisiniz, Kenan Bey, fakat kurnaz değilsiniz, anlamıyorsunuz, ben Lâmia'yi mahsus yanımıza alıyorum.

— Niçin?...

— Çünkü o olmasa yalnız gelmemize mana verirler... Meselâ şimdi bu saatte yalnız başımıza Kırkçamlar'a gidebilir miydik? Lâmia'nın bir iyiliği daha var... Zavallı çocuk, pek ziyade sâf... Hiç bir şey sezmiyor. Pek fevkalâde olarak hissetse bile söylemeyeceğinden eminim...

Lâmia, bu cihetten iyi bir arkadaştı. Daima beraber bulunduğu halde onlara pek az sokuluyordu. Bazen bir yolda yan yana yürürlerken daha yavaş gitmek ihtiyacım duyarlardı. Lâmia, o vakit onları beklemeden, hatta başını çevirmeden yoluna devam ederdi. Bazen etrafım dikenler, çalılar sarmış bir ağaç dibinde otururlardı. Küçük kız, bir şey söylemeden onlardan ayrılır, karşıki setlerde çiçek toplamağa giderdi.

Kırkçamlar, tepesi dik meyilli bir bayırla bir sel çukuruna inerdi. Yağmur zamanlarında burada bir küçük dere peyda olur, aşağıda Şehit mezarlığından geçerek Kızılçullu çayına akardı. Bayır, birbirine kol vermiş taze, sık çam fidanlarından bir kuru halini almıştı. Bir gün Nimet'le Kenan bu yoldan dereye inmek istemişlerdi. Çamlar o kadar sıkı ki Kenan, Nimet Hanım'a yol-açmak için taze dalları kırmağa, yaprak yığınlarını kucaklayıp iki yana ayırmağa mecbur oluyordu.

Dere, seri a bir çağılıyla akıyordu. Çam diplerinden süzülüp gelirken hafif bir reçine kokusu, yağlı bir yeşillik almış gibi görünen sulara ellerini, yüzlerini yıkadılar.

68

DUDAKTAN KALBE

Kenan'la Nimet, devrilmiş bir ağaç kütüğünün üstüne yan yana oturmuşlardı. Artık Lâmia'dan çekinmeğe bile kuvvet bulamıyorlardı. Kenan bir şey söylemeden Nimet Hanım'm bileklerini okşuyor, genç kadın, bu ağır hava içinde yorgun görünen başını arkadaşının omuzlarına bırakmak ve uyumak ister gibi yavaş yavaş gözlerini kapıyordu.

Kınalı Yapmcak'ta bugün tuhaf bir saygısızlık vardı. Karşılarında oturuyor, gözlerini onlardan ayırmıyordu.

Kenan, yavaş yavaş asabileşiyordu. Nihayet bir çare düşündü. Küçük kızın gözlerine bakmaya cesaret edemeden mahcup bir gülümsemeyle :

— Lâmia Hanım, dedi, derenin öte tarafında sanlı, eflâtunlu bir tuhaf çiçekler görünüyor... Nimet Hanıma bunlardan bir demet yapmak isterdim. Fakat ihtiyarım

yavrum... Yoruldum... Sen çocuksun... Nimet ablana bu çiçeklerden bir küçük demet hediye etmek istemez misin?...

Aradan bu kadar gün geçtiği halde Lâmia, hâlâ Kenan'la konuşmağa cesaret edemiyordu. Bu güzel keman çalan adam, onun için bir yarım ilâhtı. Ona sessiz sedasız hizmet etmekten büyük bir zevk alıyordu. Böyle olduğu halde Kınalı Yapıncak, bugün ona itaat etmiyor, onları yalnız bırakmaktan korkuyor gibi Nimet Hanımın yüzüne bakıyordu.

O da hafif bir tereddütle kızarak Kenan'ı tasdik etti :

— Pek memnun olurum, Lâmia, dedi, amma zahmet olmazsa...

Küçük kız, istemeye istemeye yerinden kalktı. Tereddütlerle yürüyor, bir taştan ötekine atlamağa cesaret edemiyormuş gibi duruyor, sık sık arkasına bakıyordu. Derenin öte tarafına geçtiği vakit birdenbire aklına

DUDAKTAN KALBE

69

bir şey gelmiş gibi döndü, korunun bir noktasına doğru seslendi :

— Çoban, bak koyunlarından birkaçı Şehit mezarlığına doğru gidiyor...

Lâmia, bunu söyledikten sonra birdenbire hafiflemiş gibiydi. Artık onlara bakmıyor, çalıların içinde ceylân gibi atlayıp sıçırıyordu. Kenan ile Nimet Hanım, Lâmia'nın seslendiği yere baktıkları vakit hafifçe titrediler. Ağaçların arasından bir çobanla ak sakallı bir bağcı kendilerine bakıyordu.

Kenan, genç kadının ellerini bıraktı :

— Lâmia bizi bilmeden bir tehlikeden kurtardı... dedi.

Nimet Hanım, sararmıştı :

— Hayır Kenan Bey, diye cevap verdi. Lâmia onu bilerek yaptı. Şimdi anlıyorum... Tehlikeyi farketmişti için bizi yalnız bırakmak istemiyordu.

— Demek bu küçük kız, sizi sevdiğimi biliyor. Genç kadın, bir şey söylemeden önüne baktı. Lâmia, kolunda bir küme çiçekle geri döndüğü vakit hafifçe topallıyordu. Etekleri, elleri toz içindeydi.

Nimet Hanım, endişeyle sordu :

— Bir şey mi oldu, Lâmia?..

— Hayır, ehemmiyetli bir şey değil dedi, eteğime çalı takıldı, düştüm...

Lâmia, ayağını incitmişti. Bundan başka bir çalı dikenini sol bileğini baştan başa çizmiş, kanatmıştı. Kenan :

— Vah yavrum, dedi, bak, nelere sebep olduk?... Lâmia, masum bir kompliman yaptı :

— Ne ziyarı var efendim... Sizin eliniz gibi keman çalmıyorum ya...

Nimet Hanım, küçük kızı kolundan tutarak yürü-

|r

70

DUDAKTAN KALBE

meşine yardım ediyor, bazı dik yokuşlardan onu hemen hemen kucağında çıkarıyordu.

Kenan'a bir zamandan beri garip bir hodgâmlık gelmişti. Kendine ait olmayan her şey gibi, başkalarının bedbahtlığına da bigâne kalıyordu...

Böyle olduğu halde bugün bu çocuğa içinin sızladığını duydu : «Ne garip bir adam oluyorum... Bazen dünyanın elemini beni hissiz bırakıyor... Şimdi de böyle zayıf sinirli bir kadın gibi hiç ehemmiyetsiz bir şeye acıyorum!» diye düşündü.

Lâmia, her şeyi biliyordu. Bir akşam, yengesiyle beraber Saip Paşa'nın bağına misafir gitmişti. Mehtap olmadığı için çardakta, etrafına pervaneler üşüşmüş bir asma lambanın ışığında toplanılmıştı.

Nimet Hanım, o gece fazla solgundu. Bir köşede sessiz sedasız oturuyor, söze karışmıyordu.

Bir aralık ne olduğunu sordular. Yorgun bir tavırla:

— Sinirlerim rahatsız... Başım ağrıyor... Bu gece uyuyamamaktan korkuyorum... dedi. Sonra dalgın bir gülümsemeyle ilâve etti :

— Küçükken arasıra böyle hastalanırdım. Bir Çerkez dadımız vardı. Güzel sesiyle bana ninniler, türküler söylerdi... Onun sesi acılarımı, ağrılarımı hafifletiyor gibi gelirdi.

Lâmia, o gece odasında lambayı söndürdükten sonra pencereyi açmıştı. Bir his ona «Kenan bu gece mutlaka güzel bir şeyler çalacak!» diyordu. Küçük kız, duygusunda aldanmamıştı. Sekiz, on dakika sonra keman başladı. Genç adam, bu gece hiç yapmadığı bir şeyi yaparak alaturka çalıyordu. Bir taksimden eski bir ninniye geçti.

Kenan, bu sade, monoton besteye -ölmüş bir

ana sesinin hâtırası gibi - müessir, yakıcı bir güzellik veriyordu.

Durgun, karanlık bir geceydi. Ağaçlarda yaprak bile kımıldamıyordu. Gölge yığınlarına benzeyen kulelerde sesler kesilmiş, ışıklar sönmüştü.

Lâmia, hayalinde bu ışıksız kulelerden birinin açık penceresini görüyordu. Nimet Hanım karanlığın içinde daha solgun, beyaz görünen yüzünü çıplak kollarına dayamış, bu güzel keman sesini dinliyordu. Ninni, bir peygamberin duası gibi tesir ediyor, Nimet ablasının acılan, ağrıları yavaş yavaş sükûn buluyordu.

Artık şüphesi kalmamıştı. Kenan'la Nimet, birbirlerini seviyorlardı. Bu aşk, Lâmia'ya bir «Leylâ - Mecnun» masalı gibi güzel görünüyor, genç kalbinde sevinçle karışık bir rikkat uyandırıyor. Öyle zannediyordu ki kendisinin bu güzel masalda bir vazifesi vardı : Onların birbirlerini sevmelerini evvelâ o istemişti.

Kenan'ı ilk gördüğü gündü. Nimet Hanım, gizli bir şey söylemek için yüzünü Kenan'a yaklaştırmıştı. O, yanaklarında hafif bir pembelik, sözlerinde canlı bir hararetle söylüyor, genç adam, sözlerden ziyade onları söyleyen dudaklara dikkat ederek dinliyordu.

Lâmia, belli etmeden onları seyretmişti.

Kenan'ın tatlı esmer yüzü, mavi gözleri karşısında ablasının beyaz çehresi, siyah parlak gözleri ne güzel görünüyordu. Küçük kız hemen onları birbirine yaraştırmış, «Nimet ablam, Kenan Beyi sevse ne iyi olur!» diye düşünmüştü.

O yaştaki kızların fazla saf, savruk edâlarıyla hiç bir şeyin farkında değil gibi görüldüğü halde en küçük hareketlerini, sözlerini, bakışlarını kaçırmıyor, hayalin- ieki aşk romanını günden güne işleyip güzelleştiriyordu.

Şimdi artık şüphesi kalmıyordu. Kenan, bu gece Nimet Hanım için, bu kemanı çalıyor, hasta ablası bunu biliyordu. Vakit geçiyor, keman bir türlü susmuyordu. Lâmi-a'nın sevincine biraz da hüzün karışmağa başlamıştı. Sevmek güzel şeydi. Fakat ne yazık ki bu masal da ötekiler gibi hicranla, ayrılıkla, belki ölümle bitecekti. Nimet Hanım, kocalı bir kadındı. Kenan'la evlenmesine imkân yoktu. Bu güzel aşkı ölünceye kadar birbirlerinden gizleyeceklerdi. Lâmia, yaşma nisbetle fazla sâf bir çocuktü. Onun fikrinde, bir erkek, aşkını ancak bir genç kıza, beyaz duvağını açtığı gece söyleyebilirdi. Aşk, hayatın yalnız o gecesine mahsus bir saadetti. İnsan, o gecede ömründen bütün nasibini alır, ertesi sabah güneş doğduğu vakit artık Allahtan isteyecek bir şeyi kalmazdı.

O akşamdan sonra bu macera, Kınalı Yapıncak'ı daha çok meşgul etmeğe başlamıştı. Evde iş görürken-onları düşünüyor, amcasının çocuklarını eğlendirirken zihni bu aşkla meşgul oluyor; gece, gözlerinde onların birbirlerine bakışan hayalleriyle uykuya dalıyordu.

Yine bir gece penceresinden Kenan'ın keman çaldığını dinliyordu. Bilmeden gözlerinden yaşlar akmağa başladı : «Yazık, ayrılacaklar... tki ay bile kalmadı... Nimet Hanım evine, Kenan Bey kimbilir nerelere gidecek... Birbirlerini göremeyecekler...» diyor, başını pencereye dayayarak : «Nasıl dayanacaklar? Nimet ablam bu güzel sesleri dinlemeden, Kenan Bey'i görmeden nasıl yaşayacak?» diye hıçkırıyordu.

Her gittikleri yere onu da götürdükleri için pek memnundu. Onları gücendirmek, aşklarının havasından uzak yaşamak korkusu kalbini titretiyordu.

Bir akşam, Kırkçamlar'da fazla gecikmişlerdi. Yola çıktıkları vakit ortalık epeyce kararmış, ay doğmuştu.

I

DUDAKTAN KALBE

73

Lâmia, elinde Nimet Hanımın şemsiyesiyle önden yürüyor, onların arkada, gittikçe adımlarını yavaşlattıklarını hissediyordu.

Kınalı Yapıncak, başını çevirmiyordu. Fakat onların arkadan vuran ay ışığıyla yola düşmüş gölgelerini görüyordu. Gölgeler gittikçe birbirlerine yaklaşıyor, Kenan'ın kolu Nimet Hanımı belinden sarıyor, genç kadının başı arkadaşının omuzuna düşüyordu. Bir yol köşesinde büsbütün durdular. Gölgeler soldaki yıkık bir kulenin beyaz duvarı üstünde bir sinema levhası açıklığıyla vurmuştu.

Lâmia, Kenan'ın Nimet Hanım'ı bileklerinden tutarak göğsüne doğru çektiğini, genç kadının yaralanmış gibi arkaya düşen başını tekrar tekrar öptüğünü gördü. Küçük kız, bir şey belli etmemeye çalışarak yürürken eli, ayağı titriyor, bu dudaklar kendi yüzüne dokunmuş gibi heyecanlı isyanlar ve ürpermelerle için için sarsılıyordu. Bağ kapısında onlardan ayrılırken yüzlerine bakmayı içi istemedi. Nimet ablası, hâlâ sıcak ve ıslak dudak-larıyla onu öptüğü vakit titreyerek gözlerini kapadı.

Lâmîa, o gece geç vakte kadar uyuyamadı. Kenan'la Nimet'e karşı birçok temiz, nazik hisleri incinmiş, kırılmıştı. Onlara hem darılıyor, hem iğrenmeğe benzer bir şey hissediyordu.

O gece, artık onlarla beraber gezmemeğe karar vermişti. Fakat ertesi sabah penceresinden giren taze aydınlıklar içinde her günkü gibi şen ve sakin uyandı; o gün, Nimet Hanımla Kenan'ı göreceği saati her zamankinden daha sabırsızlıkla bekledi. Beraber gezmeye çıktıkları vakit onlardan biraz uzak durmağa başlamıştı. Fakat kalbi, zihni hep onlarla meşguldü. Küçük kızm bu yazını hep bu aşkın hikâyesi dolduruyordu. Bu aşk, ona yalnız saadet değil, biraz da iftihar veriyordu. Kim-

74

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBH

75

senin bilmediği bu güzel sırrı o biliyordu. Sonra daima onlarla beraber bulunmakla bu aşkı himaye ettiğine ka-niydi. Çobanla bağcının onları dudak dudağa görmesine o, mâni olmamış mıydı? Bir gün çitlenbiklerin altındaki kuyu başında onları yalnız bırakmak: için çocukları peşine takıp yolda top oynamağa götürmemiş miydi?.. Evvelâ ihtiyatsızlıkları için onlara çok kızıyordu. Hatta bir gün Nimet Hanımla açıktan açığa konuşmayı aklından geçirmişti. Fakat sonradan onlara hak verdi. Ne yapsınlar, birbirlerini seviyorlardı. Bir zaman sonra ayrılacaklardı.

Lâmîa, bu ayrılık gününü aklına getirdikçe ağlayacak gibi oluyordu. Öyle sanıyordu ki, bu keman sustuğu gün Bozyaka'da her şey bitecek. Gecelere ağır, yeknesak bir melal çökecek; Arapderesi bir çöl, gökyüzü ıssız; her yer, her şey bomboş kalacak... Niçin-Nim&t Hanım, Veysel Beyle evlenmeden Kenan'ı tanımamıştı. Onların birbirlerini almaları ne güzel bir şey olacaktı.

Lâmîa, bazı günleri çocukça bir hülyaya kapılıyordu : Paşabahçesi'ne benzer bir yerde iki komşu yalı tasavvur ediyordu. (İki senedir hâlâ İzmir'e alışamamıştı. Paşabahçesi'ndeki eski yalıları günden güne hayalinde güzelleştiriyordu. Onun fikrinde insan oradan başka yerde tam bir surette mesut olamazdı.) Bu iki yalıdan birisinde kendisi gelin oluyor, nişanlısı Nâzım'a varıyordu. Ötekine de Nimet Hanımla Kenan yerleşiyorlardı. Her gün, her saat birbirlerini görüyorlar, âdeta akraba ölüyorlar, ölünceye kadar ayrılmıyorlardı.

Kenan, yine her gece keman çalıyor, onların birbirlerine olan aşkı günden güne artıyordu. Lâmîa, bu güzel aşkm sönmesini hiç aklına sığdıramıyordu. Küçük kızm bu hülyası bu kadarla da kalmıyordu. Kenan'la Nimet'in esmer güzel yüzlü, mavi gözlü, parlak beyaz dişli

> I

bir oğlu, kendisinin Nimet Hanıma benzeyen bir kızı oluyor, bunlar büyüdükları zaman birbirlerini seviyorlardı.

Kınalı Yapıncak, bütün günlerini onlara ait düşünceler tahayyüller içinde geçiriyor, kulağında hep bu güzel kemanın sesi, gönlünde hep bu sevdanın heyecanla-rıyla uyuyup uyanıyordu.

VI

Kenan, bir akşam üstü Şem'i Dede'nin kulesinden dönüyordu. Komşu bağlarından birinin kapısında lâcivert çarşafı bir hanım gördü. Duvarın üstündeki yola sarkan kocaman bir incirin gölgesinde duruyor, geniş yapraklı dallardan birini güneşe siper etmek ister gibi yüzüne doğru çekiyordu.

Kenan, bu lâcivert çarşafı hanımın Lâmia olduğunu tâ yanından geçerken far ketti. Kınalı Yapıncak, küçük pembe yüzünde mahcup bir tebessümle ona gülüyordu.

Genç adam, gülerek ona doğru yürüdü :

— Az kaldı, sizi tanıyamıyordum, Lâmia Hanım. Çarşafa girince birdenbire büyük bir küçük hanım oldunuz... Mübarek olsun efendim...

Lâmia, ona bakmağa cesaret edemiyordu. Titreyerek :

— Ben zaten geçen sene çarşafa girdim efendim, dedi, bu sabah yengemle İzmir'e indik de...

— Bu sıcakta çekilmez şey...

— Evet efendim... İlle düğün evini göreydiniz... Pek sıcaktı efendim... Hatta bir hanım bayıldı...

— Siz düğüne mi gittiniz?

— Evet efendim... Sonra da çarşıya uğradık...

76

DUDAKTAN KALBE

— Demek bu şıklık onun için Lâmia. Gelin hanım bari sizin gibi güzel miydi?

Kınalı Yapıncak daha ziyade kızardı. Kirpikleri, dudakları titriyor, başını yanına çeviriyordu.

— Ne vakit geldiniz?

— Hemen şimdi efendim... ben arabadan sizi gördüm.

— Niçin burada duruyorsunuz?

Lâmia, bir parça tereddüt etti, sonra gözlerini önüne indirerek, utana utana cevap verdi :

— Sizi bekliyordum... ____ H

— Selâm getirdim de efendim...

Lâmia, çok utanmasına rağmen gülmekten kendini alamadı, hâlâ bırakmadığı incir dalını yüzüne siper ederek :

— Nimet Hanımdan efendim, dedi.

Bu sözün Kenan üzerinde bir tesir yapacağına ka-niydi. Onda göreceğinden emin olduğu heyecanla kendi titriyor, gözkapakları sık sık açılıp kapanıyordu.

— Teşekkür ederim, Lâmia Hanım... Nimet Ha-nım'ı nerede gördünüz?

— Peştemalcılarbaşı'ndan geçiyorduk efendim... Onlar Güneşli mağazasından çıkıyorlardı... Öyle göreceğim gelmişti ki efendim...

Lâmia, bugün ilk defa Kenan'la uzun uzun konuşmağa cesaret ediyordu.

Nimet Hanımın bir hafta evvel Manisa'dan kayna-nasıyla görünmesi gelmişti. Genç kadın, onlar gidinceye kadar Karşıyaka'daki evinde oturmağa mecburdu. Bu vaka, Lâmia için büyük bir felâket olmuştu. Yalnız Nimet ablasını kaybetmiyordu. Artık Kenan'ın yanına gel de cesare't edemiyor, bu saygısız misafirlerin ça-meğe

Eylül bitmek üzereydi. Bağlar hâlâ bir temmuz sı-caklığıyla yanıyor, yalnız gece yansından sonra ortalığa nemli bir serinlik çöküyordu.

Kenan, artık avareliği bırakmıştı. Eseri günden güne ilerliyor, ona umduğundan ziyade neşe ve ümit veriyordu. En çok geceleri çalışıyordu...

Zaten küçük yaşından beri gecenin Kenan üzerinde garip bir tesiri vardı. Gündüzleri daima biraz uyuşuk, yorgun, emelsiz bulunur, karanlıkta yanan ilk ışıklarla beraber canlanmağa, yaşamaya başlardı.

Artık her gece bir bağda toplanan komşuların davetine gitmiyor, çoluk çocukla beraber kırlarda dolaşmıyordu. Geç vakitlere kadar köşkün önündeki çardak-

DUDAKTAN KALBE

79

ta, yahut bağın تنها bir köşesinde kendi kendine sigara içiyor; gece yansından sonra çiğ yağmaya, bağlardan belli belirsiz serin bir toprak kokusu gelmeğe başladığı vakit odasına giriyordu.

Çardağın şeddine açılan pencerelere Saip Paşa, renkli camlar taktırmıştı. Kenan, bu camlan daima açık tutar, odasında yalnız piyanoya ışık veren kaim abajurlu bir lamba yakardı.

Kenan, bazen sabah aydınlıkları lambasını söndü-rünceye kadar çalışıyordu. Işığın etrafına pervaneler, parlak yeşil kanatlı gece böcekleri toplanıyor, yarı aydınlık duvarlara vuran büyümüş, titrek gölgeleri odayı sessiz bir hayatla dolduruyordu. Gejic. sanatkâr, bu zararsız gece böceklerini pek seviyordu. Bazen gülümseyerek düşünürdü: «Odam kalbime benziyor, İlerleyen yaşıma rağmen orada da daima böyle sessiz bir hayatın titreşimleri var. Orada da böyle gözlerin bir renkli Vehmi sanılacak kadar hafif şeyler mütemadiyen çırpıyor, titriyor, bir gizli ateşle nazik kanatlarını yakıyor. Odam kalbime benziyor...»

Bağın «Kuzgun» isminde ihtiyar bir köpeği vardı. Gündüzleri «Kerem» ile beraber çocukların halim, cefakeş bir arkadaşı olan «Kuzgun», geceleri korkunç bir bekçi kesilir, bağın arkasındaki ince yoldan insan geçirmezdi.

Kuzgun, Kenan'a çok alışmıştı. Geceleri kapısı önündeki çardaktan ayrılmıyordu.

Kenan, bazı geceler ihtiyar köpeğin birdenbire yerinden fırladığına, uluya uluya arka yola doğru koştuğuna dikkat etmişti. Fakat bir daha geri dönmüyor, yalnız arasıra - gündüzleri çocuklarla oynarken yaptığı gibi - kesik, müşfik sesler çıkarıyordu.

Genç adam, bunu merak etmeğe başlamıştı. Bir gece, odasından çıktı. Köpeğin gittiği tarafa doğru yürü-

I?

SU

DUDAKTAN KALBE

dü. Daha on adım gitmemişti ki, hayretle durdu. Kütüklerin arasındaki tek bir zeytin ağacının altında beyazlı bir kadın vardı.

Kenan, biraz ilerleyince bu beyazlı kadının Lâmia olduğunu gördü. O da Kenan'ı tanımıştı. Telâş etmiyor; yanına gelmesini bekliyordu.

— Lâmia Hanım, burada ne yapıyorsunuz? Kınalı Yapıncak, bu gece hiç ürkmeden cevap verdi:

— Sizi dinlemeğe geldim, Kenan Bey... Uykum kaçtı da...

— Korkmuyor musunuz?

— Hayır... Niçin korkayım?

— Size darılmazlar mı?

— Burası yabancı yer mi? Hem bu saatte kim görecektir? Herkes uyuyor...

Herkesin uyuduğu bu saatte tek başına bağlarda dolaşan bu küçük kız çocuğuna Kenan'ın içinden sebepsiz • bir acıma geliyordu. Bir baba şefkatiyle sordu :

— Peki, sen neye uyumuyorsun, çocuğum? Umulmaz bir ciddiyetle cevap verdi :

— Ben musikiyi uykudan ziyade seviyorum. Kenan Bey... Birkaç geceden beri ne güzel bir şey yapıyorsunuz. ..

— Bellibaşlı bir şey çalmıyorum ki... çalışıyorum.

— Çaldıklarınız arasında bir şey var ki, dönüp dolaşıp hep ona geliyorsunuz...

Şimdiye kadar böyle şey duymadım... Uzaktan dinlemeğe doyamıyorum... Başımı piyanoya dayayayım, o sesleri su gibi içeyim diyorum.

Lâmîa, bunları söylerken yüzü sararıp kızarıyor, gözleri vecd ile doluyordu. Kenan, gülümseyerek :

— Lâmia Hanım, dedi, o, benim de derdim... Eserimin temi... Ne iyi söylediniz.

Dönüp dolaşıp hep ona

DUDAKTAN KALBE

81

geliyorum. Çünkü her şey o derdin etrafından dönüyor... Bunu nasıl anladınız?...

Uykusuzluk, renginizi sarartır, Kınalı Yapıncak buruşuk yapraklara döner sonra...

Fakat sonra birdenbire değişerek hemen hemen sert:

Derdi bir de yakından

— Geliniz bakalım, dedi. dinleyin.

Lâmîa, sevincinden uçuyordu. Teşekkür etmek için kelime bulamıyor, gözlerinde sonsuz bir mihnetle Kenan'a bakıyordu. Kütüklerin arasında yan yana köşke doğru yürüdüler. «Kuzgun», hafif hafif uluyor, kuyruğunu sallayarak arkalarından geliyordu.

Kenan, camlı kapıyı açarken bir lâhزالık bir tereddüt geçirdi. Lâmia ne de olsa bir genç kız sayılırdı. Bu saatte onu yalnız oarak odasına almak doğru değildi. Fakat bu tereddüt uzun sürmedi. Kendi aklına gelen şeyden kendi utandı : «Ben hemen hemen bu çocuğun babası olacak yaştayım!» diye düşündü.

Lamba, kalın donuk abajurun altından piyanonun tuşlarını aydınlatıyor, yarı aydınlık duvarlarda pervanelerin, yeşil kanatlı gece böceklerinin gölgeleri titriyordu.

Kenan, piyanonun önüne geçti, ufak bir izahtan sonra eserinin son parçalarını yavaş yavaş çalmağa başla- _ di. Küçük kız, ayakta duruyor, biraz evvel söylediği arzuyu tatmin etmek ister gibi başını hafifçe piyanoya dayıyordu.

Kenan, parçayı bitirdiği vakit başını çevirdi. Lâmia, hâlâ başını piyanodan kaldırmıyor, gözlerinde yorgun bir istiğrafla ona bakıyordu. Kenan'ı dinlerken ağlamış, kızarmış çilli yanaklarındaki yaşlar daha kurumamıştı.

Kenan, onun bu donuk aydınlık içinde âdeta beyaz

F. 6

82

DUDAKTAN KALBE

görünen açık sarı saçlarını okşamaktan kendini alamadı, neşeli bir rikkatle güldü :
— Lâmia, dedi... gözlerinin altında münasebetsiz bir şeyler görüyorum. Fakat bunları bir uğur sayıyorum... Öyle ümit ediyorum ki beni yine beğenecekler...

— Beğenmemek mümkün mü Kenan Bey?.. İnsan, sizi dinlerken ölmek istiyor... Lâmia, bunu söylerken titriyor, bu güzel sesler içinde ölmek zevkini duyar gibi gözlerini kapıyordu. Kenan gülerek, onu tehdit etti :

— Sakın bir daha bu sözü ağzından işitmeyeyim... dilini koparırım yaramaz, dedi. Lâmia da artık gülüyor, gitmeğe hazırlanıyordu. Kenan, onu bağın kenarına kadar götürürken :

— Bunu şimdi anlamak mümkün değil Lâmia, dedi, böyle bir piyano, bir tek keman size bir fikir veremez. Onu orada sayısı elliyi geçen en mükemmel musiki âletlerinden, en güzel sanatkârların seslerinden dinlemek lâzım... Burada tasavvur etmeniz bile mümkün değil... Haydi çocuğum... Artık güzel güzel uyuyunuz... Lâmia, çitin üstünden kendi bağlarına atlamıştı. Kenan'dan ayrılacağı vakit derin derin içini çekerek :

— Yazık... Bunu ne Nimet ablam, ne de ben din-leyemeyeceğiz... dedi.

Kenan, hemen içeri dönmek istemedi. Arka üstü boylu boyuna toprakların üstüne yattı, yıldızlara baka baka rabitasız şeyler düşünmeğe başladı : «Bu çocuğa acıyorum... Bu geceki hiçten vaka, bana tuhaf bir hüznün verdi... Zavallı Kınalı Yapıncak, odamdaki ışığın karanlıklardan çekip getirdiği o sessiz gece böceklerine benziyordu... Piyanoya başladığım vakit uyumak üzereydi, belki de uyuyordu. Gecenin içinden gelen bu sesler onu uyandırdı, ne istediğini, ne yaptığını bilmeden - tıpkı o gece böcekleri gibi - bu seslere doğru gel-

L

DUDAKTAN KALBE

83

meğe başladı. Yeşil yaldızlı kanatlarını lambanın ateşinde o kadar derin bir şevkle yakan böcekler gibi bu küçük mahlûk da musikinin ateşinde yanmak istiyordu. Bu daha yeni yaşamağa başlayan küçük kız, ölümden bahsettiği vakit içim sızladı... Manasız rikkat...»

*

Lâmia, o geceden sonra âdet etmişti. Bağlarda sesler kesilip, ışıklar söndükten sonra kuleden çıkıyor, Kenan'ı dinlemeğe geliyordu.

Genç adam, evvelâ bunu hoş görmüştü. İnsanlar tuhaftı. Lâmia'nın onun için ehemmiyetsiz bir komşu kızından başka bir şey olamayacağını anlamazlar, belki dedikodu yaparlardı: Fakat bunu bu sâf çocuğa söylemek şöyle dursun, aklından böyle bir şey geçirdiğini hissettirmekten bile utanıyordu.

Lâmia, o geceden sonra âdet etmişti. Bağlarda ses-daktaki hasır kanepeye, yahut daha ilerideki kütükler arasında yere oturuyor, Kuzgun'un başım dizlerine yatırarak saatlerce sessiz sedasız onu dinliyordu.

Kenan, arasına işine ara verdikçe bir sigara yakıyor, pencerenin pervazına oturarak Lâmia ile konuşuyordu. Küçük kız, ona iyiden iyiye alışmıştı. Artık çekinmiyor; büyük kardeş emniyetiyle ona her şeyi söylüyordu. Bir gece, konuşmaları bir

dertleşme halini almış, Lâmia, ona en büyük sevgilerinden (annesinden, babasından, Paşabahçe'deki yalılarından) bahsetmişti. Buna sakın gecenin içinde birdenbire çardakları hışırdatan, yerlere birkaç kuru yaprak düşüren geçici bir rüzgâr sebep olmuştu. Kenan, yine pencerenin yanında sigara içiyordu. Lâmia, gözlerini kapayarak başını rüzgârın geldiği tarafa çevirmiş, gülümseyerek : — Ne güzel... İstanbul'un rüzgârı, demişti.

84

DUDAKTAN KALBE

Kenan da gülmüştü :

— İstanbul'un ayrı rüzgârı mı var? Lâmia, derin bir saffetle başını salladı :

— Elbette Kenan Bey... Oranın denizi; rüzgârı bile başkadır... Burada hatıraları kalır diye başkalarına söylemiyorum... Fakat siz anlarsınız... Yakmazdayken akşamları Boğaz'dan hafif bir rüzgâr gelirdi... Ben, onu dünyanın hangi yerinde olsa tanırım... Biz o vakit ne mesuttuk... Kardeşim, annem, beybabam sağdı... Hepsi birden çok vakitsiz öldüler... Beni bu kadar yalnız bırakmalılar mıydı?

Dizinde uyuyan Kuzgun'un başını okşuyor, hafifçe boynunu bükerek Kenan'a gülümsüyordu :

— En çok kardeşim Fahir'e acırım... O, benden iki yaş küçüktü... Bana çok benzerdi amma yaramazdı... Bebeklerimi kırar, dolaplarımı karıştırır, bana hiç rahat vermezdi... Bir iki kere zavallıyı dövdümdü bile... Bir kere beybabam bize cam kutular içinde süslü şekerler getirmişti... Fahir, kendininkileri hemen yiyiverdi : «Bitirme, sonra vermem, ağlarsın!» dedim. Dinlemedi. Ben mahsus kendi şekerlerimi sakladım. Akşam üstü deniz kenarına gittiği vakit yemeğe başladım. Fahir, bana yalvarıp ağlıyordu... «Oh olsun» diye eğleniyordum... Sonra, daha başka zalimlik de yaptım, Kenan Bey... «Maskaralık eder, beni güldürürsen sana bir şeker veririm.» dedim. Kardeşim hem ağlıyor, hem o güzel yüzüyle tuhafliklar yapıyordu... Bakın, ben ne fena kızım, Kenan Bey... Ondan sonra da vermedim... Bir abla böyle yapar mı? Fahir'i bir gün mektepten hasta getirdiler... Kardeşim bir hafta sonra tifodan öldü... Hastalığında beni yanma bırakmak "Hîenîryoflardı... Ben, fırsat buldukça odaya giriyor : «Fahir, iyi ol da sana kendi gündeliğimle her gün o şekerlerden alacağım!» diyordum. Annemle beybabama da çok acıyor-

DUDAKTAN KALBE

85

dum amma, onlara sonradan içime dert olacak bir şey yapmamıştım. Galiba ben bunun için çocuk nazına o kadar tahammül ediyorum... Amcamın çocuklarına bilseniz ne iyi bakıyorum... Vakıa bu, benim vazifem... öyle değil mi Kenan Bey? Evlerinde oturuyorum... Her halde amcam, hele yengem bana bakmağa mecbur değil... Bana ettikleri iyilikleri ödemek için bir şey yapmalı değil mi? Semiha ile Fikret'e dadı gibi bakıyorum. Ne isterlerse yapıyorum. Kimin öleceği belli olmuyor ki Kenan Bey... Sonradan içime dert olmaktansa...

*

Yazın son mehtabı bütün şâşaasıyla tepeler, kuleler, ağaç kümeleri, kaya yığınları, gökyüzünün esmer sedeflere benzeyen zemini üzerine bütün ince hatlarıyla çiziliyor; Bozyaka açık kurşunî renkte bir kabartma resmi andırıyordu.

Ay ışığının sıra sıra uzanıp giden çıplak bağlarda suya atsetmiş ışıklar gibi âdeta çalkandığı derinleştiği görülüyordu.

Kenan, Lâmia'nın nazik gölgesini çardakta görmeğe iyiden iyiye alışmıştı. Öyle sanıyordu ki, o varken daha kolay çalışıyor, daha güzel şeyler buluyordu. O da vaktiyle Salı tekkesindeki ihtiyar binbaşının udunu dinlerken gözlerini kapar, böyle titreyerek sararırdı. Ha-yatlarındaki benzerlik sade bundan ibaret de değildi. Küçük kız, yine bir gece ona babasından bahsetmişti :

— Ben, şarka gittiğim vakit on iki yaşındaydım. Öyleyken beybabama annem gibi bakıyordum... Orada hizmetçilerimiz vardı : Yemeğimizi pişirirler, çamaşırlarımızı yıkarlardı... Ben, beybabamın gömleklerini, mendilini kendi elimle ütölemek için inat eder, kahvesini pişireyim diye erkenden uyanırdım... O da bana annemden bahsederdi... Sağ olsaydı belki şimdi İstanbul'a

86

JJUUJJS.1A.N JS.AL.J3Jİ

dönmüş, Paşabahçesi'ndeki yalımıza yerleşmiş olurduk... Beybabam, arasıra jandarmalarla teftişe çıkardı... Bir gün, dereden geçerken atım akıntıya kaptırmış... Sular onu beş dakikalık bir yere kadar sürükleyip götürmüştü. Değirmenciler, yetişip kurtarmışlar amma iş işten geçtikten sonra... Sular zavallı babamı bir kayaya çarpmış, başını, göğüs kemiklerini fena halde zedelemiş... On gün kadar hasta yattı... Doktor arkadaşları çok çalıştılar... Öldüğü güne kadar ben de hastanede kaldım, geceleri sabahlara kadar ben onu bekliyordum... Nihayet bir gece ağırlaştı... Beni zorla dışarı çıkardılar, ölünceye kadar yanma bırakmadılar... Ben o kadar müteessir olduğum halde o gün de beybabama analık ettim. Ağlayarak sandıkları, açtım, bir ölü için ne lazımsa kendi elimle bulup çıkardım. Onu bana son defa göstermek istemiyorlardı. Bir kaymakam doktor bey vardı. Ayaklarına kapandım. Halime acıdı, beni elimden tutarak beybabamın yatağı yanına götürdü. Yüzüne bakamadım. Sadece yanaklarını öptüm.

Lâmia'nın sesi titriyor, gözleri yaşla doluyordu. Kenan, onun sarı saçlarını derin bir şefkatle okşadı :

— Çok gençsin kızım, unutursun, dedi. Sonra, mahzun ve dalgın bir tebessümle ilâve etti :

— Sen hiç olmazsa son bir defa yanaklarını öpebilmişsin... Ben benimkinin nerede ve nasıl öldüğünü bile bilmiyorum.

VIII

Ekim ayının ortalarına doğru idi. İlk yağmur yağmış, göçler artık başlamıştı. Bağlarda sabahlara kadar ayrılık eğlenceleri yapılıyor, çıralar yakılıp çalgılar çalınıyordu. Buna rağmen Bozyaka'ya ağır bir hüznün, içki

UUUAK.1AN KALBE

87

ve ahenklerle geçmiş bir düğün gecesini sonu yorgunluğu çökmüştü.

Ağaçlar yapraklarını dökmüş, korular, sel çukurları şiirsiz bir çıplaklık almıştı. Kurumuş çardaklarda sararmış hevenkler sallanıyor, bir büyük yangından çıkmış gibi siyah ve harap görünen yapraksız kütükler, soluk güneşin altında sıra sıra uzanıp gidiyordu.

Bağların sonbaharı, Kenan'da eski bir hastalığın hüznünü nüksettirmişti. Eseri bitmiş, İstanbul'a dönmesine birkaç gün kalmıştı.

Gündüzleri caddeye çıkan büyük kapının yanında saatlerce oturuyor, çamurlu yollarda inleyerek geçen yüklü öküz arabalarını, tekerleklerin bıraktığı izler içinde çürüyen yaprakları seyrediyordu.

— Kınalı Yapıncak da öteki üzümler gibi bana bugün biraz sararmış göründü... Nesi var acaba?...

Çitlembiklerin içindeki kuyu basındaydılar. Kerem, yine ağır ağır başını sallayarak dönüyor, küçük taş havuzda son üzümler soğuyordu. Lâmia, miniminilerden birini Kerem'in sırtına bindirmişti. Düşmesin diye çocuğu belinden tutuyor, dalgın dalgın düşünerek yürüyordu. ..

Küçük kız, doğrudan doğruya cevap vermedi. Yeşil, süzgün gözlerini Kenan'a çevirdi :

— Yarın sabah biz İzmir'e dönüyoruz, Kenan Bey, dedi.

— Demek artık birbirimizi göremeyeceğiz...

— Evet... öyle...

Lâmia, bir şey söylemek istiyor, tereddüt ediyordu. Nihayet cesaret etti :

— Gelecek sene yine gelirsiniz değil mi, Kenan Bey?

88

DUDAKTAN KALBE

— Şimdiden bir şey söyleyemem... Belki işlerim müsaade ederse.

— Peki, Nimet Hanım... Birbirinizi kimbilir ne kadar göreceğiniz gelecek...

Muhakkak gelirsiniz diyorum, Kenan Bey...

Kenan, çocuğun bu sadedil hayaline dokunmak istemedi :

— Evet... zannederim ki geleceğim, dedi.

— Ona mektup yazacaksın, değil mi?

— Elbette...

— Bana da tabî selâm yazarsınız...

— Elbette... Lâmia...

— Nimet Hanım çok üzülürse ben onu teselli ederim... Merak etmeyin, Kenan Bey...

— Birkaç gündür sizi görmüyordum.

— Biraz hastayım... Sonra hazırlık vardı... Biliyorsunuz ki benden başka evde işe yarayacak kimse yok... Kenan Bey, size büyük bir ricam var...

— Pek mi büyük?...

— Nimet Hanım için bir gece, o ninniye çalacaktınız... Aklınıza geldi mi?

Unutmuştunuz... Bu gece ninniye çalar mısınız?...

— Peki Lâmia... Fakat bunu onun için değil, senin için çalacağım... Onu dinleye dinleye uyursun değil mi?..

— Teşekkür ederim... Yarın sabah size vedaa gelirim, Kenan Bey...

— Çok güzel olur... Şöyle böyle epeyce eski bir arkadaş olduk, Lâmia Hanım... Kenan, ertesi sabah öğleye doğru uyanmıştı. Odasının pencerelerini açtığı vakit sarı bir kordelâ parça-sıyla pancurun kenarına bağlanmış bir küçük kır menekşesi demeti buldu. Kimin bağladığını derhal anla-

DUDAKTAN KALBE

89

mıştı. Lâmia'ya ettiği va'di o vakit hatırladı, telâşla elini başına götürerek : «Vah zavallı küçük, dedi, ninnisini çalmayı unuttum.»

Biraz ilerde ihtiyar bir bağcı, toprak kazıyordu. Kenan, pencereden ona seslendi :

— Hüseyin Ağa, acaba sen biliyor musun, komşu Şükrü Beyler İzmir'e indiler mi?

— Sabahleyin erken gittiler beyim... O küçük hanım buraya geldi. Sana selâm bıraktı.

Kenan, küçük menekşe demetini koklayarak :

— Vah biçare Lâmiacık, dedi, kırk yılda bir benden bir şey isteyecek oldu...

Çiçekleri ne yapacağını bilmeyerek elinde evirip çeviriyordu. Sonra bir sandalyenin üstüne çıktı, duvardaki yüksekçe bir çiviye ilıştirdi.

IX

Kenan'da o sabah ağır bir sersemlik, müz'ic bir yarım baş ağrısı vardı. Bir zamandan beri sabahları neşesiz ve yorgun uyanıyor, geç vakitlere kadar yataktan kalkamıyordu. Odasının deniz tarafındaki pencerelerini açtı. Boğazda yine o sabah sis vardı. Vakıt öğleye yaklaştığı halde Anadolu yakasındaki tepeler hâlâ açılmıyor, suların üstünde yer yer duman kümeleri sürükleniyordu.

Kenan, yüzünü, açık göğsünü Boğaz'm nemli rüzgârına verdi, vücudundaki kırıklığın Verdiği bedbinlikle:

— istanbul'un baharı bir şeye benzemiyor, dedi, haziran girdi, hâlâ havalar açmıyor...

Duman sade benim başımda değil... Boğaz da her sabah öyle oluyor...

Hep kabahat İstanbul'un geciken baharında, hava-larındaki ıtıratsızlıktaydı.

Kendisinin hiç kusuru yok-

90

DUDAKTAN KALBE

tu. Sabahlara kadar çalgı ile, sarhoşlukla, kumarla, kadınla geçirdiği geceleri kaale alınmağa değer miydi? O sene Kenan için en büyük muvaffakiyet senesi olmuştu.

Operası umduğu muvaffakiyeti kazanmıştı. Fakat şimdilik bu kadarı da bir şeydi.

Kışın bir kısmını Fransa'da, bir kısmını italya'da geçirmiş, nisan iptidasında İstanbul'a dönmüştü.

Prens Vefik Paşa, müstakbel damadına Rumelihisarı'ndaki küçük yalısını tahsis etmişti.

Kenan'ın kasım başlarında Cavidan'la düğünü olacaktı. Baba, kız mahut miras davası için şimdi yine Mısır'da bulunuyorlardı. Üç seneden beri türlü şekiller alarak uzayıp giden bu komedya bir yarım muvaffakiyetle bitmek üzereydi. Bununla beraber bahar gibi yazdan da istifade edememeleri, bu güzel mevsimi orada ziyan etmeleri pek mümkündü.

Prens Cavidan'la Kenan, operanın ilk oynandığı gece nişanlanmışlardı. Bu evlenme, çoktan kararlaşılmış-tı. Bilmeyen yoktu. Fakat Kenan, o geceye kadar ne Vefik Paşa ile, ne de hatta Cavidan'la bu meseleye dair hiç bir şey konuşmamıştı. Genç kızla olan münasebeti hürmetkar bir arkadaşlık hududunu hiç bir zaman geçmemişti.

O gece, opera bittikten sonra Vefik Paşa, Kenan'la birkaç sanatkâr arkadaşını «supe»ye davet etmişti. Bu gece için onun da oynanacak bir kuvvetli numarası vardı. Eserin biraz soğuk karşılanmasını garaz, kıskançlık, müellifin yabancılığı ve saireye veren dostların genç kompozitör hakkındaki düşüncelerini birer birer dinledi. Sonra dirseklerini masaya dayadı. Kenan'ın musikisi için uzun bir konferans verdi ki, bu sözlerle bitiyordu : «Eserin derece-i kıymeti hakkında aramızda ihtilâf olabilir. Fakat şu noktayı tasdikte ittifak edebiliriz ki Kenan bizim aramızdan, insanlar arasından çıkmış ya-

DUDAKTAN KALBE

91

rım ilâhlar âlemine girmiştir. Bizim isimlerimize şeref veren mutantan elkap, hatta bazılarımızın başını tezyin eden dünya taçları onun sanatkâr alnını süsleyen görünmez defne çelengi yanında kuru kelimelerden, birkaç taş kırıntısından başka bir şey mi?»

Mendilini ağzına götürerek hafif hafif öksürüyor, asıl müessir parçayı söylemeğe hazırlanıyordu: «Kenan Bey, muvaffakiyetiniz için size kıymetli bir hâtıra vermek isterim. (Parmağını şakağına götürerek kaşlarını kaldırıyor, gözlerini derinleştiriyordu.) Düşündüm, düşündüm, kızımın küçük, muazzam elinden daha kıymetli bir şey bulamadım. Kan ve hanedan asalet ve nebaleti-nin sanat asaletine olan bu cemile ve bergüzarmı kabul eder misiniz?

Kendi hareketinin ulviyeti karşısında kendi titriyor, gözleri sulanıyor, biraz evvel dudaklarını sildiği mendille şimdi kızaran burnunu siliyordu.

Prens Vefik ile kızı Mısır'da kaldıkları müddetçe Kenan, Hisar'daki yalıda oturacak yeni bir esere çalışacaktı. «Siyah Yıldızlar» ismini vermeyi düşündüğü bu opera yine şarka ait kanlı bir masaldı. Altay eteklerinde muhayyel bir Türk Hanlığında korkunç bir ihtilâl çıkıyor, hükümdarı çarmıha geriyorlar, on bir erkek çocuğun gözlerine mil çekiyorlardı. Bu hâileden yalnız en küçük şehzade kurtuluyordu. Çünkü onun henüz kesilmemiş uzun saçlarına bakarak bir kız çocuğu sanıyorlardı. Dadısı birçok seneler şehzadeyi sakladıktan sonra sırrın meydana çıkmasından korkuyor, eline bir âsa vererek onu huduttan çıkarıyordu. Eserin asıl mevzuu küçük şehzadenin derbeder hayatıydı. Tek başına Hint'i, İran'ı dolaşıyor, senelerce yaylalarda çobanlarla, tekke-yZ . DUDAKTAN KALBE

lerde rintlerle yaşıyor, nihayet İran içlerinde yeni bir muhayyel memlekete geliyordu.

Küçük şehzade, sırrını hâlâ saklıyordu. Ölümünden korkmuyordu. Çünkü yaşamaktan bir zevk duymamıştı. Onu her dakika takip eden bir korku vardı ki, kardeşlerinin akıbetine uğramak, «Siyah Yıldız»larını, yani gözlerini kaybetmekti.

Küçük şehzade, bu yeni memlekette çobanlıkla yaşamağa başlıyor. Zengin bir kadının koyunlarını yaylaya götürüyordu. Bir gece yoluna devam ederken karşısına baştan başa vahşî sarmaşıklarla kaplanmış büyük bir duvar çıkıyor. Yoldan geçen bir dervişe bunun ne olduğunu soruyor, ihtiyar adam, bu kocaman kale duvarlarının arkasında bir saray ile bir bahçe olduğunu söylüyor. Hükümdar, güneşten bile kışkandığı on iki karısını burada muhafaza edermiş.

Küçük şehzade, garip bir cazibeye tutuluyor, her gece bu duvarın karşısına gelerek saatlerce düşünüyor.

Bir karanlık gecede duvarın bir tarafında beyazlı bir kadm fark ediyor. Küçük şehzade, bunu evvelâ bir gece hayaleti zannediyor. O, bir hayalet değil, padişahın en küçük karışdır. Ne o muhteşem masal sarayı, ne o güneş girmediği için bütün çiçekleri renksiz açan bahçe onu tatmin edememektedir. Duvarın sarmaşıklarla kaplı bir köşesine sellerin açtığı gizli bir delikten her gece böyle dünyaya çıkıyor.

Parlak «Siyah Yıldızlı» çobanla soluk yüzlü sultan arasında derin bir aşk başlıyor.

Birçok geceler gökyüzünün yıldızları yukarıdan dünyanın en güzel bir aşkını seyrediyorlar. Aşk, gözlerini öyle bürümüştü ki, bir gece karanlıkta yavaş yavaş hareket eden, yavaş yavaş etraflarını saran uzun mızraklı gölgeleri göremiyorlar.

Çoban, tehlikeyi farkettiği vakit iş işten geçmiştir.

DUDAKTAN KALBE 93

Fakat o, şimdi bir çoban değildir. Sevgilisinin büyük bir tehlike geçirdiği bu dakikada damarlarındaki eski cen-gâver kanı birdenbire tutuşan bir hükümdar çocuğudur. Asâsmı mızrak gibi kullanıyor, sevgilisini o gizli duvar deliğinden kaçırıncaya kadar korucularla dövüşüyor.

Ertesi günü çobanı hükümdarın karşısına çıkarıyorlar. Tehditler, işkenceler nafiledir, küçük şehzade, sevgilisinin hangi sultan olduğunu, Vahşî bir inatla saklamaktadır. Onu karanlık bir hücreye kapıyorlar; günlerce süren müzakerelerden sonra bir çare bulunuyor.

On iki sultanı birer birer çobanın önünden geçireceklerdir. Sevdği kadını tanıdığı zaman mutlaka kendini tutamayacak, bir ses veya hareketle değilse bile hiç olmazsa gözlerinde yanıp sönecek bir ışıkla sırrını meydana koyacaktır.

Küçük şehzade, bir gece bu kararı haber aldığı vakit ölü gibi sararıyor. Fakat hiç bir şey söylemiyor.

Ertesi sabah Ay Bahçesinde büyük bir kalabalık toplanıyor, şehzadeyi çiçeklerle, kırmızı güvercinlerle süslenmiş bir çarmıhın karşısına getirip oturtuyorlar. Sultanlar birer birer önünden geçirilmeye başlanıyor. Hangisinin suçlu olduğu anlaşılırsa derhal çarmıha ge-rilecektir. Sultanlar beyaz ipek örtüler içinde titreyerek birer birer çobanın önüne geliyorlar, uzun boylu bir Arap, birer birer yüzlerini açıyor.

Hükümdar, iki kor ateşi gibi parlayan gözlerini çobanın gözlerine dikerek beklemektedir. Her yeni örtü açıldıkça göz yaşlarıyla ıslanmış, korku ile solmuş güzel yüzler meydana çıkıyor. Fakat çoban, hepsine aynı sakın çehre, aynı dalgın nazarlarla bakıyor.

Hükümdar, ruh işlerinde tecrübeli bir adamdır: «Bu çobanı bulduğunuz yere bırakın... Siz bir gece hayaleti görmüş olacaksınız... Zevcelerimden hiç biri kabahatli

94

DUDAKTAN KALBE

değil... Bu genç çoban, onlardan birinde sevdiğini tanımış olsaydı mutlaka sırrını ifşa edecekti. Bu benim yaptığım en kanlı işkencelerden daha ince bir tecrübeydi» diyor. Sultan, geçirdiği tehlikeye rağmen ertesi gece yine aynı duvar deliğinden dışarı çıkıyor, çobanı aynı ağacın dibinde buluyor : «Buradan kaçalım... Beni nereye istersen götür...» diyor, çoban, bir peygamber tevekkülüyle gülüyor, gözlerinde hâlâ o dalgın bakışla : «Artık kaçmamıza imkân kalmadı... Sen yollan bilmezsin... Ben seni sevkedemem... Seni karşımda gördüğüm vakit gözlerimin sırrımızı gizleyememesinden korktum, dün gece zindanda kendi elimle gözlerime• mil çektim... «Siyah yıldızlar»ım artık görmüyor!» diyor.

Kenan, bir gün evvel nişanlısından mektup almıştı. Genç kız, eserin neresine geldiğini soruyor, bitmiş parçaların notasını istiyordu. Kenan, hemen yazdığı cevapta operanın ilerlediğini temin ediyordu. Fakat notaları göndermemek için müsaade istiyor, bunun için garip bir bahane ileri sürüyordu : «İlhamınızdan doğan bu parçaların sizin üzerinizde yapacağı ilk tesir bence çok ehemmiyetlidir. Onu benden başkasından dinlemenize tahammül edemem. Biraz sabretmek lâzım...» Kenan, bu satırları yazdıktan sonra hem gülmüş, hem de utanmıştı. Çünkü daha doğru dürüst bir tek parça bile meydana getirememişti. Eğlenirken o kadar tuhaf bir isteksizlik, ağır bir rehavet duyuyordu. Hayatı gibi zevki, tabiatı da bugünlerde garip bir istihale geçirmektedir.

Eskiden kalabalığın düşmanıydı. Şimdi onsuz yapamıyor. Kalabalık, gürültü onu açıyor, canlandırıyor. Daha küçük bir çocukken kendi ihtiyariyle bütün haklarından vazgeçmişti. Şimdi her güzel şey için ken-

DUDAKTAN KALBE

95

dışında bir hak, her zevk için bir sönmez arzu buluyordu. Taze Boğaz havasının bir türlü defedemediği o yarım baş ağrısı bu sabah ona bedbin, neşesiz şeyler düşündürüyordu : «Saklamağa ne lüzum var... Arsız bir «sonradan görme»ye dönüyorum... Hayatım gerçi eğlenceli, fakat kibar değil, temiz değil... Tabiatımda itidal yok... «Ya hep, ya hiç!» diyorum... Bu yaşayış tarzını değiştirmek lâzım... Gerçi eğlenmek, yaşamak benim hakkım... Fakat hiç olmazsa bunu bir nizamla sokmalı... Çalışırken olsun zihnim, kalbim serbest kalmalı... İki aya yakın bir zamandan beri işe başlamak istiyorum... Olmuyor... İçimden bir şey gelmiyor... Halbuki ben sönmüş bir adam değilim... Her halde İstanbul' un tesiri var... Çalışacak muhit değil vesselam...»

O gün de çalışamayacağını anlamıştı. Kendisine bir meşguliyet bulmak için kütüphanesini düzeltmek istedi : Eski oturduğu evden gelen kitaplarını hâlâ yerleştirmeğe vakit bulamamıştı. Mecmuaları karıştırıyor, kitapların tozlarını silkiyor, lüzumsuz kâğıtları, gazeteleri yırtıp atıyordu... Bir büyük not defterinin

arasından sararmış bir mektup zarfı düştü. Üstünde, eski evinin adresi yazılıydı. Avrupa'da bulunduğu zaman gelen bu mektup, kâğıtlarının arasına karışmış, kaybolmuş. Kenan, merakla zarfı yırttı. Bir izmir kartpostalı arkasına solmuş bir mürekkep, bozuk ince bir kadın yazı-sıyle şu satırlar yazılmıştı : «Kenan Bey, dün bir İstanbul gazetesinde havadisi okudum. Operanız Avrupa'da oynanmış. Pek beğenmişler. Ben size söylememiş miydim? Yazık ki göremedik. Geçen gün paşa dayınızın Ka-rantina'daki konağına gitmiştik. Bir müjde verdiler. Siz bîr prensesle evleniyormuşsunuz. Tebrik ederim. Artık bu sene gelmenizden ümidi kestim. Lâmia.»

Bu soluk mektup parçasından bir parça yaz güneşi, bir nefes bağ kokusu geliyor gibiydi. Kenan'ın neşesiz

96

DUDAKTAN KALBE

gözlerinde bir hafif ışık uyandı. Lâmia'nın çilli ince yüzünü, süzgün yeşil gözlerini daha iyi hatırlamak için gözlerini kapayarak : «Vah zavallı Kınalı Yapıncak, beni unutmamış!» dedi.

Geçen Sonbahardan beri Lâmia'yı ikinci defa aklına getiriyordu. Bir defa da operasının oynandığı gece onu hatırlamıştı. Lâmia'nın sevdiği parça çalınmağa başladığı vakit Kenan, gayriihtiyarî gözlerini kapamış, gece böceklerinin sessiz titremeleri ile dolu odasını, gözlerinde bitap bir vecd, çilli yanaklarında yaşlarla başını piyanoya dayayan Kınalı Yapıncak'ı görmüştü.

Kenan, elindeki mektubu bir masa üstüne atmıştı. "Lüzumsuz kâğıtları yırtmağa, kitapları birer birer kütüphane raflarına yerleştirmeğe devam ediyordu. Fakat bu mektubun uyandırdığı hayal onu sardıkça sarıyor, Bozyaka bağlarını, açık kurşunî mehtapları, yeşillikler içinde kaybolmuş ince yolları, Arapderesi, Kırk-çamlar'ıyle görüyor, Şem'i Dede'nin neyini, Kerem'in ağır ağır çevirdiği bostan dolabının iniltisini işitiyordu. Kenan, masanın üstünde duran küçük mektubu bir kere daha okudu : «Kınalı Yapıncak, dedi, başıma iş açtın... İzmir'i tekrar görmek hevesini bende öyle kuvvetle uyandırdın ki, dayanamayacağım... Belki bu, daha hayırlı olur... Başka yerlerde beyhude yere aradığım ilhamı orada bulacağım... Anlaşıldı ki burada bize rahat yok... Anneme telgraf çekmeli... Nafile buraya gelmesin... Ben, birkaç güne kadar onu Bozyaka bağlarında bulurum.»

Yaz, o sene erken gelmiş, bağ hayatı, mevsiminden evvel uyanmıştı. Bozyaka'ya her gün Kâtipoğlu yolundan akın akın yük arabaları, karoçalar geliyor, beyaz,

KALBE

97

pembe, mor yeldirmeler, çocuk haykırışmaları, kahkahalar, türküler bağlan şenlendirmeğe başlıyordu.

Dokuz ay sisler, yağmurlar içinde gamlı bir yalnızlığa gömülüp kalan kuleler birer birer tahta pencerelerini açıyor; etraflarını saran yeşillik kümelerinde gecelerin geç vakitlerine kadar yaldızlı ışıklar oynatıyordu.

Lâmia, o kış, İzmir'de pek sıkılmış, Bozyaka'ya gidecekleri zaman -günleri küçük parmaklarında saya saya - beklemişti. İlk günlerde çok eğlenmişti. Güneşten evvel

uykudan uyanarak bağ yollarında dolaşmış, başka arkadaş bulamadığı için amcasının çocuklarını alarak Kırkçamlar'a gitmiş, öğle saatlerinde ağaç altlarında, toprakların üstünde yatmıştı.

O sene Bozyaka'da en iyi dostları Kerem ile Kuzgun'du. Bu mazlum çehreli eşekle altın sarısı gözlü ihtiyar bağ köpeğini anlaşılmaz bir ruh alâkasıyla seviyordu. Kerem ile çitlembiklerin içindeki bostan kuyusunun etrafında - mütehayyil bir sabırla - çilesini doldurmağa başlamıştı.

Lâmia, küçüklerden birini onun sırtına bindiriyor, bir kolunu düşmesin diye çocuğun beline geçiriyor, öteki eliyle Kerem'in yüzünü, kulaklarını okşayarak adımlarını onun ayaklarına uyduruyordu. Bu, ona bir rüya içinde bilmediği yerlerde gezmek vehmini veriyordu. Kerem durduğu vakit bir uykudan uyanmış gibi oluyor, ne kadar zaman yürüdüğünü hatırlamıyordu.

Akşam üstleri de guruba doğru Kuzgun'la beraber bağın kenarına gidiyor, duvarın yıkık bir parçasına oturarak köpeğin başını dizlerine alıyor, tozlu yollar kara-rıncaya kadar bekliyordu.

«Merasim köşkü »nün kapalı pancurlannı sarmaşıklar bürümüştü. Lâmia, arasıra çiçek koparmak bahane-

F. 7

DUDAKTAN KALBE

98

siyle köşkün etrafında dolaşıyor, orada bulunduğu dakikalarda - türbeleri ziyaret edenler gibi - mahzun bir tahayülle düşünüyordu.

Burası onun gözünde geçen seneki o güzel yaz aşkının mezarıydı. O aşk şimdi Leylâ ile Mecnun'un aşkı gibi uzak bir masal olmuştu.

Şükrü Beyin İkiçeşmelik'teki evinde geçen donuk, yağmurlu kış ayları küçük kızı bu masalın tesirinden kurtaramamıştı.

Havalar daima kapalı, evin içi bir akşam üstü gibi boştu. Çamurlu sokaklardan araba gürültüsü eksik olmaz, sabahtan akşama kadar satıcı sesleri evden çıkmazdı.

Lâmia, ev işleriyle meşgul olmadığı vakit pencere nin yanma oturuyor, kafeslerin boğduğu, kalın Şan perdelerinin ağırlaştırdığı donuk aydınlıkta saatlere dantel örüyordu. Amcasıyla yengesi, ondaki değişikli^ . farketmişlerdi. Fakat küçük kızın ne olduğunu bir türlü anlayamıyorlardı. Mahzun değildi; çünkü ar aşıra h< zamankinden ziyade güldüğünü işitiyorlardı. Hem de I yüreğinden gelen billur gibi kahkahalarla... Hasta s gildi. Bilâkis taze bir çiçek gibi günden güne açılıy renkleniyor, gözlerinin soluk, açık yeşilinde - içleri güneş işlemiş zümrütler gibi- hareli parıltılar titir yordu.

Hatta mesut bile denebilirdi. Perdelerin ağır gç lerine hafif bir aydınlık veriyor gibi görünen sanşm şmda dantelin örgülerinde kaybolmuş hiç sönme bir gülümseme vardı.

Kına!: Yapıncak, o sene ruhunda Bozyaka ba<L_. run yazından biraz ışık, bir parça sıcak getirmiş git

Bu mesut hülya havası içinde saatlerce kendini tuyor, dantelin ince ağlarında Bozyaka'yi - kaya parlayan güneşleri, çardakları tarayan ay ışıkların

DUDAKTAN KALBE 99

rek sarı yollara, yıkık kule duvarlarına düşen gölgele-riyle - görüyordu.

Nimet Hanıma hediye edilmek için geniş bir «gi-pür» yaka başlamıştı. Bu yakanın kendinden icat ettiği modeli garip bir bin bir gece masalıydı : Çardakların oymalı kafeslerinden asma yapraklan, üzüm salkımları sarkıyor, çam tepelerine doğmuş ayların etrafında pervaneler, uzun kanatlı gece böcekleri titriyor, salkımlarla dolu havuzlara sular akıyordu.

Lâmia, bu örgü ile meşgulken Kenan'ın temini hatırlıyor, başkalarının işitmesinden korkar gibi hafif bir sesle, hemen hemen içinden onu tekrar ediyor, bazen tentenesinin üstüne kirpiklerinin ucundan bir damla yaş düşüyordu.

Yakayı bitirdiği zaman eniştesinden iki gece izin istedi, Nimet Hanımın Karşıyaka'daki evine misafir gitti. Bugünü aylardan beri sabırsızlıkla beklemişti. Nimet ablasının Kenan'ı her halde çok göreceği gelmişti. Ondan bahsetmeğe kim bilir ne kadar ihtiyacı vardı? Zavallı kadın, etrafındakilerden kimseye sırrını açamazdı ki...

Karşıyaka vapurunda Nimet Hanımı göreceği da» kıkayı düşündükçe kalbi tatlı bir heyecanla eziliyordu. Evin bir köşesinde baş başa verecekler, iki gün, iki gece hep onu konuşacaklardı.

Küçük kıza öyle geliyordu ki, Kenan'dan bahsetmekle onu bir parça aralarında yaşatmış olacaklardı.

Nimet Hanımın o gün birçok misafiri vardı. Genç kadın. Kınalı Yapıncak'ını büyük bir sevinçle karşıladı. Bütün öteki hanımları ihmal ederek hep onunla meşgul oldu. Fakat gece yansına kadar bir dakika yalnız kalamadılar.

Nimet Hanım, daha çok semirmişti. Eskisinden çok daha ziyade şen, lakayt ve mesut görünüyordu. O,

a-

iU

100

DUDAKTAN KALBE

mütemadiyen gülüp söylerken Lâmia, gizli gizli bir ıstı-rak çekmeğe, şüphelenmeğe başlıyordu. Acaba ablası, Kenan'ı unutmağa mı başlamıştı? Fakat buna nasıl imkân tasavvur edilirdi? Kenan'ın esmer yüzü, mavi gözlerinin gülümseyişi, parlak dişleri ve harareti öpüşü nasıl unutulurdu? Küçük kız bunu sâf bir hayretle kendi kendine soruyor, neticede kendi şüphelerinden utanıyordu. Nimet ablası onu yine seviyordu .Fakat ne yapsın? Evli bir kadındı. Sırrını saklamağa, içi ağlarken dudaklarıyla gülmeğe mecburdu.

Yatma vakti geldiği zaman Nimet Hanım, bir şamdan yaktı : «Haydi Kınalı Yapıncak... seni odana götür-reyim.» dedi. En üst katta beyazlarla döşenmiş güzel, küçük bir odaya çıkardılar. Nihayet beklenen dakika gelmişti. Lâmia, derin bir heyecanla sarsılıyordu. Nimet Hanımın yüzüne bakmağa cesaret edemiyordu.

Genç kadın, şamdanı bırakmıştı :

— Sen yorgunsun küçüğüm, dedi, güzel güzel uyursun... Yarın sabah erken kalkmak lâzım... Çünkü seni gezmeğe götüreceğim... Bu gece göreceğin rüyayı unutma... İnsanın ilk yattığı evde gördüğü rüya mutlaka çıkar... Allah rahatlık versin... Nimet Hanım, kapıya doğru yürümüştü. Lâmia, şaşkın bir telâşla :

— Abla... dedi.

— Ne var Lâmia... Niçin öyle titriyorsun kızım?...

— Bana hiç söyleyeceğin yok mu?

— Sende tuhaf bir hal var...

— Abla... Kenan Bey sana mektup yazıyor, değil mi?

— I I !

— Kenan Beyi unutmadın değil mi Nimet abla!

— Niçin bunları soruyorsun Lâmia?...

DUDAKTAN K.ALBU

ıııı

— Ben sizin bütün sırlarınızı bilmiyor muyum? Seni teselli etmek istiyorum abla!...

Kınalı Yapıncak'm dudakları titriyor, uzun kirpikleri yaşla doluyordu.

Bu, o kadar çocukça bir şeydi ki, Nimet Hanım, kendini tutamadı. Kahkahalarla gülererek onun kızarmış yanaklarından öptü :

— Ne tuhaf çocuksun!...

Lâmia, bu kahkahalarla yüreğinde nazik bir şeyin kırıldığını hissediyor, genç kadına karşı müphem bir kin duymağa başlıyordu.

— Demek, Kenan Beyi unuttun Nimet abla?.. Nimet Hanım, gittikçe şaşınıyordu.

— Hayır, Lâmia... Unutmadım... Kenan Beyi daima hatırlayacağım...

— Bir parça uykunu feda etmez ftisin Nimet abla? Genç kadın yine gülüyordu :

— Peki çocuğum, nasıl istersen...

Beyaz karyolanın kenarına yan yana oturdular. Lâmia, evvelâ ona hediye getirdiği dantel yakayı verdi. Genç kadın, bu örgüyü çok ince, çok güzel buldu: «Aferin Lâmia... Bu âdeta güzel bir resim» diyordu. Bu dantelde anlayamadığı bazı şekiller vardı. Lâmia, bunlardan birini izah ettiği vakit kahkahalarla gülmekten kendini alamadı. Bu güzel yaz efsanesinde «Kerem» ile «Kuzgunsun eksik kalmasına küçük kızın gönlü razı olmamış garip şekilli yapraklar arasına birisinin sevimli uzun kulaklarını, ötekinin kesik kuyruğunu sıkıştırmıştı.

Lâmia, gittikçe artan bir hararetle bu eski aşk masalını anlatırken Nimet Hanım, onun hafızasına dikkat ediyor, araya gülererek :

— Ne iyi hatırlıyorsun, Lâmia... Bak, ben bunu unutmuştum, diyordu.

HALK KÜTÜPHANE.

Bu unutulmuş küçük vakaların her biri Kınalı Yapıncak için bir ayrı ıstırap oluyordu. Kınalı Yapıncak, o gece bir türlü uyuyamadı. Perdeleri açık penceresinden, İzmir'in yıldız kümelerine benzeyen aydınlıklarına bakıyor : «Zavallı Kenan Bey... Nimet Hanımın bu kadar kalpsiz bir kadın olduğunu haber alırsa çok üzülecek!» diye düşünüyordu. Karşıyaka'dan âdeta hasta döndü, bu ilk hayal kırılmasının hüznü - müzmin bir hastalık gibi - aylarca ruhunun içinde süründü.

Temmuz girmişti. Lâmia, bir akşam yine Kuzgun'-la beraber bağda dolaşıyordu. Caddede bir araba gürültüsü işiterek kapıya koştu. O gelinceye kadar araba geçmişti. Yola iyiden iyiye basan akşam karanlığı içinde iki gölge gördü. Münir beyi iri vücudundan tanıdı. Ötekini Kenan'a benzetti, birdenbire yüreği hopladı. Acaba o muydu? O ise mutlaka araba Saip Paşa'nın kapısı önünde dururdu. Bu ümidin beyhude olduğunu bildiği halde kapıda bekliyor, gözlerini yoldan ayırmıyordu. Araba, komşu bağın önünde durmadan geçti, biraz sonra bir köşe başında Münir Beyin köşküne giden yola saptı.

Küçük, hafifçe göğüs geçirdi : «O değil, dedi, zaten bir daha buraya gelmeyecek ki...»

Lâmia, o akşam erkenden odasına çıkmıştı. Hava çok sıcak olduğu için camlarını açık bırakarak yatağına uzandı. Mehtap yoktu. Pencerenin önüne dallarını sarkıtan çardaklara bir ateşböceği bulutu çökmüştü. Arapdere tarafından arasına esen sıcak bir rüzgâr, bu bulutun bir parçasını odaya atıyor, uyku başlangıçlarının yarım sarhoşluğu içinde gülümseye gülümseye gözlerini kapayan küçük kızın saçlarına, yüzüne ateşböcek-

leri düşüyordu. Ne kadar uyuduğunu bilemiyordu. Birdenbire gecenin derinliğinden gelen ağır bir keman sesiyle uyandı. Acaba, bir rüya mıydı?

Kınalı Yapıncak, uyku sersemliğiyle bir türlü bunu tâyin edemiyor, bu güzel rüya seslerinin sönmesinden korkar gibi gözlerini kapıyordu. Yavaş yavaş kendini topladı. Yatağında doğrularak düşünmeğe başladı. Akşam Münir Beyin arabasında gördüğü gölge mutlaka Kenan'dı. Zaten bu kemanı ondan başka kim çalabilirdi?

Kenan, yine o eski ninniye çalıyordu. Lâmia, geçen sonbaharda bir gece bu ninniye gözlerinde yaşlarla bekleyerek uyumuştı. Küçük kıza öyle geliyordu ki, şimdi aynı seslerle aynı uykudan uyanıyor, ateşböcekleriyle dolu oda yükseliyor, hayalara karışıyor, göklerin yıldızlı bir parçası oluyor.

XI

O akşam üstü vapurdan çıkan Kenan, Kordon'da Münir Bey'e tesadüf etmiş, onun arabasıyla Bozyaka'ya gelmişti. Bağdakilerin haberi yoktu. Münir Bey, bundan istifade ederek Kenan'ı yarı zorla kendi köşküne akşam yemeğine götürmüş, gece yarısına kadar salıvermemişti.

Saip Paşa, köpeğin havlamasından bağa bir yabancı girdiğini anladığı vakit yatmak üzereydi. Elinde lamba ile pencereden sarkarak «kim o?» diye seslendi. Kenan'ı tanıyınca : «Vay nur-i aynım, sermaye-i iftiharım evlâdım... Sen mi geldin?» diye âdeta bağırıp ağlamaya başladı.

Çocuklara varıncaya kadar bütün köşk yeniden uyandı. Odalardan, gecelik gömleklerinin üstüne atkı, manto, hatta eteklik atmış dağınık saçlı kadınlar, patis-

DUDAKTAN KALBE

ka entarili, çıplak ayaklı erkekler çıkıyor, Kenan'ın bu beklenilmez dönüşü için âdeta şenlik yapıyorlardı.

Saip Paşa, onu ikide bir kucaklıyor : «Be oğlum... insan bir telgraf da mı vermez?... Ben, seni vapurdan almak için alimallah istimbotlar tutacaktım» diyordu.

Kenan bu kavuşma merasimini mümkün olduğu kadar kısa kesti, yorgunluğunu bahane ederek «Merasim dairesi»ndeki odasına çekildi. Buraya hiç dokunulmamış, eşya geçen seneki halinde bırakılmıştı. Kenan köşkün renkli camlarını, pancurlarmı - ateşböceklerinin yağmurları içinde göklere karışmış gibi görünen geceye - açarken çocuk gibi seviniyor : «Ne iyi ettim de geldim... Ben bu duyguyu başka nerede bulacaktım?» diyordu.

Unutulmuş eşyayı yerlerinde buldukça çocukça bir dikkate kapılıyor, duvardaki resimlere bakıyor, piyanonun üstündeki bibloları ellerini sürüyordu.

O gün geleceğini bilmedikleri için hazırlık yapmamışlardı. İhtiyar bir hizmetçi, alelacele içerideki yatak odasının tozunu alıyor, Kenan'da konuşa konuşa köşkün içinde dolaşıyordu. Kadın, bir aralık elinde lamba ile kapıdan giriyordu. Kenan, duvarın bir noktasında kuş kanatlarına benzeyen ince bir gölge gördü. Dikkat etti, Lâmia'nın son ayrıldıkları sabah sarı bir kordelâ parçasıyla penceresine bağladığı kır menekşesi demetini tanıdı. Ona da dokunmamışlardı. Çiçekler kurumuş, birkaç siyah yaprak iskeleti kalmıştı.

Kenan, birdenbire küçük kıza verip de tutamadığı vaadi hatırladı. Büyük bir vicdan borcu ödeyen bir adam hafif ligiyle piyanonun üstündeki keman kutusunu aldı.

Yalnız Kınalı Yapmcağ'm ninnisini çalıp kesmek istediği halde kendini tutamıyor; âşık bir dağ çobanı gibi havadan havaya atlıyor; sadece, masum, sanatsız, fakat taraya"

DUDAKTAN KALBE

10-

bir kalp gibi hudutsuz rüyalar, doyulmaz iniltiyle dolu şeyler çalıyordu.

Lambanın ışığı etrafında yine pervaneler titreşiyor, yarı aydınlık duvarlarda yeşil kanatlı gece böceklerinin sessiz vehimleri tekrar uyanmağa başlıyordu.

Yol yorgunluğundan ve duygu fazlalığından bitap bir halde kemanı bıraktığı vakit karanlığa baktı : «Ah Bozyaka, dedi, ben çocukluğumun, ilk gençliğimin bütün emelini buraya gömmüştüm... Bir gün onları bu kadar zenginleşmiş olarak geri vereceğini ümit eder miydin?»

XII

iki gün Kenan'a uzaktan, yakından sürü sürü misafirler geldi. Genç adam, sabahtan gece yarısına kadar bir saat yalnız kalamadı. Bunların arasında sadece Lamia yoktu.

Kenan, birkaç defa onu çocuklara sormuş; fakat doğru dürüst bir cevap alamamıştı.

Ona üçüncü günün akşamına doğru bağın arkasındaki ince yolda tesadüf etti. Gülerek yolunu kesti :

— Ne kadar ayıp Lâmia Hanım... Bu, ne vefasızlık... Eski bir arkadaşına «hoş geldin» de mi yok?...

Lâmîa, ona bakmağa cesaret edemiyor, dudağını ısırarak utana utana gülümsüyordu. Gayet yavaş :

— Yengemin vakti olmadı da efendim... gelecektim, dedi.

— Geçen sene daima yengenizle mi gelirdiniz? Size çok sitemler hazırlamıştım amma cesaret edemiyorum... Sahte bir tereddütle Lâmia'ya bakıyor, biraz eğlenerek gülüyordu.

— !!??...

— Böyle büyümüş, güzelleşmiş bir genç hanıma tabî «Kınalı Yapıncak» kadar nazım geçmeyecek... Bu

106 DUDAKTAN KALBE

sene Bozyaka'da Kınalı Yapıncak'ı göremediğime çok teessüf ediyorum.

Lâmîa, Kenan'ın ne demek istediğini anlayamıyor, fakat onunla beraber gülüyordu.

Genç adam, aynı lâtife edasıyla devam etti :

— Kınalı Yapıncak çok değişmiş... Güzel, kocaman bir genç kız olmuş... Artık onunla eskisi gibi şaka etmeğe nasıl cesaret edilir?...

Lâmîa, daha ziyade kızardı. Bir lâhza gözlerini onun gözlerine kaldırarak :

— Benimle eğleniyorsunuz Kenan Bey... dedi. Kenan şuh, şımarık kahkahalarından biriyle güldü :

— İşte Lâmia Hanım, dediğim gibi kocaman, güzel bir genç kız olduğuna bir alâmet daha... istiyor ki, karşısındakini kendisini bir büyük hanımefendi gibi saysın... Hakkı da yok mu? Madem ki Lâmia Hanım, yetişmiş bir küçük hanım oldu... şaka bertaraf,- Lâmia Hanım, hakikaten sizi beklenilmez derecede büyümüş, değişmiş gördüm... Nazmi Bey... nişanlınızın ismi Naz-mi değil miydi?

— Nâzım, efendim...

— Evet, evet, Nâzım Bey'i bu sene de görmediniz değil mi? Kim bilir o, gelince nasıl şaşıracak, sevine-

x çek?... Benim böyle güzel nişanlım olsa dünyayı yıkarım. ..

Kenan, birdenbire hafifleşerek şen, oynak bir hareketle devam etti :

— Bu kadar güzel olacağını tahmin edemezdim, kızım... Geçen sene halinde tuhaf bir cıızlık, bir soluk-luk... nasıl anlatayım, hani buruşuk tozlu bazı çiçekler vardır... onlarınki gibi bir solukluk vardı... Bu sene pırıl pırıl bir şey olmuşsun... Bahar şenliği gibi bir şey... Biraz büyücek ağzından başka bir pırıltı... Rengin başka, kaşların başka... Hele kınalı yapıncaklar... Ha-

vuzdaki sudan yeni çıkmış gibi... Onları tarife girişirsem uzun sürer. Karşıdan gelen şu iki büyük hanım, beni sana ilân-ı aşkeden bir çapkın sanır. Bizim hâlis vesvesesiz ahbaplar olduğumuzu ne bilsinler? Haydi Lâmia... Sık sık bekliyorum...

Kenan, ellerini ceplerine soktu. Islık çalarak Arap-dere'ye doğru gitmeğe başladı.

XIII

Yazın en sıcak günü... Bağlarda yaprak bile kımıldamıyor... Kulelerin tahta kepenkleri kapalı, göz alıcı bir pırıltıyla uzanıp giden yollar bomboş... Sıcak ve

aydınlığın âdeta havada titrediği görülüyor... Tepeler, ağaçlıklar yarı solmuş resimlere benzemiş... Karşıdaki kayalar damla damla eriyip akıyor gibi. Sel çukurlarının, su birikintilerinin üstünde hafif dumanlar tütüyor. Bağda ses olarak yalnız çitlembikler içindeki bostan dolabının zahmetli iniltisi; teneke oluklara dökülen suyun hafif, serin ahengi var. Yaprakların toprağa serdiği hareketsiz gölgelerle karışan güneş parçaları yer yer beyaz yıldız döküntüleri gibi parlıyor. «Kerem» dalgın büyük gözlerinin hiç tükenmeyen rüyası içinde yine ağır ağır dönüyor. Küçük çitlembik korusundaki Lâmia ile iki küçük amcazadesi, bir de Kenan'dan başka kimse yok. Semiha ile Fikret, üstüne hasırdan bir tente uydurulmuş bir hamak içinde koyun koyuna uyumuşlar... Kenan'la Lâmia, küçük havuzun taş kenarlarında yan yana oturuyorlar...

108

DUDAKTAN KALBE

Konuşmuyorlar... Ortalıktaki ağır sükût, onların üstüne de çökmüş gibi... Lâmia, yüzünü havuza çevirmiş, çıplak bileklerinden birini arasına suya sokuyor, sonra onu ıslatan suyun damla damla toplanıp parmaklarından düştüğünü seyrediyor... Zihni dalgın, gözleri yalnız bununla meşgul gibi...

Kenan da elini yanındaki teneke oluklardan birine uzatıyor, bir parça su alıyor, süratle Lâmia'nın yüzüne, saçlarına serpiyor...

Kınalı Yapıncak ürküyor, ürperiyor, birdenbire uykudan uyandırılmış bir çocuk gibi şaşkın bir hayretle gözlerini Kenan'a çeviriyor. Bu şaka için birbirlerine gülümsüyorlar, fakat yine bir şey söylemiyorlar... Lâmia tekrar havuza dönüyor, bileğini suya sokarak eski oyununa başlıyor.

Bu sefer, Kenan da başını çeviriyor, onun güneşten yaldızlı bir pembelik almış boynunda hafif çiller,' yanak-larında uzun sarı kaşlarının tüylerinde titreyen su damlalarını seyrediyor...

Sol bileğine dayanarak havuza eğiliyor, köpüklü suların içinden bir salkım rûy-i nigâr çıkarıyor... Onun dalgalı pembe teninde su damlacıkları var... Dudaklarıyla bir iki üzüm koparıyor, sonra hafif yana eğiliyor; salkımı Lâmia'nın dudaklarına uzatıyor... O, tekrar ırkili-yor, başını kaçırmak istiyor... Fakat sonra ürkek bir gülümsemeye dudaklarını açıyor, avuçta yem yedirilen bir kuşun yavrusu tereddütleriyle birer birer üzüm tanelerini yemeğe başlıyor...

Kenan, bir türlü gözlerini ondan ayıramıyor, Lâmia, bu haliyle çok güzel! Sivri ince çenesi, uzunca hassas burnu, ince sarı kaşları, hafifçe çıkık geniş alnı ve sevimli ve zarif!

Sarışın başının sıkı örgüsünden kurtulmuş kuş tüyü gibi hafif, hemen hemen beyaz saçlar ince halkalarla

alnında kıvrılıyor, görünmez gümüş tellerle iştirilmiş gibi mütemadiyen titriyor.

Hâlâ biraz evvelki damlalardan ıslak duran yanakları dudaklarına sarkan ıslak üzümler gibi taze...

Kenan'ın parmaklarından üzüm salkımı düşüyor; sakın, telâşsız, hiç bir şey düşünmeden, söylemeden Lâ-mia'yı göğsüne doğru çekiyor... Genç kızda, biraz evvel ıslandığı zamanki kadar küçük bir titreme. O kadar...

Kenan, onu alnından, gözlerinden, sonra ıslak yanaklarından, sarı çilli kınalı yapıncaklarından tekrar tekrar öpüyor... Lâmia, dudaklarında mecalsiz bir nefes, vücudunda sıcak bir uyuşuklukla gözlerini kapıyor, başını Kenan'ın omuzuna bırakıyor.

Kerem, birçok defalar etraflarında dönüyor, sonra birdenbire duruyor. O vakit onlar da bir uykudan uyanır gibi silkiniyorlar...

Lâmia, hafif bir hareketle kendini Kenan'ın kollarından kurtarıyor... Genç adam, yine bir şey söylemiyor... Artık birbirlerine bakmıyorlar...

Kınalı Yapıncak, hamakta uyanan küçükleri alıyor, başı önünde, uzun müddet sıcak ve kapalı bir odada kalmış çiçekler gibi soluk ve yorgun uzaklaşıyor...

Kenan, hafif hafif ısıklık çalıyor, havuzun kenarından kireç parçalarını kopararak suya atıyor.

Bu vakadan sonra Lâmia, iki gün ortadan kaybolmuştu. Kenan, yaptığını düşündükçe kendi kendine kızıyordu : «Ben sahiden fena adam oluyorum... îzansız hayvanlar gibi neyi canım çekerse saldırıyorum. Bunlar yeni hayatımın âdetleri, yahut sevkitabiîleri... Bir genç kızı öpmek, üzüm yemekten farksız benim için... Fakat ya bir çocuk için!

110

DUDAKTAN KALBE

Üçüncü gün geç Vakit bir akşam gezintisinden dönüyordu. Bağıın kapıya yakın bir köşesinde başka kadınlar arasında, Lâmia'yı gördü; yolunu onlara doğru çevirdi.

Kınalı Yapıncak, hafif bir hareketle eğilmiş, belli etmeden yüzünü yanındaki hanımın yeldirmesine siper etmişti.

Kenan, gayet tabi bir sesle :

— Ne o, Lâmia Hanım... dargın mıyız dedi. Genç kız, başını kaldırmağa cesaret edemeden güldü :

— Niçin efendim? diye cevap verdi.

Kenan, onunla daha ziyade meşgul olmadı. Boş bulduğu alçak bir bağ iskemlesine yorgun yorgun oturdu, ötekilerle konuşmağa başladı. Arasıra ona da sualler soruyor, kesik, kısa cevaplar alıyordu.

O akşam, ayrıldıkları vakit meselenin artık kapandığına, yavaş yavaş unutulacağına kanaat etmişti. Hakikaten de öyle oldu. Lâmia, tekrar ona alışmağa başlamıştı. Sade konuşurken eskisi gibi yüzüne bakmağa cesaret edemiyordu. O kadar...

Karanlık geceler geçmiş, yazın en güzel mehtabı yine olanca parlaklığıyla başlamıştı. Gökyüzü tekrar sabahlara kadar maviye çalan esmer sedeflerin berrak parıltısıyla için için aydınlanıyor, kulelerin, koruların, kayaların açık kurşunî gölgeleri - yine bütün ince hatla-rıyla - gökyüzüne çiziliyordu.

Mehtabın on beşinci gecesi Saip Paşa, birkaç komşusunu Kırkçamlar'da akşam yemeğine davet etmişti. Yemek için lâzım olan şeyleri bağcılar gündüzden küçük el arabalarıyla taşı-mı-^l-rd-ı. Biri Saip Paşa'nın hacıdan, hocadan yaşlı ahabları için asıl

meydana, biri de kadınlar için kuytuca bir köşeye iki kır sofrası kurulmuştu. Rakı içen gençler, çamların aşağıdaki sel çu-
DUDAKTAN KALBE

111

kuruna yakın daha kuytu bir köşesine çekilmişlerdi. Orada çalgı çalıyorlar, zeybek oynuyorlar, kıyametleri koparıyorlardı.

Kenan, yemekte dayısının yanındaydı. Saip Paşa, bu sevgili çocuğu bir saat görmese duramıyordu. Aşağıdaki rakı sofrasında ne kadar çok şişe boşalıyorsa, burada da o kadar kâse, sahan, sini boşalmıştı.

Gevezeliğiyle meşhur bir ihtiyar alay müftüsü, yemek ağırlığından kıpırdanmağa mecali kalmamış, misafirlere bitip tükenmez, cin, cadı, keramet hikâyetleri dinletiyordu.

Kenan, yemekten sonra Şem'i Dede'yle beraber uzakça bir ağaç altına çekilmişti, ihtiyar arkadaşıyla eski günleri konuşuyordu.

Bir aralık aşağıdaki gürültü çoğalmış; kahkahalar, bağrısmalar çılgınca bir şiddet almıştı.

İri yapılı bir bağcıdan izahat alan Saip Paşa, Kenan'a seslendi :

— Kenan, bak oğlum... Hafız Feyzi, eşek oynatıyor-muş... Dünyanın başka yerinde göremezsın. Git oyunun bu çeşidini de seyret...

Şem'i Dede, başını sallayarak :

— Haydi evlât, hakikaten zahmete değer, dedi. Kenan, sofranın yanından geçerken alay müftüsü

kalın çatlak sesiyle, yeni bir hikâyeye başlamıştı :

— Allah rahmet eylesin, vaktiyle Filibe'de bir Derviş Hidayet vardı... Hâşâ minelhuzur merkepler değil, yılanları oynatırdı... Yılan oynar mı? Alimallah telli pullu rakkaselerden iyi göbek atar... Bir gün...

Topal Hafız, tuhaflığı ve mukallitliğiyle meşhur bir bağcıy.U. Bozyakalılar «Kambersiz düğün olmaz» darbimeselini «Hâfızsız eğlentinin çekiver kuyruğunu» şekline çevirmislerai. «Eşek oynatmak» Topal Hafızın son senelerde icadettiği bir tuhaflıktı. Uzunca bir sopanın

I- ...»_

DUDAKTAN KALBE

112

ucuna bir asma yaprağı ile birkaç salkım üzüm bağlayarak eşeğine binerdi.

Hayvan, üzüm salkımlarını burnunun ucunda hissettiği vakit burnunu kaldırmağa, üst dudağını oynatmağa başlardı. Tam ağzını açtığı zaman salkımlar iki tarafa sallanır, hayvan da başını, çık, titrek dudakları arasında bir garip iştah gülümsemesiyle iki yana sallayarak «gerdan kırar»dı.

Sonra, değnek uzanır, salkımlar yürümeğe başlar, eşek de ayaklarını üzümlerin ahengine uydurarak onları takip ederdi. Nihayet, üzümler yavaş yavaş havaya kalkardı. Yalnız, başını kaldırmakla onları yakalayamayacağını gören hayvancağız, iki arka ayağı üzerinde yükselir, ön ayakları havada, başını sallayarak köçek gibi kırımağa, titremeğe başlardı. Topal Hâfız'm büyük bir maharetle idare ettiği bu garip

raks, böyle devam ederken çalgı çalar, defler döver, «yaşa Hafız» nidaları ayyuka çıkar, hatta bazen eşek bile ümitsiz şikâyetlerle bu ahenge iştirak ederdi.

Topal Hafız, bu gece fazla olarak «sanatkâr»'ım süslemiş, başına bir al krep, boynuna sarı bir başörtüsünden kocaman bir fiyango bağlamıştı. Kenan, uzakça bir yerden bu oyunu seyrederken kulağına hafif bir kahkaha geldi. Başını çevirdi. Biraz ötede Lâmia'yı gördü. Genç kız, daha iyi görmek için kocaman bir taşın üstüne çıkmıştı. Birdenbire başlarını salladılar, güldüler :

— Güzel değil mi, Lâmia Hanım? Kınalı Yapıncak, pek eğlenmişti :

— Bundan güzel bir şey olur mu efendim? diye cevap verdi.

Kenan, gülerek ona yaklaştı :

— Teşbih münasebetsiz düşecek amma, olur Lâmia Hanım... Meselâ Bozyaka'nın mehtabı... Bu kadar gü-

i

zel bir gece... Zannedirim ki birkaç senede ancak bir defa gelir...

Çamlar daha yüksek, koru daha geniş görünüyor, ay ışığı koyu kurşunî gölgelerin derinliğinde beyazlı gece hayaletleri gibi dolaşıyordu.

Kenan, ağaçların arasından uzakta yaldızlı bir beyazlık alan ovayı gösterdi :

— Mehtapta böyle ağaç gölgeleri altında kapanıp kalmayı anlamıyorum, dedi, ister misiniz, biraz sizi yollarda gezdireyim, Lâmia Hanım?

Genç kız, korkuyordu. Fakat :

— Siz bilirsiniz, dedi.

Bir seneden beri hayatında esrarlı bir ehemmiyet alan bu adam ne söylese, ne istese böyle cevap verecekti.

Yıkık bir duvar kenarından yola atladılar. Kenan, biraz evvel mehtabın en açık ve parlak görüldüğü ova tarafını göstermişti. Fakat hiç bir şey söylemeden aksi tarafa, bağa dönen ince yollardan birine saptılar.

Evvelâ hızlı yürüyorlardı. Sonra yavaş yavaş adımları hafıfledi. Çok yakın yürüyorlar, fakat vücutları birbirine dokunmuyordu.

Kenan, ona Avrupa'dan, İstanbul'dan bahsediyor, Lâmia, cevap vermeden dinliyordu.

Bir köşe başına vardıkları zaman Kınalı Yapıncak, birdenbire durdu. Gözlerinde mahcup bir gülümsemeyle Kenan'a bakıyor, bir şey sormak istiyordu :

— Bir şey söylemek istiyorsunuz, Lâmia Hanım... Genç kız, korkak bir tereddütle :

— Burasını hatırlıyor musunuz, Kenan Bey, dedi. Kenan, başını çevirerek etrafına bakıyor, ne demek

istediğini anlamağa çalışıyordu :

F. 8

114

bura

dan bağa donmuş-

UUOAKTAN KALBE

115

man anladı. Yine kuyu başındaki gibi hiç bir şey söylemeden bileklerini tuttu, onu göğsüne doğru çekti. Lâ-mia, bu sefer yorgun bir isyanla çırpındı, vücudu baygın bir

takatsizlikle Kenan'ın kollarına düşerken başını arkaya atıyor, saçlarının ince kıvrımları, geniş beyaz alnında canlı şeyler hassasiyetle titriyordu.

Kenan, onun yeşil gözlerinin iki iri yaş damlasıyla bulandığını gördü, rüyasında ağlayan çocuklar gibi sönük bir sesle : «Yapmayın Kenan Bey... yazık bana!» dediğini işitti. Buna rağmen onu daha kuvvetle kollarında sıktı, tekrar tekrar dudaklarından öptü.

Aynı yoldan Kırkçamlar'a dönerlerken Lâmia, yavaş yavaş ağlıyordu. Kenan, tamamıyla eski sükûn ve itidalini bulmuştu. Onu teselli etmeğe çalışıyordu : — Bunda ağlayacak bir şey yok Lâmia... diyordu, bir öpücükten ne çıkar? Sen küçük bir çocuksun... Çocuklar öpülmez mi? Aklma fena bir şey gelirse ayıp olur. Bana danılmadm ya!...

O, hâlâ ağlayarak :

— Hayır efendim, diyordu.

— O halde ağlama Lâmia... Bak, hâlâ ağlıyorsun... . — Artık ağlamıyorum efendim...

Bunu söylerken daha kuvvetle hıçkırıyordu. Kırkçamlar'a gelmişlerdi. Çalgı, ahenk, kahkaha, gürültü hâlâ devam ediyordu.

— Haydi Lâmia... Sen artık kadınların yanma git... Yarın öğleden sonra kuyu başına gelir misin?

— Siz bilirsiniz efendim...

Ayrılacakları zaman onu kolundan tutup bir kere daha öpmekten kendini alamadı. Lâmia, ağaçların arasında kaybolduğu vakit Kenan, yolun kenarına oturdu, bir sigara yaktı. Kendi kendine gülümseyerek düşünüyordu : «Zavallı Kınalı Yapıncak... Ah, ben bu çocuğa ne kadar acıyorum... Halbuki hiç

116

KALBE

«siz

di-

XIV

r bir aşka benzeme-

s

geçecek,

kad

6ord

DUDAKTAN KALBE

117

hemen hemen şefkatle bakıyor, bir daha çocukluk, ihtiyatsızlık etmemek için kendi kendisine söz veriyordu. Fakat yalnız kaldıkları vakit bütün bu kararlarını unutuyor, genç kızı kollarına almaktan bir türlü kendini menedemiyordu. Bir akşam üstü araba yolunda gezmeğe çıkmışlardı. Bir aralık Lâmia ile yalnız kalan Kenan :

— Lâmia Hanım, bu sene siz benim musikimi geçen senekinden daha az seviyorsunuz... dedi.

Genç kız güldü :

— Mümkün mü efendim?...

— Geçen sene bazı geceler Kuzgun'la odanın önündeki çardağa gelirdiniz. Bu sene hiç gelmediniz... Bir gece yine gelsenize...

Bunu şaka gibi söylemişti... Lâmia'nın bu olmayacak şey için telâşlanmasını unutarak gülmesini bekliyordu.

O, bilâkis her zamanki mazlum itaatıyla :

— Nasıl isterseniz efendim, dedi.

Kenan'ın yüreği çarpmağa başladı. Söylediği şey için hemen hemen pişman olmuştu. Biraz şaşkın ve mütereddit sordu :

— Ne vakit... nasıl?

— Ne vakit isterseniz efendim...

Kenan, birkaç saniye düşündü... Ağır bir tavırla : «Bu doğru olmaz Lâmia Hanım» demek istiyordu. Fakat zayıf iradesi buna mâni oldu. Dudaklarından hemen hemen gayriihtiyarî bir kelime düştü : «Bu gece...»

Kenan, o akşam erkenden odasına çekilmişti. Çok sinirliydi. Lambasını yakmadı. Karanlıkta mütemadiyen gezinerek sigara içiyordu. İçinde korku, telâş ve utanma ile karışık bir heyecan vardı. Asıl korktuğu şeyi kendisinden saklarsa bir tehlikenin önü ahnacakmış gibi mütemadiyen kendini aldatmağa çalışıyordu.

DUDAKTAN KALBE

düşer-

vine g "çen seneki gibi bu ^d^b°ndan, yalnız S Aakat ya gören ofrs ^«^ ^ dan korkuyorum... ^ü1 ^

ler... Ah, Lâmia, ne iht ryatsız^ pencerelen birer

Mehtap zamanı f£ ^ sükûn çöküyordu_ Saa

DUDAKTAN KALBE

119

lerinin korkusuna kümesinin y«nndf larm içinde kanat tâ y tâ

^ gürüUü, ya; benzer bir ses ısıtu. Ba

gördü. Genç kız, yap g ahsus bır

Genç kız, cevap vermek istedi. Fakat sesi çıkmadı. Tâ içinden gelen bir üşümeyle dişleri birbirine çarptı. Kenan, onu ürkütmekten korkuyor gibi yavaş yavaş yaklaşmıştı. Buz gibi soğumuş elini tuttu :

— Niçin öyle titriyorsunuz? Lâmia, gayet yavaş cevap verdi :

— Bilmiyorum efendim...

Başını önüne eğiyor, bu vaziyette Kenan, onun yalnız parlak sarı saçlarını görüyordu.

— Ne kadar evvel geldiniz Lâmia Hanım?

— Epeyce oldu efendim...

— Ben sizi... (içerde demeğe cesaret edemiyordu) Orada bekliyordum... Niçin gelmediniz?

Niçin buraya gizlendiniz?

— Korkacak bir şey yok... Geçen sene de "böyle gelirdiniz... Hatırlıyor musunuz?

Kenan, bunları söylerken gülüyor, sesine lakayt bir emniyet vermeğe çalışıyordu.

Genç kız, başını kaldırmadan :

— Müsaade eder misiniz gideyim efendim? dedi.

— Nasıl isterseniz Lâmia Hanım...

Böyle söylediği halde genç kızın titreyen parmaklarını elinden bırakmıyordu. Öteki eliyle çenesini tuttu, yüzünü kendine doğru kaldırdı.

Lâmia'nın düşük omuzlarında, gölgede boğulmuş çehresinde, daha koyu görünen yeşil gözlerinde yorgun bir mağlûbiyet vardı. Bu çehre, bu gözler Kenan'a garip bir baş dönmesi veriyordu. Kendini bu tesirden kurtarmak ister gibi gözlerini ondan ayırdı, etrafına bakmağa başladı.

Bulundukları yere o vakit dikkat etti. Burası vak-

120

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

121

tiyle Leylâ'dan ayrıldığı onu hemen hemen elleriyle iterek kaçtığı ağaçlıktı.

Biraz evvel hırçın, vahşî sinirliliği sükûnet buluyor, gönlünde o mahrem ve biçare on yedi yaşının mağruru feragati yeniden uyanmağa başlıyordu.

Hâlâ Lâmia'ya bakmıyor, hafifçe titreyen parmak-larıyla onun çenesini, alnını, saçlarını okşayarak, düşünüyordu : Kendimden beyhude yere şüphe ettim... Hemen hemen bir çocukken o kadar sevdiğim Leylâ'yı burada kendi ihtiyarımla kollarımdan bırakmıştım... Ne kadar düştüğümü farzetsem bu saf genç kıza benden bir fenalık gelecek kadar alçalmadım.»

— Gece karanlık Lâmia... Yollarda kimseler yok... Haydi seni gezdireyim...

Korkma... Yanında ben varken sana kimseden, hiç bir şeyden zarar gelmez.

Bu ses, Kenan'ın her vakit şen, canlı, asabi bir ahenk hafifçe müstehzi bir rikkatle söyleyen sesi değildi. Onda şimdi yorgun, mahzun bir tatlılık vardı.

Genç kız, bu fevkalâdeliği hissetmiş gibi gözlerini onun yüzüne kaldırdı. Kenan'ın yüzü, gözleri de sesi gibiydi. Keskin çizgili esmer çehresi, cüretkâr parıltılı mavi gözleri halim bir şefkatle gülümsüyordu.

Lâmia, bir seneden beri karanlık, anlaşılmaz cazibesinden kendini kurtaramadığı bu genç adamı hiç bu kadar mazlum ve sade görmemişti. Fenalık etmeyecek elleri sevitabiisiyle takdir eden bir kedi yavrusu mu-nisliğiyle başını Kenan'ın omuzuna bıraktı : — Nasıl isterseniz, Kenan Bey! dedi.

O akşamdan sonra bir garip gece hayatı yaşamağa başladılar. Herkes uyuduktan sonra Lâmia, odasını içeriden kilitliyor, pencereden çardağa, oradan arka bahçeye atlayarak Kenan'ı bulmağa geliyordu. Evdekiler-den hiç çekinmiyor, bir gün bu oyunun meydana çıkacağını aklına bile getirmiyordu.

Karanlığın içinde kolları Kenan'ın yüksek omuzlarına asılı, saatlerce dolaşıyorlar, dikenlerle dolu kurumuş sel çukurlarından geçiyorlar, yol kenarlarında, ağaç altlarında oturuyorlar, dik bayırlara tırmanıyorlardı. Kenan, evvelâ korkmuştu. Fakat sonradan ona da bir pervasızlık gelmişti.. Beklenilmez bir tesadüf, bir tehlike karşısında ne yapacağını bile düşünmüyordu. Derin düşününce bu gece gezintilerini

bırakmaktan başka çare bulamayacaktı. Halbuki şimdilik onlardan vazgeçemez, gece, karanlık ve tehlikenin hemen hemen acı bir lezzetle zenginleştirdiği bu yeni duygulardan kendini mahrum edemezdi. Hatta günden güne cüret ve cesareti artıyordu bile.; Bir gece Lâmia'yı Kırkçam'lar-rm öte tarafındaki sık koruya indirmiş, kucağına alarak akar suyun üstünden geçirmiş, tâ Kızılçullu'ya yakın yerlere götürmüştü. Bir gece de yine aynı yoldan Şehitler Mezarlığı'na kadar inmişlerdi. Yıkık, kırık taşlarla dolu kabristanın taş şeddi kenarında Lâmia, korkudan ağlamağa başlamış, Kenan, onu dizlerinin üstüne almış, mütemadiyen gözlerinden, dudaklarından öperek teskine çalışmıştı.

Bu karanlık, derin, mütereddi teheyyüçlerle sarsılarak odasına döndüğü zaman piyanonun önüne geçiyor, gecesinin geri kalan saatlerini «Siyah Yıldızlar»'ına hasrediyordu.

XV

— Ne dedin Kınalı Yapıncak... Beni hiç mi unutamayacaksın? Saçlarının sarı telleri birer birer ağarm-caya kadar beni kalbinde mi saklayacaksın? Bunlar ca-

122

DUDAKTAN KALBE

hil dadı, sütnine masallarına mahsus yanlış, gülünç fikirler çocuğum... Sevdayı size ne fena, ne yanlış öğretiyorlar? Biz birbirimizi seviyoruz sanma Kınalı Yapıncak... Ben, senin için güzel bir keman sesinden başka bir şey değilim... Nasıl ki sen de benim için bir tatlı yaz rüyasından ibaretsin... Bu aşk değil Kınalı Yapıncak... Biraz ince bir gönül eğlencesi, bir heyecan oyuncağı... Bunda hiç birimizin kasdı, günahı yok... İlk defa seni nasıl kollanma aldığımı aklına getir. Bu, söğütlerin akar sulara eğilmesi, asmaların çardaklara tırmanması, gece böceklerinin lambanın ışığına üşüşmesi gibi düşüncemiz, irademiz dışında oldu... İçimizden böyle geldi ne yapalım?... Biz, birbirimizi sevmiyoruz Lâmia... Fakat bu heyecan oyuncağı bütün bir yaz bizi sevdadan ziyade mesut etti. Kışın yaklaştığını, ayrılığın yaklaştığını düşündükçe üzülyorsun, gözlerin muztarip bir korku ile doluyor... Benim zavallı cahil Kınalı Yapıncak'ını... Bilmelisin ki, bu geçici yaz sergüzeştine bütün güzelliğini, bütün tadını veren; yakında ayrılmak, belki artık birbirimizi hiç görmemek kanaatinden başka bir şey değildir. Bu üç aylık küçük eğlence bütün bir hayatı baştan başa kaplayan uzun, derin aşklardan daha tatlıdır...

Duyguların da insanlar gibi renksiz, asık yüzlü ihtiyarlıkları, sefil ölümleri var... Bizim masum sergüzeştimiz ihtiyarlamadan ölecek Kınalı Yapıncak... Mezarına gözünde doyulmamış bir rüyanın artığını, dudaklarında yarım kalmış bir öpüşün titremesini götüren genç ölümlere benzeyecek... ileride senin de, benim de başımızdan belki daha ciddî aşklar geçebilir ... Fakat bu yangınlar kalbimizin ne kadar yerini yakarsa o kadar büyük viraneler bırakacak ve sönecek... İhtiyarlığımızın tesellisiz günlerinde bu eski sergüzeşti hatırlayacağız... Senin kulağına on altı yaşının yazından bir hazin keman sesi gelecek... Ben, karakış ortasında bir çiçeği

DUDAKTAN KALBE

123

I

daha iyisi, ter ü taze bir Kınalı Yapıncak koklamış gibi olacağım...

Kenan, muğlak ruhunun buhranlarını, hayalinin alil inceliklerini yeni yaşamağa başladığı sonradan görme hayatının cılız, şımarık, muzır tefelsüflerini bu sâf ço- cuk ruhuna bir zehir gibi damla damla akıtarak devam ediyor :

— Aşkı bin türlü kayda esir ediyorlar, muayyen bir ömrü olan bir duyguyu zorla hapsedmeğe çalışıyorlar, hep aynı şeyi sevmek için ebedî vefa yeminleri veriyorlar... Daima aynı şeyi sevmek, aynı hâtıraya bağlı kalmak ne fena... Bir keman düşün ki hep aynı sesleri tekrar ediyor... Bir rüya tasavvur et ki, her gözlerimizi kapadığımız vakit aynı renklerle, şekillerle görünüyor.

Ben de bir zamanlar senin gibi çocuk oldum Kınalı Yapıncak...

Ben de bir zaman yaklaşan ayrılık günlerine senin bu güzel yeşil gözlerinin mustarip korkusuyla baktım... Ben de bir aynı saadeti, bir aynı heyecanı mezarıma kadar kalbimde taşıyacağıma inandım... Bunlar bütün çocuk vehmi... İnsanın bu etrafımızdaki topraklardan hiç farkı yok... Bakıyorsun bir gün, bütün arzuları sonbahar yaprakları gibi dağılmağa başlıyor, içinde her şey ölüyor, her şey kuruyor... Artık ümidi kesiyorsun... Bundan sonra bahar, hayat, saadet bitti diyorsun... Fakat üç ay sonra her şey yeniden canlanmağa başlıyor... O kuru toprak, eskisinden daha güzel baharlarla beze-niyor.

Genç kızın ateş gibi yanan yanaklarını avuçları içine alıyor, yüzünü yaklaştırıyor, onun derin bir ıstırap ile büyümüş gözbebeklerine ateşli gözlerinin mavi zehi-rini dökmekte devam ederken söylüyor :

— Aşkı size kalpte doğup ölen bir şey diye öğretiyorlar Kınalı Yapıncak... Ne fena, ne yanlış bir fikir...

124 | DUDAKTAN KALBE

Aşkın kalple hiç bir alâkası yok... Aşk, yalnız dudaklarda doğup yaşadıkça bir saadet olur... Onun dudaktan kalbe zehir gibi işlemesine meydan vermemeli... Ben çiçeklere «toprağın aşkı» derim Kmalı Yapıncak... Onlar da toprağın dudağında birer öpüş olarak açılıp sönüyorlar... Hangisi toprağın kalbine girmeyi düşünüyor?

Biz, birbirimizi sevmiyoruz Lâmia, bana inan küçüğüm... Sade küçük bir sergüzeştle gönlümüzü, gözlerimizi, dudaklarımızı eğlendirdik... O kadar... Bu hâtıra için dökeceğin üç beş damla yaşı ıstırap sanma... Şimdi kendi dudaklarınla bana cevap ver... Beni sevmiyorsun değil mi? Bu, sadece masum bir gönül eğlencesinden ibaret. Lâmia, başını Kenan'ın bileğine dayıyor, ağlayarak onun istediğini tekrar ediyor :

— Elbette öyle... Sizin dediğiniz gibi...

XVI

Kenan, bir sabah, yüreğinde müphem bir sıkıntı ile, vaktinden evvel uykudan uyandı, ka/palı pancurların aralıklarında her günkü gibi güneşin yaldızlı çizgileri parlamıyordu. Dışarıda titrek, soluk mavi bir aydınlık vardı. Pencerelelerin önüne sarkan asma yaprakları telâşla çırpıyor, kuvvetli bir rüzgâr akıntısı içinde uçan kuş kabileleri hissi veriyordu.

Penceresini açarken yere ayaklarının dibine bir hasta arı düştü. Havada ıslanmış bir toz kokusu, bir kuru

yaprak lezzeti vardı.

1 Kenan, masum, çocukça bir yeis ile : «Eyvah, sonbahar» dedi.

Bağların sararmağa, yaprakların dökülmeğe başladığına, yeşillikler içinde gizli yolların, meydanların ya-

KALBE

125

vaş yavaş açıldığına o sabah kadar dikkat etmemişti. Etrafındaki manzaranın ufku birdenbire genişlemiş görünüyordu. Şu karşiki taş kuleler, Arapderesi'ne inen yol, uzaktaki harap su değirmeni dün seçilebiliyor muydu? Kenan, aynı değişikliği ruhunda hissediyor. Bir gün evveline kadar kalbi ye hayatı doluydu. Başa hafif bir dönme veren sıcak üzüm kpkularıyla dolu bir bağ yazı duyguları, yeni eserleriyle yeni macerasının hiç sönmeyen heyecanları ruhunu sarmış, hiç bir eski duygunun, hiç bir uzak hâtıranın oraya sokulmasına imkân bırakmamıştı.

Bu sabah, oradan da bir sonbahar havası geçmiş gibiydi. Kenan, düşen, sararan, kırılan şeyler arasında çocukluğunun renksiz günlerini görüyor, müzmin melallerin acısını duyuyordu.

O gün, bir türlü" canlanamadı, akşama kadar serseri serseri bağlarda dolaştı.

Arapderesi'ne inerek tâ «Zeybekler Pmarı»'na kadar gitti. Bir kaya kenarına arka üstü uzandı, saatlerce havada dolaşan hafif bulut kümelerine, gözle bakılabilecek kadar şiddetini kaybetmiş güneşe baktı.

Lâmia'yı üç günden beri görmüyordu. Genç kızın şiddetlice bir boğaz nezlesinden yattığını söylüyorlardı. Akşam üstü köşke dönerken Şükrü Beyin bağı önünden geçti, kapıda gördüğü bir kız çocuğuna Lâmia'yı sordu. O gün daha iyi olduğunu, fakat daha evden çıkarmadıklarını haber aldı.

Gece, komşu bağlardan birinde yine eğlenti vardı. Delikanlılar sabaha kadar çalıp oynayacaklar, rakı içeceklerdi.

Kenan, o gece erkenden odasına girmek, yatmak istiyordu. Fakat Saip Paşa onu rahat bırakmadı, zorla eğlentiye sürükledi : «Bu geceki fevkalâde bir âlem, diyordu, orada bütün Bozyaka... Sensiz içime sinmez.»

126

DUDAKTAN

Bağda yalnız Bozyaka değil, şehirden de birçok ehemmiyetli davetliler vardı.

Misafirler evvelâ, takım takım çardaklara, ağaç diplerine ayrılıyorlar, biraz fazla resmî eğleniyorlardı, fakat gece yarısına doğru topal Hâfız'ın eşeği ut ve kemanla yeni bir çiftetelli oynamağa başlayınca kahkahalar coştı; meşaleler daha kuvvetle parlamağa başladı, teklif, tekellüf bir tarafa bırakıldı. Büyük, küçük herkes kardeş, canciğer oldu. Rakının tesiriyle büsbütün kızaran al yanaklı bir ceza reisi bir köşede: «Sen benim birader-i canberaberim değil misin?» diye bağırarak Şem'i Dede'nin yanaklarını öpüyor, ihtiyar malmüdüğü ile bir kolcubaşı karşı karşıya ikitelli oynuyorlar, bir başka sarhoş : «Yaşayın bire... Topal Hâfız'ın eşeğine taş çıkarttınız» diye avaz avaz haykırıyordu.

Kenan, bu gürültüye uzun müddet tahammül edememişti. Dayısına görünmeden oradan kaçtı, arka yoldan yavaş yavaş bağa döndü.

«Merasim Köşkü»'ne yaklaştığı vakit kulağına hafif bir öksürük sesi geldi. Hayretle başını çevirdi. Lâmia, büyük, siyah bir pelerine sarılmış olduğu halde çardağın bir köşesinde oturuyor, öksürüğünü boğmak için pelerinin ucuyla ağzını kapatıyordu.

— Sen misin Lâmia... Burada ne arıyorsun yavrum?

— Siz beni çağırmadınız mı efendim?

— Ne vakit? Kim söyledi?

— Bu akşam Hatice'ye söylemişsiniz efendim...

Kenan, yavaş yavaş onun yanına gitmişti. Yanağı okşayarak gülümsedi :

— Doğru söylemiyorsun Lâmia... Ben, başkaları-ye sana böyle bir haber gönderebilir miyim ya?... Hatice'ye senin nasıl olduğunu sordum... O kadar...

— Ne bileyim Kenan Bey... Ben öyle sandım...

KALBE

ITI

i

bir

cesaretle

göğsüne koydu.

SİM basım Kenan

m

düşündü.

fena-»

mi Kenan Bey?... vermeyiz arti.. şeyim yok.»

gibi

az kaldı de-

ben \^ haSta1

ben sa™den iyi oldum..

Hiç

bağd

a ne SLf

Yo1

**!den üşürsün"

Faka,

†™*-

128

UUyaj-k al.. _____

— Geçen sene de bir defa gelmiştin... Lâmia'nın cevabını beklemeden kapıdan girmişti. Bir hamlede sofayı geçti, karanlıkta korkuyor gibi asa-bî bir telâşla lambasını yaktı. Sonra, dışarıdan görül- 'mek tehlikesine karşı pencerelerinin renkli camlarını indirdi. Fakat bunu yapar yapmaz pişman oldu.

Etraftaki ağaçlar, gece kapalı pencereler bu odaya tehlikeli bir yalnızlık veriyordu.

Hafifçe titreyen elleriyle tekrar camları açtı, pencere arasına sıkışan bir perde ucunu bir türlü becerip çıkaramıyor, telâş ediyordu.

Lâmia, odaya girmemişti. Kapı aralığının yanm karanlığında duruyor, saçlarında kızılı bir aydınlık yar nıp sönüyordu.

Kenan, pencerenin yanında gecenin serin havasından ayrılmayarak :

— İçeri girsene Lâmia, dedi, yabancı gibi duruyorsun. Çekinecek bir şey yok...

Yalnız piyanonun siperiri-deki sandalyeye otur. Dışarıdan gölgeni farketmesinler...

Bu sözleri sert bir sesle kesik kesik söylüyordu. Lâmia, onun gösterdiği yere geçti, fakat oturmuypr, piyanonun köşesine büzülüyor, üşüyor gibi titreyerek pelerinini omuzları ve göğsü üzerinde sıkıyordu.

Aralarındaki sükût uzadıkça Kenan'ın sinirliliği artıyor, göğsünde hafif bir tikanıklık, kulaklarında derin bir uğultu hissetmeğe başlıyordu.

Kenan, bû sükûtu, kendisinin pencereden ayrılmaktan korkuyor gibi olan vaziyetini, Lâmia'nın kalın pelerini içinde gittikçe daha ziyade büzülmesini gayrıtabiî buldu.

Ona yeniden, hemen hemen sert bir emirle : — Oturunuz Lâmia Hanım, dedi. Kısa adımlarla odanın içinde dolaşüyor : «Ne fena bir saatim... Ah, bu Lâmia... Çok ihtiyatsız çocuk...» diye düşünüyordu.

KALBE

129

Piyanonun üstünde o günlerde Cavidan'dan gelmiş bir mektup zarfı duruyordu. Onu eline aldı. Genç kızın o mektupta yazdığı sözleri birer birer hatırlamağa çalışıyor, nişanlısına ait hayalleri uyandırmaktan sükûn umuyordu. Fakat bu saatte bu mektup ona hiç bir şey söylemiyor, Cavidan'ın hayali karanlık bir müze dehlizinde iyi seçilemeyen bir yabancı portresi gibi onu hissiz bırakıyordu.

Bundan ümit kestiği vakit en eski hâtıralarından çare umdu. Yine Leylâ'yı hatırlamak, çocukluğunun mahzun ve mağrur feragatini kalbinde canlandırmak istedi. Bu, ondaki fena asabiyeti daha ziyade artırmaktan başka bir işe yaramadı. Bu mahrumiyet hâtıraları ona boğuk bir kinden başka bir şey vermiyor, içinde gizli zulüm hissi uyandırıyor.

Lâmia, şimdi oraya, piyanonun köşesindeki alçak koltuğa oturmuştu. Başını önüne eğiyor, saçlarının sarı dalgalarından, pelerinin kalkık yakasından çıkan boynunun beyaz çizgisinden başka bir yeri görünmüyordu. Kenan da bir koltuğa oturdu. Burası çok derin, yumuşak, sıcaktı. Odadaki derin sükûtin içinde Lâmia'nın nefes aldığını işitir gibi oluyor, gittikçe artan garip bir rehavet içinde iradesinin yavaş yavaş iflas ettiğini hissediyordu.

Sesine mümkün olduğu kadar sükûn ve tatlılık vermeğe çalışarak : «Lâmia Hanım» dedi. «Haydi artık gidiniz» diye devam edecekti. Fakat birdenbire kalbi çarparak sustu.

Genç kız, itaat ettiği, kapıya doğru yürüdüğü halde gayriihtiyarî yerinden fırlayacağını bir hamlede onu kollan içine alacağını anladı. Son bir ümitle ona nişanlısından, o sene Erzurum'dan gelmesi memul olan mü-

F. 9

130,

DUDAKTAN KALJöfc,

lâzım Nâzım'dan bahsetmek istedi. Lâmia'nın bir başkasına ait olduğunu hatırlatan bu sözleri belki onu bu fena asabiyetten kurtaracaktı, kesik kesik söylemeğe başladı :
— Birkaç aya kadar belki Nâzım Bey gelir, değil mi Lâmia Hanım... Seni bu kadar değişmiş, güzelleşmiş görünce kimbilir ne kadar beğenecek... İnşallah çok mesut olacaksınız... Nâzım seni çok sevecek.•• Sen de tabî...

Devam edemeyerek sustu. Nâzım'm hâtırasını uyandırmakla daha büyük bir tedbirsizlik etmişti. Mariz hayali gözlerinin önünde hırçın bir aşk ve ihtiras sahnesi canlandırıyor, Lâmia'yı ilk defa bir başkasının kollarında görüyordu. Bu hayal birdenbire onu çıldırttı, çenesinde hafif bir titreme ile Lâmia'ya : «Yanıma gelmez misiniz?» dedi.

Genç kız, hafif bir tereddütle ayağa kalktı.' Bu garip bir ateşle yanan mavi gözlerin cazibesi içinde sarsılarak ona doğru bir adım attı.

Tam bu dakikada dışarıdan bir sesin : «Kenan... Kenan» diye bağırdığını işittiler.

Genç adam, yerinden fırladı, bir hamlede lambayı üfledi. Dayısı geliyordu. Boğuk bir sesle :

«İçerdeki odaya geç, Lâmia... Gürültü etme!» dedi, sonra pencereye giderek Saip Paşa'ya cevap verdi. Be^diye Reisi eğlentiden dönüyordu Yeğenin birindenbire ortadan kaybolmasını merak etmişti.

— Bir şeyim yok Paşa Dayı... Biraz başım ağrıyor da... dedi.

Paşa, çardağın önüne kadar gelmişti :

— Lambanın yandığını gördüm. Kenan daha yatmamış olmalı, dedim.

— Şimdi yatıyordum Paşa Dayı...

DUDAKTAN KALBE

131

— Allah rahatlık versin çocuğum... Orada kepezeliği pek fazla artırdılar.

Çalgı, yeniden delicesine bir gürültüye başlamıştı. Kahkahalar, kestane fişekleri şiddetiyle gecenin içine dağılıyor, karşı ağaçlar meşalelerin aleviyle tutuşmuş gibi görünüyordu.

Kenan, dayısının uzaklaşmasını beklerken kendini bir fena kâbustan kurtulmuş sanıyordu. Tehlike artık geçmişti. Lâmia'yı ihtiyatsız buldu. Karanlıkta yatak odasının kapısını açarak :

— Haydi Lâmia Hanım, dedi, artık gidiniz...

Genç kız, bir köşede ayakta duruyor, karanlıkta yalnız sarı saçları farkediliyordu. Tereddütle kapıya doğru yürümeğe başladı. Kenan, ona yol vermek için biraz yana çekilmişti. Lâmia, birdenbire bir sandalyeye çarparak sendeledi, pelerinin bir ucu omuzundan düştü. Kenan, onu tutmak ister gibi gayri ihtiyarî kollarını uzatmıştı. Genç kızın çıplak kolu onun koluna dokundu, yumuşak saçları ılık bir nefes gibi yüzüne, dudaklarına süründü.

Genç adam, son bir mukavemet gösterdi; çıplak kolu kapamak için pelerinin düşmüş ucuna sarıldı. Fakat telâşla öyle sert bir hareket yapmıştı ki, pelerin büsbütün genç kızın omuzlarından kaydı; Lâmia'nın yaprak gibi titreyen sıcak hasta vücudunu birdenbire kollarının içinde buldu.

Genç kız,, bir müdafaa sevkitabiisiyle çırpıyor, kendini kurtarmağa çalışıyor : «Bırakınız beni Kenan Bey... Bırakınız... Gideceğim!» diyordu. Sonra, mehtap gecesindeki gibi gözlerinde iki büyük yaş damlasıyla : «Yazık bana Kenan Bey!» Genç adam, onu daha kuvvetle kollarında sıktı, hemen hemen vahşî bir sesle : «Çok geç Kınalı Yapıncak... Çok geç!»

132

DUDAKTAN KALBE

Karanlıkta gölgelerden farkedilmeyen kuru kütüklere takılmamağa çalışarak bağın arka kapısına doğru gidiyorlar... Kenan, anut, vahşî bir sükûn içinde başını / öne eğmiş... Lâmia'nın yüzü pelerinin yakası içinde saklı, onun biraz arkasından yürüyor, arasıra hafifçe ök-sürerek yavaş yavaş ağlıyor...

Arkadaki ince yola çıkıyorlar. Lâmia, Kenan'ı orada bırakıyor, çitlerin alçak bir yerinden kendi bahçelerine atlıyor, başını çevirmeden ağaçların arasından uzaklaşmağa başlıyor... Düşmüş omuzlarında, hafifçe sallanan yürüyüşünde yorgun, kırık bir ümitsizlik var... Çitin kenarına gelen Kenan, yavaşça : — Lâmia Hanım! diye arkasından sesleniyor... Genç kız, duruyor. Fakat başını çevirmeğe, ona bakmağa cesaret edemiyor. Kenan, soğuk bir vakar, kinli bir istihfaf ile: «Ağlamanız lüzumsuz... Vazifemi tabîî takdir ediyorum... Yarın benimle görüşmeğe geliniz!» diyor.

Genç kızın cevabını beklemeden bağa dönüyor. To-puklanyla yerlere vurarak, eline tesadüf eden yaprakları koparıp dallan kırarak köşke geliyor. Odasına girdiği vakit kendini zaptedemiyor, piyanosuna sert bir yumruk indiriyor; hırçın bir ümitsizlikle: «Hayatımı yeniden kırdım... İstikbalim mahvoldu!» diye inliyor.

XVII

i

Kenan, o gece uyumadı. Mütemadiyen odasında gezinerek sigara içti. Cavidan ile beraber bütün o parlak istikbal ümitlerini gömmek, hayatını mânâsız bir küçük kıza bağlamak lâzım geliyordu.

Bu, ölüm gibi kaçınılmaz bir zaruretti. Başka hiç bir çare, hiç bir yol yoktu. Bü zaruret, Kenan'ın hodgâm kalbini âdeta kudurtuyordu. Sabaha kadar bir kararsızlık buhranı içinde kendi kendisiyle didişti. Nihayet, gün

DUDAKTAN KALBE

133

ağarıken mücadeleden bitap düştü. Esmer yüzüne bir bakır kırmızılığı çökmüş, gözlerinin altı çürümüştü. Ne pahasma olursa olsun bu işkenceye bir son vermek lâzımdı. Masanın önüne oturdu. Cavidan'a bir mektup yazmağa başladı :

«Cavidan Hanımefendi;

Ayrılmak mecburiyetindeyiz. Hakikat söylenemiye-cek kadar çirkin, bayağı ve gülünçtür. Bilmezsiniz ne çukura düşüyordunuz. Sizi Allah sakladı...»

Ne olursa olsun bu mektup bu kadarla bitmezdi. Fakat ilâve edecek tek kelime bulamıyordu, dişleriyle kaleminin sapını kemirerek bunalıyordu...

O gün, bağ epeyce bir telâş geçirdi. Kenan'ı sabah kahvaltısına çağırmağa gelen bir hizmetçi onu piyanonun önünde yere yuvarlanmış buldu. Yüzü çökük ve kırmızı,

yarı açık gözleri cam gibi donuktu. Düşerken başını yere çarpmış, sağ kaşının üstünde mor bir şiş hâsıl olmuştu.

Civar bağlardan birinde oturan bir askeri doktor evvelâ beyin hummasından şüphelendi. Fakat birkaç saat sonra ateş düşmeğe başladı. Hasta yavaş yavaş açıldı. Nihayet doktor, bunun fazla çalışmaktan ileri gelmiş bir sinir yorgunluğu olduğuna ve bir iki gün içinde geçeceğine hükmetti.

Kenan, üç gün yatağında kaldı. Hemen daima bir yarım dalgınlık içinde gözlerini kapıyor, etrafındakilerle pek az konuşuyordu.

Dördüncü sabah iyi uyandı. Artık yatağında alıkoyamadılar. Bu dört gün içinde çok zayıflamış, siyah bir hâle ile çevrilen gözlerinin ferî kaçmıştı. Çok halsiz olmasına rağmen bahçede dolaşüyor, Lâmia'yı görmeyi ümit ediyordu. Fakat genç kız, o gün ortalarda görün-

134

DUDAKTAN KALBE

müyordu. Nihayet sabredemeyerek onu sordu. Yengesiy-le beraber dünden beri İzmir'de olduğunu söylediler.

— İzmir'de eğlendiniz mi, Lâmia Hanım?

— İzmir'e iş için inmiştik efendim... Amcam İki-çeşmelik'teki evden çıkmak istiyorlar da... Ev aradık efendim...

— Hastalığınızda hiç hatırımlı sormağa gelmediniz.

— Sizi daima annenize soruyordum efendim... Artık iyisiniz, değil mi?

— Zaten ehemmiyetli bir şey değil... Naciye, haydi çocuğum doktor beyin köşküne git... Bana verdiği son reçeteyi kaybettim... «Rica ediyor, tekrar yazsın diyor,» de...

— Müsaade ederseniz ben gideyim efendim... Naciye belki beceremez...

— Hayır... Hayır... Naciye gider...

Yine kuyu başında idiler. Lâmia, henüz İzmir'den dönmüş, Kenan'ın kendisini görmek istediğini haber alınca mantosunu çıkarmadan oraya koşmuştu. Ona yaklaşmağa, gözlerini yüzüne kaldırmağa cesaret edemiyor, ağaçlardan birinden sarkan ince bir dalın cılız yapraklarını birer birer koparıyordu.

Kenan, ağır ve sakın bir sesle söylenmeğe başladı :

— Naciye'yi mahsus gönderdim... Sizinle yalnız konuşmak istiyordum... Bir felâkete uğradık... Bunun neticesi olarak hayatımızda bazı zarurî tebeddüller olacak... Artık tabîî nişanlınızdan ayrılmanız lâzım gelecek... Ben de tabîî kendiminkinden ayrılıyorum...

Bunu söylerken kaşlarını çatıyor, sesindeki boğuk kını gizlemek için kendini zorluyordu.

— Amcanızla yüz yüze konuşmak güç olacak... Bir-

DUDAKTAN KALBE

135

kaç güne kadar İstanbul'a döneceğim... Oradan da mektup yazar, nişanlınızdan ayrılmanız ve benimle evlenmeniz lâzım geldiğini söylerim... İşlerimi düzelttikten sonra da tabîî sizi İstanbul'a aldirtırım... Anlaşıldı değil mi? Artık resmen nişanlım

sayılıyorsunuz. Beyhude üzülmeye hacet kalmadı... Söyleyeceğim bunlardan ibaret...

Yavaş yavaş sinirleniyor, devam ederse acı şeyler söylemekten kendini alamayacağını hissediyor, oradan ayrılmak için bahane arıyordu.

— Kenan Bey, sizin de beyhude üzülmeye lüzum yok... Nişanlıınızdan ayrılmayacaksınız. Birkaç gün daha arkadaşlık ettikten sonra ayrılacağız. Onun için bana düşman gibi bakmanıza lüzum yok.

Kenan, hayretle başım kaldırdı ve karşısında bambaşka bir kız gördü. Kirpikleri hafifçe titriyor, fakat çehresinde garip bir ciddiyet, hafifçe kısılan dudaklarının kenarında kine ve istihzaya benzer bir ciddiyet vardı.

Kenan, her zamanki teklifsiz tavrıyla ellerini onun omuzlarına koymak istedi. Fakat onun birdenbire çekildiğini ve kendisine dokunulmasına tahammül edemiyecek bir tavır aldığını görerek :

— Ne oluyorsunuz Lâmia, dedi. Ciddî bir mesele konuşuyoruz. Zannederim, fena bir şey de söylemedim.

Onun biraz şaşkın, biraz bozulmuş bir tavırla gülümsemesine genç kız, yine ciddî bir çehre ile mukabele etti :

— Bakınız Kenan Bey... Bir şeyi anlamanız lâzım... Ben, pek o kadar çocuk değilim. Hatta yaşım bile söylediklerinden biraz fazlacadır. Sonra birkaç gündür de düşündüm. Anlamanız lâzım gelen şey şu... Ben, baştan çıkarılmış evlâtlık değilim. Her kız gibi basbayağı bir kıyım. Yani kendime göre kafam da var, onurum da var... Birbirimizden hoşlandık. Aramızda bir şey geçti. İyi yaptım, fena yaptım. O bana ait bir şey. Niçin sevgili

136

DUDAKTAN KALBE

prensesinizden ayrılacakmışsınız. Demek istiyorum ki ben sizinle evlenmeyeceğim. Kenan'ın bir şey söylemek istediğini görerek hiddetle :

— Bunun için bir şey söylerseniz şimdi giderim... Bunları söylerken tehdidin boş olmadığını anlatmak

ister gibi havuzun yanındaki yola doğruldu.

Kenan, biraz bu tehdidin ciddîliğini anladığı için, biraz da bu beklemediği sözlerle cevap bulamadığı için :

— Bugünlük öyle olsun, peki dedi, daha konuşacak vaktimiz var...

— Ne bugün, ne başka gün Kenan Bey... Düşünsenize, siz beni aldattınız mı? Bir prensese nişanlı olduğunuzu ben de herkes gibi bilmiyor muydum? Hatta her zaman kendi ağzınızla söylemiyor musunuz aşk yoktur diye... Nasıl söylüyordunuz bakayım. Onu dudaklardan aşağı bırakmamalı... Ben, buna razı oldum. Nimet Hânım biliyordu, o da razı oldu. Niçin, ben Nimet Hanımdan daha mı onursuz bir insanım... Ağlaya sızlaya prensesi bırakacaksınız, beni alacaksınız; ben mesut olacağım! Zavallı babamın bir sözü vardı : Ağır bir şey istedikleri vakit : «Ben bu ekmekten yemem» derdi. Ben de öyle söyleyeceğim Kenan Bey... Ben, bu ekmekten yemem. Kabul ediyorsanız daha birkaç gün arkadaşlığımız devam edebilir. Yoksa hemen

ayrılmalıyız... Fakat bence son güne kadar ayrılmamalıyız... Ne zaman isterseniz yine gelirim, olmaz mı Kenan Bey?

Bu son sözü söylerken yine çocuklaşıyor, ayaklarını birbirine birleştirip uçlarına basarak onun cevabını bekliyordu.

Lâmia'daki bu değişiklik, Kenan'ı hayli sarsmıştı. Tekrar tekrar düşünüyordu : «Ben evlâtlık değilim» dedi; basit bir kız çocuğu için bu, çok güzel bir anlayış... Benimle evlenmeyi kabul etmeyeceğine yemin ediyor...

DUDAKTAN KALBE 137

Lâmia, anlayışında çocuk değildir; fakat bu kararında elbette öyledir. Vazifemi elbette yapacağım. Zamanı gelince amcasına bir mektup yazarak Lâmia'yı istiyeceğim. Cavidan nasıl olsa yandı.

Zayıf Kenan'ın bu düşüncesinde kendinden saklamağa çalıştığı bir hıyanet ve ümit kokusu vardı. Prensesin yandığını kendi kendine temin ettiği halde hastalığından sonra ona yazdığı mektubu bir türlü postaya veremiyordu.

Yine kendini aldatmak için :

— Mektupla olmaz bu iş, diyordu, prensese değilse bile, babasına hakikati kendi ağzımla söylemeğe borçluyum.

İlk buhrandan sonra Lâmia ile münasebetlerine yeniden bir tabîlik gelmişti. Bunda Kenan'ın hele son zamanlarda ,geçirdiği hayatın da tesiri vardı. Ötede beride ufak tefek aile kızlarıyla olan maceralara alışkanlığı Lâmia'yı da ona arasına onlar gibi gösteriyor, bu son vakadaki fevkalâdeliği saklar gibi oluyordu. Evet, karar karardı. Mademki Lâmia onu açık konuşturmuyordu, İstanbul'a gittikten sonra sakın kafa ile işleri yoluna koyacak ve vazifesini yapacaktı. |

Ayrılacakları gece son bir gezinti yapmağa karar vermişlerdi. Aksi gibi hava bozuktı; akşamdan beri ince bir yağmur çiseliyordu. Buna rağmen bağın arkasındaki yolda birleştiler; arkalardan dolaşarak Kırkçamlar'a kadar uzandılar.

Bu karanlık, yıldızsız gecede çamların altı geniş bir kubbe harabesine benziyor, ağaçlar arasında çürümüş yaprak kokularıyla dolu nemli bir kız rüzgârı esiyordu. Yağmur, buraya kadar inemiyor, sade yüksek dalların tepeleri hafif bir hışıltı ile mütemadiyen titriyordu.

Yeri deniz gibi kaplamış kuru çam iğneleri içinden uzun uzun dolaştılar.

138

DUDAKTAN KALBE

Daha yola çıkarken ayrılığı hiç hatırlamamağa karar vermişlerdi. Kenan'ın hemen hiç konuşmamasına rağmen Lâmia, durmadan söyleniyordu. Elleri onun yük- ' sek omuzlarında kilitlenmiş, vücudunun bütün kuvvetiyle Kenan'ın boynuna asılarak yürüyordu.

Dönme zamanı geldiği vakit Lâmia :

— Öteki yoldan inelim, dedi, hani bir gece Nimet Hanımla geçtiğimiz yol!...

Tarlalar içinden geçen bu yol âdeta çamurdu. Kenan'ın dönmesinden korkarak :

— Şimdi oraya varınca yine kuru taşların üstüne çıkacağız, diyordu.

Lâmîa'nın orası dediği yer, Kenan'ın bir sene evvel Nimet Hanım'ı kollarına aldığını gördüğü yıkık kule idi. Oraya gelince onu yarı zorla bir taşın üstüne oturttu, ayaklarının dibine çömelerek ıslak saçlarını onun çenesine dayadı.

Kenan, boğazındaki düğünden kurtulmak ister gibi güler ve sesini neşelendirerek :
— İleride güzel havalarda da buraya geleceğiz, dedi.

Lâmîa, muammalı bir gülümseme ile :

— Belki geliriz, belki gelmeyiz, dedi ve artık bir şey söylemedi.

Biraz sonra çitin kenarından kendi bahçelerine atlayacağı zaman Kenan, onu bir kere daha kollarına aldı. Alnından, gözlerinden öptü :

— Haydi Lâmiâ. Biliyorsun ki her şey bitmedi. Üzülme. «Mektubumu beklersin!» diye ilâve edecekti. Fakat cesaret edemedi.

Onun artık arkasına bakmayarak gecenin ve yağmurun içinde kaybolmasını seyretti.

İKİNCİ KISIM

Enise Hanım, bir gün Semiha ile Fikret'i Lâmiâ'ya bırakarak sokağa gitmişti. Genç kız, yol hazırlığıyla meşguldü. Dikişten göz açamıyor, yengesinin çarşafını, küçüklerin çamaşırlarını yetiştirmeye çalışıyordu.

Bir aralık, kapı çalındı. Pencereden başını uzatan Lâmiâ, gron çarşafı şişman bir hanım gördü. Misafir, kafesin açıldığını işiterek başını kaldırmıştı. Göz göze geldiler.

Bu, arasıra Saip Paşa'larm evine gelen Meftune Hanım isminde yaşlıca bir kadındı.

Lâmiâ, onun için bazı dedikodular işitmişti. Hele Enise yengesi hiç sevmezdi.

Meftune Hanım, Şükrü Beyin evine ilk defa geliyordu. Lâmiâ, hayretle kapıyı açtı.

— Enise Hanım evde mi hanım kızım?

— Hayır efendim... Biraz misafirlîğe gitti efendim...

— Vah vah... Çok oldu mu?

— Bir saat kadar efendim...

— Yakında gelir mi, kızım?

Lâmiâ «Gelir efendim» diyecekti; fakat Meftune Hanımın beklemek için içeri girmesi ihtimalini düşündü : «Zannetmem efendim... Gideceği yerler vardı» dedi.

Misafir, taşlığa girmişti :

— Uzak yerden geldim hanım kızım... Müsaade eder misiniz biraz oturayım, dedi.

Lâmiâ, hafifçe tereddüt etti, sonra yandaki misafir odasının kapısını açarak yarım ağızla :

— Buyurunuz hanımefendi, dedi.

140

DUDAKTAN KALBE

Meftune Hanım, çarşafını açarak köşe minderine yerleşti. İşinin kaldığına canı sıkılan Lâmiâ, kapının yanındaki sandalyelerden birine ilişti :

— Kahve filân istemem hanım kızım... Yalnız güzel ellerinizle bir su verirsiniz memnun olurum. Enise Hanım yengenizi öteden beri pek severim... Ziyarete gelemediğim için pek mahcuptum... Nihayet, bugün yolum düştü... Aksi gibi o da evde yokmuş...

— Evet efendim... Pek sokağa çıkmaz amma...

— Bereket versin sizi buldum hanım kızım... Yengeniz bana misafir geldiği vakit siz de gelirsiniz, değil mi kızım?

Etrafları kaz ayağı gibi kırış kırış sürmeli gözleriyle Lâmia'ya bakıyor, cevap bekliyordu. Bu bakış, genç kıza tuhaf geldi, tereddütle :

— inşallah efendim... Gelirim, dedi.

Meftune Hanım, bu cevaba hayret ettiğini gizleyemedi :

— Benim kulağıma bir şey çalınmıştı kızım... Siz, galiba Kütahya'ya mı, nereye gidiyormuşsunuz?..

— Evet efendim...

— Ya, vah vah... Çok kalacak mısınız?

— Bilmiyorum efendim...

— Kütahya'da sıkılacaksınız... İzmir'e alıştıktan sonra insana oraları güç gelir...

Meftune Hanım, Lâmia'yı bu kadar kapalı bulmaktan sıkılmış gibiydi. Küçük bir sükûttan sonra devam etti :

— Bu yolculuğa sebep ne, hanım kızım?

— Öyle lâzım geliyor efendim...

— Belki saygısızlık ediyorum amma, sevdiğim insanların her hallerini merak ederim...

Lâmia, hafifçe sinirlenmişti :

— İzmir'in havası bana yaramadı, efendim, dedi.

- DUDAKTAN KALBE 141

Meftune Hanım, yalancı bir kahkaha ile güldü, gözünün birini kırttı :

— Ah, sen ne şeytansın... Senin gibi gözü açık kızları can evime sokacağım gelir...

Lâmia, onun lâubaliliğine rağmen korktuğunu, sözlerini bulmak için güçlük çektiğini anlıyordu. O, tereddütle devam etti :

— Evlâdım, doğru, yanlış bilmiyorum... Kulağıma bir şeyler çalındı... Pek meraklandım... Dedim ya, ben, pek yabancı sayılmam... Nereden geldi bu dert başına? Ah, cahil çocuk ah...

Lâmia, sandalyesinden kalktı; kekeleyerek :

— Niçin bunları söylediğinizi anlayamıyorum hanımefendi, dedi.

Meftune Hanım, kenarları oymalı, bir gümüş tabakadan bir kalıp sigara çıkararak :

— Şu kibriti uzatır mısınız kızım?... Berhudar ol çocuğum...

Sigarasını yaktıktan sonra Lâmia'nın kibriti tutan elini bileğinden yakaladı, onu yanına oturmaya icbar ederek :

— Ne de güzel saçların varmış senin hanım kızım... Ben, sen yaşta çocukları pek severim... Benim de sana benzeyen bir kızım vardı da... Demek böyle bir cahillik oldu ha... O kadar esef etme kızım... Bunlar pek çok kızın başından geçmiştir...

Keski Enise yengene bir şey açmasaydın... Ah, benim daha evvel haberim olsaydı...

Onun merakını celbetmeğe çalışarak, suallerini bekleyerek devam ediyordu :

— Benim haberim olsaydı, hiç böyle Kütahya'lara, bilmem nerelere gitmeğe hacet kalmazdı... Birkaç gün bir bahane ile seni bir misafirlige götürürdüm... Sonra her kız

gibi telinle, pulunla nişanlına varırdın... Kimsenin de aklına zerre kadar şüphe gelmezdi.

142

DUDAKTAN KALBE

Lâmîa, hafif bir isyanla ellerini kurtarmak istedi :

— Ne demek istediğinizi anlamıyorum hanımefendi... Müsaade ediniz karşınıza oturayım, dedi.

Meftune Hanım, sahte bir şefkatle tekrar onun yanaklarını, saçlarını okşayarak :

— Sahiden pek toy, pek şirin kız, seni Kütahya'da kim bilir ne kaba saba adamlara vermeğe kalkarlar... Burada kalmanın yolunu bulsaydım ben sana ne kısmetler bulurdum...

Meftune Hanım, yavaş yavaş Lâmi'a'nın parmaklarından birini zorluyor, kırmızı taşlı bir altın yüzük takmağa çalışıyordu. Genç kız, bu defa kuvvetle silkinerek kendini kurtardı :

— Ne yapıyorsunuz hanımefendi? dedi...

— Korkacak bir şey değil kızım... Yadigâr bir yüzük... Hem pek yakından tanıdığın birinden...

Meftune Hanım, bir kere yutkunduktan sonra ilâve etti :

— Yabancı değil... Namık Beyden... Feriha'nın babası...

_____ i i jt->

— öyle ya... Vakayı o da haber almış, pek teessüf etmiş... Bu yüzüğü yadigâr gönderdi.

Namık Bey, elli yaşlarında zengin bir kereste tüccarıydı. Enise Hanım, onun Uzunyol'daki evine sık sık misafir gider, karısı Makbule Hanımı kardeş gibi severdi.

Namık Beyin kızı Feriha ile Lâmi'a'nın arası da pek iyi idi. Bu şımarık kibar kızı, Lâmi'a'yı arasına evine davet eder, onu akşama kadar alıkoyardı.

Namık Bey, kibar tavırlı, şen bir adamdı. Kızının arkadaşına pek alâka gösterir, arasına zorla küçük hediyeler verirdi. Fakat bu yüzük onlardan olamazdı.

Lâmîa, şüphe ile ihtiyar kadının yüzüne baktı :

— Bu hediye Feriha'nın haberi var mı?

İ

DUDAKTAN KALBE

143

— Hayır kızım... Sakın sen Feriha'ya bir şey söyleme. ..

— Niçin hanımefendi?...

Meftune Hanım, tekrar gözünü kırparak güldü :

— Olmaz kızım... Sonra Feriha başka şüphelere düşer. ..

— Ne şüphesi?

— Lâmi'a Hanım, pekâlâ anlıyorsunuz ama beni üzmemek istiyorsunuz civanım...

Namık Bey, öteden beri seni pek beğenir... Kütahya'ya gideceğine esef etti...

Gitmeden bana da Allahısmarladık desin diyor... Dinle beni kızım... Sen yarın

öğleden sonra, bazı arkadaşlarıma «Allahısmarladık»a gideceğim diye yengenden

izin alırsın... Ben, seni köşedeki eczanenin önünde araba ile beklerim. Namık Bey de bizi benim Değirmendağı'ndaki evde bekler... Yarım saat, bir saat görüşürsünüz...

Bugün sana bir çift elmas küpe almağa gitti... Onları da yarın verecek... Oldu değil mi kızım? Namık Beye ne cevap vereyim?

Lâmia, kapının yanında ayakta duruyor, düşmemek için önündeki sandalyeye tutunuyordu. Yüzü mum gibi sararmıştı. Titreyerek cevap verdi :

— «Namık Bey Allah tan korkmuyor mu, diyor, onun da kızı var, diyor...» deyin. Meftune Hanım birdenbire şaşırdı, bir şeyler söylemek istedi. Lâmia, oda kapısını açmışa :

— Buyurunuz hanımefendi, dedi, yengem neredeyse gelir... Sizi görmesin daha iyi... İhtiyar kadın, kapıdan çıkarken tuhaf bir bakışla :

— A kızım, madem ki bu kadar titiz huylu imişsin. Keşke başkalarına da biraz dikbşşhhk etseydin, dedi.

Lâmia, bu vakayı yengesine anlatırken
nefretinden

144

JJUU-'rtJN.J./VIX

titriyor, gözleri dolu dolu oluyordu. Enise Hanım, beklediği kadar kızmadı. Mahzun bir sesle :

— Seni neden burada barındırmadığımızı anladın mı Lâmia? dedi.

II

Üçüncü çan çalmıştı. Kondüktörler telâşlı düdükler öttürerek koşuşuyorlar, vagon kapılarını kapıyorlardı.

Lâmia, hâlâ kucağından ayrılmayan Semiha'yı pencereden Şükrü Beye verdi.

Fikret'in elini tutan Enise Hanım, yüzünü açmıyor, kapalı peçesinin altında yavaş yavaş ağlıyordu.

Siyah çarşafın içinde daha sarı ve süzgün görünen Lâmia, olmayacak bir şey ister gibi korkak bir rica ile :

— Elinizi öpeyim mi? dedi.

Şükrü Bey, hafifçe titreyen elini uzattı, günlerden beri ilk defa onun yüzüne baktı.

Lâmia'nın dudaklarından ayırmadığı elini çekmeğe kuvvet bulamıyor, öteki elinin parmaklarıyla yanında ağlayan karısının omuzuna hafif hafif fiskeler vuruyordu.

Düdük öttü, tren birdenbire sarsıldı. O vakit tahammülü kalmadı. Uzun boyuyla

pencereye yükseldi. Lâmia'-yı omuzlarından tutup çekerek ıslak yanaklarından öptü.

Önünden süratle geçen vagonları görmüyor, yanında daha kuvvetle ağlayan karısına : «Haydi yeter artık!» diyordu.

*

— Şu kız hasta galiba. Yahut aptal!...

— Niçin?

— Etrafı seyredeceğine uyuyor. Bir saattir dikkat ediyorum... Bir kere pencereden bakmadı...

DUDAKTAN KALBE

145

Bu sözler, on altı, on yedi yaşlarında ufak tefek, yusuvarlak bir genç kız ile, her halde otuzuna dayanmış, zayıf bir genç kadın arasında geçiyordu.

Zayıf kadın, tombalak kızın kolunu dürttü :

- Yavaş, uyumuyor, ağlıyor... Kirpikleri yaş içinde... Kim bilir ne derdi var biçarenin?
- Konuşalım mı?
- İlişme... Ben böylelerini rahatsız etmeğe acırım...
- Konuşursak daha iyi olur... Belki teselli ederiz...
- Sen daha küçüksün... Kolayca teselli edilecek dert insanı böyle ağlatmaz. .>.
- Merak ettim vallahi...

Tombalak kız, Lâmia'nın yanındaki pencereye gelerek dirseklerini dayadı. Söz açmak için bahane arıyor, bulamıyordu.

Tren, bu esnada istasyonlardan birine yaklaşıyordu. Birdenbire hafif bir sarsıntı oldu. Tombalak kız, kendini zaptedemeyerek Lâmia'nın kucağına düştü ve çingiraklı bir kahkaha kopardı. Lâmia da istemeden gülmeğe başlamıştı. Bu vaka, çabucak ahbap olmaları için bir vesile oldu. Konuşmağa başladılar.

- Gideceğiniz yer uzak mı hemşire?
- Kütahya'ya gidiyorum...
- A... ne güzel... Biz de oraya gidiyoruz... Yalnız mı gidiyorsunuz?
- Evet...
- (Hayretle) Bir başınıza mı?
- Hayır... Bir jandarma yüzbaşısı var...
- Şu acaba bey babamla bir vagonda giden keçi sakallı, kazma dişli...

Zayıf kadın, kaşlarını çatarak:

- Makbule... dedi. Kız telâşlandı :

F. 10

146

DUDAKTAN KALBE

- Aman, sakın baltayı taşa vurmayaalım... Bey babanız filân olmasın.

Lâmia :

- Hayır, amcamın bildiklerinden... O da bir işi için Kütahya'ya gidiyor da...
- Öyleyse ziyarı yok... İsminiz ne?
- Lâmia...

- Benimki Makbule... (Arkadaşını göstererek) Naciye teyzeminki de Naciye...

Naciye tezyeme İzmir'de ameliyat yapıldı... Şimdi annesinin yanına götürüyoruz...

Benim annem geçen sene İzmir'de öldü... Öteki teyzemin kocası Kütahya'da memurdur... Büyükanne orada oturur... Bey babam üç ay izin aldı... Ben Kütahya'yı hiç görmedim... Naciye teyzem methediyor... Pek seviniyorum... Kütahya'da görüşürüz değil mi? A, işte bakın bey babam... Sizin keçi sakallı yüzbaşınızla beraber...

Tren, burada fazlaca durmuştu. Yolcular .vagonların önünde dolaşıyorlar, simitçiler ve portakalcılarla alışveriş ediyorlardı.

Lâmia, yüzbaşının yanında iri yapılı, uzun bıyıklı kıranta bir binbaşı gördü. Meşin gibi sert ve esmer bir cildi, heybetli kara gözleri vardı. Saçlarını dibinden kestirmişti. Başının çıbanlı ensesine yakın olan kısmının derileri büküm büküm olmuştu. Meşin kaplı uzun kıvrık kılıcını taşlarda sürüyerek geçerken vagonun önünde durdu.

Makbule ile Naciye'ye bir kocaman kâğıt dolusu fındık ve kuru üzüm aldı. Yüzbaşıya da gayret gelmişti. O da Lâmia'ya bir şekerli çörek ikram etti.

Binbaşı, kızının yanında duran Lâmia'yı sert bir bakışla süzdükten sonra arkadaşını kolundan çekti. Konuşa l.onuşa uzaklaştılar.

Lâmia, yüzbaşının elini, kolunu sallayarak bir şeyler anlattığını, binbaşının arasına başını çevirip vagona baktığını görüyordu. Genç kız, onların ne konuştuklarını

DUDAKTAN KALBE

147

fendinden bahsettiklerini zannediyor eyeceği sözleri şaşınıyordu.

Tren hareket etmişti. Makbule ile Lâmia, kırk yıllık ahbablar gibi senli benli konuşuyorlardı. Genç kız, yavaş yavaş yalnızlığını unutmağa, tesadüfün verdiği bu arkadaşın gevezelikleriyle avunmağa başlıyordu.

Makbule, ona niçin öyle başını köşeye saklayarak saatlerce ağladığını sordu. Lâmia, utanarak inkâr ediyor : «Gözlerime pencereden duman kaçtı.» diye gülüyordu.

Makbule, buna inanmadı, fakat Naciye'nin gözüyle, kaşıyla ettiği işaretler üzerine arkadaşının fazla üstüne varmaktan vazgeçti.

Akşam oluyordu. Biraz sonra tren Uşak'ta duracak, yolcular geceyi geçirmek için otellere dağılacaklardı. Makbule, bir şey teklif etti :

— Bey babama söyleyelim de gece bizi bir odaya koysun... Sen de zaten yalnızsın, bir arada olursak konuşuruz... Canımız sıkılmaz, dedi.

Yarım saat sonra sarı boyalı harap bir otelin sandıklar, bohçalarla dolu loş sofasında bulunuyorlardı.

Makbule, babasını bir köşeye çekmiş, ona bir şeyler söylüyordu. Lâmia, binbaşının birdenbire irkildiğine, kendi bulunduğu tarafa baktığına dikkat etti. İhtiyar zabıt, kaşlarını çatıyor, başının sert hareketlerinden kızına aksi bir cevap verdiği anlaşıyordu. Makbule'nin isyana benzeyen bir tavrı üzerine biraz uzakta duran Naciye'yi yanına çağırdı, yüksek vücudunu onlara doğru eğerek yavaş sesle bir şeyler söylemeğe başladı...

Lâmia'nın eli, ayağı titriyor, kalbi çarpıyordu. Sebebini bilmeden peçesini indirmişti.

148

DUDAKTAN KALBE

Makbule, tuhaf bir çehre ile Lâmia'nın yanına geldi:

— Ben geceleri biraz horlarım kardeşim, dedi, bey babam sizi rahatsız etmemden korkuyor.

Bunu söylerken, gülmeğe çalışıyor, fakat beceremi-yordu.

Lâmia, o geceyi basık tavanlı, dar bir odada yalnız geçirdi. Ertesi sabah trende Naciye ile Makbule'yi görmedi. Binbaşı, onları bir başka vagona yerleştirmişti

III

Lâmia'nın büyük dayısı Rıza Bey, bir eski süvari binbaşısı idi. Gençliğinde bir politika kazasına uğrayarak Kütahya'ya sürülmüş, çoluk çocuğa karışarak bir daha İstanbul'a dönmemişti.

Eski parlak zabıt, şimdi kaymbabasmdan kalan topraklardan kalabalık ailesinin ekmeğini çıkarmak için geceli, gündüzlü didinen bir ihtiyar çiftçiydi. Başında karı-

sıyla altı çocuğundan başka fakir bir damat ve birkaç da torun vardı. Şükrü Beyin mektubundan, bu kalabalığa bir de acayip vaziyette bir yeğen katılacağını öğrenince evvelâ isyan etti. Fakat bu, bir aile namusu meselesiydi. Rezalet örtbas edilinceye kadar hiç olmazsa bir sene bu çocuğu yanında barındırmağa mecburdu.

Böyle bir kızı gül gibi çocuklarının arasına nasıl sokacağını, «kıızıl gömlek er geç yakadan, yahut koldan» görüldüğü vakit halka karşı ne vaziyette kalacaklarını soran karısına sadece :

— Lâf istemem, dedi, bir felâkettir başa geldi. Zar zor çekeceğiz...

/

Kütahyalı yenge daha ilk geceden Lâmia'yı bir odaya kapayarak karşısına aldı. Tehditlerle karışık uzun nasihatler verdi. Şimdiden sonra olsun aklını başına alırsa geçmişin unutulacağını, hatta kendisini çocuğuyla bera-

DUDAKTAN KALBE .. 149

ber kabul edecek ırz ehli bir koca bulmak bile mümkün olacağını ümit ettirecek şeyler söyledi.

İki günlük yol sarsıntısından bitkin bir halde bulunan Lâmia, kulaklarında hâlâ demir gürültüleriyle bu nasihatleri âdeta bir rüya içinde dinliyor, yengesi ne söylerse gözlerini sıkarak, başıyla kabul ediyordu.

İhtiyar kadın Rıza Beyin yanma döndüğü zaman :

— Yumuşak başlı bir kıza benziyor amma, bilinmez ki, dedi.

Pek az konuşmuş ve hemen hiç yüzüne bakmamış olmakla beraber Rıza Bey de böyle düşünüyordu. Lâmia hakkında bu iyi fikri veren şey, bekledikleri oyalı boyalı ve küstah tavırlı şehir kızma mukabil karşılarına ürkek bir kız çocuğu çıkmış olmasıydı. İhtiyar adam :

— Kim bilir hangi itin iğfaline kurban gitti yavrucak, dedi, zaten Şükrü de şimdiye kadar hiç bir fena halini görmediğini temin ediyor. Ona inanırım. Ciddi adamdır. Fakat suçlu kız hakkında fazla yumuşak konuşmuş olmaktan korkarak hemen ilâve etti:

— Bununla beraber ihtiyatlı olmalı... Bilinmez... Kütahya'lı yenge, Lâmia'yı baştan çıkaran adamın kim olduğunu öğrenmek için günlerce uğraştı. Onun ağzından söz almak için tesirli zannettiği birçok çarelere başvurdu. Gerçi bu, kocasının emriydi. Fakat bu gayretinde kendi kadın merakının tesiri daha büyüktü.

Yalnız bir manyatizma uykusu içinde gibi kendisine her söyleneni yapan, her şeye razı olan bu kız, yengesi bu meseleyi açmca birdenbire taş kesiliyor, ağzından tek kelime almak mümkün olmuyordu.

Lâmia'ya sırrını mutlaka söyletmeğe karar vermiş görünenlerden biri de Rıza Beyin küçük kızı Mahmure idi. Konu komşu gibi ev halkına da Lâmia'yı kocasından

150

DUDAKTAN KALBE

ayrılmış bir kadın olarak tanıtmışlardı. Yalnız yirmi üç yaşında bir genç kadın olan Mahmure bundan müstesna idi.

O, daha on beş yaşında iken Lâmia'ninkine az çok benzeyen bir macera ile orta yaşlı, sarhoş bir vergi memurunu sevip evlenmiş, üst üste üç çocuk doğurmuştu. Fakat

şimdi ne kocasından, ne çocuklarından hevesi kalmamıştı. Çocuklarını annesiyle, kardeşine bırakıyor, kendisi akşama kadar ayna karşısında mütemadiyen baş yapıp bozmak, yüzünü boyamak, akrabalarını toplayarak ut çalmak ve komşu komşu dolaşmakla vakit geçiriyordu.

Haberi alınca Lâmia da bip arkadaş bulacağını zannederek sevinmişti. Gerçi yaşça akran değillerdi. Fakat macerası onu kendisine akrandan da fazla bir şey yapıyordu. Lâmia'nın sadeliği, süzgün çehresini büsbütün çocuklaştıran ürkekliği Mahmure'de evvelâ bir hayal inkisarı uyandırmıştı: Fakat ne de olsa bu kız, büyük vakanın kahramanıydı.

Genç kadının Lâmia'yı sıkıştırması anasminkinden çok daha ustalık ve ateşli oldu. İhtiyarların onu iğfale, hatta belki de zora uğramış bir mazlum çocuk gibi görmeğe meyletmelerine mukabil o, bu vakada bir aşk seziyor ve Lâmia'nın bunu kendisine anlatmak ihtiyacını duymamasını bir türlü aklına sığdıramıyordu.

Kâh yalvararak ,kâh darılarak günlerce onu sıkıştırdı. Kendi hayatından ve daha başka arkadaşlanmkin-den misaller getirerek açık saçık şeyler anlattı. Sonra, onun inatçı ve dalgın sükûtu karşısında sadece duygusuz, yahut aptal olduğuna hükmederek artık üstüne düşmedi. Yalnız, bu sırrı «kimseye söylememek şartıyla» kendilerine anlatmayı vadettiği arkadaşlarına «bir şey öğrenemedim» demek kibirine dokunduğu için bildiği halde saklıyor gibi bir tavır alıyordu.

DUDAKTAN KALBE

151

Büyük dayının evi büyük ve viran bir eski zaman evi idi. Yüzü, dar ve eğri büğrü bir sokağa bakıyordu. Fakat buna mukabil arkası ufak tepecikler, yer yer ağaç küme-leriyle ufka kadar uzanıp giden bir ovaya açıldı.

Doğrusu aranırca, Şükrü Beyin, İkiçeşmelik'in kirli taşlarına güneş aydınlığı pek güc inen yine böyle dar ve çarpık bir sokağındaki evi ile bunun arasında pek bir fark yoktu. Hatta onun basık tavanlı ve hemen hiç açılmayan kalın Şam perdeleriyle bir kat daha ağırlaşmış küçük ve loş odalarına mukabil bunun, Kütahya çinilerin deki aynı açık boyalar ve resimlerle işlenmiş eski ve yüksek tavanlarında daha başka bir ferahlık bile vardı. Şark kasabalarının portatif birkaç halı ve kumaş parçasıyla renklenmiş, toprak izbelerinde ve İzmir'in İki-çeşmelik'teki eve benzeyen orta halli memur evlerinde Lâmia, zaten başka türlü bir hayata alışmış değildi. Ara-sıra Karşıyaka'ya, Buca'ya, Bornova'ya gidildiği vakit mermer peronlu açık kapılarından ve pencerelerinin önlerindeki palmyelerin yelpazeleriyle titreşen brizbizleri arasından içlerindeki mobilyaları, avizeleri, renkli duvar kâğıtları üzerine asılmış tabloları gördüğü köşkler ona oturulmaktan ziyade karşıdan seyretmek için yapılmış lüks oyuncaklar gibi görünüyordu.

Evvelâ, babasıyla, sonra Şükrü Beyle dolaştığı yerlerin, hayatında onu hafifçe garipten tek şey, pek kü-çüklüğündeki Boğaziçi yalısının eski bir masaldan kalma hayaller kadar uzak ve belirsiz hatırası olmuştu. Fakat Bozyaka'daki korkunç güneş çarpması vakasından sonra zaten bunların hiç biri kalmıyordu. Ne evin, ne etrafındaki hayatın sefaleti, ne de hatta kendi sefaleti!...

Yengesinin ve Mahmure'nin ısrarları karşısında mütemadiyen susmanın sebebi bir parça da bu şaşkınlıktı. Yepyeni heyecanlarla yepyeni bir insan olmağa başladığı bir yaşta, yepyeni bir dekor arasında bir canlı aşk

152

DUDAKTAN KALBE

romanının seyircisi, mahremi olmuştu. Kırkçamlar'dan döndükleri bir gece Kenan : «Eteklerinizi toplayınız çocuklar! Ay ışığı artık akar sular gibi yollardan akmağa, tarlaları kaplamağa başlıyor!» diye bağırmış, önden giden Lâmia'nın birdenbire eteklerini tuttuğunu görerek kahkahalarla gülmüştü. Çocuğun hayale bu kadar kendini kaptırdığı bir zamanda çıplak kayaları, kuru bağ kütüklerini gülümsetiyor gibi görünen aylar, kule duvarlarına vurmuş yaprak gölgeleri arasında çılgınca öpüşen gölgeler, fenerler etrafında kaynaşan gece böcekleri, sonra hepsinden fazla musiki. Yalnız bu ıslak sedef dişli adamın çaldığı parçaların sonsuz değişiklikleri içinde değil, o sustuğu zaman da etrafındaki tabiattan gelen sesler ve uğultular içinde «aynı derdi» tekrara devam eden o yakıcı tem...

Bütün bu tesirlerin, gecenin birinde bir kasırga şiddetiyle onun üzerine çullanması bir güneş çarpmasından da fazla idi.

Yazın nasıl bir rüyada gezer gibi kendini bilmeden onun etrafında dolaşmış, pencerelerden, çitlerden atlayarak ona koşmuş, nasıl bir rüyada gibi kendini onun aşkına bırakmışsa şimdi de böyle kendinden habersiz oradan oraya dolaşıyor, hiç bir şey düşünmüyor, hiç bir şey görmüyordu.

Huriye yenge fena bir kadın değildi. Fakat konuşmasını beceremeyen cahil insanlarda olduğu gibi iyi niyetlerle söylediği sözler daima katı düşerdi :

— Açık pencerede oturmayacaksın, sokağa karşı gülmeyeceksin, izinsiz evden çıkmak yok. Kızıoğlan kızlar bir arada konuşurlarken aralarına girme. Ne kadar olsa senin adın dul... Evkaf memurunun kızlarıyla pek sıkı-fıkı konuşma; belki anaları istemez.

Lâmia bu tembihlerden incinmiyor, yengesi ne söylerse hepsini, başını önüne eğerek, kabul edivnrn1n kt~

DUDAKTAN KALBE

153

ardı arası kesilmeyen misafirlerle, ne sokakla alâkası yoktu. Kendini yeniden dantellere vermişti. Yanındaki küçük sepetin içinde duran beyaz iplik yumaklarından yine görülmemiş masal çiçekleri dökülüyor, beyaz yollar arasında oymalı çardaklardan üzüm salkımları sarkıyor, ağaç tepelerine doğmuş ayların fanusu etrafında pervaneler, uzun kanatlı gece böcekleri titreşiyordu.

Arasına dantellerini bırakarak sessiz sedasız odadan çıktığı zaman gittiği yer arka sofadaki pencerenin önü idi. Orada kollarını çaprazlaştırıp cama dayayarak bazen saatlerce ayakta duruyordu. Bu mevsimde ova hemen daima kar ve sisle örtülü idi. Bütün delik deşigi perdeler, pencere aralıkları kâğıt şeritleriyle tıkanmış sobalı odaya mukabil bu sofa, daima soğuk ve rüzgârlıydı. Hatta damının her sene aktarılmasına rağmen bazı sert havalarda ötesine, berisine kar ve yağmur yağdığı bile görülürdü. Karşıda sokak, yahut başka evler bulunsaydı insanın aklına bir şey gelsin. Fakat bu çocuk bu boş odada ne görür, ne beklerdi?

Huriye Hanım, her dışarı çıkışında : «Kızım, sen taş mısın? O pencerenin önünde nasıl donmuyorsun? Başımıza bir de hastalık mı çıkaracaksın?» diye ona çıkışırdı. Lâmia, o zaman hiç bir şey söylemeden odaya girerek köşedeki yerine otururdu. Fakat çok geçmeden, tekrar sessiz sedasız kaybolduğunu farkederek ve onu elleriyle koymuş gibi yine o pencerenin önünde bulacaklarını bilirlerdi. Bir gün Huriye yenge onun soğuktan morarmış yanaklarına ellerini sürerek :
— Çocuk, sen bir gün burada kaskatı kalacaksın, diye haykırmıştı...

O, gülümseyerek :

— Duymuyorum yenge, dedi.

Lâmia, yalan söylemiyordu. O geceden sonra sıcak

154

DUDAKTAN

ve soğuğa, hatta acıya karşı bir duygusuzluğu vardı. Vücudu ona bir başkasının, bir yabancının vücudu gibi geliyordu. Onun kollarından çıkmış bu vücut ona, âdeta mukaddesleşmiş görünüyor, bazı geceler birdenbire uyanınca kendisini âdeta bir evliya sandukasında yatıyor görerek, tiksintilerle ürperiyordu.

Huriye yenge, Lâmia'yı daha görmeden ona sert muamele etmeğe karar vermişti. Hafif ve âsi zannettiği bu kızın yola gelmesi, izmir'de olduğu gibi bu avuç içi kadar yerde de oynayarak kendini de, ailesini de büsbütün berbat etmemesi için böyle lâzımdı. Karşısına beklediğinden bambaşka bir insan çıkması, ihtiyar kadına birdenbire bu vaziyetini değiştirmemişti. Fakat gitgide, onda görmek istediği ağırbaşlılığın fazlasından sıkılıyor, bu sefer de evvelkilerin tam tersine nasihatler vermeğe başlıyordu :

—Kızım, sen de ötekiler gibi bir çocuk değil misin.? (Huriye yenge, Lâmia'ya kız mı, kadın mı demek lâzım geleceğini hâlâ kestiremediği için ona hitap edeceği zaman duraklar, sonra «çocuk» derdi) Sen de konuşsana; gülsene... Neye bu kadar kendini bırakıyorsun. Bir parça saçını, başını düzelt, Mahmure ablan gibi bir parça sürme çek de otur. Hem sürme ilâçtır. Kirpikleri besler; seninki gibi açık renkli gözleri korur. Sandığında bu kadar elbiselerin var. Sen de giyin. Mahmure ablanla ara-sıra misafirliğe git; gelen gidene öyle yabancı durma... O gün, Lâmia'nın soğuğu duymadığını iddia etmesi ihtiyar yengede daha başka bir şeyleri harekete getirmişti, ilk defa kollarını onun boynuna dolayarak :

— Kız, sakın sen bu adamı sevmeyesin, dedi. Kim olduğunu söylemeyeceksin; anladık. Amma hiç olmazsa bunu söyle. Sakın böyle bir şey var mı?

Lâmia, titreyerek kendisini kurtarmağa çalıştı. Fakat onun dövecek gibi sert bir hareket yaptıktan sonra

UUUAK.1AN KALBE

155

birdenbire yanaklarını öpmeğe başladığını görünce mukavemeti kırıldı ve sobanın başına döndüler...

İhtiyar kadın, sebebini kendinin de anlayamadığı bu öpüşten sonra yine bir sevitabi ile ona doğacak çocuğundan bahsetti. Kendini korumak, hasta olmamak lâzımdı.

Sonra, o da hasta olurdu.

Lâmia, o günden itibaren çocuğunu benimsedi ve arasıra vücudunda onun kımıldanışlarını hissedince artık dehşete düşmedi.

Vaktiyle Kenan, hiç bir şey söylemeden kendisini göğsüne çekip öptükçe nasıl bir şey anlayamamış, geceleri uzun kanatlı böceklerle beraber hiç bir şey bilmeden onun lambasının ışığına uçmuşsa, şimdi de yine öyle hiç bir şey anlamadan, bilmeden, bütün düşünceleri doğacak çocuğa doğru uçuyordu.

O günden sonra onu yavaş yavaş görmeğe başladı : Parlak esmer yüzünü, koyu mavi gözlerini, güldüğü zaman daha ziyade parlayan ıslak, beyaz dişlerini.

Zaman zaman dantelinden yorulan gözlerini kaldırdıkça tavanın belirsiz nakışları arasında ona dalıyor, dakikalarca başını indirmiyordu. Örülen danteller, kenarları işlenen beyaz bez parçaları artık hep onun içindi.

Kimseye bir şey sormaktan nefret ettiği halde bazen Huriye yengeye büyük bir felâket haberi verir gibi sıkılarak ve kızarak :

— Saatlerden beri kımıldanmıyor yenge, diyordu, sakın Allah esirgesin bir şey olmasın?...

Yaşayış tarzında da ufak tefek değişiklikler olmuştu. Bazen yalnız kaldıkça aynanın karşısına geçerek saçlarını düzeltiyor, son günlerde çilleri daha ziyade çoğalan yanaklarını - Mahmure'nin ayna önlerinde sürüklenen boylarıyla- hafifçe renklendiriyordu. Bu dakikada heyecanları âdeta sevdiği erkekle evlenmeğe hazırlanan bir kızın heyecanlarını andırmaktaydı.

I

156

DUDAKTAN KALBE

IV

DUDAKTAN KALBE

157

Karşılarında yeni tamir edilmiş eve kiracılar taşınıyordu. Huriye Hanım ile kızlarına o gün güzel bir eğlence çıkmıştı. Kapının önünde yük arabaları durdukça kafese üşüşüyorlar, birbirlerini itip kakarak âdeta haykırıyorlardı :

— Amanın, şunların sandıklarına bakın... Bunlar boyanmış gaz sandığı ayol.

— Şunlar da perde olacak... insan, bunları tahta bezi diye kullanmaz...

— Hele şu yatakların kirliliği... İçinde köpek yatmaz...

i

— Efendinin hırkasına süpürgeleri sarmışlar... Ne insanlar yarabbü...

Lâmia, odanın bir köşesinde dikiş dikiyor, arasıra ayağının ucu ile küçüklerden birinin beşiğini sallıyordu.

Mahmure, büyük bir sigara tablasını dolduran fındık kabuklarından birini Lâmia'nın başına attı. (Bazen onu dalgın gördükçe öteberi atarak ürkütmeyi âdet etmişti.)

— Ayol, ne ölmeşik tazesin, dedi, keşişler gibi dünyaya mı küstün nedir? Azıcık pencere önüne gelsene... Yeni komşularımızı hiç mi merak etmiyorsun?

Eşyalar bitmiş, sıra yeni kiracıların kendilerine gelmişti.

— Şu kızın kurumuna bakın... Pek mahalle kızma benziyor...

— ipekli çarşaf güzel amma altında kara mutfak donu yoksa ben bir şey bilmiyorum.

— Zavallı kocakarıcığm eline kendinden ağır bir asma saat vermişler...

— Aman, zabitin gözlerine bakın... Lokma gibi... İnsan, gece rüyasında görse korkar...

k

Mahmure'nin ısrarı üzerine, Lâmia, dikişini bırakmış, istemeye istemeye pencerenin önüne gelmişti.

Zabiti görünce hayretle «A!» dedi. iki ay evvel trende tesadüf ettiği ihtiyar binbaşı idi. Tam bu esnada üst kattaki perdesiz odalardan birinde bir gramofon başlamıştı. Lâmia, başını kaldırıncı binbaşının tombalak kızını gördü. Makbule, çarşafının pelerinini omuzlarından atmış, henüz yerine konmamış bir ayna karşısında oynuyordu.

Mahmure, kahkahalarla gülerek : «Aman, pek hoşuma gitti, dedi, şenlikli bir şeye benziyorlar... Yarın inşallah safa geldine gidelim...»

Yeni komşular hakikaten şenlikli insanlardı. Taşınma ve yerleşme yorgunluğuna rağmen o akşam birçok gülüştüler, gürültü ettiler. Perde yerine pencerelere illeştiriliverilmiş yatak çarşafı üzerinde dağınık saçlı kadın gölgeleri boğuşuyor, birbirini kovalıyordu.

Her akşam, yatsı namazını kılar kılmaz yerine yatan Huriye Hanım o gece pencereden ayrılmıyor : «Pek eğlendim vallahi, karagöze gitmiş gibi oldum.» diyordu. Bir aralık, yine gramofona başladılar, «Konyalı, Aman Adanalı» türkülerini üst üste belki yirmi defa çaldılar.

Rıza Bey ailesi, iki gün içinde yeni komşularla canciğer ahbap oldu.

Lâmia, binbaşının trendeki muamelesini unutmamıştı. Yeni komşulara gitmiyor, onlar geldiği vakit yorgunluk, yahut iş bahane ederek odasına kapanıyordu. Makbule, Lâmia'nın niçin çekindiğini anlamıştı.

158

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

159

Naciye, teyzesiyle beraber Mahmure'ye misafir geldiği bir gün onun odasına çıktı, hiç mukaddemeye lüzum görmeden :

—Niçin benden kaçtığımı anlıyorum, dedi, bey babamdan çekiniyorsun değil mi? Vallahi ondan izin aldım... Bak, hem benim bir ayım kaldı... Sonra izmir'e gideceğim...

Lâmia, kızarıyor, verecek cevap bulamıyordu.

Karşısındaki ile boğuşmadan beş dakika konuşmayan tombalak Makbule, onu kollarının arasına aldı, tuhaf bir teklifsizlikle gülerek yanağını öperek sarsmağa, tehdit etmeğe başladı : «Nazlanırsan bildiklerimi söylerim... Karışmam ha!» diyordu. Lâmia, bu saf, şen ve delişmen kızla ahbap oldu. Mahmure ile beraber arasına ona gidip gelmeğe başladı. Hatta bir defa taşlıkta ihtiyar binbaşuya tesadüf etti. Kaçmak istedi. Makbule, azizlik etti, onu eteğinden tutarak zorla babasının elini öptürdü.

Makbule'nin en büyük zevki gramofon çalarak, kantolar, köçek havaları oynamaktı. Bazen Mahmure de ona uyuyor, havayı tekrar tekrar çalarak karşı karşıya oynuyorlardı.

Bir gün Mahmure, dolapta tozlu bir plak kutusu gördü :

— Bunları neye çalmıyoruz? diye sordu. Makbule :

— Onlar bir şeye yaramaz, dedi, babam ucuz bulmuş da almış... Kimisi kırık, kimisi biçimsiz şeyler...

Mahmure, onları merak etmişti. Bir bez parçasıyla tozlarını siliyor, birer birer gramofona koyuyordu.

Plaklar, hakikaten bozuktur. Kimisinden karışık, sızıntılı hafif bir inilti geliyor, kimisi düzgün bir orkestra ' parçasıyla başlarken birdenbire sesi değişiyor, boğazlanan hayvanlar gibi uğursuz bir sesle haykırmağa başlıyordu.

f Mahmure, her plağı üç beş kez döndükten sonra durduruyor, yerine bir başkasını koyuyordu.

Bir tanesinden rüyada işitilmiş sesler kadar hafif, eski bir hatıra kadar bulanık ince bir keman sesi gelmeğe başlamıştı.

Mahmure, o plağı da durdurmağa hazırlanıyordu. Bir el birdenbire bileğini yakaladı : — Onu bırak abla...

Mahmure, başını çevirince Lâmia'yı gördü. Genç kı-zm çehresi birdenbire değişmişti. Gramofonun borusundan sert, boğuk bir dağ rüzgârı eser gibi bütün vücudu titriyor, rengi soluyor, saçları alnına dökülüyordu.

Mahmure gramofonu unutmuştu. Onun buz gibi soğuyan bileklerini tutarak: «Ne oluyorsun Lâmia?» diyordu.

Lâmia : «Hiç bir şey yok... Hiç bir şey yok!» diye kendini toplamağa çalışıyor, başını öte tarafa çeviriyordu. Yüzü telâşla onu kollan arasına almak isteyen Mak-bule'nin omuruna düşmüştü. Daha ziyade dayanamadı, ağlamaya başladı.

Unutulan plak hâlâ dönüyor, genç kızın iki yaz evvel basını «O»nun piyanosuna dayayarak dinlediği parçayı tekrar ediyor. Bozyaka rüyasını bu eski hatıralar kadar silik keman sesiyle yeniden uyandırıyor. W Bozuk plak, Lâmia için umulmaz bir saadet oldu.

1 Makbule'ye gideceği günleri sabırsızlıkla bekliyor, ayna-

I nm karşısında özene bezene süsleniyor, bir aşk mülâka-

i tına gider gibi kalbi heyecanlarla titriyordu.

I Plak dönmeğe başlayınca Lâmia; yüzünü avuçları

160

DUDAKTAN KALBE

içine alıyor, yarı kapalı gözleriyle Bozyaka'nın kurşunî mehtaplarını, beyaz şehirlerini, oymalı çardaklarından elenen yıldızlı güneşlerini görmeğe başlıyordu.

Kerem, yine çitlembiklerin altında ağır ağır dönüyor, Kuzgun, yine ihtiyar başını eteklerine sürüyor, vücudu yine yavaş yavaş «O»nun kollarına düşüyordu. Böylece başı «O»nun göğsüne yapışmış, küçük elleri omuzlarına sarılmış, mehtabın beyaz hayaletlerle doldurduğu çam korularında dolaşıyorlar, akar suların üstünden geçiyor, Çobanyıldızı doğarken etrafı çalılarla örtülü ince yollardan dönüyordu.

Gözlerinde «O»nun mavi gözlerinin zehri, dudaklarında «0»nun busesinin ateşiyle bu uykudan uyandığı vakit vücudu bir sevda ve ihtiras mücadelesinden kurtulmuş gibi yorgun, üzgün bulunuyordu. Fakat, ruhu, rüyada annesini görmüş bir öksüz gibi mesuttu.

Bu saadet, epeyce zaman devam etti. Sonra havaların -ısınmağa, çiçeklerin açmağa başladığı günlerden birinde bir felâket oldu. Bir çocuk kaza ile plağı yere düşürüp kırdı. «Zaten iyi değildi... Ehemmiyeti yok... Sağlık olsun!» dediler.

Lâmia, bir şey söylemedi, fakat sarardı. Bu plakla «0»nu artık büsbütün kaybetmiş oluyordu.

V

Nisan girmişti. Bir akşam aşağı sofada yemek yiyorlardı. Mahmure'nin kocası Rasih Efendi birdenbire yumruğunu masaya vurdu :

— Artık bu kadarına tahammül edilmez. Bu külhan? beyleri başımı belâyâ sokacaklar, diye bağırdı.

Yüzü kızarıyor, şakaklarının damarları fırlıyordu. Çocuklar korkmuş, kadınlar şaşırılmıştı.

Rıza Bey, kaşlarını çatarak sordu :

— Ne var, ne oluyor?

Rasih, kayınbabasından çekinir, ona daima hürmetle söz söylerdi. Buna rağmen asabiyetle :

— Ne olacak?... Duymuyor musunuz söyledikleri türküyü? dedi, ben mutlaka bir rezalet çıkaracağım...

Birkaç dakika evvel birkaç delikanlı bir piyasa türküsü söyleyerek sokaktan geçmişlerdi.

Mahmure, kocasını yine bir huysuzluk bahanesi arıyor zannetti. «Sana ne... Herkes türkü söylemek için senden izin alacak değil ya...» diye söylenmeğe başladı.

Rasih, hiddetle : «Sen sus, dedi, bilmediğin şeye karışma... Elbet bir sebep var ki kızıyorum.»

Rıza Bey, tekrar sordu :

— Ne var Rasih... Fena bir şey mi söylüyorlar? Rasih, başıyla kadınları ve çocukları gösterdi :

— Fazla söylemem kayınpeder; dedi, bir daha geçtikleri zaman dikkat edersiniz...

Şimdiye kadar kimsenin farkında olmadığına şaşıyorum.

Havlusunu hiddetle sofranın üstüne atarak dışarı çıktı.

Lâmia, Rasih'in bu sözleri söylerken tuhaf bir nazarla kendisine baktığını farketmişti.

Kimseye bir şey söylemedi. Fakat kalbine bir şüphe girmişti. Sarhoşu bu kadar kızdıran türkünün mutlaka kendisiyle bir alâkası vardı. Genç kız, ertesi gün türküyü on üç on dört yaşlarındaki iki çocuğun ağzından işitti ve neden sonra anladı : Bir kolcuya âşık olan bir kızın çocuğundan bahsediliyordu.

Huriye yengenin «al gömlek»i nihayet meydana çıkmıştı. Kütahya, Rıza Beye izmir'den misafir gelen genç dulun hikâyesini çoktan öğrenmişti. Gizli bir dedikodu

F. 11

1

halinde aylardan beri dillerde dolaşan bu vaka, nihayet ayaktakımı türküsüyle açığa vurulmuş oluyordu.

Lâmia'nın dışarı çıkmaması şehre büsbütün merak olmuştu. En umulmayacak kimseler sokaktan geçerken pencerelere bakıyorlar, seyir yerlerinde onun araştırıyorlardı.

Bu türkü üzerine Lâmia'ya evde hemen herkes darıl-dı. Rıza Bey, artık onun yüzüne bakmaktan çekiniyor, Huriye Hanım, iki manalı sözler söylüyor, Mahmure bile ona karşı soğuk durmağa başlıyordu.

Hele Rasih'in titizliği günden güne çekilmez bir hale gelmekte idi. İlk zamanlarda Lâmia'ya iyi muamele eden o idi; şimdi ona anlaşılmaz bir sinirlilikle söz söylüyor, bazen kaba imalardan bile çekinmiyordu.

Yalnız, Makbule ona sadık kalmıştı. O, şimdi baba-sıyla beraber ayrı evde oturuyordu. Binbaşı, İzmir'e döneceği vakit Harput'a tayin edildiğine dair bir emir almış, bunun üzerine canı sıkılarak tekaütlüğünü istemişti.

Lâmia, bir şeye hayret ediyordu. Kemal Bey dört beş ay evvel kızının kendisiyle bir vagonda yol arkadaşlığı etmesine razı olmadığı halde şimdi onların birbirlerine gelip gitmelerini hoş görüyor, hatta Lâmia'ya tesadüf ettikçe gönlünü alıyor, bir baba şefkatiyle tatlı sözler söylüyordu.

Uğradığı fena muamelelerle, hayatının ve gönlünün melûl yalnızlığına karşı genç kızın iki zayıf tesellisi kalmıştı : Makbule'nin arkadaşlığı... sonra geceleri odasına kapanarak «O»na yazdığı mektuplar...

Şimdi hep «sevgilim» diye başladığı bu saf mektuplar günden güne ince, hassas bir samimî3'et alıyor, Lâmia, günün bütün acılarını, bütün şikâyetlerini ona söylüyordu. Sonra, bu hazin şeylerle onu üzmüş olmaktan korkar gibi mektubunu daima bir teselli sözüyle bitiriyordu. «Bunların ne ziyarı var... Mademki beni aylarca kema-

DUDAKTAN KALBE

163

nının güzel sesleriyle uyutup uyandırdın... Mademki birçok geceler beni mehtaplarda gezdirdin...-Mademki çok yakın bir zamanda senin canlı bir yadigârını taşıyacağım. .. Bu acıların ne ehemmiyeti var?» diyordu. Mektuplarına daima «Senin Kınalı Yapıncığın» diye imza atıyordu.

Mayıs sonuna doğru bir akşam Lâmia «O»na şu mektubu yazdı :

«Bir haftadan beri sana mektup yazmadım. Çok hastaydım. Hep ölüm tehlikeleri geçirdim. Sonra bu bir hafta içinde beni hiç yalnız bırakmadılar. Odamda yatan ihtiyar bir komşu hanım biraz evvel uyudu. Sürüne sürüne lambanın yanma kadar gittim. Sana bu birkaç satın karalıyorum. «Mebrure» yüzünde mavi yemenisiyle yatağında uyuyor. Mebrure'nin kim olduğunu anladın değil mi? Ben, sana benzeyen bir erkek çocuk bekliyordum. Senin ismini vermek için bahaneler hazırlamıştım, ümidim boşa gitti. Mebrure'yi pek o kadar sevmiyorum. Fakat çok acıyorum. Zayıf, küçük, böcek gibi bir bebek...»

VI

!Bir gece Rasih Efendi eve geç geldi. Kendini bilmeyecek derecede sarhoştı. Sokaklarda düşmüş, fesini kaybetmiş, üstü, başı toz, toprak içinde kalmıştı.

Anlaşılmaz bir azgınlığı vardı. Avlunun taşları üstüne boylu boyuna uzanarak köpek gibi uluyor, «Ben bitim, mahvoldum. Kayınpederi çağırın. Ona iki çift sö-üm var-» diye bağırıp çağırıyordu.

164 DUDAKTAN KALBE

Rıza Bey söylene söylene odasına çekilmişti. Böyle coşkun zamanlarda damadıyle karşılaşmak istemez, büsbütün yüzgöz olmaktan korkardı.

Huriye Hanım ile Mahmure birçok uğraştıktan sonra onu sürükleye sürükleye yukarı çıkardılar.

Lâmia, onun orta kattaki odasında yarım saat kadar bağırdığını, karısına anlaşılmaz bir şeyler söylediğini, hatta bir aralık ağladığını işitti. Sonra yavaş yavaş sesler kesildi, eve derin bir sessizlik çöktü.

Lâmia, henüz lambasını söndürmüş, yatağına girmişti. Kulağına merdivenlerden hafif bir terlik sesi geldi. Biraz sonra kapısı açıldı. Mahmure, elinde bir mumla içeri girdi. Genç kadının saçı, başı dağılmış, yüzünde bir damla kan kalmamıştı. Lâmia, hemen yatağından fırladı : «Ne var ,ne oldu?» diye sordu.

Mahmure, elinde mum, kapının yanma çömeldi. Bütün vücudu titriyor, dişleri birbirine çarpıyordu. Lâmia, tekrar sordu :

— Ne oluyorsun?... Sana bir şey mi yaptı?... O, büyük bir teessürle : «Bittim... Evim, barkım yıkıldı.» diyebildi, sonra yüzünü Lâmia'mn yatağına kapatarak hıçkırmağa başladı.

Lâmia, yeniden lambasını yaktı. Mahmure'nin çıplak omuzlarını bir yün atkı ile örterek onu mindere oturttu.

Bu, korku, yeis ve hiddetle karışık bir sinir ağlama-sıydı. Biraz sonra kendine geldi. Kesik kesik anlatmağa başladı :

— Lâmia'cığım, senden hiç bir şey saklamayacağım... Ben, birkaç aydan beri bir jandarma çavuşunu seviyorum. Hani arasına sokaktan geçen uzun boylu, kıvrırcık saçlı, çakır gözlü çavuş... Benden evvel de Hanife Molla'nın gelini sevmişti... Beni ayıplamazmı değil mi? Senin de başına geldi... İnsan, gönlüne hükmedebilir mi? Bir cahilliktir oldu. Evvelâ birbirimize uzaktan işaret

DUDAKTAN KALBE

165

ediyorduk... Nihayet bir gün ben, onun annesinin evine uğradım. Aksi kocakarının hamama gideceği tutmuş... Çavuşum da evde yalnızmış... Beni zorla elimden tutup içeri çekti... Düşün, bıçaklı, tüfekli koca eşkiyalan tutup hapse sokan aslan gibi bir jandarma çavuşu... Benim gibi zayıf bir kadın ona karşı ne yapsın?

O günden sonra sık sık birbirimizi görmeğe başladık. Ben, gece yarısı usulcacık bahçeye iniyor, bahçe kapısında onu bekliyordum... O, dışarıda, ben içerde beş on dakika konuşuyorduk... Tehlikeli bir iş ama çavuşumla görüşmek için başka çare yoktu... Nihayet evvelsi gece, çavuşumun yine aksilik damarı tuttu, kapıyı itti, zorla içeri girdi. Dev gibi erkeğe karşı ben ne yapabilirdim? Beş on dakika sonra çavuşum dışarı çıkarken ebe Âdile Hanımın oğlu Memduh ile burun buruna gelmesin mi? Ne hale girdiğimi sen düşün!... Ben de hemen yarı yarıya sokağa çıkmıştım. Ellerimi

yüzüme kapayıp içeriye kaçtım. Bu akşam bizimki Memduh ile beraber meyhanede imiş... İnsafsız çapkın, kocama her şeyi haber vermiş... Evim, barkım yıkıldı, bir paralık oldum...

Hikâyeyi anlatırken biraz sükûn bulan Mahmure, yeniden ağlamağa hazırlanıyordu. Lâmia, heyecanla sordu :

— Söylediğini nereden haber aldın?

— Bu gece o kadar çok içmesinin sebebi bu... Sonra sarhoşlukla ağzından bazı sözler kaçırıldı... «Bak sana ne oyunlar oynayacağım... Hele bir sabah olsun!» dedi.

— Belki başka bir şeye kızmıştır.

— Hayır Lâmia... Kocam her şeyi biliyor... Daha başka şeyler de söyledi : «O bahçe kapısı önünde senin canını çıkaracağım!» diye boğazıma sarılmak istedi. Kendimi zor kurtardım. Bereket versin sarhoş. Kıpırdanacak hali yoktu... Yarın Rasih, beni boşayacak...

Çavuşum filân gibi yakışıklı bir adam değil amma

166

DUDAKTAN KALBE

onda da gözüm var... ilk gördüğüm erkek o oldu... Bu kadar sene bir yastığa baş koyduk... Bundan başka çocuklarım da var... Ya hele o rezalet... Babam, mutlaka beni öldürür...

Lâmia, çok müteessir olmuştu. Onunla beraber ağlamamak için kendini zor zaptediyor : «Ah Mahmure neye böyle çocukluk ettin?...» diyordu.

Genç kadın, teessürüne, göz yaşlarına rağmen hafifçe gülümsemekten kendini alamadı :

«Halden bilmez gibi söyleme... Sen neye nişanlının üstüne kolcubaşığı sevdin... Gönül bu... Söz anlar mı?» dedi. Lâmia, mahzun mahzun önüne baktı, cevap vermedi.

Mahmure'nin gizli bir maksadı vardı. Arasına göz ucuyla Lâmia'ya bakıyor, söze nereden başlayacağını bilemiyordu.

— Allah rahatlık versin Lâmia... Ben gidiyorum, dedi. Sonra, sesinde yalancı bir titreme ile ilâve etti : «Gel seni bir kere öpeyim... Belki artık birbirimizi görmeyiz... Hakkını helâl et!...»

Genç kız, hayretle gözlerini kaldırdı :

— Niçin? Ne oluyor?... Kocanın sana bir... fenalık etmesinden mi korkuyorsun?

— Hayır Lâmia'cığım... Onun için değil... Allahaismarladık Lâmia...

— O halde ne var?

— Daha fazla söyleyemem. Allahaismarladık. Artık yaşamak bana haram oldu...

Mahmure, kapıya doğru yürümüştü. Gideceği vakit bir kere daha döndü :

— Anneme, kardeşlerime söyle... Çocuklarıma iyi baksınlar, dedi.

Lâmia, birdenbire onu bileklerinden yakaladı, zorla elinden mumunu aldı :

DUDAKTAN KALBE

— Senin fena bir fikrin var Mahmure... Bana söylemiyorsun... Dünyada bırakmam... Söyle bana... Ne yapacaksın?...

Genç kadın, onu böyle müteessir gördüğüne memnundu. Israrlarına mukavemet edemiyor gibi :

— Söylemek istemiyordum amma, mademki bu kadar üstüme varıyorsun... Peki... dedi, ben kendimi öldüreceğim... Bu lekeyi ölümden başka bir şey temizlemez... Şimdi kendimi kuyuya atacağım...

Lâmia, hafif bir feryat kopardı, titreyen kollanyla onun boynuna sarılarak yalvarmağa başladı :

— Allah aşkına bu fikrinden vazgeç Mahmure abla... Ben de senin gibi kendimi öldürmek istedim... Olmadı... Şimdi vazgeçtiğime pişman değilim... Allah tesellisini veriyor... Hem belki kocan her şeyi bilmiyor... Kendine değilse dört çocuğuna acı...

— Hayır Lâmia'cığım... Bu rezalet başka türlü te-mizlenemez... Bırak beni... Ölmek daha iyi... En küçük çocuğumu sen al... Mebrure ile beraber büyütürsün...

Lâmia, heyecandan ağlamaya başlamıştı :

— Yapma Mahmure abla... Belki bir çare buluruz... Rasih Beyi kandırırız... Mahmure, saf amcazadesinin bu dakikasını ve bu sözünü bekliyordu. Yeisle omuzlarını silkti :

— Kocamı kandırmak için bir çare var amma o da imkânsız...

— Nedir o çare?

— Bahçe kapısında çavuşla konuşan kadının «ben» olmadığını ispat etmek...

— ! t r...

— Söyledim ya... Buna çare yok... Evin içinde kardeşlerimle senden başka kimse yok... Kardeşlerim kızıoğ-ı kız... Hem parmak kadar çocuklar... Sen ise kendi derdin başından aşkın....

DUDAKTAN KALBE

Lâmia, önüne bakarak susuyor, derin derin düşünüyordu.

Mahmure :

— Gerçi bu kabahati üstüne alacak kimse için hiç bir tehlike yok. öyle ya, kocam, çavuşla konuşan kadının ben olmadığını anlayınca tabîî memnun olacak...

Baldızları, yahut bir başkası için de ne kadar olsa canı sıkılır amma her halde kimseye bir şey söylemez... Rezaleti örtbas eder...

Lâmia, yüzünü elleri içine saklamış, gözlerini kapatmıştı. Ne düşündüğünü, ne duyduğunu anlamak kabil değildi.

Mahmure, yan yan ona baktı, sonra sesinde yine o yalancı titreme ile tekrar vasiyetlerine başladı :

— Lâmia'cığım, annemi, kardeşlerimi teselli etmek vazifesi sana kalıyor... Ah, evlâtlarım... En çok onlara acıyorum... Dört çocuk... kolay değil...

— Peki abla... Kolcu gibi jandarma çavuşunu da ben sevmiş olacağım, dedi.

VII

Ertesi sabah Rasih Efendi bahçedeki büyük ceviz ağacının altında oturuyordu. Akşamki müfrit sinir yorgunluğu onu ezmiş, hasta etmişti. Yüzü sapsarı, gözlerinin akı kıpkırmızı kesilmiş, gözkapakları şişmiş ve morarmıştı. Mahmure ile Lâmia biraz ötede yan yana alçak mutfak iskemlelerinde oturuyorlardı. Rıza Beyin küçük kızı Zübeyde, fevkalâde bir şeyler geçtiğini hissetmişti. Koku almış bir av köpeği gibi sinsi sinsi dolaşıyor, oralardan ayrılmak istemiyordu. Mahmure, onu yanma çağırdı :

DUDAKTAN KALBE

169

1

— «Haydi kızım... Bana yardım et... Halıları silke-ceğiz.» dedi. Sonra başıyla Lâmia'ya işaret ederek oradan uzaklaştı.

Rasih, arasıra kesik kesik öksürüyor, parmaklarıy-le şakaklarını sıkarak «Başım çatlayacak!» diyordu.

Lâmia, uzun bir tereddüitten sonra ayağa kalktı, tit-reye titreye söze başladı : «Enişte... Mahmure ablamın kabahati yok... Ona darılmayınız...» Geceden beri zihninde hazırladığı kelimeleri bulamıyor, kulakları uğul-duyordu.

Rasih, hafifçe canlandı, kaşlarını çatarak :

— Öyle bir şey söyledi amma inanmıyorum, dedi. Lâmia, kesik kesik devam etti :

— inanınız enişte... Mahmure ablam doğru söylüyor... O gece çavuşla bahçe kapısında konuşan... bendim enişte... Beyhude onun günahına girmeyiniz...

Rasih, cevap vermiyor, kanlanmış gözlerinin dik, garip bir nazariyle ona bakıyordu.

— Benim gibi bir kızıdan niçin umulmasın enişte?... Biliyorsunuz ki geçen sene de... Öyle değil mi? Çavuşu arasıra görüyordum... Yeter değil mi enişte... Fazla söylemeğe hacet yok...

Rasih, hâlâ o dik ve garip nazarla bakarak :

— Ne vakitten beri bu münasebet? dedi.

— Bilmem... Bir ay galiba... Belki daha ziyade...

— Ne Vakte kadar devam edecek?

— Hiç... Artık bitti...

— Onu zannetmiyorum... Sen kolay kolay uslu oturacak bir kıza benzemiyorsun...

Nesini sevdin o palabıyık miskin herifin... Nesini sevebildin söyle bana?...

Rasih, yerinden kalkmış, Lâmia'nın yanına gelmişti. Biraz evvelki sönük gözleri garip bir ateşle parlamaya, yorgun yüzü canlanmaya başlıyordu. Bir hayvan hırıltısına benzeyen kısık bir sesle :

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

171

170

— Söyle nerelerde görüşüyordunuz? Melun, seni nasıl ele geçirdi?... Demek biz eşek gibi horul horul uyurken sen onun kollarında...

Devam edemedi. Sık sık başım çevirerek aralık mutfak kapısına bakıyor, onun bileklerini yakalamamak için avuçlarını kapıyordu.

Lâmia, bu garip heyecandan korkarak bir adım geri çekildi, sert bir sesle : «Enişte...» dedi.

Rasih birdenbire kendine geldi, tekrar eski yerine döndü. Fakat kendini tutamıyor, çavuş için acı, ağır şeyler söylüyordu :

— Mutlaka o aşâğılık herifin gırtlâğına sarılacağım..

Bir daha buradan geçtiğini görürsem geberteceğim...

— Bunu yapmanız doğru olmaz enişte... Beni öldürmek mi istiyorsunuz?

Rasih acı, istihfaf kâr bir kahkahayla güldü :

— Ben seni değil, sen beni... Yani bizi, ailemizi öldürmeğe kasdetmişsin... Ayağını denk al Lâmia... Bir daha birisine baktığını, bu dudakların birisine güldüğünü hissedersen seni öldürürüm... Haydi artık orada durma... Gözüme görünme...

VIII

Jandarma çavuşu davası etrafa yayılmadan örtbas edilmişti. Lâmia, artık Rasih Efendinin yüzüne bakmağa cesaret edemiyor, bucak bucak ondan kaçıyor. Fakat Rasih, bir türlü bu meseleyi unutmuyor, sinirliliği günden güne eksileceğine bilâkis artıyordu. Sokakta bir ayak sesi işittiği zaman pencereye gidiyor, bazı geceler geç vakit yatağından kalkarak bahçeyi dolaşıyordu.

Lâmia'ya olan muamelesinde karar yoktu. Çok kere onu gördüğü vakit başını çeviriyor, hiddetle kaşlarını

çatıyor, söz söylerken kinli bir istihfafla dudaklarını büküyordu.

Sözlerinde daima acı, hakaretli imalar vardı. Yemekte mutlaka fırsat düşürerek vicdansız, ahlâksız kadınlardan bahsediyor, böylelerini kör işkembeci bıçağıyla kesmek, taşa gömmek lâzım geldiğini söylüyordu.

Arasına Lâmia'yı تنها bir yerde, bahçede, yahut sofada kısıtıyor : «Ben yine bir şeyler seziyorum... Sen galiba uslu oturmuyorsun!» diye istintaklara başlıyordu.

Lâmia, bazen masum yeminlerle kendini müdafaa ediyor, bazen öfkeleniyor, ağlıyordu. Rasih, o vakit hemen tavrını değiştiriyor, biraz evvelki muamelesine hiç benzemeyen bir tatlılıkla onu teskine çalışıyor; böyle ağlamaması, kendisini mazur görmesi için yalvarıyordu. Hatta fazlaca sarhoş olduğu bir gece : «Halimden anlamıyorsun!» diye sakil sakil ağlamağa başlamıştı. Lâmia, onun halini çoktan anlamıştı. Fakat derdini kimseye söylemiyor, geceleri gizli gizli ağlamaktan başka elinden bir şey gelmiyordu.

Bütün ihtiyatlarına rağmen günün birinde korktuğuna uğradı. Evde çamaşır yıkanıyor. Huriye yenge kızlarıyla beraber mutfakta meşguldü : Lâmia, bahçede yıkanmış çamaşırları seriyordu. Rasih Efendi o gün hastalığını bahane ederek evde kalmıştı. Uyuyor, uyanıyor, tekrar yatıyor, pencereleri açıp kapıyor, sofada ılık çalarak dolaşıyordu.

Mahmure, mutfak kapısından Lâmia'ya bir tepsi uzattı :

— Kuzum kardeşim... Eniştenin yemeğini götürüve-rir misin? dedi.

Lâmia, elinde tepsi ile yukarı çıktığı vakit Rasih, minderin kenarında iskambil falı açıyordu. Onu görünce birdenbire ayağa kalktı, şaşkın bir gülümsemeyle :

172

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

173

— Yemek mi getirdin, dedi. Teşekkür ederim... teşekkür ederim... Şu masanın üstüne koyuver.

Lâmia, tepsiyi bıraktıktan sonra çıkıyordu. Rasih, acele acele :

— Dur Lâmia... Sen bana yemek getirdin... Ben de sana elma vereyim... dedi.

Lâmia, hafif bir tereddütle cevap verdi :

— Teşekkür ederim efendim, fakat çamaşırlar asılacak. ..

O, ısrar ediyordu :

— Olmaz, olmaz mutlaka...

Rafta duran kocaman bir elmayı soymağa başlamıştı.

— Siz zahmet etmeyin... Ben aşağıda soyarım...

— Ne zahmet olacak...

Elma, birdenbire Rasih'in asabî parmaklanıffdan fırladı, kerevetin altına yuvarlandı.

Lâmia, hafifçe güldü :

— Ne yapalım, kismetim yokmuş, diye kapıya doğru yürüdü.

Rasih, serî bir hareketle onun yolunu kesti, kolunu

kapıya gererek :

— Niçin böyle daima benden kaçıyorsun? dedi. Lâmia, birdenbire şaşırdı : «Ben mi kaçıyorum... Ben

mi... Niçin kaçayım enişte?» diye kekeleydi.

— İnsafsız kız, dedi, halimden anlamıyor musun?... Beni öldürmeğe mi kasedtin?

Lâmia, korkudan bembeyaz kesilmişti. Geri geri pencereye doğru giderek :

— Enişte, kendinize geliniz, dedi, ben size ne yapıyorum?...

Rasih, âdeta morarmıştı. Sinirli parmaklarıyla kendini boğmak ister gibi ellerini boynuna götürüyor, adım adım yaklaşıyordu. Boğuk, kısık bir sesle :

— Beni öldürüyorsun... Senin için kuduruyorum... Ne olur, beni de mesut et, dedi.

Lâmia'nın gözleri büyümüş, saçları ürpermişti :

— Enişte, üstüme gelerseniz kendimi pencereden atarım... Kanıma girerseniz, dedi.

Rasih, daha ziyade yaklaşmağa cesaret edemedi, yere yatmak, ayaklarına kapanmak ister gibi hareketler yaparak yalvarmağa başladı :

— Lâmia, halime acı... Artık tahammülüm kalmadı... Ben de insanım... Ben o kolculardan, çavuşlardan aşağı adam mıyım?... Merhamet et bana... Billahi bu evde kimsenin ruhu duymaz... Sen de kadınsın... Senin de sevilmeğe ihtiyacm Var...

Elâlemin ipsisleriyle başını derde sokacağına beni tercih et... O çavuşun seni kollarına aldığı düşünükçe aklım başımdan gidiyor... Billahi katil olacağım...

Gözleri korkunç bir ihtirasla parlıyor, göğsünden boğuk hırıltılar geliyordu.

Zübeyde'nin türkü söyleyerek yukan çıkması Lâmia' yi bu müşkül mevkiden kurtardı. Rasih, birdenbire odadan fırladı, halindeki perişanlığı baldızına göstermemek için yukan kata çıktı.

IX

O günden sonra bu evde yaşamak Lâmia için tahammül edilmez bir azap oldu. Rasih, çılgın bir inatla ve ısrarla onu takip ediyor, işin meydana çıkmasından korkmuyordu. Fakat bütün bu tedbirlere rağmen Rasih, yine onu arasına yalnız görmeğe muvaffak oluyordu. Çok kere kandan, ölümden bahsediyor, bin türlü tehditlerle onu korkutmağa çalışıyor, zelilâne yalvarıyor, hatta ağlıyordu.

174

DUDAKTAN KALBE

Lâmia da bir gün ona yalvarmış, evlerine sığınmış bir biçarenin bu kadar üstüne düşmek günah olduğunu söylemişti.

Fakat Rasih'e söz anlatmak mümkün değildi : «Kolcuyu, çavuşu istedin de beni neye istemiyorsun?... Onlara var da bana neye yok?» diye kuduruyordu.

Lâmia, bazen Huriye Hanıma halini anlatmayı düşünüyor, fakat buna cesaret edemiyordu. Evdekiler duyarlarsa en ziyade kendisini ayıplayacaklar zannediyordu. Nihayet, bir akşam daha fena bir vaka oldu. Onu merdiven aralığında sıkıştırmağa muvaffak olan Rasih, kudurmuş bir hayvan gibi üstüne saldırdı, zorla kucağına almak, öpmek istiyordu.

Lâmia, bin güçlkle kendini kurtardı. Entarisinin kolu baştan başa yırtılmış, saçlarına takılan küpesi kulağını kanatmıştı.

— Yenge, size bir şey söyleyeceğim...

Huriye Hanım, elindeki süpürgeyi pencerenin kenarına vurarak tozunu silkti, sonra ellerini beline dayadı :

— Söyle kızım...

Lâmia, küçük bir tereddütten sonra, önüne bakarak:

— Beni geçenlerde telgraf müdürü için istediklerini söylemiştiniz... Hatta iyi bir adam diyordunuz...

Huriye Hanım, dikkatle ona bakıyordu.

— Evet kızım... iyi ama yaşlı bir adam... Sonra üç tane çocuğu da var... Biliyorsunuz ya, ben zaten razı gelmiyorum...

Lâmia, kapıya dayanmıştı. Görünen bulut kümelerine bakarak zayıf bir sesle :

— Yaşlı olduğu daha iyi, yenge... Eğer o bey hâlâ beni istiyorsa ben razı oluyorum...

•*>-'!•**

!,*?

DUDAKTAN KALBE

175

Huriye Hanım, birdenbire şaşırmıştı :

— Aman Lâmia, bu ne tuhaf .şey kızım, dedi, ilk söylediğimiz zaman istemedin, hatta ağlamaya başladın.. Bence Muhlis Efendi eli emekli adam... Burma bıyıklı

delikanlılardan iyi amma senin de üstüne varmak istemedik... Öyle ya geçinecek sensin... Nemize Lâzım. Biz... belki fakir olsun da genç olsun, dersin diye düşündük...

— Ben, Muhlis Efendiyi asıl yaşlı bir adam olduğu için istiyorum yenge... O vakitten sonra çok düşündüm... Benim gibi biçare bir kadın, genç kocayı ne yapacak?... Ben, onun çocuklarına elimden geldiği kadar bakarım... Eğer o Mebrure'yi kendi evlâtlarından ayırdetmeyeceğini vaadederse... söz veriniz, olsun bitsin...

Huriye Hanım, tereddüt ediyordu :

— Peki amma, bu iş bana merak oldu kızım... Sen hiç kocaya varmayacağım diye inat ediyordun...

— Evet amma... Sizin üstünüze de yük olup kalamam ya...

— Biz, seni Allah bilir kendi evlâtlarımızdan ayırdet-miyoruz... Mahmure ne ise, sen de osun...

— Bu sözünüze teşekkür ederim yenge, dedi, müsaade ediniz, ben de vaktiyle evimi barkımı bileyim...

— Bana kalırsa biraz daha bekleyelim Lâmia... Belki daha gönlüne göre bir şey buluruz... Seni başımızdan atmış gibi olmayalım...

— Hayır yenge... Onu aklınıza getirmeyiniz... Bu yaşlı başlı Muhlis Efendiden daha gönlüme göre bir şey olmaz...

Huriye Hanımın birkaç samimî sözü üzerine şıma-rıyor, bir parça kalbini açmak ihtiyacını mukavemet edemiyordu :

— Benim yaşımın küçüklüğüne bakmayınız yenge... Çok çektim. Hiç bir şeyde gözüm yok... Eğer bu Muhlis Efendi iyice bir adamsa onu bir... baba gibi seveceğim...

176

DUDAKTAN

Çocuklarını kendi evlâdım gibi büyüteceğim... Siz, amcamın da müsaadesini alırsınız değil mi yenge?

X

Telgraf müdürünün birçok şartları vardı. Komşularından bir ihtiyar kadın, her gün Rıza Beyin evine geliyor, Lâmia'yı karşısına alarak ağır, çiğ bir lisanla bu şartları sayıyordu :

«Bak kızım... Müslüman dini aşikâre... Açık açık konuşalım... Sen, başka dullara benzemezsin... Ne kadar olsa adın çıkmış... Her erkek, başından böyle bir kaza geçmiş, dile düşmüş bir kadını almağa cesaret edemez... Bu adamcağız, ne kadar olsa gün görmüş... Diyor ki : «Kadın baht işidir... Ne olacağı bilinmez... Kızıoğlan kız alırsın... Senesine kalmaz baştan çıkar, kötü olur... Başlı açık fahişe alırsın...

Tövbekar olur, namaz, niyazdan baş kaldırmaz, eteğinin ucunu kimseye göstermez... Beri, sevap işlemesini severim... İnşallah bana yâr olur... Geçmişi unuttur, güzel güzel geçinir gideriz...» İşte kızım, sen de iyi düşün... Eğer bir evin hanımı olmak, rahat yaşamak istersen bu adama var... Yok, eğer başka fikrin varsa... Olabilir ya insanlıktır bu... «Ben bir kere bel-libaşlı bir adamın karısı olayım... Sonra bildiğim

gibi oynarım.» gibi bir şeyler aklına geliyorsa bu işten vazgeçelim... Doğru söz acı olur kızım... Böyle söylediğime darılma... Muhlis Efendi yaşlıdır amma, öyle düşkün bir erkek değildir... Burma bıyıklılar adama kolay ekmek yedirmiyor kızım... Onlar bir hafta, on gün adamın yüzüne gülerler... Heveslerini aldılar mı, çevirirler yel- j kenî... Hoş, sen benden daha iyi bilirsin ya... Kim bilir 1 o kolcu herif sana ne diller dökmüştür.»

Lâmîa, bu nasihatleri cevap vermeden dinliyor, ihtiyar kadın ne söylerse başıyla tasdik ediyordu. Bütün

DUDAKTA'N KALBE 177

emeli, bir rezalete meydan vermeden bu evden kurtulmaktı.

Rasih, bu evlenmeye mâni olmak için çok uğraşmış, hatta bir defa kaympederiyle kavga etmişti. Her zamandan ziyade içiyor, vara, yoğa hiddetleniyor, evde önüne gelene sataşıyordu.

Bir sabah Lâmiâ, Rıza Beye kahve götümyordu. Rasih, sofada karşısına çıktı. Meyus ve sakin bir tavırla : «Seninle ehemmiyetli bir şey konuşacağım, dedi, bir parça bahçeye gel.»

Lâmîa, birisinin üzerlerine gelmesinden korkuyor, yan gözle merdivene bakarak : «Çekilin rica ederim.» diye yalvarıyordu.

Rasih, sakin bir inatla onun yolunu kesmekte devam etti : «Yemin ederim ki korkacak bir şey yok Lâmiâ... Sadece bazı şeyler söyleyeceğim... Çekinme... Gelmek istemiyorsan burada konuşalım... Görürlerse de umurumda değil!»

Yukarı sofada birisi geziniyor, kapısı aralık duran karşı odada Rıza Bey öksürüyordu. Lâmiâ, çaresiz razı oldu : «Peki... Geleceğim!» dedi.

Rasih'te bu sabah her zamanki vahşî asabiyetten eser yoktu. Bilâkis yüzü soluk, gözlerinin beyazı sapsarı, tavırları yorgun ve korkaktı. Kesik kesik öksürerek söylemeğe başladı :

— Sana karşı çok kusurlarım oldu Lâmiâ... Terbiyesizlik ettim, kabalık ettim, ahlâksızlık ettim, ne dersen-de. Fakat elimde değildi. Sevmek, kıskanmak ne demek olduğunu bilmezsin... Dün akşam sokakta o Muhlis Efendiye tesadüf ettim... İçimden öyle geldi ki boğazından tutayım, tavuk gibi boğayım... Onun karısı olmanı aklıma sığdıramıyorum... Lâmiâ, bu gece sabaha kadar uyu-

F. 12

r

178

DUDAKTAN KALBE

madım... Deli olacağım... Karım, çocuklarım bana yılan gibi görünüyor... Bir şeye karar verdim... Mahmure'yi boşayacağım... Benim nikâhlı karım ol... Hayatımı sana feda edeyim... Sensiz yaşayamayacağım...

Yavaş yavaş helecanlamıyor, gözleri ateşlenmeğe, şakaklarının damarları şişmeğe başlıyordu.

Lâmîa, sakin bir sesle cevap verdi :

— Ayaklarınızı öpeyim enişte... Beni daha fazla üzme... Karınız, çocuklarınız var... Artık, benim yakamı bırakın... Biliyorsunuz ki buna imkân yok... Rasih, yine tehditlere başlamıştı. Lâmia, onu daha ziyade dinlemeden oradan ayrıldı.
XI

O gün, bütün ev halkı düğüne davetliydi. Huriye Hanımın zengin bir koyun tüccarı olan büyük kardeşi, torunlarını sünnet ettiriyordu. İhtiyar tüccar, düğünün parlak olması için hiç bir fedakârlıktan çekinmemiş, bütün Kütahya'yı davet etmişti. İki günden beri evinin önündeki meydanlıkta kazanlar kaynıyor, çifte davullar dövülüyordu.

Birkaç günden beri yine boğazından rahatsız olan Lâmia'yı evde iki çocukla yalnız bırakmışlardı.

Telgraf müdürüyle evlenmesine bir hafta kala Lâmia, bu son günlerde çok bozulmuştu. Uyku uyuyamı-yor, yemek yemiyor, etrafındakilerle konuşmuyordu. Yüzü süzgün ve soluk, dudakları kansız ve kuru idi. Günden güne gözlerinin yeşili bile soluyor, ateş yanında kalmış çiçekler gibi yanık bir renksizlik alıyordu. Zaman zaman yüzüne ateş basıyor; yanaklarında, şakaklarında kırmızı lekeler peyda oluyordu. Kendini tamamıy-le bırakmıştı. Eskiden geniş, masum alnına, ince yüzüne taze bir canlılık veren sımsıkı örülmüş sarı saçları şim-

DUDAKTAN KALBE 179

di karışık kümelerle omuzlarına düşüyor, çehresini daha süzgün ve hasta gösteriyordu.

O gün, evde ve mahallede büyük bir sükûnet vardı. Birkaç sokak aşırı olan düğün evinden arasıra davul gümbürtüleri, boru sesleri geliyordu.

Güzel bir sonbahar günüydü. Lâmia, odasının ovaya karşı olan penceresini açmış, minderin kenarına uzanmıştı.

Mahmure'nin en küçük çocuğu ile Mebrure köşedeki beşikte koyun koyuna uyuyorlardı. Lâmia, başını kafesin kenanna dayıyor; beyaz, hafif, yorgun bulut kümelerini, arasıra karşıdan geçen turna kabilelerini seyrediyordu. Gözleri yavaş yavaş kapanmış, bir yarım uyku içinde kendini unutmuştu.

Bir aralık bahçeden bir hafif gürültü gelir gibi oldu; birdenbire silkinerek gözlerini açtı, kulak verdi. Gürültü kesilmişti. Mutlaka tahta perdeden bir kedi, yahut köpek atlamış olacaktı.

Tekrar mindere uzanmağa hazırlanıyordu. Bu defa mutfak tarafından bir kapı gıcirtısı geldi. Kafesi sürerek bahçeye eğildi. Mutfak kapısı aralıktı. Bu kapı, iç tarafından sürmelenmezse bazen sıkı bir rüzgârla kendi kendine açılırdı. Her halde yine öyle bir şey olacaktı. Fakat içine bir şüphedir düşmüştü, merdivenin başında aşağıya kulak veriyor, hafif gürültüler, tahta gıcirtıları işitir gibi oluyordu.

Kendi kendine cesaret vermek için : «Ben de çok evhamlı oldum... Güpegündüz hırsız gelecek değil ya!» diye düşündü, sonra merdivenlerden inmeğe başladı.

Ayaklan hafifçe titriyor, kalbi çarpıyordu. Taşlığa inen merdivenin başına geldiği zaman durdu. Aşağısı bir mahzen gibi «erin ve karanlıktı. Bu boş ve harap ev hiç sebepsiz onu korkutuyordu.

Aşağıya inmek için tereddüt ederken yandaki oda-

DUDAKTAN KALBE

lardan birine doğru soğuk bir ürperme ile başını çevirdi, kapı aralığında Rasih'in uzun boyunu gördü. Boş bulundu, hafif bir feryat koparmaktan kendini alamadı.

Rasih, ona doğru bir adım attı :

— Korktun galiba... Yabancı değil, dedi, tütünümü unuttum da onu almağa geldim... Sesinde garip bir kısıklık vardı. Yüzü kızarıyor, göz-kapakları sık sık kapanıyordu. Lâmia elleriyle entarisinin açık yakasını kapıyor, merdivenden yukarı çıkmağa hazırlanıyordu. Cesur görünmek için :

— Neden kapıyı çalmadınız? dedi.

Rasih :

— Bahçe kapısının anahtarı yanımdaydı, rahatsız etmek istemedim, diye cevap verdi.

Lâmia, ilk basamakları çıkmağa başlamıştı. Rasih, merdivene doğru yürüdü, yine o kısık sesle ilâve ekti :

— Bahçe kapısından sade çavuş girecek değil ya...

Lâmia, olduğu yerde donakaldı. Ayakları artık yürümüyor, bir basamak daha çıkarsa dizlerinin çözüleceğini, yere yuvarlanacağını hissediyordu. Rasih :

— Niçin o kadar titriyorsun Lâmia... Neden benden bu kadar korkuyorsun? dedi.

Bu korku sözü onda bir kamçı tesiri yaptı. Titreye titreye başını kaldırdı :

— Niçin korkayım?... Korkacak ne var? dedi. Rasih, başını salladı, mümkün olduğu kadar sakın

bir sesle :

— Öyle, dedi, korkacak bir şey yok... Lâmia Hanım,.. Lâmia, sana bir kere daha teklif ediyorum... Henüz vaktimiz var... bunaktan vazgeç... Buradan kaçalım... Kendimi sana kurban edeyim... Görüyorsun ki ben bitlyO"

rum...

Lâmia, tekrar kaçmağa davranarak :

DUDAKTAN KALBE

— Evvelce de söyledim... Beni öldürseniz imkânı yok...

Rasih, derin bir soluk aldı, sonra boğuk bir ihtirasla titreyerek :

— Benim de senden vazgeçmeme imkân yok... Anlıyor musun? İkimiz de ölürüz... Yahut benim olacaksın, dedi.

Yavaş, fakat korkunç bir tavırla ona doğru yürüyordu. Lâmia :

— Üstüme gelirseniz haykırırım, dedi.

— Onu yapamazsınız... Yapsan da umurumda değil... Ben, zaten belâmı arıyorum...

Rasih, birdenbire merdivene saldırdı. Lâmia, kaçmak istedi; fakat iki basamak atlamağa muvaffak olamadan kendisini Rasih'in kollarında buldu; alt alta, üst üste aşağı yuvarlandılar.

Aralarında bir dakikalık kısa, sert bir mücadele geçti.

Lâmia, beline dolanan, boynunu sıkan, nefesini tıkayan kayış gibi sert, sinirli kollardan kurtulmak için bir kere daha çabaladı. Takati büsbütün bitiyor, vücudunu ağır bir uyuşukluk kaplıyordu.

İspirto kokan bir nefes birdenbire yüzünü yaladı, dudakları bir hayvan ısırması gibi vahşî bir öpüşle kapandı, ağzına Rasih'in at kılı gibi sert bıyıkları doldu.

Lâmia, o vakit nahif vücudundan umulmayacak bir kuvvetle son defa çırpındı, kıvrandı; Rasih boğuk bir hırıltı ile onu zaptetmeğe çalışırken sendeledi; merdiven penceresine çarptı. Kollarından biri büyük bir şangırtıy-le kırılan cama geçti.

Sonra, hızla merdivenlerden fırladı, kendini Rıza Beyin aralık duran oda kapısından içeri attı, sürgüyü sürdü. Entarisiyle gömleğinin bir kolu Rasih'in elinde kalmıştı. Sol avucunun içinde onun şakağından kopmuş

182

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

183

bir saç tutamı Vardı. Haykırmaya çalışıyor, sesi çıkmıyor, pencereye koşmak istiyor, ayaklan yürümüyordu. Kapının arkasına çökeceği vakit merdivenden yeniden bir gürültü, bir boğuk ses işitti. Bu, ona yeni bir kuvvet verdi; yandaki dolaba atılarak Rıza Beyin rovelverini yakaladı.

Sert bir tekme kapının alt tahtalarından birini söktü, bir ikincisi sürgüyü fırlatıp attı.

Lâmia, rovelveri sallayarak : «Gelmel!» diye haykırdı, sonra kudurmuş bir hayvan şiddetiyle üstüne atılan Rasih'e doğru iki el ateş etti.

Rasih, birinci ateşte kapıya kadar geri fırlamıştı. İkincisinde kollarını havaya kaldırarak dizüstü kapı eşiğine düştü. İki elinin açık parmaklarıyla yüzünü kapadı bir an o vaziyette hareketsiz durdu. Sonra kocaman vücudu boşanmış bir yay şiddetiyle arkaya sıçradı, sırtüstü düştü, başı merdivenin ilk basamağından aşağı' sarktı.

Kurşunlardan biri sağ gözünden girip beynini parçalamıştı. Vücudu toparlanıp kalkmak ister gibi arasıra şiddetli bir ihtilâç ile sarsılıyor, açık ağzıyla, büyümüş burun deliklerinden korkunç bir hırıltı, köpüklü bir kan içinde beyin parçalan geliyordu.

XII

Lâmia, gözlerini açtığı vakit kendini tek pencereli bir küçük odada buldu. Alçak bir kerevetin ot minderinde arka üstü yatırmışlar; saçlarını çözmüşler, yüzünü, boynunu ıslatmışlardı. Bileklerini ovan asker elbiseli, be- . yaz sakallı bir adam : «Geçmiş olsun... nasılsın kızım?» diye sordu, sonra arkasında yavaş sesle konuşan iki kişiye döndü : «Açıldı... Ehemmiyetli bir şey değil.» dedi.

Lâmia, odaya basan akşam karanlığı içinde amcasının yüzünü farkettil. Rıza Bey, bu birkaç ay içinde büs-

di.

bütün ihtiyarlamış, çökmüş gibiydi. Düşük bıyıklan titriyor, gözleri daha çukur ve karanlık görünüyordu. Soğuk, titrek elini Lâmia'nın alını, saçları üzerinde gezdirdi, yan açık göğsünü çarşafıyla örtterek :

— Gözün aydın kızım... Çok şükür kurtuldun, dedi. Lâmia, ancak o vakit hatırlayabildi. O uğursuz vakti takip eden günlerde karakol, müstantik odalarında, tevkifhane, hastane koğuşlarında, mahkeme salonlarında, jandarma ve polis heyulları içinde geçen o uzun facia, süratle gözlerinin önünden geçti. Kerevetin üstünde yan doğrularak, amcasının ellerine sarıldı :

— Ne oldum amca? dedi.

Rıza Beyin çukur, karanlık gözlerinden sessiz yaşlar akıyordu :

— Kurtuldun kızım... Mahkeme beraatine karar ver-. Allah acıdı.

— Niçin beni buraya getirdiniz?

— Karan dinlerken bayıldın kızım... Onun için...

Biraz evvel Lâmia'nın bileklerini ovan beyaz sakallı asker :

— Bu yaşta büyük geçit atlattın kızım, Allah tekerrüründen muhafaza etsin... dedi.

Rıza Bey, onun ellerini sıktı :

— Eksik olma doktorcuğum, diye teşekkür etti. İhtiyar doktor, odada bulunan öteki erkeklerle beraber dışarı çıktı.

Rıza Bey, kerevetin kenanna oturarak başını elleri içine almıştı; dalgın dalgın düşünüyor, arasıra göğüs geçiriyordu.

Erken ortalık kararmıştı. Dışarıda bulanık, kirli bir akşam aydınlığı içinde kar yağıyordu.

Bir mahkeme mübaşiri oda kapısını açtı, başını uzatıp içeri baktıktan sonra tekrar kapadı. O vakit Rıza Bey,

184

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

185

yerinden kalktı. Gizlemeğe çalıştığı bir ıstırap ve tereddütle yavaş yavaş :

— Artık serbestsin Lâmia, dedi, şimdi buradan çıkacağız... Fakat maatteessüf seni evime götürmeme imkân yok kızım... Yaptığın işte haksızsın demiyorum... İrzini muhafaza için acaba silâhtan başka vasıta yok muydu? Bunu düşünmeğe lüzum görmüyorum. Fakat ne de olsa ölen adam bizim damadımız, kızımın kocası, torunlarımın babası...

Lâmia, halsiz onu tasdik etti :

— Evet... Hakkın var amca... Zaten isterseniz de ben gelemedim...

Rıza Bey, devam etti :

— Beraat edeceğin tahakkuk etmişti kızım... Ne de olsa amcanım... Seni yüzüstü bırakamam... Bazı teşebbüslerde bulunmuştum... Benim, Hakkı Efendi isminde bir arkadaşım vardır... Vaktiyle taburumuz imamıydı... Müslüman, namuslu bir adamcağızdır... tyi bir de karısı vardır... Onunla görüştüm kızım... Şimdilik seni onun evine bırakacağım... Elbet yine bir kısmetin çıkacak... Hele şu vakanın arası biraz soğusun... Çocuğunu da yarın oraya getirir, bırakırım... Arasıra seni görmeğe gelirim... Babandan olan maaşını da Hakkı Efendiye teslim ediyorum. Haydi kızım, şimdi seni bir araba ile oraya götürüp bırakayım...

Kapının önüne çıkmışlardı. Rıza Bey, etrafa bakmıyor, araba arıyordu. Lâmia :

— İsterseniz yürüyelim amca, oraya gidecek kadar halim var, dedi.

İhtiyar adam, çatkın bir çehreyle cevap verdi :

— Sen, halini takdir etmiyorsun kızım... Başından az vaka mı geçti?... Bütün halkın gözü senin üstünde. Sokakta kimse seni görmemeli...

Rıza Beyin ricası üzerine genç bir jandarma neferi

köşebaşma kadar giderek bir araba çevirdi. Kar ve soğuk gittikçe artıyordu. Yol devam ettiği müddetçe Rıza Bey, ona nasihatler verdi, faziletine dair vakalar anlattı.

XIII

Sabık alay imamı, harap bir cami meşrutasında oturuyordu. Önünde duvar yerine tahta perde çekilmiş dar bir bahçe, evi sokaktan ayırıyordu. Basık tavanlı, küçük, karanlık odalar çilehane hücrelerine benziyor, bu dar, çıplak bahçe ile biraz gökyüzünden başka hiç bir yeri görmüyordu.

Hakkı Efendinin karısı, altmış yaşlarında kadar saf/ çetrefil bir Çerkezdi. Gelecek misafir için temiz bir yatak ile sıcak bir çorba hazırlamıştı.

Günün heyecanlarından bitap düşen Lâmia, çorbayı içmeğe kuvvet bulamadı, güç halle soyunarak kendini yatağa attı.

Ertesi sabah, on iki saat süren derin, hissiz bir uykudan Makbule'nin sesiyle uyandı.

Genç kız, hem gülüyor, hem ağlıyor, arkadaşının başını yastıktan kaldırarak yanaklarını, şaşkın şaşkın bakman gözlerini öpüyordu :

— Lâmia'çıgım... Neler geldi senin başına... Meğer ben, seni ne kadar severmişim...

«Beni Lâmia'ya götür.» diye kaç defa babama yalvardım, ağladım... Rızı olmadı...

Dün o da mahkemedeydi... Akşam, müjdeyi getirinceye kadar evde meraktan deli

oldum... Bu gece sabaha kadar uyumadım... Bey babama dedim ki : «Lâmia'yı

mutlaka göreceğim... Beni yarın götürürsün... Olmazsa vallahi kaçır giderim...

İstersen sonra beni as!» Bey babam, ne deli olduğumu bilir... «Peki, merak etme...

Yarın gideriz.» dedi... Beni kapıya kadar kendi getirdi. İki saat sonra gelip alacak...

İÖÖ

UUJAMAJX JPv.Al.t5Jl

Lâmia, kendini bir ana kucağına bırakır gibi onun kucağına bırakıyor, gözlerini kapıyordu.

Tevkifhanede iken Binbaşı Kemal Bey, birçok defalar kızı tarafından onu ziyarete

gelmiş, hediyeler getirmişti. Davayı merakla takip ediyor, muntazaman

mahkemelerde hazır bulunuyor, avukatlarla görüşüyor, ara-sıra onu görüyor, daima ümit ve metanet verecek sözler söylüyordu. Lâmia, bu aileye karşı derin bir minnet duymağa başlamıştı.

Makbule, iki saatten ziyade bir zaman arkadaşının yanında kaldı. Bu daldan dala atlayan, bir sözü ötekini tutmayan, şen, cahil, sadedil kızla dertleşmeğe imkân yoktu.

Fakat Lâmia, onun hoppalıklarını seviyor, onunla beraber bulundukça hayatı güzel bulmağa, ondan müphem sadetler beklemeğe başlıyordu.

Babasının bir vaadi Makbule'yi Çok sevindirmişti. Durup durup onu hatırlatıyor, Lâmia'nın yorgun vücudunu kollarında tartaklayarak:

«Bey babam her zaman beni sana getirecek, biz de seni sık sık davet edeceğiz» diyordu.

Lâmîa'nın hayatı bu evde, pek fena geçmiyordu. İmam Hakkı Efendi; aksi tabiatlı, titiz bir Arnavuttu. Fakat bütün zulmü karısına idi. Hayatım sessiz sedasız iş görmek ve namaz kılmakla geçiren bu mazlum kadını daima hırpalıyor, bazen kınalı saçlarından tutarak dövdüğü bile oluyordu.

Lâmîa'nın kendisine acıdığını gören Fatma Hanım, onu çetrefil diliyle teselli etmeğe çalışıyor : «Zıyanı yok kızım. O, erkektir, velinimetimdir... kusuruna bakılmaz... O beni, cennete sokacak... Hem efendi, Allah razı olsun, iyi adamdır.» diyordu. Sahiden de öyleydi. Karısına bu kadar fena muamele eden Hakkı Efendi, başkalarına, Lâmia'ya şefkat ve merhametle muamele ediyordu. Bir teselli de çocuğu idi.

DUDAKTAN KALBE

187

İlk günlerde ona sadece acımıştı. Halbuki şimdi sevmeye de başlıyor, onu kucağına alarak saatlerce bebek gibi oynuyordu.

Son felâketi ona çok eskiden görülmüş korkunç bir rüya, başka bir dünyada geçmiş bir hâile gibi geliyordu. Bu vakadan hayalinde birkaç dağınık levha, kalbinde hiç geçmeyen bir soğuk ürperme kalmıştı. O kadar çalıştığı halde hâtıralarını bir sıraya koyamıyordu.

Bazen hiç sebep yokken bu levhalardan biri birdenbire gözlerinin önünde uyanıyor, bulanık, uğultulu bir kargaşalığın içine düşüyordu. Kâh tevkifhanede etrafını fena kıyafetli, fena çehreli kadınlar sarıyor, kâh kapalı bir arabanın köşesinde bitmez tükenmez sokaklardan geçiyor, kâh ilk mahkemesinin kıyameti arasında ilk suale cevap vermek için bunalıyordu.

Fakat zaman geçtikçe bu dağınık hatıralar ilk kuvvetlerini kaybetmeğe, ruhu eski sükûnetini yavaş yavaş bulmağa başlıyordu.

Makbule, ziyaretlerini gittikçe sıklaştırıyor, her gelişinde Mebrure'ye hediyeler getiriyor, süslü entariler dikeyordu.

Mebrure, ellerinde bir oyuncağa, bir canlı bebeğe dönmüştü. Çocuğu bazen top gibi minderden mindere atıp tutuyordu. Hele Makbule, bazı coşkun zamanlarında biçareyi öyle dehşetli hırpalıyor, öpüyor, kollarında öyle sıkıp haykırıyordu ki, Fatma Hanım, işini, yahut teşbihini bırakıyor, çocuğu zorla elinden alıp odasına götürüyordu.

Bir akşam, Hakkı Efendi : «Yarın hazır olun çocuklar, Kemal Bey bizi öğle yemeğine davet etti.» dedi.

Ayda, yılda bir evinden çıkmayan Fatma Hanım, atlas entarisini giyindi, büyük bir seyahate gider gibi besmelelerle sandıklan, kapılan kilitledi.

Aylardan beri ilk defa sokağa çıkan Lâmia, o gün

loo

JUJJAKTAN KALBE

çok eğlendi. Kemal Bey, açıklık bir yerde oturuyordu. Fazla olarak evi bir güzel bahçe ortasındaydı.

Binbaşı ile imam efendi, bahçede nargile içerek konuşurlarken Lâmia ile Makbule de sofada gramofon çaldılar.

O günden sonra Hakkı Efendi, Lâmia'nın da arasına Makbule'ye gitmesine izin verdi.

Kemal Bey, kızının arkadaşına çok şefkat gösteriyor, Mebrure'yi kucağına alarak bahçede dolaştırıyordu. Münasebetsiz Makbule, bir gün yine patavatsızlık etti. Hep birden oturlurken :

— Hani bey baba!.. Sen beni trende Lâmia ile ko-nuşturmadmdı, dedi.

Lâmia, birdenbire kızardı, yanında oturan arkadaşını çimdikledi, Makbule, aynı zevzek tavırla :

— Yalan mı? Ne çimdikliyorsun, dedi.

Kemal Bey fena halde utanmıştı. Hafif bir tereddütten sonra sert bir sesle :

— Lâmia Hanımı ilk defa görüyorduk, dedi, bu kadar ağırbaşlı ve iyi ahlâklı bir hanım kız olduğunu nereden bilecektik?... Halbuki, sonradan daha iyi tanıdık...

Makbule, yine o tatsız kahkaha ile : «Ha... onun için mi sanki?...» diye devam etmek istiyordu.

Fakat babasının kızmağa başladığını görerek sustu.

Odada kısa, sıkıntılı bir sükûnet oldu. Makbule, par-maklarıyla masanın kenarında piyano çalıyor, Lâmia, hâlâ gözlerini önünden kaldıramıyordu.

Kemal Bey, kendini tutamayarak gülmeğe başladı :

— Çok kuş beyinli kızsın Makbule... On yedi yaşma girdin... Hâlâ adam olmağa niyetin yok, dedi.

Sonra, bu münasebetsizliği tamir etmek ister gibi Lâmia'yi uzun uzadıya methetti.

DUDAKTAN KALBE

189

Bir ilkbahar günü Makbule, kolunda kocaman bir çiçek demetiyle Lâmia'ya misafir geldi. Bahçede ne ye-tiştirse yolmuş, gelinciklerden, papatyalardan nar çiçeğine kadar hiç bir çeşidi ihmal etmemişti.

Sokaklarda koşmuş gibi nefesi tıkanıyor, peçesi terden yüzüne yapışıyordu. Odaya girer girmez çiçeklerini Lâmia'nın yüzüne, şişman, toparlak vücudunu köşedeki mindere attı, tıkana tıkana : «Aman bittim... Ölüyorum... Sorma başıma gelenleri!» diye bağırmağa başladı.

Lâmia, telâş ediyor, çarşafını çıkarmağa çalışarak, «Ne oldun?... Yalnız mı geldin?» diye soruyordu. Makbule, açık göğsünü çarşafının peleriniyle yelpazeleyerek anlatmağa başladı :

— Kendi kendime geliyordum... Yolda peşime çapkınlar takıldı... «Küçük hanım, çiçek isteriz!» diye söz atmağa başladılar. Baktım ellerinden kurtulamayacağım... Birkaç tane çiçek verdim, «Haydi alın da işinize gidin!» dedim. Daha ziyade olmağa başlamasınlar mı? Ben koşarım, onlar koşar... Hani içimden öyle geldi ki, çiçekleri başlarına çarpayım amma serde kadınlık var...

Lâmia, gülmeğe başlamıştı :

— Bey baban seni yalnız sokağa bırakmıyordu Makbule, dedi.

— Evet amma bugün bir müsaade etti. Bey babamın misafirleri var... Bil bakayım kim, aklına gelmez...

— Ne bileyim ben?

— Dedim ya, dünyada aklına gelmez... îmam efendi ile amcan...

— Rıza Bey mi?

— Öyle ya... Kütahya'da kaç amcan var?...

Lâmia, hayretle sordu :

— Amcam size gelir miydi ya?

— Hayır... Bey babamla eskiden beri tanışıyor

Jll1

KALBE

amma şimdiye kadar birbirlerine gitmiyorlardı... Bugün bey babam çağırdı...

Lâmia'mn kaşları merakla çatılmıştı :

— Bey baban amcamı niçin çağırdı acaba? Makbule, ellerini açtı, dudaklarını büktü, gözlerinde şeytan bir gülümsemeyle :

— Ben de bilmiyorum vallahi, dedi. Sonra, acele acele :

— Tövbe yarabbi... Bak, yemin de ettim... Günaha girdim, diye kahkahalarla gülmeğe başladı.

Lâmia, ellerini onun omuzuna koydu, ciddî bir tavırla :

— Haydi Makbule... Saklama, dedi.

Genç kız, daha kuvvetle gülmeğe, dilini çıkararak, gözlerini kırparak onunla eğlenmeğe başladı :

— Biliyorum amma söylemem... Vallahi söylemem... Lâmia, asabî bir ısrarla :

— Mutlaka söyleyeceksin Makbule... Vallahi darılığını... Yüzüne bakmam, dedi.

Makbule, şimdi tereddüt ediyor, bir türlü karar veremiyordu. Bir aralık söyleyecek gibi oldu, fakat yapmak üzere olduğu şeyden birdenbire korkarak yerinden fırladı : «Söylemem de söylemem... Vallahi de söylemem, billahi de söylemem!» diye uydurma bir türkü tutturarak oynamağa başladı.

Lâmia'mn iyiden iyiye canı sıkılmıştı. Kaşlarını çatı, artık merak etmiyormuş gibi: «tster söyle... ister söyleme!» dedi. Makbule'nin yüzüne bakmıyor, bozulmuş yastıkları düzeltiyor, sandalyelerin yerlerini değiştiriyordu.

Makbule, ona dargınlığını unutturmak için havadisler veriyor, sualler soruyordu.

Lâmia, yüzüne bakmamak için inat ediyor, suallerine sadece «evet», «hayır» diye cevap veriyordu.

DUDAKTAN KALBE

191

Genç kız, nihayet dayanamadı, hemen hemen mahzun bir tavırla :

— Lâmia'cığım, söylerim amma... Vallahi bey babam duyarsa kıyametleri koparır, dedi.

Lâmia, onu ellerinden tutarak mindere oturttu :

— Bey baban nereden duyacak?... Ben kimseye söylemem, dedi.

Makbule, kollarını arkadaşının boynuna doladı, saçlarını onun yüzüne, dudaklarına, çenesinin altına koyarak yavaş yavaş söylemeğe başladı :

— Lâmia'cığım... Salan bana darılma... Sen hani Muhlis Efendi diye bir ihtiyara varacaktın... O vakadan sonra Muhlis Efendi seni almaktan vazgeçmişti... Çok müşkül vaziyette kaldın, değil mi? Daima bu mezar gibi yerde kalacak değilsin ya... Bey babam seni çok terbiyeli, namuslu görüyor... Benim de seni ne kadar sevdiğimi

biliyor... Geçen gün teyzemle konuşurken dinledim... Diyordu ki: «Lâmia Hanım bu evin hanımı olur... Yaşı küçük amma çok ağırbaşlı ...Biz de rahat ederiz, o da rahat eder.» Anlıyorsun ya Lâmia'cığım... işte amcanla imam efendiye galiba bunu söyleyecek...

Başını Lâmia'mın çenesinden göğsüne indiriyor, yüzüne bakmaktan korkarak onun kucağında büzülüyordu.

— Lâmia'cığım, bey babam senin için çok yaşlı amma Mebrure'yi de evlât gibi sevecek... Bana danlını-yorsun ya...

Lâmia, bunu zaten ihtiyar binbaşının muamelesinden, halinden hissetmişti. Hakikati Makbule'nin ağzından işittiği vakit hafif bir hüzünden başka bir şey duymuyordu.

Sakin bir şefkatle onun başını kaldırdı, yüzünü okşadı, derin, ağır bir sesle :

— Bunda darılacak ne var, Makbule, dedi. Bey baban hakikaten böyle bir şey düşünüyorsa, benim ona

I

minnettar olmam lâzım gelir... Demek ki ben, herkesin zannettiği kadar fena bir kız değilmişim...

Makbule, bu sözleri ondan beklemiyordu, çılgın bir sevinçle :

— Demek ki razı olacaksın, diye haykırdı. Lâmia, yine o sakın ciddiyetiyle :

— Daha bir şey söylemedim Makbule, dedi, sade şunu demek istiyorum ki bey baban benim için çok bile...

Başım omuzuna meylettiriyor, gözlerini -hayatının uzun macerasına bakar gibi- tâ uzaklara dikerek devam ediyordu :

— Seninle hemen hemen bir yaşta, yahut pek az farklı görünüyoruz. Fakat öyle değil Makbule... Benim bu yaşta gönlüm ihtiyarladı... Benim için gece, gündüz, yaz, kış hepsi bir... Hiç bir şey istemiyorum... Küçüğümden başka hiç bir şey düşünmüyorum... Hayat benim için bitti... Mebrure mesut olursa ben de mesut olacağım... Genç bir adamla evlenmeyi aklımdan geçirmi-yorum... Ben halde bir kadını kim ne yapsın?... Hem genç adam, karısından aşk bekler... Halbuki benim gönlüm şimdiden söndü... Şimdi anlıyorsun ya... Bey baban sahiden beni istiyorsa reddetmem için hiç bir sebep yok... Ben de, küçüğüm de bir yuva buluruz, kimse artık bana hakaret etmez.

Lâmia, on dokuzunu bitirmek üzereydi. Vücudu daha ziyade büyümüş, yüzü daha güzelleşmiş, cildinin ve gözlerinin rengi daha başka bir parlaklık almıştı.

Onu, çehresine masum bir halâvet veren açık sarı saçları, gözlerinin hiç sönmeyen sakın gülümsemesiyle gören komşuları kâh hayret ediyorlar, kâh kocasını ona lââyık bulmadıklarını anlatacak sözler söylüyorlardı.

IS. AL ü H

193

geliyor.

Genç kadın, bu imaları anlamamazlıktan içinden onlara istihfaf ediyordu.

Kendini çok yaşamış, hiç bir şeyde emeli kalmamış zannediyordu. Bazen kendi kendine düşünüyordu: «Bir zamanlar ben de genç oldum... Ben de başkaları gibi sevdim... Hâlâ da seviyorum... Fakat sevdiğim benim için öldü... «O»nu artık

görmeyeceğim... Kocam genç, yahut ihtiyar... güzel, çirkin olmuş bana ne... Değil mi ki iyi, namuslu bir insan... Bana yeter de artar bile.»

Lâmîa, hâlâ seviyor, gözlerini kapadığı vakit Bozya-ka'yı bağları, koruları, güneşleriyle, mehtaplarıyla «O» nu, uzun boyu, zarif, esmer yüzüne bir garip cazibe veren mavi gözleriyle, beyaz dişleriyle görüyordu.

Fakat bu hayaller artık ona ıstırap ve heyecan vermiyor, sakın kalbinde mahzun bir rikkatten başka bir şey uyandırmıyordu. Batmış bir güneşin aydınlıklarına benzeyen hatırları renkli bir toz gibi mazarına yayılıyor, unutulup kaybolmuş şeyleri hafif hafif aydınlatıyor, fakat artık yakmıyordu.

*

Lâmîa'nın bir tek derdi vardı : Kocasının aşkı...

Binbaşı, onu bazı ihtiyar kalplerde kurumuş bir saman yığını gibi alevlenen bir son aşkla seviyordu. Askerlik gaileleri içinde sevmeğe vakit bulamamış bir adamdı.

Lâmîa'yı, ilk gördüğü, bu işgal macerasını ilk işittiği vakit bu çocuğa karşı tiksintiden başka bir şey duymamıştı. Fakat, sonra zamanla bu duyguya biraz merhamet karışmağa başlamıştı.

Katil vakası Kütahya'yı alt üst etmiş, birçok kimseler gibi binbaşığı da heyecan ve meraka düşürmüştü. Muhakemenin ilk başladığı gün o da birçok kimseler gi-' bi orada hazırды.

F. 13

194

DUDAKTAN

Onu siyah çarşafıyla, ölü gibi sararmış rengiyle suçlu mevkiinde görünce kalbi çarpmağa başlamış, hâkimin ilk sualine «Lâmîa» diye cevap verdiği zaman ömründe ilk defa gözleri yaşarmıştı.

ihtiyar binbaşı, muhakemenin heyecanlı safhalarını büyük bir alâka ile takip etmiş, bir zaman sonra bu bedbaht çocuğa karşı duyduğu şeyin cinsini kendi kendisinden saklayamamıştı.

Evvelâ, yardım etmekten başka bir şey istemiyordu. Beraat kararından sonra Lâmi'a'yı kızının bir arkadaşı, sokakta kalmış bir biçare gibi evine almayı düşünmüştü. Fakat buna imkân yoktu. Nihayet uzun düşüncelerden sonra onu nikâhına almağa karar vermişti.

Aklı başında, temiz, ciddî bir adamdı. Böyle mazisi şüpheli bir genç kadından vefa göreceğini ümit etmiyordu. Herkesin kendisine güleceğini biliyordu. Hele kalplerinin büsbütün yabancı olacağına emindi. Fakat değil, ona sahip olmak, onu birkaç gün yakından görmek bile ihtiyar kalbinin dayanamayacağı bir saadetti.

Başkalarına bu çok felâket görmüş genç kadını maddî sefaletten, belki yeni bir sukuttan kurtarmak için aldığı söylemişti. Hatta ilk zamanlarda Lâmi'a da bunu böyle zannetmişti.

Binbaşı, bu çok fazla genç kadına karşı duyduğu mevsimsiz aşktan utanıyor, zaafını anlatacak bir kelime söylemeğe cesaret edemiyordu. Bu aciz ve utanma ona sevitabiîsiyle hareket eden bir hayvan huşuneti veriyordu.

Genç kadın, haftalarca onun kaba kollarında örselenmiş, ruh sefaletinin en acısını duymuştu.

Evlenmelerinden bir ay sonra idi. Lâmia, bir gece birdenbire hastalanmıştı. Kemal Bey, telâş ediyor, gece yarısı uzak bir mahallede oturan belediye doktorunu getirmek için elbiselerini giyyordu.

DUDAKTAN KALBE

195

Lâmia, buna hacet olmadığını söyledikten sonra :

— Benim için çok yoruluyorsunuz, çok fedakârlık ediyorsunuz... Nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum, demişti.

Binbaşı, elini onun saçlarına koymuş, mahzun mahzun yüzüne bakarak :

— Asıl ben sana borçluyum Lâmia... Gençliğini bana vakfettin... Sana hayatımı versem minnetimin binde birini ifade edemem... demişti.

Bu, ilk itirafıydı. On beş yaşında mektep çocuklarına yakışan bu söz, dudaklarında melûl bir samimiyet alıyordu.

Lâmia, bu kaba tavırlı ihtiyar askerin kendisini ne kadar sevdiğini o vakit anlamış, ona acımağa başlamıştı.

Bununla beraber bir türlü bu aşka alışamıyor, onu hayatın zelil bir mecburiyeti gibi kabul ediyordu.

XIV

Sıcak, karanlık bir eylül akşamıydı. Yemekten sonra yukarı sofaya çıkmışlar, biraz rüzgâr almak ümidiyle iki yandan pencereleri açmışlardı.

Ortadaki büyük masanın üstünde abajurlu bir lamba yanıyordu.

Kemal Bey, bir köşedeki yayvan sedirin üstüne yan uzanmış, hem gazete okuyordu, hem de kucağında uyuyan Mebrure'yi hafif hafif sallıyordu. Bir buçuk yaşma gelen Mebrure, annesinden ziyade ihtiyar binbaşıya alışmış. Bütün nazını kahrını ona çektiriyor, ağladığı vakit omuzuna binmedikçe susmuyor, hiç tek durmayan minimini parmaklarıyla onun uzun kır bıyıklarını yoluyordu.

Akşamları kedi yavrulan gibi Kemal Kcyn kucağında uyumayı âdet edinmişti.

Kıvrırcık başım onun boynuna dayıyor, yakasını bırakmıyordu.

UUUAMAN KALBE

Lâmia, masanın yanında, saçlarında ve yüzünde abajurun kırmızı akislerini oynatarak, dikiş dikiyordu.

Aşçı Emine nine açık pencerelerin birinden bahçeye ışık gösteriyordu.

ederek gülüyor, türkü söylüyordu, pencreden sofaya nar koparmak için ağaca çıkmıştı. Türlü münasebetsizlik ederek gülüyor, türkü söylüyordu, pencereden sofaya nar kabuklan, dalları atıyor. Emine nineyi meraklandırıp bağirtmak için arasıra dalları sarsarak : «Aman, düşüyorum... Yetişin!» diye bağırıyordu.

Kemal Beyin sert bir tekdiri üzerine ağaçtan inerken sokak kapısı çalındı. Makbule, aşağı inmek isteyen nineye : «Sen gelme... ben açarım.» diye seslendi.

Kemal Bey, gözlerini gazetesinden kaldırarak: «Kim acaba?.. Bakar mısınız Lâmia?» dedi.

Genç kadın, dikişini masanın kenarına bırakarak yavaş yavaş yerinden kalkıyordu. Birdenbire bahçede korkunç bir çığlık koptu. Pencereden sarkan Emine nine, elindeki şamdanı sallayarak: «Beyefendi, yetiş... Birisi Makbule Hanımın boynuna sarıldı!» diye feryat etmeğe başladı. Binbaşı, bir hamlede yerinden fırlamış, Mebrure'yi kucağından atarak aşağıya koşmuştu.

Lâmîa'ya o vakadan sonra garip bir göz yılgınlığı gelmişti. Ne vakit bir feryat, bir gürültü işitse birdenbire titremeğe başlıyor, eli, ayağı kesiliyor, vücudu soğuk bir ürperme içinde kalıyordu.

Tekrar pencereden sarkan aşçı kadın, ona dönerek hayretle :

— Hanımcığım... Hele gel buraya... Makbule'ye sarılan adam misafir galiba... Bu, ne iş böyle... Beyefendi de onun boynuna sarıldı, dedi.

Lâmîa, yavaş yavaş kendine gelerek pencereye doğru yürüdü. Fakat bir şey göremedi. Onlar, hep birden içeri

I

DUDAKTAN KALBE

197

girmişlerdi. Konuşarak, gülüşerek merdivenlerden çıkıyorlardı.

Lâmîa, yandaki odadan birine kendini dar attı, kapıyı iterek dinlemeğe başladı.

Kemal Bey, yüksek sesle Makbule'yi azarlıyordu :

— Allah cezanı versin... Öyle hay kırılır mı?... Aklımızı başımızdan aldın.

Lâmîa, Makbule'nin şımarık bir kahkaha ile gülerek:

— Ey sen de baba... Adam azarlamak için bahane arıyorsun... Ne yapayım...

Birdenbire görünce şaşırdım, kendimi tutamadım... diyordu.

Baba ile kız, kavgasına yabancı bir erkek sesi de karışıyordu.

Lâmîa, kapıyı aralayarak dışarı baktı. Masanın yanında uzunca boylu, siyah elbiseli bir erkek duruyordu. Yüzü öte tarafa dönüktü.

Sade lambanın aksiyle kumral saçlarını farketti.

Makbule'nin bu kadar sevinçle karşıladığı, kocasının bu derece teklifsizce yukarı sofaya aldığı adam acaba kimdi? Karanlıkta farkedemeyeceklerini bildiği için kapıya daha ziyade yaklaştı, merakla onları dinlemeğe, seyretmeğe başladı. Masanın yanında ayakta konuşuyorlardı. Binbaşı, ellerini onun omuzlarına koyarak soruyordu :

— Şimdi anlat bakalım... Hangi rüzgâr seni buraya attı?... Makbule'ye darılıyorum amma, ben de ondan az hayret etmedim... Ne vakit geldin Kütahya'ya?...

Bir yandan da Makbule, onun kolunu çekiştirerek soruyordu :

— Halam nasıl?... Bülent nasıl?... Kalfa nasıl?... Misafir, şen, ahenkli bir kahkahayla gülerek :

— Hanginize cevap vereceğim?... Sabredin... Soluk alayım, dedi. Bunu söylerken biraz dönmüştü. Çok genç çehreli, sarışın, bıyıksız bir adamdı.

I

Durmadan, latife ediyor gibi şen, oynak bir konuşması vardı :

— İki saat evvel otele geldim... Fakat ne yorgunluk... Sizi yarın arayacaktım... Allahtan, evi bilen birine rastladım... Hoş, böyle küçük memleketlerde adam bulmaktan kolay şey olmaz ya...

— Neden doğrudan doğruya bize inmedin?

— Arkadaşlarım var. Birdenbire bırakmak olmaz...

— Kütahya'da çok kalacak mısın?

— Onun orasını ancak Tanrı bilir. İhtimal, birkaç sene...

Makbule, tekrar bağırıp sevinmeğe, el çırpmağa başlamıştı. Binbaşı, yeni bir kavga ile onu susturduktan sonra :

— Bir memuriyetle filân mı geldin Vedat?

— Memuriyetle değil dayı, tebdilhavaya geldim.

— Tebdilhava mı?... Benimle eğleniyor musun?

Genç misafir, gülüyordu :

— Sen benimle eğleniyorsun dayı... Benim burada memuriyet kabul edeceğimi aklın keser mi?

— O halde?...

— O halde mecburen geldim... Daha doğrusu getirdiler... Beni buraya üç, beş arkadaşla beraber sürgüne gönderdiler dayı...

Makbule, yine bir feryat kopardı. Kemal Bey, hayret ve şüphe ile :

— Sürgün mü?... İmkânı yok, diyordu.

— Bu memlekette imkânsız şey olur mu dayı?... Vallahi sürgün geldim canım...

İnanmıyorsunuz... Böyle gülerek söylüyorum diye mi— Bu, benim tabiatım...

Sürgüne değil, Allah muhafaza etsin, darağacına gönderseler yine böyle yaparım...

Öyle bir alây-ı vâlâ ile geldik ki tarif edilmez... Yanımıza bir iki jandarma ile ehli dil bir

KALBE

199

yüzbaşı vermişlerdi... Arkadaşlardan bir kısmı üzülüp düşünüyordu... Ben de tabîî sevinmiyordum... Fakat bir şeydir başa geldi... Ne yaparsın zar zor çekilecek...

Çaresiz, işi maskaralığa döktüm... Bir alay, bir kıyamet ki deme gitsin!... Derken, benim zoraki neşem arkadaşlara da sirayet etti. Neşe, billahi çok sıhî şeydir dayı...

Ben birçok hastalıklarımı kahkaha ile tedavi ettim. İnsan, gülmeğe başladı mı kalp, ciğer işlemeğe; vücut canlanmağa başlar, hatta mide, böbrekler bile düzelir... Hele sinirlerle münasebeti olan hastalıklara neşe birebir gelir... Hâsılı, edebiyatçıların en büyük facia olarak tasvir ettikleri sürgün seyahatini biz bir düğün alayına benzettik...

İstanbuldan beş kurşun atımı uzaklaşmadan jandarmaları da kendimize uydurduk...

Ha, hele o yüzbaşı ne babacan adam, yarabbi... İstasyonda teslim aldığı vakit yiyecek gibi yüzüme bakıyordu. Demin polis dairesine teslim ettiği vakit boynuma sarıldı.

Utanmasak ikimiz de ağlayacaktık... Hâsılı, gayet eğlenceli bir seyahat yaptık...

Yolda birkaç kasabaya uğradık... Sürgün geldiğini duyan ahali işini, gücünü bırakıp bizi görmeğe koşuyordu. Mübarek yerlerde zevk yok, eğlence yok, hayat yok...

Sürgünler gelince tiyatro, yahut cambaz kumpanyası gelmiş sanıyorlar... Sürgün diye daima yol yorgunluğundan börtmüş, teessürden bir karış suratı uzamış, buruşuk

elbiseli, uzun sakallı adamlar görmeğe alışmışlar... Bizi görünce, şaşırıyorlardı... Hâsılı, sürgün değil, güya vilâyetlerden birine vali, yahut mutasarrıf gidiyordum... Misafirin lakayt neşesi yalnız baba, kıza değil, kapının arasından onları seyreden Lâmia'ya da sirayet etmişti. O da onlarla beraber gülüyordu. Bu kumral gencin kim olduğunu anlamıştı. Binbaşının İstanbul'daki kız kardeşinin Vedat isminde bir doktor oğlu olduğunu biliyordu.

Makbule, beş altı seneden beri görmediği halazadesinden sık sık bahseder, ona ait tuhaf hikâyeler anlatırdı.

Bu esnada gürültüden uyanan Mebrure minderinin kenarına tutunarak ayağa kalkmış, minimini yumruklarıyla gözlerini kapayarak ağlamağa başlamıştı. Genç doktor, birdenbire ona döndü, hayretle :

— Ay, bu da kim? dedi.

Fakat sualinin cevabını almadan onun kim olduğunu anladı; çocuğu çıplak kolundan tutup havaya kaldırdı.

Küçük, hâlâ, yüzünü saklıyor, uyku esnasında büsbütün kabarmış sarı kıvrıkcık saçlarından başka bir yeri görünmüyordu.

Binbaşı ile Makbule, Lâmia'yı o vakit hatırladılar.

Kemal Bey, etrafına bakmarak :

— Lâmia nereye savuştu? dedi. Makbule :

— A, sahi bak, annemi unuttuk... diye bağırırdı. Lâmia, Kemal Beyle evlendiği vakit Makbule ona

«abla» diyordu. Fakat birkaç kere şakadan «anne» demişti. Bu söz, ikisinin de o kadar hoşuna gitmişti ki, Kemal Beyin itirazlarına rağmen genç kız, onu «anne» diye çağırmaya başlamıştı.

Binbaşı : «Lâmia... Lâmia...» diye sesleniyordu, genç kadın, cevap vermeğe cesaret bulamayarak tereddüt ediyordu.

Makbule, onun odada olduğunu hissederek koştu, bileğinden yakalayarak zorla dışarı çıkardı.

Kemal Bey, tek bir kelimeyle Lâmia'yı takdim etti :

— Yengen...

Doktor Vedat, karşısında sımsıkı örülmüş sarı parlak saçları; masum, uzun kirpiklerinin içinde titreyen cesaretsiz gözleriyle hemen hemen bir genç kız görünce DUDAKTAN KALBE

201

,
şaşaladı. Hatta hafifçe gülümsemekten de kendini alamadı :

— Makbule size «anne» demekten utanıyor, fakata ben «yengem» sıfatıyla elinizi öpmeğe şimdilik cesaret edemeyeceğim, dedi.

Binbaşı, Vedat'ın kollarından, huysuzlanan Mebrure'yi alarak tekrar kucağına alarak mindere oturtmuştu. Genç doktor masanın yanında biraz evvel Lâmia'nın oturduğu koltuğa, Lâmia ile Makbule de pencerenin yanındaki sandalyelere yerleşmişlerdi.

Kemal Bey :

— Anlat bakalım delikanlı, dedi... Kütahya'ya nefyedilmek için ne yaptın?... Sen politika ile filân uğraşmazdın galiba... Hastanede çalışıp duruyordun...

Misafir, uğradığı felâketi alaylı bir masal söyler gibi güle eğlene anlatmağa başladı :

— Hiç vallahi, incir çekirdeği dolduracak şey değil... Bir karagöz meselesi... Yeni yengem beni ayıplayacak amma er geç ne olduğunu öğrenecekler... Onun için çekinmeden anlatayım... Bilirsiniz ya ben, öteden beri alayı, eğlenceyi biraz fazla severim... Bazen günlerce hastaneye kapanmak lâzım geliyor, herkesin derdiyle, acısıyla, yaralarıyla uğraşa uğraşa içim, bağrım zehir kesiliyor... Sonra bir kere de kendimi dışarı attım mı, tımarhane kaçkınına dönüyorum... Bir akşam, davetli olduğum bir yerde karagöz oynatıyordum...

Pek seyrek gülen binbaşı, kendini zaptedemedi, gürültülü bir kahkaha ile :

— Karagöz mü oynattın?... Sen mi?... Koskoca doktor... O marifetin de mi var? dedi. Vedat eğlenerek cevap verdi :

— Ne yaparsın, bu memlekette insanın günü gününe uymuyor... Elden her iş gelmeli... Meselâ Kütahya'da fazla kalırsam ve iş bulamazsam belki karagözcülük ederim...

İt HALK KÜTÜPHANESİ

zuz

i-r n. rv x n. ix

— Allah esirgesin... Seni reddederim...

Makbule de kahkahadan kırılıyordu. Lâmia'mn yanından kalkmış, Vedat'ın tâ ayaklarının dibine gelip oturmuştu.

Genç doktor, ona doğru eğilerek :

— Merak ediyorsan bir gece de size oynatırım... Hele biraz dinleneyim; dedi, sonra devam etti :

— Ziyafette İstanbul'un bellibaş çehrelerinden sekiz on kişi ile üç beş de... hanım vardı... Aklınıza bir şey gelmesin, yaşlı başlı hanımefendiler... O gece bütün neşem üstümdeydi: Kendi elimle tedavi ettiğim bir sevgili arkadaşım, o gün vefat etmişti. Neye hayret ediyorsunuz?... Benim yüreğim ne kadar mahzun olursa deliliğim, neşem o kadar artar... Bir tabiat meselesi... Aklıma bir azizlik geldi... Hemen biraz boya ile bir parça mukavva buldum... Çabucak üç karikatür çizdim... Biraz ressamlığım vardır... Salonun bir köşesine bir de pecde uydurduğum gibi her şey tamam oldu... O gece orada olanları gülmekten kırıp geçirdim... Öyle «Kınalı Kavak», «Yalova Sefası» filân oynatmıyordum... Keman ve piyano ile alafranga bir opera... «Siyah Yıldızlar» diye güzelce bir şey var... İstanbul'da pek meşhurdur... Onu alaya almağa başladım... Bestekârı da oradaydı... Bizim arkadaşlardandır. Herkesle beraber o da güldü müldü amma epeyce içerledi... Aradan bir sekiz on gün kadar geçmişti... Bir gece yine bir yere davet ettiler... Tabî gittim... Bir de baktım ki nazırlardan biri orada... Bir alay maskara, etrafında dalkavukluk ediyor... Keyfim kaçmıştı... Sıvışmak için vesile arıyordum... Zevzeklerden biri : «Efendimiz, emredin de Vedat Bey karagöz oynatsın... Pek eğlenirsiniz!» demesin mi? Birdenbire beynim attı...

Arkadaş arasında eğlenmek için Karagöz oynatmak: âlâ... Fakat o maskaraların arasına karışmak, nazır eğlendirmek... Gayet acı bir şey söylemeğe hazır-
İS. AL. ti E.

203

lamıyordum... Fakat nazır da o budalaya uyararak : «Haydi Vedat Bey, sizin marifetinizi de görelim!» dedi. Ölür müsün, öldürür müsün?... «Efendim, inşallah hastaneye teşrif ederseniz marifetimi görürsünüz.» diye cevap verdim... Adam olana bu kadar yeterdi... Fakat o, sözümün manasını anlamadı, garip bir küstahlıkla ısrar etti. Beni de etrafındaki kavuk sallayıcılardan sanıyor, ne hınzır-casına mağrur bir adam olduğumu bilmiyordu... Kendi kendime «Karagöz mü istiyorsun?.. Sana bir ders vereyim de öğren!» dedim. Hemen yandaki odaya geçtim... Gayet uzun boylu, uzun kulaklı, uzun burunlu, uzun sivri sakallı bir karikatür çizdim... Bu, nazırın tam kendi şeklidir... Sonra avanesinden birkaçının, nihayet metresi olan şişman bir Lehli karısının resimlerini yaptım... Vaka nazırın yakın zamanlarda kahramanı olduğu bir rezaletti... Artık sükûn bulmuştum, olanca çapkınlığımla alay ediyor, arasına perdeden dışarı bakıyordum... Seyirciler arasında bir dehşet kasırgası esiyor, nazır, işi pişkinliğe vurarak gülüyordu. Fakat o, sapsarı yüzü, müte-kallis dudakları, titreyen sakalıyla ne acı, ne kindar bir gülüştü yarabbi... Kendi kendime «Ey Vedat... Karagöz iyi gitti amma nazır gibi sana da pahalhya mal olacak...» dedim ve : «Ey gaziler yol göründü yine garip serime» şarkısı-y-le lûbiyata hitam verdim... Filhakika aradan yirmi gün geçmeden hiç yoktan bir mesele çıkardılar. Günün birinde bir tevkif, kısa bir istintak... Arkasından Karagözde olduğu gibi «Ey gaziler» türküsünü söyledik. Arkadaşlardan biri benim bu halime «Karagözün Kütahya Safası» diyor... Vakanın hülâsası bu... Arkası, tefrika romanlarında olduğu gibi, yarma... Çünkü şimdi hemen gidiyorum... Geciktim... otel kapanır da yabancı memleketlerde sokakta filân kalırım.

Binbaşı, şiddetle itiraz etti :

204

DUDAKTAN KALBE

— Ne demek?... Dayının evi dururken sen otele mi gideceksin? Dünyada razı olmam... Bu, beni çiğneyip geçmek demek olur... Ayıp Vedat, ayıp, dedi. Makbule de darılıyor; antlar, yeminlerle onu alıkoymağa çalışıyordu. Fakat doktor ısrar etti :

— Olamaz... Arkadaşlarım var. Hem malûm ya, biz daha şimdilik serbest değiliz... Polis, bizi otele sayımızla teslim etti... Geciktim, gelir gelmez kaçtığıma filân zâhip olurlar da başıma iş açılır... Zaten bugünlerde şans gayet yolunda...

Bu sözler üzerine binbaşı ile kız daha fazla üstüne varmak istemediler. Vedat, ertesi sabah tekrar geleceğini vaadederek evden çıktı.

XVI

Vedat, ihtiyar bir Ermeni kadının evinde oturuycr-du. Kemal Bey, onu kendi evinde alıkoymak istemiş, bu nun için Makbule de çok ısrar etmişti.

Fakat genç doktor, buna razı olmamış : «İstanbul'da pek avare olmuştum... Bu mecburi gurbetten istifade ederek biraz okumak, çalışmak istiyorum... Burada

olursam Makbule beni baştan çıkarır, işi gırgıra, kahkahay? dökeriz.» yolunda tuhaf mazeretler göstermişti.

Ayrı oturmak istemesinin asıl sebebi yeni yengesiy-di. Kadının ne olduğunu bilmiyordu. Binbaşının adam öldürmüş bir kadınla izdivacını öğrendikleri vakit İstanbul'da epeyce dedikodu etmişlerdi. Sonra, bu kadar genç bir karısı olan ihtiyarların her şeyden pirleneceklerini düşünmüştü.

Bununla beraber gösterdiği mazeretler de pek hoş değildi. Vedat, çok şen ve hafif görünmekle beraber çalışkan bir adamdı. Dünyada sırf gülüp eğlenmeğe gelmiş
205

zannedilen bu havaî gencin bazen haftalarca kütüphanesine kapandığını görenler hayret ederlerdi.

Vedat, sık sık dayısının evine misafir geliyor, şakacı, munis tabiatı sayesinde Lâmia'yı da yavaş yavaş kendine alıştıırıyordu.

Makbule'nin Lâmia'ya «anne» demesine mukabil, o da «kaynana» diyor, şimdiden Mebrure'ye talip çıkıyordu.

Lâmia hakkında evvelâ iyi bir fikri yoktu. İstanbul'da her sınıftan, her cinsten birçok insanla düşüp kalkmış, bundan başka mesleği, insanlar hakkında fazla bir hayale kapılmaktan onu menetmişti. Dayısının hazin bir ihtiyarlık zaafına mağlup olarak aldığı bu kadın mutlaka aşağılık bir şey olacaktı. Adiliğini, ahlâksızlığını hafif bir terbiye yaldızıyla bile süslemesini bilmeyen, kuş beyinli, serseri bir mahlûk...

Bununla beraber onu gördükten sonra da birdenbire fikrini değiştirmemişti.

Lâmia'mn sade, çekingen tavırlarına, masum gözlerine inanmıyor, kendi kendine : «Sen zannettiğimden daha kurnaz ve aşifte bir şeysin galiba!» diyordu. «İstanbul'da olsaydın hayli muvaffakiyet kazanırdın!... Güzel komedyaya oynuyorsun... Ben de inanmış gibi görünerek bön bön seni seyrediyorum... Fakat hiç merak etme... Nasıl olsa foyanı yakalayacağım... Biz, sana benzemez daha nicelerini gördük... Rollerini ne kadar maharetle yapsalar, yine bir gün dudaklarından bir kelime, vücutlarından bir tavr ü hareket kaçıyor ki, bütün hüviyetlerini ayna gibi meydana çıkarıyor... Elbette seni de bir gün yakalayacağım...»

Fakat günler geçiyor, Vedat, onda, korkarak beklediği hallerden hiç birini görmüyor, «Acaba bu kadıncağz nadir bir istisna mı? Görüldüğü kadar, nezih, temiz bir biçare mi?» diye şüphelere düşüyordu.

2U6

DUDAKTAN KALBE

Bir gün Kemal Bey, yeğenine Kütahya Belediyesinden şikâyet ediyor, birkaç ay evvel belediye mühendisleriyle ettiği bir kavgayı anlatıyordu. Sözünün en ruhlu yerine geldiği vakit Vedat'ın kendisini dinlemediğini farket-ti : «Vedat, oğlum, dalga geçeceksen beni nafile yorma!» diye danldı.

Genç adam, aşağıya kulak veriyor, Lâmia'mn ancak işitilebilir bir sesle söylediği bir parçayı dinliyordu. Hayretle :

— Tuhaf şey... Yengem bunu nereden öğrenmiş? dedi. Sonra binbaşının cevap vermesini beklemeden aşağı koştu. Büyük bir masanın üstünde dalgın dalgın çamaşır ütöleyen Lâmia onu görünce sustu. Vedat gülerek:

— Yenge, siz bunu nereden öğrendiniz? dedi.

— Neyi Vedat Bey?

— Söylediğiniz parçayı...

— Bilmem... Ben mi söyledim? Vedat, gürültülü bir kahkaha kopardı :

— Bu, çok âlâ yenge... Söylediğiniz parça, hani o bahsettiğim «Siyah Yıldızların en güzel yeri... Şehzade ile Sultanın ay aydınlığında konuşmaları... Siz, bunu nereden biliyorsunuz?

— İzmir'den kulağımda kalmış olacak efendim.

— Bu, kulakta kalmış bir şeye benzemiyor... Pek öyle anlamam amma aynen tekrar ediyorsunuz...

Lâmia, müşkül bir mevkide kalmıştı. Heyecanını göstermemek için çamaşır sepetinin üstüne eğilerek :

— İzmir'de iken bu parçayı besteleyen bey komşularımıza misafir gelmişti, dedi, daima bunu çalıyorlardı... Oradan aklımda kaldı...

— Ay, siz Hüseyin Kenan'ı tanıyor musunuz? Lâmia, kısa bir tereddütten sonra başını salladı,

mümkün olduğu kadar lakayt bir sesle :

— Şöyle bir iki kere uzaktan görmüştüm, dedi.

UUUAKTAN KALBE

207

— Onu ben de tanırım... Allah cezasını versin, bu derdin başıma gelmesine sebep biraz da o oldu... Öyle ya o «Karagöz» meselesi onun «Siyah Yıldızlar»mdan çıktı... Vedat, ilk geldiği gece «O»dan ve «Siyah Yıldızlar»dan bahsettiği dakikadan itibaren Lâmia'nın gözünde başka bir ehemmiyet almıştı. Genç kadın, ona arkadaşından bahsettirmek için bahaneler arıyor, sualler hazırlıyordu. Fakat Vedat'la yüz yüze geldiği vakit bir türlü cesaret edemiyordu. Onun adını söylerse hayatının bütün sırları ortaya dökülecek sanıyordu.

Bu vaka, Lâmia'yi bu korku ve tereddütten kurtarmış oldu. Bazen Vedat'la yalnız bulunduğu vakit bir bahane ile «O»nun sözünü açıyordu. Hali o kadar sakın, sesi o kadar lakayttı ki, genç doktor, hiç şüphelenmiyor, arkadaşının son seneleri hakkında uzun uzun malûmat veriyordu: O, şimdi eskisinden daha ehemmiyetli, daha meşhur bir adamdı. Fakat «Siyah Yıldızlar»dan sonra hiç bir yeni eser verememişti. Bir buçuk seneye yakın bir zaman karısı ve kaympederiyle beraber Avrupa'da dolaşmış, daha bu ilkbaharda İstanbul'a gelmişti. Şimdi kansıyla yalnızdı. Kayınbabası geçen sene, bir aşk macerası neticesinde Lehli bir şantözle evlenmişti. Bu rezalet bitip tükenmez dedikodulara sebebiyet vermişti. Mahut Karagöz gecesi, bir iki güne kadar kansıyla beraber İzmir'e gideceğini söylemişti.

Vedat, hiç şüpheye düşmeden bunları anlatıyor, başını elindeki dantelin üstüne eğer Lârnia, lâkaydane dinliyor, örgüsünün hesaplanıyla meşgul görünüyordu.

Vedat, bir gün uzun uzun Cavidan'dan bahsetmişti:

— Boylu boslu, kanlı, anlı şanlı, muhteşem bir kadın... Ben, o tipten pek hoşlanmam amma, Allah için güzel. . Hele bu bir iki sene içinde büsbütün güzelleşmiş...

Evlenmelerinden biraz sonra onlara bir ziyafette tssa-

I

zuo

düf etmiştim... Hâlâ o geceyi hatırlarım... Karı koca, ti-yatrolardaki aşk rolü oynayan büyük artistlere benziyor-lardı. Kenan, iyi çocuktur... Fakat onda yeni zenginin bir «sonradan görme» edası vardır ki, bir türlü üstünden atamıyor... Onu eskiden de tanırım... Fakir, meçhul bir genç iken düşkün bir kıbara benzerdi. Mühim ve oldukça paralı bir adam olunca zengin bir esnaf hali aldı... Eski çekingen tavırları şimdiki az çok yapmacık zarafetlerine, şımarık serbestliğine bence çok müreccahtı... Neyse, bunlar lâzım değil...

O gece herkesin gözü onlardaydı... Dediğim gibi, Kenan uzun boyu, yüzüne hoş bir hususiyet veren mavi gözleri, ağır tavırları ile bir dram «jön prömiye»sine benziyordu... Bu, hem hoş, hem de biraz gülünç bir manzaraydı... Misafirler, prenses vasıtasıyla ondan keman istediler. Tabî derhal itaat etti... Çapkının o gece çaldığı kemanı unutamayacağım... «Sanat, aşktan başka bir şey değildir» diyenlere o gece inandım... Bitişik karanlıkça büyük bir odaya girmişti... Pencereden mehtap giriyor, yüzüyle vücudunun her tarafını aydınlatıyordu... Öyle şeyler çaldı ki hemen hemen bu dünya ile alâkası yoktu... Hâsılı, çok kuvvetli bir sanatkâr... Karısı uka-lâcadır... Meselâ alaturkaya hiç tahammül edemez... Böyle olduğu halde bir gece ona bir alaturka ninni çalmış... Prens, âdeta deli olmuş... Rivayete göre kadıncağız iki ay bu ninni ile uyumuş.

Vedat devam ediyor, onların aşklarına ait daha birçok şeyler anlatıyordu.

Lâmia, bu hikâyeyi dinlerken heyecanını, teessürünü göstermemek için nefes almaktan korkuyor, dalgın bir hüznle düşünüyordu : «Vedat Bey bunları söylediğine çok fena etti... Şimdi zorla kendimi zaptediyorum... Fakat yalnız kaldığım zaman kimbilir ne kadar üzülece-

uuunuını I\«LDE. 209

ğim... Yine geceleri uyku bana haram olacak... Demek iki ay onu benim ninnimle uyutmuş...»

Fakat o gece fazla mustarip olmadığını, teessürünün gündüzkü hafif ve dalgın hüzünden daha ileri geçmediğini hayretle gördü.

Ertesi gün kalbini büsbütün sakın bulunca düşünmeğe başladı: Niçin acaba o kadar üzülmedim?.. Acaba onu eskisi kadar sevmiyor muyum?... Buna çare yok... ölünceye kadar bu aşka sadık kalacağım, onu unutmayacağımı biliyorum... İhtimal, artık bu acıya da alıştım... Onun için fazla ıstırap çekmiyorum... İnsan, her şeye alışıyor... Elbette bu, daha iyi...

XVII

O sene kış, pek şiddetli olmuştu. Kütahya, haftalarca güneş yüzü görmemiş, sokaklar kardan, çamurdan geçilmez bir hale gelmişti. Doktor Vedat, hemen her gün Kemal Beylere geliyor, evine gece yarısından sonra dönüyordu. İhtiyar binbaşı, diline dolamıştı. O geldiği zaman «Gel bakalım güneş efendi... Sen gelince eve güneş girmiş gibi oluyor.» diyordu. Hakikaten de öyleydi. Onun şen, şakacı, oynak mizacı, sayesinde kışın geçtiğini hiç duymuyordu.

Vedat'ın bir hususiyeti de çocukla çocuk, büyükle büyük olmasındaydı. Makbule ile bahçede saatlerce kartopu oynuyor, Mebrure'yi omuzlarına bindirerek sofada at koşturuyor, hatta bazen mutfakta Emine nineye yardıma gidiyordu.

Bir gün «Ah Emine nineciğim... Ben sana yanıyorum!» diye boynuna sarılmış, şakadan anlamayan ihtiyar kadın: «Eyvah! namusum gitti... Gayri bu evde ca-

F. 14

210

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

211

nıma emniyet kalmadı... Ben duramam!» diye bar bar bağırıyordu.

Geceleri binbaşı ile sobanın yanındaki sedire oturuyorlar; saatlerce dama, tavlâ, iskambil oynuyorlardı.

Bir gün, Vedat hiç görünmedi, iki defa evine adam gönderdiler, o gün İstanbul'dan gelen bir memur arkadaşını görmeğe gittiğini haber aldılar.

O akşam yatsıya doğru yine onlara uğradı. Pek şen ve memnun görünüyordu. Kardan bembeyaz kesilmiş paltosunu attıktan sonra cebinden buruşuk bir mektup çıkardı, onu elinde sallayarak :

— Yaşasın hürriyet, dedi, İstanbul'a dönüyorum... Bu müjde, birdenbire soğuk ve acı bir tesir yaptı.

Binbaşı: «Etme Allah aşkına... Yok canım... Yalan söylüyorsun!» diye şüphe ediyor, Makbule, ellerini dizlerine vurarak çığlıklar, feryatlar koparıyordu. Vedat gürültülü bir kahkaha ile gülmeğe başladı:

— Ah, ne hodgâm insanlar yarabbi, diyordu, kendi keyifleri için benim burada yıllarca sürgün kalmama razı olacaklar!...

Binbaşı, gülerek tevil etti :

— Yok, onun için değil... Sanki birdenbire oldu da... Kimden geldi bu haber?

Vedat, soğuktan kıpkırmızı kesilen yüzünü ısıtmak için sobanın kapağını açarak devam etti :

— Nüfuzlu bir meslekdaştan... Fakat henüz muhakkak değil... Siz, benim o kadar kat'î söylediğime bakmayın... Maîûm ya, biraz mübalâğayı severim... Benim için Dahiliye Nazırına müracaat etmişler..

O da bu işle meşgul olacağını ciddî surette vaadet-miş... Şimdilik bu kadar..

Makbule, geniş bir nefes aldı, sevincini saklamağa lüzum görmeyerek:

1

amma

— Hükümet adamları bol bol vaadedeler tutan kim? dedi.

Binbaşı ile Vedat, yine tavlaya başlamışlardı. Makbule, her zamanki gibi başını babasının omuzuna dayayarak oyunu seyrediyordu.

Lâmîa, elinde dikişiyle lambanın yanına çekilmişti. Arasına gözünün ucuyla Vedat'a bakarak düşünüyordu. «Vedat Bey giderse ben de çok mahzun olacağım... Arasına bana «O»dan bahsediyordu. Meğer «O»nu ne kadar seviyormuşum... Böyle sevmeseydim bu kadar ehemmiyet verir miydin?»

Ertesi sabah Lâmia, Makbule'de bir garip hal farket-ti. Genç kız mütemadiyen onun peşinde dolaşüyor, bir şey söylemek istediği halde cesaret edemiyordu. Bir aralık Mebrure'ye çamaşır getirmek için en yukarıdaki sandık odasına çıktı. Aşağı ineceği vakit Makbule'yi yine karşısında gördü. Genç kız, korkak bir tavırla :

— Abla... Lâmia abla, dedi.

Lâmia, dikkatle onun yüzüne bakarak:

— Sende bir şey var Makbule, dedi. Sabahtan beri dikkat ediyorum... Hiç arkamdan ayrılmıyorsun...

O, birdenbire ürktü:

— Hiç... bir şey değil... Sanki...

— Haydi kızım... Ne derdin varsa söyle, dedi. Makbule, küçük bir tereddütten sonra bir cesaret

hamlesiyle:

— Abla... Ben seviyorum, dedi.

Bunu o kadar tuhaf bir eda ile söylemişti ki, Lâmia, gülmekten kendini alamadı, onun yanağına bir fiske vurarak :

— Hani artık Nail Beyin adını ağzına almayacak-

M

&•".

212

DUDAKTAN KALBE

UUUAMAW 1S.AJL.BE,

213

tın... «Artık nefret ediyorum» diye yeminler ediyordun ya...

Makbule, tuhaf tabiatlı bir kızdı. Her iki ayda bir tanıdığı, gördüğü erkeklerden birini uzaktan uzağa sevmeğe kalkar, Lâmia'ya uzun uzun dert yanar, «Babam beni ona vermezse vallahi billahi öleceğim!» diye ağlardı.

Lâmia, evvelâ titizlenmişti. Makbule'nin onu hiç saymadan böyle hafif şeylerden bahsetmesi, ciddî olarak benimsemeğe başladığı «ana»lık gururuna dokunmuştu.

Sonra, bu işleri Kemal Beyin haber alıp darılmasından çekinmişti. Fakat Makbule gibi haşarı bir mahlûkla uğraşmasına imkân yoktu. Hem de bu kadar çok kimseyi seven bu genç kızın iyi bir ciheti vardı. Hep kendi kendine gelin güveyi olur, bu çeşitli bey ve efendilerden hemen hiç birisi sevildiğini öğrenmezdi. Sokakta eskaza birisi söz atacak olsa hemen dönüp tersler, haşan bir mektep çocuğu gibi kavga ederdi. Makbule, Nail sözünü işitince yüzünü buruşturdu :

— Ben Nail'den bahsetmiyorum abla, dedi, ne yapayım o miskini...

Lâmia, yine gülümsedi:

— O halde o genç piyade mülâzimi Refik Bey, biliyorsun ki Refik Beyin İstanbul'da nişanlısı var.

Makbule, somurtkan bir çehreyle :

— Of, abla... Ben Refik Beyden mi bahsediyorum, dedi.

— O halde kim?..

Genç kız, gözlerini yere indirdi. Lâmia'nın lâcivert yün ceketinin düğmesini burup koparmağa çalışarak :

— Ben Vedat'ı seviyorum, dedi.

Lâmia, birden şaşırdı. Birisinin bu sözleri işitmesinden korkuyor gibi:

— Vedat'ı mı seviyorsun? Aman Makbule, ne yaptığını, ne söylediğini düşünüyor musun?

Makbule, ağlamağa hazırlanarak onun boynuna sarıldı :

— Ne yapayım ablacığım... Gönül bu... Su gibi akı-verdi gitti. Allah aşkına bana bir akıl öğret Lâmia abla... Ne olursa senden olur... Vallahi billahi öleceğim...

Bu vaka, Lâmia'yı derin derin düşündürmeğe başlamıştı. Aralık duran oda kapısını kapadı, sonra ağır, ciddî bir sesle :

— Makbule, biliyorsun ki ben bir dereceye kadar senin annen de sayılırım... Her halde bu aşk dediğin şey de yine ötekiler gibi gelici, geçici bir şey olacak... Dur, sözümü kesme... Vedat Bey, bu evde hepimizin kardeşi gibi... Allah esirgesin bir şey hissederse hepimiz rezil oluruz...

— Of, Lâmia abla... Anlamıyorsun. Ben yanıyorum diyorum... Ben, Vedat'ın karısı olmak istiyorum... Burada güzel bir düğün... Sonra İstanbul'a gittiği vakit beni de götürür... Ah, ne âlâ... Bey babamla sen de İstanbul'a misafir gelirsiniz...

Vedat'çıgımla sana kim bilir ne ikramlar. ..

Lâmia, gayriihtiyarî gülerek onun sözünü kesti:

— Allah aşkına çocukluğu bırak Makbule, daha ortada bir şey yokken böyle ümitlere kapılma...

— Acaba Vedat da beni sever mi dersin, Lâmia abla?... Pek öyle çirkin filan değilim... Söylesene Lâmia abla... Haydi...

Lâmia'yı hoyrat kollarında hırpalıyor, zorla kucağına alıp odanın içinde dolaştırarak yalvarıyordu :

— Vedat da beni sever değil mi? Söylesene!...

— Yapma Makbule... Canımı yakıyorsun. Ne bileyim ben?

— Ablacığım, benim senden yakın kimsem yok... Bunu olsa olsa sen anlayabilirsin.

1

— Ben mi anlayabilirim?... Sen çıldırdın mı Makbule?

— Sen benden daha akıllısın ablacığım... Vedat'a kendimi sevdirmek için ne yapayım? Neler söyleyeyim?... Neler giyineyim? Yabancı olsa kolay... Pek sıkıya gelirsen uzaktan işaret edersin... Mektup gönderirsin, olur biter...

Lâmia, kendini tutamayarak gülüyordu :

— Sen, zannettiğimden ziyade çocuksun Makbule... Genç kız, bundan cesaret alarak daha başka türlü

ricalara başladı:

— Kuzum Lâmia ablacığım... Sen onun ağzını ara-yıver... Bakalım benim için ne diyor?... Nelerimi beğenmiyor... Ben de ona göre hareket edeyim... Hem belki inşallah o da beni seviyordur... Bu iyiliği bana eder misin Lâmia ablacığım? Ne olur... Sen, birini sevsen ben sana... ay ay ay, bak neler söylüyorum... Tövbe tövbe...

Lâmia, bu işte kendisinden muavenet beklememesini açıktan açığa Makbule'ye söylemişti. Fakat genç kız, onun peşini bırakmıyor, onu zorla odalara kilitleyerek saatlerce derdini dinletiyor, ağlayıp sızlıyor, yüzünü, ellerini öperek yalvarıyordu. Lâmia'dan ümidini kesince gülünç ve tehlikeli çareler düşünmeğe başlamıştı:

Vedat'ın cebine mektup koymak, Emine nine vasıtasıyla haber göndermek, açıktan açığa halazadesiyle konuşmak...

Lâmia, onun böyle bir delilikten çekinmeyeceğini biliyor, bir rezalet çıkacak diye yüreği titriyordu. Kızın halindeki tuhaflığı evdekiler de anlamağa başlamışlardı.

Türlü titizlik ediyor, dalgın, seyrek hareketleriyle önüne gelen eşyayı kınıp deviriyor, yalnız kaldığı zaman avaz avaz bağırarak gazeller okuyordu. Vedat'a karşı ara-sıra koket bir genç kız rolleri oynamağa başlamıştı. Hiç münasebeti yokken süsleniyor, gözlerine sürmeler çeki-

yor, tuhaf tavırlar alarak onunla ciddî bahislere girişmek istiyordu. Vedat, bazen bu fevkalâdelikleri hiç fark etmiyor, bazen de alay ediyordu. O vakit, Makbule'nin cinleri başına toplanıyor; âşıkane bir tazda başlayan bu sahneyi gürültülü bir çocuk kavgasıyla bitiriyordu.

Vedat, bir zamandan beri dayısının arkadaşlarından birini tedavi ediyordu. Bir gün yemekte Makbule, onun ağzını aradı:

— Mahmut Beyin bir de ben yaşta kızı vardır... Tıpkı babasına benzer... Maymun suratlı...

Vedat güldü :

— Affedersiniz küçük hanım, dedi. Nebile Hanımı her gittiğim zaman görüyorum... Şeker gibi bir şey... Ya hele o baygın gözler, o boy, o endam...

Binbaşı, şaka etmeğe başladı :

— Beğendinse sana alalım Vedat...

Makbule, birdenbire parladı. Bütün hiddetini babasından alarak :

— Aferin bey baba, dedi; buldun, buldun da o aşif-teyi mi buldun?... O kız, boya güzelidir... Hem öyle ahlâksız fitnedir ki... Amma madem ki Vedat Bey beğeniyor... Allah mübarek etsin... Zaten erkekler pek midesiz olur...

Bir akşam Makbule, Vedat'ı sokak kapısına kadar teşyi etmiş, ayrılacakları vakit:

«Yarın kendi elimle... Sizin için... hurma tatlısı yapacağım... Mutlaka gelirsiniz, değil mi?» diye onu davet etmişti.

Ertesi akşam yemek vakti olduğu halde Vedat, bir türlü görünmüyordu. Makbule, düğüne gider gibi giyinmiş, pencerenin önünde onu bekliyor, sabırsızlanıyordu.

Vedat'ın Mahmut Beylerde olduğunu biliyordu. İhtimal yemeğe alıkoymuşlardı.

Hain, belki bu saatte Nebile ile şakalaşıyordu.

Kemal Bey sofraya oturdu : «Çocuklar, Vedat gelmeyecek... Haydi biz yiyelim.» dedi.

Genç kız, hiddetle pencereyi kapadı, somurtkan bir çehre ile «Benim başım ağrıyor... yiyemeyeceğim.» dedi. Kapılan çarparak, topuklarını vurarak odasına çıktı, elbisesini yırtar gibi arkasından çıkarıp attı, hırsından ağlayarak yatağa girdi.

Binbaşı: «Bir zamandan beri bu kızın üstünde bir nemrutluk var amma anlamıyorum.» dedi.

Lâmîa, omuzlarını kaldırdı, «Bilmem... Öyle mi?» diye cevap verdi.

Yemek bitmek üzere iken birdenbire kapı çalındı, Vedat telâşlı bir halle içeri girdi:
— Korkmakta hakkım varmış ya... Az kaldı aç kalıyordum... Efendim, geveze bir hasta sahibi lâkırdaya tuttu... Hani, Makbule nerede?

Binbaşı, cevap verdi:

— Baş mı ağrıyormuş, neymiş... Bir haltı var, anlamıyorum.

— Baş ağrılamakla yemekten vazgeçilir mi canım?... Gelsin, ben onun ilâcını veririm... Nerede, odasında mı?...

Yukarı çıkmağa hazırlanıyordu. Lâmia ayağa kalktı:

— Müsaade edin... Ben çağırayım, dedi.

Makbule, kapısını sürmelemiştir. Lâmia'ya evvelâ cevap vermedi, sonra hiddetli bir sesle: «Ne var?» diye sordu.

— Haydi gel Makbule... Vedat Bey bekliyor... Dan-lacak sonra...

Makbule, yorgun hiddetle basma çekerek :

— Darılırsa danlsın... Lüzum yok... Afiyet olsun, dedi.

Lâmîa, yemek odasına döndüğü vakit hafifçe gülüm-süyordu.

DUDAKTAN KALBE

217

Sadece: «Uyumuş galiba!» dedi. Erkekler fazla izahat istemediler, başka şeyler konuşmağa başladılar.

Tam sofradan kalkacakları vakit kapı açıldı.

Makbule, somurtkan yüzünde dargın ve mahcup bir tebessümle içeri girdi. Yeniden giyinmiş, alelacele saçlarını düzeltmişti. Vedat, onu kızarmış burnu ile kavgaya hazırlanmış bir horoz vaziyetinde görünce kendini tutamadı, kahkahalarla gülmeğe başladı:

— Vay küçük hanım, bu ne çehre?... Bu ne hal? Makbule, hiddetlenerek :

— Ne çehreyse ne çehre... Siz kendi suratınıza bakın, dedi.

önüne bakmadan yürürken, yerdeki yemek tablasının kenarına basmıştı. Birdenbire bir sahan, tabak şangırtısı koptu.

Binbaşı, artık kendini tutamadı:

— Seni nemrut seni... dedi. Sana bir kötek atarsam görürsün gününü... Ne pis pis huylar peydahlandı canım... Koca mı istiyor nedir?...

Tam naz edeceği zamanda Vedat'ın önünde işittiği bu şiddetli azar, Makbule'nin pek azametina dokundu. Babasına cevap vermeğe cesaret edemedi. Ellerini yüzüne kapayarak kendini odadan dışarı attı. Süratle yukarı çıkıyordu. Fakat merdivenin ortasına geldiği vakit sinirleri tuttu. Basamaklardan birinin üstüne upuzun yatarak tepinip çırpınmağa, acayip bir sesle : «Amanın bayılıyorum, tıkanıyorum, ölüyorum...» diye bağırmağa başladı.

Ellerinde lambalarla, su bardaklarıyla hep birden koşuştular, Makbule'yi omuzlarından, bacaklarından tutarak yukarı sofaya çıkardılar.

Lâmîa, onun başını dizlerine koyarak yüzüne su serpiyor, bileklerini ovuşturuyor, binbaşı, uzaktan lamba tutarak : «Allah cezasını versin!» diye söyleniyor. Vedat, bu hale gülmekten kendini alamıyordu.

Biraz sonra Lâmia ile Vedat yalnız kalmışlardı. Birbirlerine bakarak gülmeğe başladılar. Genç adam, manalı bir bakışla :

— Ne dersiniz bu hale yenge, dedi.

Lâmîa, sahte bir hayretle kaşlarını kaldırarak cevap verdi:

— Bilmem... ihtimal, biraz keyifsiz...

— Neden acaba?

— Kimbilir?

— Siz hiç bir şey farketmediniz mi?

— Hayır...

İkisi de susmuşlardı. Vedat, bir kâğıt parçasından kayık yapmakla meşgul görünüyordu. Lâmia, arasıra gözlerini onun yüzüne kaldırıyor, bir şey söylemek istiyor, fakat cesaret edemiyordu. Nihayet hafifçe titreyen bir sesle :

— Vedat Bey, dedi, ben Makbule'nin annesi sayılıyorum, değil mi?

Genç adam, başını salladı, eğlenir gibi bir tavırla :

— Şüphe mi var, büyük hanımefendi, dedi.

— Ne olursa olsun, onun annesiyim Vedat Bey; Mak-bule'yi kendi kızım gibi düşünmek vazifem... Onun için söyleyeceklerimi tuhaf görmeyiniz, rica ederim... Şimdi ben de size sorayım... Siz de hiç bir şey farketmediniz mi?

— Hayır., ne gibi?

— Nasıl olur? İmkânı yok...

Vedat, birbirlerinin maksadını pek iyi anladıklarını gösteren bir tebessümle:

— İhtimal, dedi, fakat mademki başladınız... Devam ediniz... Bana bir şey sormayın...

— Benim hissettiğime göre kızım galiba... \

— Mateessüf galiba öyle... Lâmia Hanım... Bir za-

Jv/i. Jj JO JD

219

mandan beri bunu ben de hisseder gibi oluyorum... Siz bu işe ne dersiniz?

— Ne diyeyim?.. Siz de onu isterseniz pek memnun olurum... Kaymvaldeniz olmayı elbette isterim...

— Şimdi de size «kaynana» demiyor muyum? Ya Mebrure?

— Rica ederim Vedat Bey... Ciddî konuşuyoruz değil mi efendim?

— Makbule ile benim evlenmemden ciddî olarak bahsetmek mümkün mü Lâmia Hanım?... Buna siz imkân veriyor musunuz?

— Niçin olmasın?.. Biçare çocuk sizi çok istiyordu.

— Güzel amma bu, kâfi değil... Bir kere ben öyle bir adamım ki... Fakat bu imkânsızlık için sebep göstermek bile gülünç...

— Öyle amma hepimiz müşkül bir vaziyette kalıyoruz Vedat Bey...

— Orası da öyle... Hay Allah cezasını versin... Bir çaresini bulup buradan aşabilsem iş kolaylaşır amma... Bari şimdilik evden ayağımı keseyim...

— Nasıl olur? Dayınız şüphe etmez mi?

— Tabîi edecek... Vah vah... adamcağızın da canını sıkacağız... Hay aksi kız hay... Fakat başka çare de yok Lâmia Hanım... İşlerimi bahane ederek daha seyrek gelip gitmeğe başlarım.

Lâmia, mahzun mahzun :

— Zavallı Makbule, dedi. Kim bilir ne kadar üzülecek. ..

— Her halde bu, gelici geçici bir hevesten başka bir şey değil Lâmia Hanım... Hay deli kız!

XVIII

Vedat, dayısının evine pek seyrek gelmeğe başlamıştı. Tıbbı dair bir kitap yazmakla meşgul olduğunu söy-

220

DUDAKTAN KALÖJü

lüyor, haftada bir iki defa da bazı yeni arkadaşlarıyla beraber ava gidiyordu.

Makbule, kitapla avın bahaneden başka bir şey olmadığını hissetmişti. Deliliğini, titizliğini günden güne artırıyor, «Sen beni düşünmüyorsun... Sen meram etsen derdime bir çare bulursun!» yolunda manasız şikâyetlerle Lâmia'yı bizar ediyordu.

Bahar yaklaştığı halde bir türlü havalar düzelmiyor, hâlâ kar yağıyordu.

Lâmia, bir gün hasta komşularından birinin hatırını sormağa gitmişti. Orada tesadüf ettiği bir ihtiyar kadın söz sırasında fena bir havadis verdi:

— Ayol işittiniz mi, dedi. Bu sabah bir av kazası olmuş... Hani Meryem dudunun evinde oturan bir sürgün hekim vardı... O, yaralanmış, sedye ile hastaneye getirmişler. ..

— Sahi mi büyük hanım... Neresinden vurulmuş?... Yarası ağır mı acaba? diye sordu.

— Bilmem ki kızım... Ben de bizim muhtarın gelininden işittim...

Ev sahipleri hastaneye adam göndermeyi teklif ettiler.

Fakat Lâmia, o vakte kadar sabredemeyeceğini söyleyerek sokağa çıktı. Evvelâ acele acele eve gidiyordu. Kemal Beyle Mekbule'ye kazayı haber verecekti. Fakat yolda biraz aklı başına gelince doğru bir şey olmadığını düşündü. Vedat'ın yarası ehemmiyetli değilse kocasını beyhude korkutmuş olacaktı. Sonra ^Makbule de belki fazla meraklanacak, ayılıp bayılarak onları büsbütün şaşırtacak. Her halde gitmeden evvel bir yerden malûmat almalıydı. Meryem dudu mutlaka vakayı öğrenmiş olacaktı.

Lâmia, bir köşe başında yolunu çevirdi. Vedat'ın oturduğu eve doğru süratle yürümeğe başladı. Kapıya

UUUAKIAN KALBE

221

yaklaştıkça aksi bir haber almak korkusu ile yüreği çarpıyor, gözleri kararıyor, bastığı yeri bilmiyordu.

Meryem dudu, kocaman bir hasır yelpaze ile taşlıkta mangal yakıyordu. Aralık kapıdan Lâmia'nın girdiğini görünce şaşırdı, ellerini beline koyarak :

— Hayır ola hanımcığım... Hayır haber inşallah?... dedi.

Genç kadm, heyecanım zaptetmek için eliyle göğsüne basarak:

— Meryem dudu... Kazayı duymadın mı? dedi. İhtiyar kadın, daha ziyade şaşırıldı:

— Ne kazası?...

— Vedat Bey avda yaralanmış... Hastaneye getirmişler... Buraya da mı haber vermediler... Ne yapsak acaba?

Meryem dudu, bir kahkaha kopardı, sonra merdivenden yukarı seslenerek:

— Vedat Bey... Aşağıya in... Bak kim geldi? dedi.

Vedat, Lâmia'yı karlara, çamurlara batmış, heyecandan sesi, soluğu kesilmiş bir halde taşlıkta görünce şaşırıldı :

— Yenge, sakın bizimkilerden birine bir şey mi oldu? dedi.

Genç kadın heyecandan, sevinçten söz söylemiyordu. Meryem dudu, onun yerine cevap verdi:

— Sizi vurulmuş, hastaneye gitmiş diye işitmişler...

— Ben mi? Kim çıkarmış bu lâkırdıyı? Dayım duydu mu yenge?

Lâmia, başıyla «hayır» diye cevap verdi, sonra kesik kesik devam etti:

— Misafirlikte işittim... Dayınızı birdenbire korkutmak istemedim... Doğru buraya koştum... Ah, Vedat Bey, ne kadar korktum... Bu korku, yanıma kalırsa çok iyi...

Demek yalan söylediler...

I

222

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

223

Vücudu hâlâ titriyor, taşlığın yarım aydınlığı içinde gözleri parıl parıl yanıyordu.

Vedat, gülerek cevap verdi:

— Büsbütün yalan değil... Fakat size yüzde doksan sekiz mübalâğa ile anlatmışlar... Yara dedikleri şey ehemmiyetsiz bir sıyrıktan ibaret...

Bunu söylerken elini uzatmıştı. Lâmia, hafif bir feryat kopardı. Vedat'ın sağ uvucu ince bir bezle sarılıydı. Bunu Meryem dudu bile farketmemişti.

Genç adam, her zamanki alaycı tavrıyla devam ediyordu :

— Benim avcılığımdan ne olacak?... Tüfek atarken avucumun derisini tetiğe kıstırdım... Tabî biraz sıyrıldı, sekiz on damla kan aktı... Dönerken bir eczaneye uğrayarak biraz gazlı bez aldım... Bir parça daha gayret etseler beni «öldü» diye çıkaracaklarmış... Fakat siz, hakikaten meraklanmışsınız yenge...

Lâmia, gitmeğe hazırlanıyordu. Meryem dudu, mâni oldu:

— O kadar yerden geldin... biraz soluk al... Genç kadın, tereddüt etti:

— Geç kalırım... Belki evdekiler de işitmişlerdir... Dayınızla Makbule telâş ederler... Vedat, ona hak veriyor, «Evet, evet gecikmeyiniz!» diyordu. Fakat dudu, ısrar etti:

— Nasıl ev sahibisin a Vedat Bey... Be? dakikacık.. Sana taze çay pişirdim... Bir bardak da hanıma ikram etmeyelim mi? Hem baksana ne kadar üşümüş... Biraz elini, yüzünü ısıtsın...

Lâmia, çok üşümüştü. Arasına dişleri birbirine çarpacak kadar titriyor, morarmış parmaklarını nefesiyle ısıtıyordu.

Meryem dudu, onları kendi misafir odasına aldı, taşlıktaki mangalı da getirip bırakarak :

— Siz ısınadurun... Ben şimdi çayı hazırlarım, dedi.

İhtiyar kadın, bu minimini odayı pek hatırlı misafirlerine açardı. Bütün kıymetli eşyasıyla kocasından kalan yadigârlar burada durui'du. Vedat, yırtıkları yeşil bir bezle yamanmış mor atlas kaplı kanapeye oturmuştu.

Lâmia, alçak bir tezgâh iskemlesi alarak mangal başına geçti. Ateşi gördükçe büsbütün sızlayan parmaklarını oğuşturarak, «Allah razı olsun ev sahibinden... Donacaktım.» diyordu.

Duvarlar, muska şeklinde cins cins, çeşit çeşit bez parçalarından yapılmış «hahlar»la örtülüydü. Meryem dudu, aile fotoğraflarından gazete, kitap resimlerine kadar eline ne geçtiyse bu «halılar»m üstüne asmış, dikmiş, yapıştırmıştı.

Vedat, sesini alçaltarak söylüyordu:

— Benim ev sahibim cidden antikadır... Dünyada bu odadan daha gülünç, daha eğlenceli bir müze tasavvur edemiyorum... Hele etrafınıza bir bakın... Şu uzun saplı, kaşık gibi bir şey bir nevi kaşığı... «Rahmetlik» kocası bununla arkasını kaşırılmış... Şu nal, vaktiyle anası gelin olurken bindiği katırın nah imiş... Şu tahta kutuya büyük babası vaktiyle altın doldurmuş... Bunları bana birer birer anlattı.

Meryem dudunun elindeki çay tepsisiyle içeri girmesi üzerine Vedat, sözü değiştirdi, bu defa Makbule'den bahsetmeğe başladı.

Dayızadesinin hoppalıkları, münasebetsizlik'eriyle inceden inceye eğleniyor, Makbule'nin bazı hallerini, tavırlarını öyle güzel taklit ediyordu ki, genç kadın, kahkahalarla gülmekten kendini alamıyordu. Fakat vine bu fırsattan istifade ederek genç kızı müdafaaya başlamıştı:

— Ne kadar insafsızsınız Vedat Bev... Makbule, fena kalpli bir kız değil... Biraz havai, biraz sadedil... Fakat siz onu istediğiniz gibi terbiye edebilirsiniz... Sonra, I

düşününüz ki biçare, sizi çok istiyor, onun üzüldüğünü gördükçe ben de üzüliyorum. Lâmia bunları söylerken araya parmaklarıyla şakaklarını sıkıyordu. Vedat Bey, sözünü keserek:

— Rahatsız m siniz? dedi.

Genç kadın :

— Başımda bir ağırlık, gözlerimde bir hafif karartı var, dedi... Ehemmiyetli bir şey değil... Geçer... Biraz evvel geçirdiğim korku ve heyecanın neticesi olacak. Tekx-ar Makbule'den bahsetmeğe başlamıştı. Vedat da şimdi ağır ve ciddî konuşuyor, bu genç kızla niçin evlenmesine imkân olmadığım uzun uzun anlatıyordu.

Genç adam, biraz evvelki neşe ve canlılığını kaybetmişti. O da başında şiddetlice bir ağrı, vücudunda bir kesiklik hissediyordu. Hafifçe gerinerek :

— Ne kasvetli bir gün Lâmia Hanım, dedi. Bu saatte âdeta ortalık karardı... Bende de sizin gibi bir. rahatsızlık var... Siz biraz hafiflediniz mi?

Lâmia, yine cevap vermedi. Sağ kolunu yanındaki kanapeye dayamış, alnını bileğinin üstüne koymuştu.

Bu tabii bir oturuş değildi. Omuzları hafifçe titriyor, sol kolu yanına sarkıyordu.

Vedat, müşkülâtla yerinden kımıldandı:

— Yenge, rahatsız mısınız? diye sordu.

Lâmia yine cevap vermedi. Vedat, ona doğru eğildi, sualini tekrar ederek omuzuna dokundu. Genç kadının kolu birdenbire kanapenin kenarından kurtuldu, vücudu cansız bir şey gibi yere yuvarlandı.

Vedat, ona muavenet etmek istiyor, fakat kâbus içinde gibi, eli, kolu hareket etmiyordu. Şaşkın bir nazarla etrafına bakınmağa başladı. Oda, kuyu gibi kararıp derinleşiyor, uzak boğuk şada akisleri veriyordu. Gözleri bu karanlığın içinde mangala, tepeleme dolu kömür ateşinin üstünde hâlâ yanıp sönen hafif mavi alevlere dikil-

DUDAKTAN KALBE

225

di. Neye uğradıklarını' o vakit anladı, bağırmak istedi, sesi çıkmadı. Son kuvvetini toplayarak kapıya doğru bir kaç adım attı. Birdenbire ayakları bir şeye takıldı. Fakat düşerken kapının topuzuna yapışmış, kolunun sert sad-mesiyle onu açmağa muvaffak olmuştu.

XIX

Lâmia, o gece hiç kendini bilmedi. Vücudu ateşler içinde yanıyor, arasıra anlaşılmaz kelimeler söyleyerek sayıklıyordu.

Ertesi sabah ağır bir uykudan uyandığı vakit havayı açmış buldu. Gökyüzü ıslak menekşeler rengindeydi. Göz alabildiğine uzanıp giden karlı manzaralar üstüne parlak bir bahar güneşi dökülmüştü.

Genç kadın yorgundu. Fakat akşamki buhranlarından eser kalmamıştı. Bilâkis içinde bu güzel sabah gibi taze bir şey hissediyordu.

Pencerenin yanında sessiz sedasız dikiş diken Emine teyzeden Mebrure'yi istedi, çocuğu yatağının içine alarak saçlarını taradı. Bir aralık Makbule de odaya gelmişti.

Lâmia, onun boynuna sarılmasını, yatağının yanma çıkıp oturarak dünkü vakayı mübalağalarla anlatmasını bekliyordu. Fakat genç kız, bu sabah neşesiz ve durgun görünüyordu. Başını bir beyaz yemeni ile sımsıkı çatmıştı. Lâmia'nın sorduğu suallere tektük cevap verdi, sonra bir iş bahane ederek dışarı çıktı.

Kemal Bey de o sabah görünürlerde yoktu. Lâmia, kocasıyla üvey kızının bugün bu kadar kendisini ihmal etmelerine hayret ediyordu. Emine nineye binbaşının nerede olduğunu sordu, sabahleyin erkenden sokağa çıktığını söyledi.

F. 15

226

DUDAKTAN KALBE

DUDAKTAN KALBE

227

Genç kadın, biraz sonra yatağından kalkmış, yavaş yavaş odasının içinde dolaşarak giyinmeğe başlamıştı. Bir aralık kocasının sesine benzer bir ses işitir gibi oldu. Oda

kapısını açarak kulak verdi. Onun sesiydi. Kemal Bey, aşağı odada sert bir sesle kızını azarlıyordu. Makbule, cevap veriyor, fakat çok yavaş söylediği için ne dediği anlaşılmıyordu.

Lâmia, bu sabah evde gördüğü, işittiği şeylerden korkmağa başlamıştı. Yavaş yavaş aşağı indi, onların bulunduğu odaya girdi.

Baba kız, onu görünce sustular. Makbule, başını öte tarafa çevirerek, odadan çıktı. Rengi biraz evvelkinden daha uçuk, gözleri kıpkırmızıydı.

Binbaşı, sokaktan yeni gelmiş, daha paltosunu çıkarmamıştı. Soğuk bir tavırla «Nasıl, bir şeyin kalmadı ya inşallah!» diye sordu.

Karısına bakmağa mecbur olmamak için başını pencereye çeviriyor, kaşlarını çatıyordu.

Lâmia telâş göstermemeğe çalışarak sordu :

— Makbule'ye ne oldu?

— Bir şeye mi canınız sıkıldı?

— Beni korkutuyorsunuz Kemal Bey... Ne var Allah a\$ına?...

Binbaşı, aynı çatkın çehre, sert ve soğuk tavırla ka-ptya doğru yürüdü.

— Hayır... Daha sonra konuşuruz...

— Hayır Kemal Bey... Görüyorsunuz ki merak içindeyim. Üzür.eyiniz beni...

Kocasının inatçı sükûtu karşısında ne düşüneceğim bilemiyor, zihninden türlü fena ihtimaller geçiriyordu. Birdenbire Vedat aklına geldi. Emine nine sabahleyin onun da aynı kömür kazasına uğradığını, dünden beri

onun da hasta yattığını söylemişti. Sakın o, daha ağır hasta olmasın? Yahut da... Bu fikir, onu öyle heyecana düşürdü ki; kendini zaptedemedi, gözlerinde büyük bir korku ile :

— Vedat Bey, dedi, sakın Vedat Beye bir şey olmasın?

Kapıdan çıkmak üzere olan binbaşı, şiddetle döndü. Yüzü takallûs ederek kızarıyor, gözlerinin içi yanıyordu. Sert bir şey söyleyecekti. Fakat kendini zaptetti. Cebrî bir sükûnetle sordu :

— Artık hasta değil misin? Beni dinleyecek halde misin?

Lâmia, kül gibi kesilmişti. Titreyerek cevap verdi:

— Bir şeyim yok... Buyurunuz...

— Suallerime açık cevap ver... Dün orada, onun evinde ne işin vardı?

— Ne işim mi vardı? Vedat Bey elbette size söylemiştir... Dün misafirlikte işittim ki...

Binbaşı, onun sözünü kesti:

— Ben onu görmedim... Bu Vakalar üzerine artık doğrudan doğruya sana soruyorum... Hiç bir şeyi gizlemeden cevap ver...

Genç kadın, kocasının nasıl bir şüpheyne düştüğünü o vakit anladı. Bir gün evvelki vakaları süratle gözlerinin önünden geçirdi. Binbaşı, bu şüphesinde haklıydı. Şimdi ne yapacak, kendisinin de Vedat'ın da hiç bir günahı olmadığı neyle ispat edecekti? Gördüğü bunca felâketlerden sonra niçin bu kadar tedbirsizce hareket etmişti?

Vakayı olduğu gibi anlatırsa Kemal Beye biraz emniyet gelebileceğini düşündü. Göz yaşlarını, isyanlarını zaptetti. Şaşkınlık ve teessürle hiç bir noktayı unutmamak için

bütün takatini sarfederek söze başladı. İkide birde ıslak ve hummalı gözlerini kocasının yüzüne kaldırıyor-

I

228

DUDAKTAN KALBE

du. Binbaşı, hissiz ve sükûnla dinliyor, fakat inanmıyordu. Sararmış dudaklarında acı bir gülümseme, pencereden dışarıya bakmakta inat eden gözlerinde meysus bir kanaat vardı. Lâmia, ne yapsa onun kalbinden bu şüpheyi çıkaramayacağını anladı, hikâyesini yarıda bırakarak âczinden ağlamağa başladı.

Binbaşı, karısının göz yaşlarının dinmesini aynı hissiz sükûnla bekledi, sonra ağır ağır söylemeğe başladı :

— Lâmia... Bunlar beyhude... Seninle gayet ciddî konuşmak lâzım... Bizim evlenmemiz münasebetsiz bir şeydi... Bunu inkâr etmemeli... Bu işe razı olmakla sen bir çocuk, ben bir bunak gibi hareket ettik... Sen küçük yaşta büyük felâketlere uğramışsın... Ben... Hâsılı, bu münasebetsiz iş oldu... Ben, insafılı, namuslu adamım Lâmia. Söylemedim, belli etmedim. Fakat kendimden otuz yaş küçük bir kızla evlenirken ne kadar arlandığımı Allah bilir Küt^Tıya'rla ahbablarımla yüzüne bakamaz oldum, (J5îr kahvedejki kişi konuşsa benden bahsediyorlar sanıyordum. Doğrusunu istersen ben Vedat'ın gelmesini hoş görmemiştim... Fakat bu şüpheyi hissettirmek çok çirkin, çok ayıp bir şey olacaktı... Onun gençliği beni eziyordu... Bir iki hafta evvel Makbule ağzından bir söz kaçırdı... «Vedat Beyin beğeneceği kadın Lâmia ablama benzemeli.» dedi. Kızım ne söylediğini bilmiyordu. Nihayet, dünkü vaka oldu... Bir jandarma neferiyle bir ihtiyar kadın telâşla buraya koşup vakayı anlattılar... Vedat' la seni kömür çarpmış... Hayatınız tehlikedeymiş... Makbule bir çılgılık kopardı: «Vedat'ı Lâmia öldürdü... Birbirlerini sevdiklerini biliyordum.» diye haykırmağa başladı... O dakikada nasıl geberip gidemediğime hayret ediyorum... Hâsılı, dünden beri Kütahya birbirine girdi. «Sürgün doktorla binbaşının kansı bir odada kapanarak kendilerini zehirlemişler, kucak kucağa ölmek istemişler.» diyorlarmış. Hakikaten kabahatiniz Var mı, yok mu?

229

Bunu bilmiyorum... İhtimal ki vaka senin anlattığın gibidir... İhtimal ki değildir... Maamafih ne de olsa bundan sonra beraber yaşamamıza imkân kalmadı... Seni artık evimde alıkoyamam... Bütün hayatımda doğru dürüst bir insan olarak kendimi tanıttıktan sonra bu yaşta bu akıbete uğramak istemezdim... Ne çare, kaderde bu da varmış...

N

İhtiyar binbaşı, kapının yanındaki kanapelerden birine çökmüş, başını elleri içine almıştı.

Lâmia, yalvarmak, ayaklarına kapanmak istiyordu. Fakat o, elinin sert bir hareketiyle oda kapısını gösterdi, soğuk bir sesle :

— Allah rızası için beni yalnız bırak, dedi.

XX

— Lâmia Hanım, birkaç dakika görüşebilir miyiz? Genç kadın elinde çocuğuyla mezarlığın arkasındaki

tenha yoldan geçiyordu. Çok dalgındı. Birdenbire ürkerek başını çevirince Doktor Vedat'ı gördü.

— Siz misiniz Vedat Bey... Birdenbire sesinizi tanıyamadım...

— Epeyce zamandan beri görüşemediğimiz için unuttunuz...

Vedat, âdeti üzerine lâtife etmeğe çalışıyordu. Fakat çehresi karışık. Sözleri dudaklarından dökülüyordu. Mevrure'nin saçlarını okşadıktan sonra çekingen bir tavırla :

— Ne vakitten beri sizi görmek istiyordum, dedi, bir türlü çaresini bulamadım... Demin çarşıdan geçtiğinizi gördüm... Gizlice peşinize takıldım... Adi bir sokak çapkını gibi sizi takip ettim... Allahtan buraya saptınız... Bu, ne hazin vaziyet değil mi Lâmia Hanım?... Biz ki hemen hemen kardeş olmuştuk...

230

UUUAKIAN K.ALÜH

231

Vaka gününden sonra ilk defa birbirlerini görüyorlardı. Lâmia, hem seviniyor, hem korkuyordu. Vedat, onun endişeli bir tavırla sık sık etrafına baktığını görerek :

— Sizinle burada konuşmak iyi bir şey değil, dedi, fakat ne çare ki ben, buna mecburum... Hem zaten olan oldu... Ne yapsak bu iftiradan kurtulamayacağız... Şu yoldan dönelim mi?

Lâmia, tereddüt ediyor:

— Söyleyeceğiniz uzun mu Vedat Bey? diye soruyordu.

Genç adam, ısrar etti:

— Her halde üç beş dakika serbest konuşmamız lâzım.

Vedat'ın gösterdiği ince yol boş bir tarlaya çıkıyordu.

Papatyalar, gelinciklerle dolu otların arasında bir fakir çoban çocuğuyla üç beş kişiden başka bir şey görünmüyordu.

Vedat, biraz evvelki sözleri tekrar ederek:

— Evet Lâmia Hanım, dedi, biz ki hemen hemen kardeş gibi olmuştuk... Son zamanlarda size seyrek uğramamın asıl sebebi Makbule değildi... Dayımın benimle olan ahbablığınızı hoş görmediğini biliyordum... O gün kendi kendinize evime uğramak ihtiyatsızlığında bulunmanız canımı sıkıyordu... İhtimal, hatırlarsınız... Dayım belki merak eder bahanesiyle hemen eve dönmenizi istemiştin... Bunları kendimi günahsız göstermek için söylemiyorum... Ne de olsa bundan ben mesulüm... Dayımı görmek, ona hakikati olduğu gibi anlatmak istedim, benimle görüşmeyi reddetti. Uzun bir mektup yazıp gönderdim. Mektubu açılmamış olarak iade etti... Hülâsa, sizi müdafaa etmek için hiç bir çare bulamadım... Bu on gün içinde ne kadar ıstırap çektiğimi tahmin edemezsiniz...

Lâmia, hüznle gülümsedi:

— Ne yapalım Vedat Bey... benim talihim efendim, dedi.

Genç adam, korka korka sordu :

— Şimdi ne yapmak, nereye gitmek fikrindesiniz?

— Birkaç güne kadar İstanbul'a gideceğim Vedat Bey... Tabii artık Kütahya'da kalamam... Kemal Bey de zaten böyle istiyor... İstanbul, kendi halinde yaşamak

isteyenler için daha müsait bir memleket değil mi efendim?... Annemin bir ihtiyar sütninesi vardır. Galiba Beylerbeyi taraflarında bir yerde oturuyor, eğer sağsa ona yakın bir yerde oturacağım. Babamdan kalan birkaç kuruş maaşımla kendimi ve çocuğumu idareye çalışacağım.. Hatta mümkün olursa çalışacağım Vedat Bey... Ben, çok sıkıntı çektiğim için artık korkmuyorum... Emin olunuz ki tahmin ettiğinizden ziyade sakinim... Hatta İstanbul'u tekrar göreceğimi düşününce içime bir tatlı heyecan bile geliyor...

Eliyle Mebrure'nin başını okşuyor, gözlerinde mahzun bir gülümseme ile uzaklara bakıyordu :

— Artık çocuğum için yaşayacağım... O, mesut olursa ben ziyan olduğuma acımayacağım...

Vedat, onu bu kadar sakın ve mütevekkil gördüğüne hayret ediyor, hatta biraz asabileşiyordu :

— Çok şey gördünüz, dedi, fakat emin olunuz ki siz daha hayatı tanımıyorsunuz. Daha gençsiniz... Mesut olabilirsiniz... Hatta kim bilir belki tekrar...

Lâmia, kaşlarını çatarak :

— Rica ederim Vedat Bey... diye kekeledi... Vedat, bu tavırdan ürkmeyerek :

— Dinleyin Lâmia Hanım, dedi, vaktimiz dar... Uğradığımız felâkette benim de bir mesuliyet payım bulunduğunu unutmamak lâzım...

— Sizin mi? Niçin?

— Görünüşte değil, fakat hakikatte öyle... Ne olursa olsun kocanızdan ayrılmanıza ben sebep oldum... Her namuslu erkek gibi bunu tamir etmek lâzım... İstemeden sebep olduğum felâketi tamir için benimle evlenmenizi teklif ediyorum...

Lâmia, hafif bir feryat kopardı, ellerini kıpkırmızı kesilen yüzüne kapayarak :

— Ne söylüyorsunuz Vedat Bey?... Bu, olacak iş mi? dedi.

Vedat, sert ve ciddî:

— Namuslu insanlar için bu iş daima böyle olur, dedi.

— İmkân yok Vedat Bey. Namuslu erkek böyle yapar diyorsunuz... Sorarım size: hiç kabahati olmayan namuslu bir erkeğin bu kadar büyük fedakârlığını bir kadın nasıl kabul eder, rica ederim... Artık ayrılalım Vedat Bey... İnsaniyetiniz için size teşekkür etmeyi unutmuyorum. ..

Lâmia, onunla daha fazla konuşmak doğru olmadığını hissediyor, gitmeye hazırlanıyordu. Vedat, buna mâni oldu :

— Lâmia Hanım, dedi, ihtimal, sizi bir daha göremeyeceğim... Birkaç gün sonra İstanbul'a gideceksiniz... Bu işi mutlaka halletmemiz lâzım... Rica ederim teklifimi kabul etmenize ne mâni var?

— Söyledim ya Vedat Bey... Fedakârlık istemiyorum...

— Ya bu, benim için fedakârlık olmayacaksa... Ya mesut bir aile yuvası kurmayı ümit ediyorsam...

— Benden elbette daha iyi bir kız bulabilirsiniz Vedat Bey...

!;! !!

f

Zil

— Ya ben sizi bulabileceğim kızların hepsine tercih ediyorsam, ya ben sizi seviyorsam?...

Lâmia, ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilmeyerek titriyor, önüne bakıyordu.

Vedat, daha sakın ve ciddî devam etti :

— Mademki bu kadar söyledim; bitireyim: siz, benim üstümde çok büyük bir tesir hâsıl ettiniz Lâmia Hanım... Dayımın karısı olduğunuz müddetçe bunu kendi kendime karşı da sadece bir tesir diye izah ediyordum... Fakat mademki bu vaka başımıza geldi; artık bunu gizlemek için bir sebep göremiyorum... Şimdiden bana söz veriniz... Yakında İstanbul'a döndüğüm zaman evleniriz... Benim hafif bir adam görüldüğüme bakmayınız... Sizi elimden geldiği kadar mesut etmeğe çalışırım.

Lâmia, derin derin düşünmeğe başlamıştı. Korkak bir gülümsemeyle :

— Bana karşı böyle bir hissiniz olması daha büyük bir mâni değil mi Vedat Bey? dedi, benim fazla tahsilim yok... Fakat uğradığım felâketler üzerine çok düşündüm, bazı şeyleri çok iyi anladım... Size öyle bir kadın lâzım ki, sizi sevsin Vedat Bey... Olduğunuz kadar sevsin...

— Peki... Bir gün ümit edemez miyim ki!... Lâmia, şüphe ile başını sallayarak cevap verdi :

— Ya ben daha evvel başkasını sevdimse... Ya benim kalbimde artık kimseye verecek bir şey kalmadıysa?...

Bu beklenmez cevap, doktoru evvelâ sarsar gibi oldu. Fakat sonra kendini toplayarak :

— Ya ben de... Öteki kocanızdan fazla bir şey istemezsem?...

— İmkân yok Vedat Bey... Ben zaten ona da pişmandım. Durup dururken iyi bir insanı zehirledim... Hem siz o insanlardansınız ki bir kadın, yahut bir genç

P

kız, sizi sevmeden evlenirse günah ve yazık olur... Görüyorsunuz ya ne kadar açık söylüyorum... Şimdi artık size «Allahâısmarladık» diyeceğim Vedat Bey...

— Peki Lâmia Hanım... Fakat İstanbul'a geldiğim zaman sizi görmeme müsaade edecek misiniz? Niçin açık söylemeyeyim? Ben, hâlâ ümidimi kesmiyorum...

— Sizi bir arkadaş gibi yine göreceğim...

— O halde bir iki haftaya kadar görüşürüz...

— Nasıl? Sizin için yakında İstanbul'a gitmeğe ihtimal var mı?-

— üstüne düşmüş olsaydım şimdiye kadar da gitmiş olurum.

İki arkadaş gibi birbirlerinin ellerini sıktılar. Vedat, Mebrure'yi kucağına alarak tekrar tekrar yanaklarından öptü ve ayrıldılar.

ÜÇÜNCÜ KISIM I

Anadoluhisan, 1 Haziran

Pancurlarım kapalı, odam gece gibi karanlıktı. Bir saatten beri piyanonun yanındaki koltuğun içinde uyuşup kalmıştım. Hiç bir şey düşünmüyordum, hiç bir şey hissetmiyordum. Odam gibi beynime ve kalbime de durgun bir karanlık çökmüştü. Birdenbire kapım açıldı. Cavidan, bir rüzgâr şiddetiyle içeri girdi. Beni o halde görünce hafif bir feryat ve hiddet çığlığı kopardı.

— Ne yapıyorsun Kenan?... Ben seni giyinmiş sanıyordum... Âdeta benimle eğlendiğine inanacağım geliyor. ..

Cavidan, hazırlanmış, hatta çantasıyla şemsiyesini bile almıştı. Kapıdan giren parlak ziya sütunu içinde hareketleri daha canlı görünüyor, sesi daha kuvvetli bir ihtizaz alıyordu. Bir zamandan beri bana tuhaf bir hal arız oldu. Bazı böyle sessizlik ihtiyacını derin derin duyduğum, varlığımı mutlak bir adam sükûnu içinde gömüp mahvetmekten zevk aldığım saatlerde sese hiç tahammül edemiyorum... Beynimin içinde gizli bir yara var gibi... En güzel ses bile bu yarayı incitip sızlatıyor... Kendimi toplamağa çalışarak ayağa kalktım.

— Biliyorsun ki hiç bir zaman bilerek seni üzmedim Cavidan... Temin ederim ki gayriihtiyarî oluyor, dedim.

n. iv i an

Cavidan, doğrudan doğruya cevap vermedi : y — Of, ne karanlık bu oda... diye şikâyet ederek pencereye yürüdü, kollarının sert hareketleriyle camlan, pancurları açmağa başladı.

Başını çevirmeden benimle konuşuyordu :

— Çok şükür hasta değilsin... Yalnız müzmin bir tembelliğin var... O kadar... Hani insan içinden kaçan, mağaralara kapanıp çile dolduran dervişlerin tembelliği...

Fakat... Ooof, bu pancurlar da ne ağır. Elimi acıttı...

— Müsaade et, ben açayım...

— Yok, yok, rahatsız olma... Ne diyordum... Bu, müzmin bir tembellik... Bunu itiraf etmek güç... Onun için buna daha şairane, daha sanatkârane bir şekil, âdeta bir dehâ hastalığı şekli veriyorsun. Fakat dehâ hastalığından bahsetmek için evvelâ dâhi olduğunu katî olarak ispat etmeli, değil misin?... Sanatından şüphe ettiğim için bunları söyledim zannetme... Biliyorsun ki ona herkesten ziyade itimadım var... O itimadı daha kaybetmedim... Keşke bu itimat bende olduğu kadar münek-kidlerde de olsa... Meselâ «Siyah Yıldızlar» için o kadar acı bir tenkid makalesi yazan münekkide... Herkes seni methederken bu adam, şöyle söylemişti; aynen aklımdadır : «Siyah Yıldızlar, şüphesiz yüksek eser... Fakat acaba onu bu yükseklerle dehânın kanatları mı çıkardı? Yoksa muvakkat bir heyecandan aldığı hızla —bir havaî fişegi gibi — bir defaya mahsus olarak mı havalarda yükselip parladı? Bunu Hüseyin Kenan'ın müstakbel eserleri gösterecek... Birçok yarım sanatkârlar vardır ki ömürlerinin bazı saatlerinde fevkalâde adamlar hissini verirler, fakat bir zaman sonra nam ve nişan bırakmadan sönüp giderler... Siyah Yıldızlar, şüphesiz güzel Ve yüksek bir eser... Fakat öyle mütereddit ve dağınık yerleri, öyle nispetsiz parçaları var ki bir dehâdan ziyade bir maraz eseri olmasından beni şüpheye düşürüyor...» Bu makale

DUDAKTAN KALBE

237

için o vakitler çok canım sıkılmıştı Kenan... Fakat zaman geçtikçe münekkide hak vereceğim geliyor... «Siyah Yıldızlar»m üstünden üç seneye yakın bir zaman geçti... Hiç bir yeni eser veremedin... Vermeğe de niyet ve hevesin yok gibi...

Karımın bu sözleri beni açık pencerelerden giren Boğaz rüzgârından, denizde yıkandıktan sonra serin ve hareli pırıltılarla odama akseden öğle güneşi aydınlığından ziyade canlandırdı. Gülmeğe başladım :

— îtiraf et ki evlendiğimizden beri çalışmak için ne vakit, ne de müsait bir yer bulamadım, dedim.

Cavidan, dudaklarını bükerek :

x — Güzel bahane, diye cevap verdi, hem öyle diplomatça bir buluş ki beni de az çok mesul ediyor... Öyle ya, iki seneye yakın bir zaman seyahat ettik... Seni rahat bırakmadım, daima meşgul ettim... Hatta belki sana ilham da veremedim...

Karım, heyecanlarını, zaaflarını gizlemekte çok mahirdir, en büyük vakaları daima mağrur bir sükûn, lakayt bir istihfafla karşılar. Böyle olduğu halde bugün hemen hemen benimle kavgaya hazırlandığını hissediyordum.

— Böyle söyleme Cavidan, dedim, bilirsin ki büyük felâketler gibi fazla saadet de sanatkârları çok kere akamete uğrattır...

0, daha büyük bir asabiyetle sözümü kesti:

— Fakat saadet derken niçin öyle acı acı gülümsü-yorsun? İnsan, âdeta kinaye söylediğine inanacak...

— Ben mi gülümsedim Cavidan?... Ben mi gülümsedim?

Hayretle karımın yüzüne bakıyordum. Bu «acı acı gülümseme» bugün nedense çok sinirli olan Cavidan'm bir vehminden mi ibaretti, yoksa ben sahiden hiç farkın-

1/ U L» A JS. 1 A JN JS.ALİ3Ü

da olmadan, istemeden böyle acı acı gülümsemiş miydim? Katiyen bilmiyorum...

Sözü uzatmak, karımla uzun bir münakaşaya girişmek için hiç arzu duymuyordum.

Gayet sakin bir sesle :

— Maksadımı yanlış anlama rica ederim, dedim, bilirsin ki sanat en ziyade sükûn ve yalnızlık içinde doğar... Başkalarını bilmem, fakat benim için böyle... Hayatımız mesut, fakat biraz fazla gürültü ve hareket içinde geçti... Şimdi artık İstanbul'a yerleştik... Göreceksin ne kadar ciddî çalışacağım... Her halde henüz bitmediğime, ölmediğime emin ol Cavidan... Ben «Siyah Yıldızlar »dan çok daha güzel eserler vücuda getireceğim...

Bu sözleri sert bir kanaatle söylemiştim. Dünyada her şeye tahammül ediyorum.

Fakat sanatkârlığımdan şüphe edilmesine asla...

Cavidan, birdenbire tavrını değiştirmede. Fakat : «Bilmem... Bakalım... Ben de öyle temenni ederim.» derken yumuşadığını, yeniden bana inandığını hissediyordum.

— Haydi Kenan... Çabuk hazırlan... Vakıt geçiyor...

— Bugün mutlaka Ada'ya gitmek lâzım mı?

— Tabîî değil mi?... Söz verdik...

— Evet amma... Vücudumda bir kırıklık var... Telefon etsek, bir mazeret göstersek olmaz mı?

— İmkânı yok...

— Hem daha doğrusu, ben bugün işe başlamak istiyorum...

— Ona ne şüphe... Biraz evvel başlamıştın bile... Demin odaya girdiğim zaman seni ne büyük bir faaliyet içinde buldum... Öyle değil mi?

— Eğleniyorsun, fakat haksız... Zihnim tamamıyla eserimle meşguldü... Her sanat eserinin böyle bir hazırlık devresi yok mu?

Artık tamamıyla canlanmışım. Ben, bazı durgun ve

f

UUUAMAN K.ALJBÜ

239

yorgun zamanlarda dünyanın en iradesiz, en biçare bir adamıyım. Minimini bir çocuk bile beni istediği yere çeker, götürür. Fakat hafif bir heyecanlan canlandığım vakit iş değişiyor. Tavırlarım, hareketlerim, sözlerim büsbütün başka bir ahenk ve şiddet alıyor. O vakit dayanılmaz bir kuvvet olduğunu hissediyorum.

Cavidan'ı kandırmakta güçlük çekmedim, bensiz olarak Ada'ya gitmeğe razı oldu. Evlendiğimizden beri ilk defa birbirimizden ayrı bir gece geçireceğiz.

Bu kısa ayrılık bana eski yalnızlık günlerimi hatırlatıyor. O hayatın birçok acıları, mahrumiyetleri vardı. Fakat güzel yerleri de yok muydu?

Akşam üstü kendi kendime uzun bir gezinti yaptım. Sahili takip ediyordum. Kâh boyaları solmuş, kafesleri dökülmüş eski yalılar arasındaki dar sokaklardan geçiyor, kâh deniz kenarına çıkıyordum. Bu saatlerde buralarda dolaşmak insana tuhaf duygular veriyor... Yüksek duvarlarının yıkık taşlarında yosunlar, dikenler bitmiş eski kale bedenleri gibi, viran yalılar gölge ve sükûn içinde uyumuş... Uzun, karışık dehlizlere benzeyen bu dar sokaklara hemen günün yarısında karanlık basıyor... İnsan, bir gece vakti metruk bir eski zaman memleketinden geçmiş gibi oluyor. Ruhumuz eskimiş, geçmiş günlerin hüznüyle dolup taşıyor... Sonra, hiç beklemediğimiz bir yerde bir geçit açılıyor... Karanlığa alışmış gözlerimize ışıktan kamaşmış gibi görünen parlak bir deniz kenarına çıkıyorsunuz... Karşı tepeleri renkli bir aydınlığa boğan, uzaktaki İstanbul'un camlarını elmas yığınları gibi pırıldatan son güneş ışıklarından hafif akıntılı sulara sürünürcesine uçan martılara kadar her yer canlı ve şen...

Böyle devam ederken Boğazı çinin bu Anadolu sahiliyle kendi hayatım ve ruhum arasında mukayeseler yapmakla eğleniyorum... Ne kadar biribirimize benziyorduk. Z.'VJ

1Y /i. L. ü H

Geçmiş günlerimi de tıpkı böyle görüyordum. Ya durgun, meyas, ümitsiz bir ölüm karanlığı ve hareketsizliği; yahut da müfrit bir teheyyüş, çılgın, sarhoş bir şenlik... Bunun ikisi arasını bulamamış, başka insanlar gibi ruhuma bir karar, mutedil bir saadet temin edememişim.

Güneş batmış, deniz büsbütün sönmüştü. Nereden geldiğimi bilmiyordum. Köhne bir rıhtımdan geçiyordum, taşların bazıları kopmuş, atlamadan geçilmeyen yarıklar meydana gelmişti.

Birdenbire suların canlandığını, tatlı sesler çıkararak taşlarda çırpındığını gördüm. Başımı çevirdim. Arkamdaki iskeleye bir Şirket vapuru yanaşıyordu. Akşamın sükûtu içinde tiz bir çocuk sesinin «Paşabahçe» diye haykırdığını işittim.

Olduğum yerde duraklamıştım. «Paşabahçe...» Ömrümde pek az söz beni bu kadar müteessir etti. Paşabahçe... Benim zavallı Kınalı Yapıncak'm doğduğu, büyüdüğü yer, uzak memleketlerde gözlerinin bir hazin ısrarla gördüğü çocukluk rüyası... Bu mahzun akşam saatinde kalbimin bir yara gibi sızladığını hissediyordum. Kınalı Yapıncak'm evi acaba hangisiydi? Acaba hangi taşların üstünde oynamıştı? Bunu öğrenmek bende bir kuvvetli arzu halini aldı. Öyle sanıyordum ki Kınalı Yapıncak'm oturduğu yalıyı keşfedersem fevkalâde bir şey olacak, onun kısa etekleriyle, sarı saçlarıyla, güzel çilli yüzüyle bana doğru geldiğini göreceğim... Ah Kınalı Yapıncak... Birbirimizi artık hiç görmeyeceğiz... Fakat seni dünyada tesadüf etmediğim en güzel, en temiz bir şey gibi hatırlayacağım... Sanatım bana çok saadet verdi Kınalı Yapıncak... Fakat hiç birisi senin bıraktığın hatıra benzemedi... Kayaların arasmda çıplak bacaklı bir ihtiyar balıkçı dolaşıyordu. Şüphesiz, eski bir yerli olacaktı. Acaba

DUDAKTAN KALBE

241

Lâmia'nın babasını sorsam bilir miydi? Akla gelen bu münasebetsiz şeye kendim de güldüm. Hakikaten ben, gittikçe çocuk oluyordum.

Gece olmuştu. Hayli yorulmuştum. Karadan dönmek imkânsızdı, iskeleden bir sandala atladım. Arasıra başımı çevirip bakıyordum. Paşabahçe yavaş yavaş uzaklaşıyor, karanlığa karışıyordu. Fakat ben, Kınalı Yapm-cak'ı aklımdan çıkaramıyordum.

Bu üç seneye yakın bir zaman içinde Lâmia'yı birçok defalar hatırlamıştım. Fakat hiç bir zaman onu bu kadar tam olarak ruhumun içinde bulamamıştım. Gözümün önünde en küçük manalarını, en gizli çizgilerine varıncaya kadar bütün tafsilâtıyla çehresi, kulağımda sesi titriyor. Dudaklarımda hemen hemen nefesini, burnumda saçlarının kokusunu buluyordum. Onu bu kadar tam olarak nasıl muhafaza etmişim?

Evet, ben, Kınalı Yapıncak'ı bu üç sene içinde birçok defalar hatırlamıştım. İtiraf edeyim ki, ona ettiğim fenalık beni en mesut, en tatlı saatlerimde zehirledi...

Kendime hak vermek için kuvvetli sebeplerim vardı : «Kınalı Yapıncak basit bir çocuk diyordum, bu tarzda felâketler bu kabil ruhlar üzerinde zannettiğim kadar büyük tesirler yapamaz... Biraz müteessir olduysa bile her halde unutmuştur. İhtimal, şimdi gayet mesuttur ...» Bu mantık, beni tamamıyla tatmin etmese bile her halde mütemadiyen üzülmeme mâni oluyordu. Sonra, insan hisleri zamanla aşmıyor, kuvvetini kaybediyor... Hayatın daha başka meşgaleleri var... Hele benim gibi gürültülü bir hayat yaşayan bir sanatkârın... Fakat şu var ki Lâmia'nın mesut olduğuna kendimi inandırdığım halde hiç bir zaman ona dair bir şey sormağa, öğrenmeğe cesaret edemedim...

F. 16

242

DUDAKTAN KALBE

Sandalın bir köşesinde gözlerimi kapamış, kendimi bir deniz gibi, her yandan saran hatıralara terketmiş-tim.

O yaz rüyasının bende umduğumdan fazla izler bıraktığını şimdi anlıyordum. Cavidan'la beraber geçirdiğim bu iki buçuk senenin saadetini inkâr edersem nankörlük olur... Şen ve bahtiyar yaşıyorduk. Seyyah kuşlar gibi her mevsimi bir memlekette geçiriyorduk. Dostlarımız, bahtiyarlığımıza haset ediyorlardı. Fakat hangi memlekette olursak olalım, her yaz, tam bu mevsimde, içimde müzmin bir hüznün sebepsiz bir yaşamak yorgunluğu uyanıyordu. Çalışmaktan nefret ediyordum, yaşamaktan usanıyordum. Kalbimde bilinmez bir şey hasreti, bilinmez bir yerin daüssılası vardı. Neyi istiyordum, neresini düşünüyordum? Bunu anlamaktan, bu hisleri fazla tahlil etmekten kendim de korkuyordum. Bu gizli buhran devam ettiği müddetçe kanımı kendime yabancı hissediyordum... İçlerinde yaşamaktan o kadar zevk aldığım şık, kibar, zarif dostlarımızı terzi mankenleri gibi ruhsuz görüyor; her hallerine, her sözlerine gizli gizli asabileşiyordum...

Bana bir köhne «Şem'i Dede»'yi, bir mazlum «Ke-rem»i, bir... manasız Kınalı Yapıncak'ı düşünmek daha tatlı geliyordu. Kibar, sık eğlenceli bir hayata kavuştuktan sonra, mahruz günleri düşünmek anlaşılmasız bir ruh süfliliği... Fakat ne yapalım ki böyle...

Bu gece Lâmia'ya ait olan hatıralarımda bir hususiyet daha farkediyordum. Biçare çocuğun kendisi gibi hatıra ve hayali de insana en acı ve bedbaht saatlerinde yakın bulunuyordu. Bir defa italya'da bir araba kazası geçirmiş, birkaç gün bir hastanede epeyce ıstırap çekmişim. O vakit kâbuslarımın içinde hep onunla konuşmuş, hep onunla meşgul olmuşum. Sonra annem öldüğü vakit de öyle.. Ben, annemin öldüğü bir gece «Grand

DUDAKTAN KALBE

243

Opera»nın holünde haber almıştım. Birdenbire etrafımızdaki ziyaretin nasıl söndüğünü, dünyanın nasıl başıma yıkıldığını unutamayacağım. Yaralı bir hayvana dönmüştüm. Yuvarlanmamak için bir duvara dayanıyor, telgrafi avucumun içinde buruşturuyordum.

Cavidan, biraz uzakta dostlarımızla konuşuyordu, dudaklarında muhteşem ve biraz lakayt tebessümü vardı. Bu dakikada yapılacak en doğru şey, onu bir vesile ile oradan ayırmak, arabamıza atlayarak otele dönmektir. Fakat ben, böyle yapmadım. İçimde birdenbire bir başka korku doğmuştu. Bana öyle geliyordu ki, Cavidan ye'simin derecesini anlayamayacak, manasız teselli sözleri söylecek, sabır tavsiye edecek... Hatta ihtimal, ağlayacak... Fakat bunları benim istediğim, beklediğim göz yaşlan olmayacak... Bu, belki sebepsiz, haksız bir korkuydu. Fakat bir türlü onu kalbimde yenemedim.

Kendi kendime oradan kaçtım... Bir odaya kapanarak inleyip ağlamakla geçirdiğim o gecede — tuhaf değil mi — beni yalnız Lâmia teselli etti. Öyle zannediyordum ki, bu gece onu yarım saat görmek mümkün olsa, başımı birkaç dakika onun göğsüne koysam ıstıraplarım kesilecek, bu ölüme daha metanetle tahammül edeceğim. Cavidan darılmıştı. Ertesi gün, niçin kendisine haber vermeden operadan kaçtığımı sordu. Büyük bir sükûnetle ona kara haberi verdim.

Bu matem gecesinin yüzümde bıraktığı izleri o vakit farkettiler.

Cavidan, bu ölümün beni ne kadar derinden derine sarstığını belki anlamadı. Fakat terbiyeli, vazifeperver bir insan gibi hareket etti, matemimize nazik bir hürmet gösterdi.

Sandal, yalımızın rıhtımına yanaşmcağa kadar bu tahayyüllerden kendimi kurtaramadım. Yorgun olmama

244

DUDAKTAN KALBE

rağmen yemek yemek istemiyordum. Erkenden odama çekildim. Yalıda bu gece mahzun bir yalnızlık vardı.

Cavidan'ın dadısı Dilnüvaz kalfa bana kahve getirmişti. Odadan çıkacağı vakit gülümseyerek :

— Galiba gönderdiğiniz pişman oldunuz, dedi, pek yalnız kaldınız...

— Ben de güldüm :

— Evet, öyle oldu... Yalnız kaldım, dedim. İhtiyar kadın : «Allah daha uzun ayrılıklar göstermesin.» diye dua ederek odadan çıktı.

Karımla daima beraber yaşamıştık. Evlendiğimiz günden beri bir gece birbirimizden ayrılmamıştık. Her evde, her ailede tesadüf edilen ufak tefek kırgınlıklar istisna edilirse, ciddi surette hiç birbirimizi incitmemiş-tik...

Fakat şunu gizleyemeyeceğim ki, ben bu yalnızlık hissini daima çok duymuştum.

Cavidan'ı seviyordum. Sevmemek için hiç bir sebep yoktu. Etrafımızdakiler bizi aile saadetine modeli addediyorlardı.

Hakikaten de öyleydi. Fakat ruhumun gizli bir köşesi vardı ki, karım hiç bir zaman oraya giremeyecekti.

Ben, doğuştan münzevî ve vahşi bir adam olduğum için mi bu öyle oluyordu? Yoksa ayrı ayrı muhitlerde başka türlü yaşayarak yetiştiğimiz için mi? Bunu tahlile çalışmaktan daima korktum. Hatta bu ruh yalnızlığını bile kendi kendime itiraf etmedim. Bu gece yalnızım. İki buçuk seneden beri ilk defa birbirimizden ayrılıyor. Aramızda iki saatlik bir mesafe yok... Ayrılalı altı saat bile olmadı... Buna rağmen kendimi Cavidan' dan o kadar uzak buluyorum ki... Hatta yalnız ondan da değil... İki buçuk senelik kendi hayatım da bana bir başkasının, bir yabancının uzaktan görülmüş, bir romanda okunmuş sergüzeşti gibi görünüyor...

Bir aralık bu düşünceleri derinleştirmekten, bu ka-

ranlık duygulara kendimi fazla kaptırmaktan korktum. Eserimle meşgul olmak istedim. Fakat bu biçare eser iki buçuk seneden beri zihnimde bir ölü gibi cansız, soğuk yatıyor... Evet, keşke bu gece Cavidan'ı bırakmasay-dım. Vakit geçirmek için aklıma bir çare geldi : Çoktan beri ihmal ettiğim bazı dostlara mektup yazmak...

Fakat düşündüm ki, bunlar âdi, soğuk merasim sözlerinden ibaret kalacak, sözlerim düşündüğüm ve duyduğum şeylerin büsbütün aksi olacak.

İki buçuk sene manasızlıklar içinde, kuklalık ettiğim yetişmiyormuş gibi bu geceyi, kendi kalbimle yalnız kaldığım bu tek geceyi de böyle ziyan etmek doğru değil...

Benim dertleşmeğe, kalbimi bütün çıplaklığıyla göstermeğe ihtiyacım var... Bu iki buçuk sene içinde bu kadar insan tanıdım... Yüzlerce dostum var. Bunların içinde meselâ bir biçare.Şem'i Dede kadar beni anlayacak kimse yok... «Şu halde bu

mektubu kendi kendime yazayım.» dedim. Yazıhanemin gözünden bir deste kâğıt çektim. Bu satırları karaladım.

Vakit hayli gecikti. Artık yatmalı. Fakat yatmadan evvel yapılacak küçük bir iş var... Bu manasız mektubun kâğıtlarını birer birer yakmak... Bir daha böyle çocukluklar yapmamak için kendi kendime söz vermek...

2 Haziran

Bugün geç uyandım. Cavidan'ın ancak akşama doğru geleceğini tahmin ediyordum.

Hava güzeldi, öğleden sonra, yalıdan çıktım. Niyetim bir saat kadar Küçüksu taraflarında dolaşmak, sonra eve dönerek katiben çalışmaya başlamaktı.

Heyhat ki, yine sersemliğim tuttu. Çamlıca'ya doğru bilmediğim yollara saptım, bitip tükenmez yokuşlardan çıktım. Tarlalar, bahçeler arasında saatlerce yürüdüm. Öyle ki, yorgunluktan bitap bir halde yalıya döndüğüm vakit ortalık kararmıştı. Cavidan sitem ederse yabancı yollarda kaybolduğumu söyleyecektim.

Bahçede Dilnüvaz kalfayı gördüm. İhtiyar kadın endişeli bir tavırla :

— Küçük hanım gelmedi, dedi. Size bir telgraf var. Galiba ondan... Siz gittikten yarım saat sonra geldi.

Telgrafi açtım. Cavidan'dan geliyordu : «Ayşe Hanımefendi bu gece beni bırakmıyor, senin de mutlaka gelmeni istiyor, bekliyoruz.»

Dilnüvaz kalfa, merakla yüzüme bakarak : «Bir şey yok ya inşallah?» diyordu.

— Hayır... Bu gece de bırakmamışlar, dedim... Bu saatten sonra benim Ada'ya gitmeme imkân yokr

tu. Hemen cevap verdim. Gündüz evde olmadığım için telgrafi şimdi aldığımı söyledim, beni mazur görmelerini rica ettim.

Bu halde bu gece de Cavidan'dan ayrı kalıyorum.

Dün gece kendi kendime yazdığım mektubun son satırlarında bu kâğıtları yırtmak, artık uyumak istediğimi söylemiştim. Kâğıtları yırtmaya muvaffak olamadım, onları yazıhanemin bir gözüne kilitledim. Uykum ise hiç yoktu. Karanlıkta yalının bahçesine indim. Saatlerce denizi, karşı sahillerin sönük ışıklarını seyrettim.

İçimde müphem, karanlık bir hicran vardı .Yeni hayatımdan ilk defa kendime şikâyet ediyordum.

Neyim eksikti? Şeref, şöhret, para, hatta aşk... Öyle ya, aşk... Mademki karımı seviyordum. Mademki karımın her türlü meziyetlere sahip bir kadın olduğunu herkes tasdik ediyor...

f

Bu müphem, karanlık hicranı tahlil etmekten korkuyordum. Kendilerinde şifasız bir hastalık bulmaktan korkan doktorlar gibi...

Kalbimi tatmin için muhakemeler yürütüyor, mantıklar yapıyordum. Kendi kendime diyordum ki : «Eski sefil hayatımın bir kısmı istanbul'da geçmişti... Burada ben, çok ıstırap çektim... Şimdi İstanbul'a yine dönüyorum... İhtimal, bu eski ıstırap hatıraları gizli gizli ruhumun içinde canlanıyor... Eski acılarımın son bakiyelerini çekiyorum...»

Müphem düşünceler içinde geçen saatler insanı vücut yorgunluklarından ziyade eziyor. Dün gece odama döndükten sonra yük altında bunalmış bir hamal kadar baygın uyudum.

Gözlerimi açtığım vakit odada bir hafif kanat sesi vardı. Pancurları kapalı olduğu için ışık girmiyor, odanın loş havası içinde ince bir gölge çırpıyordu. Derhal anladım. Açık soba borusu deliğinden bir kuş yavrusu girmişti. Biçareyi sıkıntıdan kurtarmak için pencerelerden birini açmak kâfi idi. Fakat bu kuşu yakalamak, birkaç dakika elimde sevmek için haşarı bir çocuk hevesi duydum... Çırpınmaktan halsiz kalmıştı. Beni fazla uğraştırmayacaktı. Camlardan birini sürdürdüm. Pancurları hafifçe araladım. Zavallı hayvan, kendini bu aralıklardan görünen ziyaya doğru attı. Bu ümitten bir türlü ayrılamıyor, son takatiyle çırpıyordu. Hemen elimi uzatıp kanatlarından yakaladım. Fakat boynu pancurun aralıklarına sıkışmıştı. Daha ziyade uğraşırsam öleceğini düşündüm. Hemen pancuru açtım. Elimde biçarenin birkaç sarı tüyü kaldı. Hiç münasebeti yokken yine Kınalı Yapıncak'ı düşünmeğe başlamıştım. Neden bu çocuğu bugünlerde bu kadar sık sık hatırlıyordum?

Bununla beraber bende yalnız onu değil, bütün eski şeyleri hatırlamağa bir istidat var. Nasıl ki, bugünkü gezinti de öyle olmuştu. Küçüksu'dan dönerken uzakta görünen ağaçlıklı bir yol ağzını birdenbire Bozyaka yollarından birine benzetmiştim. İçimden öyle geldi ki, bu yolu takip edersem oraya daha fazla benzeyen şeylere tesadüf edeceğim. Akşama kadar تنها yollarda, yorucu yokuşlarda dolaşmama, Çamlıca'nın tâ arka taraflarında bilmediğim bir yere gitmeme sebep bu oldu.

Cavidan'm bu gece dönmemesine canım sıkıldı. Yahut hiç olmazsa telgraf, vaktinde elime geçmiş olsaydı, ben Ada'ya gitmiş olurum.

Dün gece, kendi kendime yazdığım mektubu yırtmak istememe sebep vardı: Kendi kendimle konuşmak istemiyordum. Bu hasbıhalin önünü alamamaktan, karım eve döndükten sonra da ona devam etmekten korkuyordum.

Bu geceyi keman çalmakla geçirmek istedim. Aklıma hep eski manasız şeyler geldi. Vaktiyle Şem'i Dede'-nin neyinden kulağımda kalmış havalar, çocukluğumda tekkede dinlediğim ilâhî parçalan, sonra Lâmiâ'nın ninnisi...

Nihayet, anladım ki, kuvvetli arzuya mukavemet mümkün olmayacak... Yazıhanemin önüne geçtim, dün geceki mektup kâğıtlarını çıkardım... Onlar, bir ruzna-menin ilk sayfaları olacak... Bunda çok tehlike var, biliyorum... Bir kere Cavidan'a söylemediğim birçok şeyleri ona söyleyeceğim... Hayatımıza, daha fenası ruhumuzun hayatına bir aydınlık girecek...

Sonra, okuduğum müphem, karanlık hicranları, o bilinmez şeyler daüssılasını tahlile başlamakta kendimi alamayacağım.

Nihayet, kendi kendimle yapacağım bu açık hasbıhal, acaba bugünkü saadetim hakkında bana şüpheler vermeyecek mi?

Harfî harfine aklımdadır. Evlendiğimiz gün karımın akrabalarından bir ihtiyar hanımefendi şöyle demişti : «Altmış yaşındayım... Şimdiye kadar çok şey gördüm... Fakat birbirine bu kadar yakışan bir çifte tesadüf etmedim... Bu çocuklar birbirlerini çok sevecekler...»

Ondan sonra aynı teraneyi yüzlerce ağızdan işittim. Herkes, bizim birbirimizi çok sevdiğimize derin surette inanıyordu. Öyle ki, bu aşka ben de inanmağa başladım. Aylarca kendimi çılgın bir âşık sandım.

Cavidan'ın görünüşte hiç bir kusuru, hiç bir eksigi yoktu. Bir kere güzeldi. Hem de muhteşem bir surette güzel... Bir halk tabirince bir gören, bir daha görmek için başını çeviriyor ona hayret, bana hasetle bakıyordu. Sonra zeki, zarif, terbiyeli bir kadındı. Bildiklerimiz onu nadir bir kemal numunesi olarak zikrediyorlardı.

Senelerce ben de bu meziyetlere hayran oldum. Hatta yine de öyleyim. Fakat bu saatte artık kendi kendimden gizlemeğe muktedir değilim. Ne bu muhteşem güzellik, ne bu hayret verici meziyetler beni tamamıyla tatmin etmedi, ruhumu doyumadı.

Karım güzeldi. Gözlerim ona baktıkça hayran oluyordu. Fakat ne çare ki, kalbim bu güzelliğe sâkit kalıyordu. Ne yapsam onda bir güzel heykel, bir sanatkâr resimden başka bir şey göremiyordum. Meseiâ Leylâ' nın yirmi senelik hâtırası, hatta zavallı Kınalı Yapın-cak'm hafif çilli... Çocuk gibi manasız şeyler söyleyeceğim...

Karımın ruhuna gelince, ondan yüksek ve faydalı arkadaş güç bulunur... Sanattan politikaya kadar her şeyden kolay ve cazibeli bir surette bahseder. Herhangi mü-, nakaşada galebe daima onda kalır. Vakur bir ciddiyeti, kibar bir nezaketi vardır. Hülâsa birçok kimseler ona hayrandır. Ben de öyle... Fakat o kadar... Bu yüksek

250 .
UUUAfw 1 AW

kadına bir gün kendimi olduğum gibi göstermeğe cesaret edemedim.

Bir gün onunla samimî, kalbî bir hasbıhalim olmadı. Zaman zaman rikkatlerim, çocukça sevinçlerim, yahut küçük ehemmiyetsiz vakalardan doğmuş hüzünlerim vardı. Kuvvetli ve yüksek adam görünmek gayretiyle bütün bunları ondan saklamam lâzım geldi. İki buçuk sene birbirimize yorucu bir komedyaya oynadık.

Sonra, yeni hayatım, senelerce uzaktan hasretini çektiğim kibar, yüksek, debdebeli hayat... Bu hayatı şimdi ne yorucu, ne âdi, ne tahammül edilmez bir şey buluyordum... İlk zamanlarda gülünç bir hareketle kendimi bu âlemin içine atmıştım. Ezberlenmiş zarafetler, soğuk merasim, his ve fikir sahtekârlıkları, riyakârlık, tasallüf, hülâsa, bütün bu iğrenç şeyler arasında manken gibi, kukla gibi yaşamaktan zevk alıyordum. Fakat artık bu hayattan ve kendi kendimden iğreniyordum.

Cavidan'a bunları anlatmak imkânsız... «Ben, artık sakın, yalnız bir çoban hayatı yaşamak istiyorum.» demeğe hakkım var mı?

Bu sefer İstanbul'a gelirken çok sevindim. Burada daha sakın ve dağdağasız bir hayata kavuşacağımı umuyordum. Karım, Şişli'de oturmamızı istiyordu. Yaz sıcaklarını bahane ettim, sonra, yeni eserime çalışmak için sükûna muhtaç olduğumu söyledim. Bu yalıya yerleştik.

Ahbablarımız, dostlarımız rahat bırakmıyorlar. Kâh günlerce onları burada kabule mecbur oluyoruz. «Meşe-' lâ üç gün evveline kadar yalıda birçok misafirimiz vardı.» Kâh bizi çağırıyorlar. Biraz itiyadın şevkiyle, biraz da böyle lâzım geldiği için zevahiri muhafaza ediyorum. Hâlâ komedyaya oynuyorum. Fakat doğrusu çok bıktım,

yoruldum. Fakir evlerde rastıklı mahalle karılarına keman dersi verdiğim günleri arayacağım geliyor.

I

251

Ah, Kenan! Sen buldukça bunayan bir nankörsün. Dünyaya sade şikâyet etmek için geldin... Öyle ölüp gideceksin... Şikâyetle geçen bu hayattan dünyaya belki birkaç nağmen yadigâr kalacak... O kadar.

10 Haziran

Bu akşamüstü birkaç misafirimizle beraber bahçede oturuyorduk. Söz, bir aralık musikiye intikal etti. Ahbaplarımızdan bir mutasarrıf mütekaidi:

— Yeni eseriniz ne vakit Kenan Bey? dedi.

— Umarım ki pek uzak değil, diye cevap verdim.

— Ne kadar âlâ... Yine ümit ederim dünyayı velveleye vereceksiniz. Eserinizden memnun musunuz?

— Pek fena değil zannederim...

— Bu akşam misafiriniziz... Her türlü ikrama borçlusunuz... Bize beğendiğiniz parçalardan birini lütfeder misiniz?

İhtiyar mutasarrıf, idare işlerinden ziyade sanattan anlayan bir adamdı. Elinden kurtulamayacağımı hissettim.

— Emrinizi yerine getirmek için birkaç haftalık bir mühlet talep edeceğim... Eserim henüz pek dağınık... Korkuyorum ki, bu hal ile üzerinizde yapacağı ilk tesir... O ilk tesir ki, bence çok mühimdir :

Misafir, gülerek sözümü kesti:

— Uzak olmadığına kuvvetle ihtimal verdiğiniz bir eser, bir fikir verecek derece meydana çıkmıştır. Bahusus istediğim bir küçücük parça...

Ben, cevap bulamayarak sükût ediyordum. Mutasarrıf, bu defa Cavidan'a döndü :

İL HALK KÜTÜPHANESİ

I

DUDAKTAN KALBE

253

— Hakkım var değil mi efendim?... Her halde siz de şefaât edersiniz... Kenan Beyin bu yeni eserini nasıl buluyorsunuz? İki seneden beri çalışılan bir eser olduğuna göre mükemmel olacak, değil mi efendim?...

— Güzel efendim...

— Niçin o kadar hafif söylüyorsunuz?

Karımla birbirimize bakıştık. Cavidan, yan dargın, yarı mahzun, hatta biraz da müstehzi bir gülümseme ile:

— Görüyorsunuz ki, esrarımızı daha fazla saklaya-mayacağız zavallı Kenan'cığım, dedi.

Sonra, misafirine döndü :

— Kenan, eserinin fazla dağınık olduğunu söylüyordu... Hakikati itirafa mecburum... Zavallı şaheser o kadar dağınık ki, daha bir nağmesi notaya geçmedi...

Misafirler gülüşmeğe, türlü taaccüp nidaları çıkarmağa başladılar. Kızardığımı hissetmekle beraber oldukça cüret ve hararetle :

— Hiç bir beis yok, dedim, asıl büyük iş oldu bitti... Yani eser dimağında hazırlandı... Onu bütün teferrua-tıyle görüp işitiyorum... Deftere geçirmek, notaya almaktan ibaret bir küçücük iş kaldı ki, her halde o da iki aylık bir şey... Fikrimce bütün sanat eserleri böyle doğar...

Misafirlerin, tatsızlığıyla maruf bir zevzek :

— İnşallah selâmetle doğar, dedi.

Cavidan'm yüzüne bakmağa cesaret edemiyor, fakat onun renk vermemekle beraber, derin derin içerlediğini hissediyordum. Hazin bir şey amma itiraf etmeğe mecburum. Cavidan, bende bir insandan ziyade bir sanatkâr gördü. Kendimden ziyade eserimle alâkadar oldu. Aramızdaki o gizli anlaşmazlığın bir sebebi de ihtimal ki budur... Biraz sonra karımla yalnız kalmıştım. Cavidan, bir parça sükût etti, sonra ağır bir tavırla :

— Görüyorsun ki, artık doğmayan eserlerle eğlenmeğe başlıyorlar... Ne hazin, dedi.

•

Dudaklarımı bükerek :

— Budalalar, dedim.

— Hakları olmadığından emin misin?

— Elbette... Eskiden de benden şüphe etmişlerdi.

— Eskisi j;ibi olduğundan emin misin?

— Tabîî...

— Fakat zavallı Kenan'çığım... Ben, seni epeyce farklı buluyorum... Bana öyle geliyor ki, o vakit büsbütün başka bir gençtin...

— Yahut sen öyle görüyordun... O vakitler tabîî beni daha çok seviyordun...

— Bu sitem haksız değil mi Kenan?...

—• Sonra başka bir sebep var... O vakit yerimde, toprağımdaydım... İnsana doğduğu, büyüdüğü toprak başka bir canlılık veriyor...

— Sakm sende bir «nostalji» uyanmasın Kenan?

— Bilmem... İhtimal...

— İstersen bu yaz bir iki ay İzmir'e gidelim... Boz-yaka'da belki daha iyi çalışırsın...

Tabîî orası daha sakın bir yer...

Hayretle Cavidan'm yüzüne bakıyor, sözlerine ina-namıyordum. Bozyaka gidilmez bir yıldız mıydı? Hele dayım her sene beni davet ederken. Orada bir iki ay kalmaktan daha sade ve tabîî ne olabilirdi? Böyle olduğu halde ben, bu ümidi, bu arzuyu âdeta içimden silmiştim. Kulaklarım uğulduyor, kalbim çarpıyordu.

Cavidan, dikkatle yüzüme bakarak gülümsedi :

— Bu seyahat her halde iyi bir şey olacak... İzmir'in sözü bile hemen rengini değiştirdi.

Bir şey söylemeden karımı kollarıma aldım, sevinmiş çocukların taşkınlığıyla onu saçlarından, yanaklarından öpmeğe başladım. Cavidan, beni en hararetli aşk sahnelerimizde bile daima ağırbaşlı ve vakur görmeğe alışmıştı. Bu çocukça heyecanıma gülüyor :

DUDAKTAN KALBE

— Bu kadar memnun olacağını bileydim daha evvel bunu teklif ederdim, diyordu. Ben, mesut olduğum dakikalarda çok konuşurum :

— Göreceksin orada ne güzel çalışacağım, diyordum, zaten en güzel eserlerimi Bozyaka'da vücuda getir-medim mi? Ben, biraz bülbüle benziyorum... O da toprağından ayrıldığı vakit susarmış... Sonra, öyle sanıyorum ki, seni orada daha başka türlü seveceğim... Biraz evvel beni değişmiş buluyordun... Oraya gittiğimiz vakit beni eskisinden daha genç, daha kuvvetli, daha canlı göreceksin...

Bu gece misafirlerimize saatlerce devam eden bir müzik ziyafeti verdim. İki seneye yakın bir zamandan beri bu kadar tesirli keman çaldığımı bilmiyorum. Hava sıcak, deniz sakindi. Mehtap, epeyce ilerlemişti. Civardan sandallarla yalının önüne keman dinlemeğe gelenler olmuştu.

Şimdi, bütün ev uykuda... Yalnız benim gözlerim uyku tutmuyor. Cavidan'ı rahatsız etmemek için yavaş ça odamızdan çıktım, buraya gelerek defterime bu satırları yazmağa başladım.

Çocuk gibi seviniyorum. Demek birkaç güne kadar Bozyaka'da olacağım. Yine bağlarda sıcak üzüm kokuları içinde dolaşacağım. Yabanî güller, kır menekşeleri ile dolu ince yollardan Arapderesi'ne ineceğim, yine mehtapta Kırkçamlar'a gideceğim. Yine Şem'i Dede'yi, mazlum «Kerem»i, ihtiyar Kuzgun'u göreceğim. Yine çitlembiklerin içindeki kuyu başında sarı saçlanyile, çilli yüzüyle, süzgün, yeşil gözleriyle Kınalı Yapıncak'ı... Fakat acaba Kınalı Yapıncak orada mı?... Sakın nisanlısıyla evlenip başka bir yerlere gitmesin? Buna kalbim hiç ihtimal vermek istemiyor... Bozyaka, Kınalı Yapıncak'sız nasıl olur? Demek Lâmia'yı tekrar göreceğim, tekrar ona söz söyleyeceğim. Ah, ne güzel... Fakat kollarımda geçir-

DUDAKTAN KALBE

diği saatleri yine hatırlayacak... Bu eski hikâyeden artık bahsetmeyeceğiz... Öyle ya, benim artık karım var, sevdiğim var... Onun da tabîî öyle... O, yazık, bir rüya idi; geldi geçti... Kınalı Yapıncakla göz göze bakarken bunu hatırlayacağız... Ah, bu bakışlar... Onların lezzetini şimdiden hissediyorum.

Her yaz nerede olursam olayım, tam bu mevsimde, bu ayda bir ağır bulut gibi üstüme çöken o müphem yaşamak yorgunluğu içimdeki sönük, kırgın fütur; acaba oralara ait bir gizli daüssıla mıydı?

15 Haziran

Yarın hareket ediyoruz. Bugün dayımdan mektup aldım. Bizim için Merasim köşkünü hazırlattığını söylüyor : «Daha evvel haber verseydiniz, köşkü daha barınılır bir hale koymak için inşaat yapar, bir iki oda ilâve ederdim.» diyor zavallı adamcağız...

Demek, nihayet iki güne kadar, Bozyaka'yi, Arap-deresini, Kırkçamlar'ı, Şem'i Dede'yi «Kerem»i, hâsılı, bütün sevdiğim şeyleri göreceğim... Sade bir tanesi eksik: Annem, zavallı anneciğim... Anamın hayatımda ve kalbimde bu kadar yer tuttuğunu

şimdiye kadar anlamamıştım. Onun öldüğünü, «Seydiköy»'ün ihtimal, alâmet-siz bir mezarında toprak olduğunu biliyordum. Fakat aklımın bildiği bu hakikate kalbim bir türlü inanmak istemiyordu. İçimden öyle geliyordu ki, annem, nahif omuzlarında yün atkısı; yorgun, hasta çehresine bir genç kız yüzü halâveti veren masum, mavi gözleri, bir teli bile ağarmamış koyu, kumral saçlarıyla çardakların altında yavaş yavaş geziniyor, akşam üstleri baj kap;sının önünde, her zamanki yerinde beni bekliyor... Zavallı kadın, bir gün yüzümden gülmedi. Fena

I

256

DUDAKTAN KALBE

ZD/

I

kalpli bir çocuk da değildim. Böyle olduğu halde onu üzmemde daima bir garip zevk buldum. Küskün ve yalnız gençliğimin bütün ıstıraplarından annemi mesul tuttum. Fakat anneme kendimi olduğumdan daha bedbaht göstermek hoşuma gidiyordu. Onun, benim için gizli gizli ağlamaktan kızaran, uykusuz kalmaktan mahmurlaşmış gözlerini görmekte bir vahşî lezzet buluyordum.

Evet, mağmurdum, fakat ıstırabını sakın bir tebessümle çeken, şikâyet ve tazallüme tenezzül etmeyen kuvvetli adamlardan değildim. Mağrurdum; fakat benliğim: acizden, zavallılıktan, tahammülsüzlükten ibaretti.

Başkalarının bana acıması nefsime ağır geliyordu. Fakat bir küçük çocuk gibi sevilmeğe, acınmağa, nazlanmağa muhtaç, zayıf bir yaratılışım vardı.

Onun için sade anneme nazlandım. Meselâ, başım hafifçe ağrısa kendimi ağır hasta gibi gösteriyordum. Biçare, bana inanıyor, evin içinde telâşla koşup çırpınmağa başlıyor, sabahlara kadar uykusuz kalıyordu. Böyle tatlı bir şefkat ve merhamet havası içinde yavaş yavaş uykuya dalmakta ne doyulmaz bir lezzet vardı. Bunun zalim bir Hodgâmlık olduğunu bilmiyordum. Fakat sevilmeğe, anlaşılmağa, acınmağa olan mariz ihtiyaçlarımla buna mukavemet etmek mümkün değildi. Zavallı anacığım...

Galiba beni bütün sevenlere karşı böyle Hodgâm oldum.

Bozyaka'da onun hâtıralarını bulacağım... Bilmem başkaları için de öyle midir? Ben, eski hatıraları tam bir surette ancak doğduktan, ait oldukları yerlerde bulabiliyordum. Manzaraların unutulmuş parçaları, başka bir kuvvet veriyor, kalbi daha derinden sarıyor.

Anamı göremeyeceğim; fakat onun dolaştığı yerlerde dolaşacağım, elini sürdüğü yerlere alnımı dudaklarımı süreceğim; oturduğu yere oturacağım. Ondan en ziyade Kınalı Yapmcak'a bahsedeceğim... Niçin bilmiyorum, fakat içimden böyle geliyor...

Annemle Lâmia, birbirlerini ne fazla sevmişler, ne de hatta iyi tanımışlardı. Öyle olduğu halde onları bir ana kız gibi birbirine yakın zannediyorum.

Annemin öldüğünü haber aldığım gece de durmadan Kınalı Yapmcak'ı düşünmemiş, o yanımda olsa daha kolay avunacağımı hissetmemiş miydim?

Kınalı Yapıncak'ı acaba bu defa nerede göreceğim? Geleceğimi duymamış olmasını ne kadar isterdim... Fakat buna imkân yok... Meselâ caddede, yahut bağın arkasındaki ince yolda birdenbire karşılaşıyorum... Fakat bundan daha iyisi var... Çitlembiklerin altındaki kuyu başında «Kerem» yine ağır ağır dönüyor... Semiha ile Fikret ağaçtan ağaca üzümlerin soğuduğu mermer havuzun yanında... Çıplak bileklerini suya sokmuş... Gözleri dalgın... Dudaklarında o her zamanki gülümseme... Sarı saçları alnına dökülüyor... Yaprakların içinde bir hafif gürültü işiterek başını çeviriyor... Birdenbire beni görüyor... Kınalı Yapıncak'm süzgün, yeşil gözleri bir kere daha gözlerime tesadüf ediyor... Ah, ne güzel!

Kenan, yavrum, yine çocuk olmağa, rüya görmeğe başladın... Kınalı Yapıncak'ı yine göreceksin... Başka türlü olmasına imkân yok... Fakat artık münasebetiniz eskisi gibi mi ya?... Lâmia, belki evlenmiştir... Değilse bile sen, artık evli barklı bir adamsın... Karın var, sevdiğin var... 0 yaz rüyası müebbeden sönüp gitti... Varsın olsun... Kınalı Yapıncak ile eski bir arkadaş gibi konuşmakta da bir zevk var... Artık o macera için aramızda söz geçmeyecek... Fakat birbirimize bakarken bunu hatırlayacağız... Kınalı Yapıncak'm gözlerinde göreceğim bu aşk hâtırası bana bütün bir aşktan daha tatlı gele-

F 17

ZOö

cek... Birkaç sene sonra şüphesiz yine birbirimize tesadüf edeceğiz... Hayat, bazen ne kadar güzel...

I

Yarın hareket ediyoruz, nihayet iki gün kaldı... Fakat bu yarın sabah bana yıl kadar uzun geliyor...

21 Haziran

Üç günden beri İzmir'deyiz. Fakat ancak bu akşam ortalık karardıktan sonra bağa gelebildik... Dünyada merasim ve teşrifat kadar iğrendiğim bir şey yok... Aksi gibi de nereye gidersek bu angaryadan kurtulamıyoruz... Evet, üç gün evvel İzmir'e geldik. Fakat ancak birkaç saat evvel hürriyetime sahip oldum.

Zavallı dayım hasta... Geçen sene nüzul inmiş... ayaklarının biri tutmuyor, dili güçlkle söylüyor... Koca adam, bir sene içinde balon gibi sönmüş... Fakat sönen yalnız vücudu... Yoksa ruhu hâlâ eskisi gibi haris ve ateşli... Bu hal ile artık belediye reisliğinde ümit kalmamış... Fakat şimdi daha başka hülyalar peydahlanmış...

Çocukları şikâyet edip duruyorlar... Karantina'daki konağın kapılarını tekke gibi açmış... Giren çıkan, çalan kaçan belli değil... Etrafında bir sürü tufeyli var ki, çocuklarının rivayetine göre, servetinin son parçalarını ke-mal-i afiyetle yiyorlar...

Bunların ekserisi eski belediye memurları filân... Vazifeleri yeni belediye reisi aleyhinde dedikodu yapmaktan ibaret... Gece, gündüz mütemadiyen yeni idareyi çekiştiriyor, türlü iftiralarla yeni belediye reisini batıyorlar... Tabîî her fırsatta: «Nerede o eski günler?» mukaddemesiyle dayımın medh ü senasına girişiyorlar...

' Biçare adamın bütün tesellisi şimdilik bundan ibaret...

Bizim ziyaretimiz onu pek sevindirdi. İzmir'e çıktığım gün öyle bir şey öğrendim ki, arımdan yerlere geçtim. Gazetelerde benim geleceğimi ilân ettirmiş, sonra

r

bu yetmiyormuş gibi, gazetelerden birine kendi resmiyle benim resmimi koydurmuş... Ah, ne maskaralık yarab-bü...

Doğrudan doğruya Bozyaka'ya inmek istiyorduk. Dayım, buna razı olmadı. Karantina'daki konakta mükellef merasim hazırlanmış, birçok kimseleri davet etmiş... Öyle ya bu vesile ile bir kere daha kendinden bahsettirmek lâzım değil mi? Sonra «prens hanımefendi kerimesine» dayım, konağı ve debdebesini göstermeden olur mu?

Neyse, iki gün ardı, arası kesilmeyen bir sürü ziyaretçiye kavuk salladık. Dayımın başka bir emeli vardı:

— İlle İzmir'de kal... Ne kadar icap ederse para sarf edeyim... Gazete çıkarayım... «Reklâm» yapayım... Eşimiz, dostumuz, eksik değil... Seni belediye reisi intihap ettirelim, diye inat ediyor, hacıdan, hocadan birçok kimseleri de yalvartıyordu.

Kahkahalarla gülmeğe başladım :

— Çalgıcıdan da belediye reisi olur mu ya Paşa dayı? dedim.

Adamcağız, birdenbire şaşırdı, başka cevap bulamayarak :

— Tavuk hırsız oğlundan belediye reisi olur mu? dedi, şimdiki reisin babası benim çocukluğumda Valla-hil'azim tavuk hırsızlığıyla geçinirdi... Hem hâşâ çalgıcı değilsin... Sen operatörsün...

— Operatör mü? Ben mi?

— Öyle ya; sen opera çıkaran bir operatörsün... Çalgıcı diye kerizciye denir... Zavallı dayımı bu son ümidinden vazgeçirmek için çok uğraştım... Son ümidi diyorum... Çünkü ben belediye reisi olursam her gün dairej'e gelecek, geniş tecrübesinden istifade ettirecek, bana yalnız bir mühür basmak işi kalacak. Hülâsa, tam manasıyla belediye reisliği edecek.

Bu sabah, erkenden buraya gelmemiz kararlaştırmıştı. Bu defa karşımıza Münir Bey çıktı. Benimle Cavidan'ı mutlaka köşkünde iki üç gece misafir etmek istiyordu.

Birkaç gün sonra arzusunu yerine getireceğimi vaat etmek suretiyle onun da elinden kurtulduk... Fakat bizi mutlaka akşam yemeğine alıkoymak için inat etti ve birkaç saat evvel kendi eliyle bağa getirip bıraktı...

Münir Beyin köşkünden geç vakit çıktık... Hafif bir mehtap vardı. Küçük bir tepenin üstünden, yürüdüğümüz yolun etrafını saran çiçekli çalı yığınları arasından bağı gördüğümüz vakit, gözlerimin yaşla dolduğunu hissettim. Bu dakikayı unutamayacağım.

Cavidan ile Münir Bey konuşa konuşa önümden yürüyorlardı. Geri kalmak için bahaneler arıyor, kendimi unutturmağa çalışıyor, dönüp bana söz söyleyecekler diye âdeta korkuyordum.

Bu saatte en mesut bir vakanın, en sevgili bir sesin bile beni düşüncelerimden ayırmasına razı değildim.

İşte Arapderesi'ne inen yollar, işte tek bir selvinin altında Şem'i Dede'nin bir eski türbeye benzeyen beyaz kulesi... işte karşı tepede Kırkçamlar'm hafif aydınlığı, mavi gökyüzünde irtisam eden gölgesi...

Caddeye indiğimiz vakit karım bana döndü :

— İlk defa birbirimizi gördüğümüz yer, değil mi Kenan? dedi.

Bir şey söylemedim, dalgın bir gülümseme ile başımı salladım. Cavidan, bu defa Şem'i Dede'nin kulübesini gösterdi:

— Burada meczup bir dilenci vardı, değil mi? Şem'i Dede, meczup bir dilenci... Bir kıtlık senesi

el ekmeğini yememek için ölmeğe razı olan gani ruhlu

DUDAKTAN KALBE

261

Şem'i Dede... Aşk ve hülyasının bir zerresini dünyanın bütün servetlerine değişmeyen ihtiyar sanatkâr... Meczup bir dilenci... Cavidan, senin bu sözünü cevapsız bıraktım, çünkü ne söylesem infialimi anlatamayacaktım.

Bağın duvarı üstünde iri bir köpek havlamağa başladı. Bahçıvan, onu kovalarken kendi kendime : «Eyvah, Kuzgun ölmüş!» dedim, birdenbire yüreğim sızladı.

Bağ kapısı ile köşk arasındaki ağaçlıklı yolu geçerken beş altı defa durdum.

Buralarda yazın ılık ve taze hayatı bütün kuvvetiyle açılmıştı. Yolun iki tarafı yine sık yapraklı dallarla örtülüydü. Ağaçların arasından kuş cıvıltıları, kanat sesleri geliyor, karanlıkta görünmeyen yabanî güllerin, hanımellerinin ağır kokusu başımı döndürüyordu... İşte büyük köşkün önündeki çardak... Bir seher vakti annemin beni beklediği pencere... Nahif vücudunu kollarımda sıkıttım, sabah aydınlıkları içinde daha soluk görünen mavi gözlerini öptüğüm, ilk muvaffakiyetlerde sarhoş olan başımı göğsüne koyarak ümitlerimi söylediğim taş merdiven...

Biraz daha yürüyorum... Karanlığın içinde gözüme bir ağaç kümesi geliyor... Oradan geçerken Cavidan'dan ayrılıyorum... Bir türbe ziyaret eder gibi bir defa daha orada duruyorum... Yirmi sene evvel Leylâ'dan ayrıldığım, ilk aşkımın ilk öpüşünü reddettiğim yer... Senelerden sonra burada bir gece bir başka genç kız, âciz bir kuş yavrusu gibi kollanma düşen bir kız çocuğunu daha kucaklamıştım... Zavallı Kınalı Yapıncak, ne kadar titriyordu... Onu buz gibi soğumuş bileklerinden tutarak göğsüme çektiğim, dudaklarımı geniş alnında titreyen ince saçlarına...

— Kenan, niçin orada duruyorsun?

Hafifçe silkiniyorum. Cavidan, biraz ileride duruyor, ne olduğumu anlamıyor...

— Hiç... Bir fikir, diyorum.

262

DUDAKTAN KALBE

Zevcem, bu manasız söze gülüyor. O vakit cesaret alıyorum. Ondan büyük bir şey ister gibi:

— Bir parça yanıma gelmez misiniz? diyorum.

Hayretle, bana bakıyor maamafih, dediğimi yaparak yanıma geliyor. Onu bileklerinden tutuyorum, yavaş yavaş göğsüme çekiyorum. Alnına dudaklarımı koyuyorum. Vücudumdan soğuk bir ürperme geçiyor, bu öpüş, dudaklarımda buz gibi donarak yarım kalıyor...

Tekrar yürümeğe başlıyoruz... Ayın bir duman tabakası arasından sızar gibi görünen hafif ışığı altında üzüm kütükleri yine göz alabildiğine uzanıp gidiyor... Bunların

arasında bir gölgenin yavaş yavaş kımıldadığını görüyorum. Parmağımla bu gölgeyi bahçivana göstererek :

— Kerem değil mi o? diye soruyorum. İhtiyar adam, başını sallayarak cevap veriyor:

— Evet, beyim... Kerem...

Cavidan, benim için ne istese düşünebilir... Bu arzuya mukavemet edemeyeceğim. Kütüklerin arasından koşar gibi geçerek «Keremsin yanına gidiyorum. Hayvancağız, evvelâ ürüyor, fakat sonra duruyor, dalgın gözleriyle yüzüme bakıyor...

— Sen de beni tanıdın mı Kerem? Seni bulmasay-dım insan dostlarımdan birçoğunu kaybetmiş kadar üzülecektim.

Kerem, sözlerimi anlar gibi tatlı bir bakışla yüzüme bakmakta devam ediyor...

Gözlerimle etrafı araştırıyorum, kimsenin beni görmediğine emin olduktan sonra eğilerek yüzünü okşuyorum.

Cavidan da benim gibi yorgundu. Hemen yatmak istiyordu. Benden evvel gelen kemanımı kutusundan çıkarmağa başladım :

— Sen soyununcaya kadar sana bir şey çalacağım...

UUUAR.1A1X 1S.AL.ÖE,

•

,

— Evet, amma sen de yorgunsun... Hem de böyle gelir gelmez tuhaf olmaz mı?

— Hayır... Hayır... Bir fikir...

— Fakat bu gece sana hep tuhaf fikirler geliyor...

— Ne ziyarı var?... Hani ilk evlendiğimiz vakit sana alaturka bir ninni çalıyordum... Onu ister misin?

Pencereleri açmıştım. Cavidan, içeri odada elbiselerini değiştirirken, ninniye çalmaya başladım. Kemanım en eski arkadaşımıdır. Sevincimi, kederimi hep onun diliyle söyledim. Kalbimin en gizli sırlarını yalnız o bilir... Kemanımın üstüne bu gece benden ilk defa göz yaşı damlaları dökülüyordu. Zannediyorum ki yorgunluğun tesiri.. Yoksa şimdiye kadar buna benzemez ne acılar gör-

düm... Yahut annemin matemi... Ne bileyim? Ben bu gece bu kemanı Kınalı

Yapıncak için çaldım. Başladığım vakit acaba uykuda mıydı? Öyle ise kim bilir nasıl uykusundan uyanmıştır? Kınalı Yapıncak'ı şimdi penceresinde görür gibi oluyorum... Lambasını söndürmüş, ay aydınlığında saçları parlıyor... Kınalı Yapıncak, şimdi mutlaka benimle beraber ağlamıştır... Lâmia ile beraber ağladığımıza hiç şüphem yok...

Geldiğim gün bir hoş tesadüf oldu... Çarşıda Şükrü Beye rastgeldim... Yanında Fikret vardı... Çocuk, şimdi beş altı yaşma gelmiş... Şükrü Bey, dayızadelerimden biriyle konuşurken ben de Fikret'i istintaka başladım. Elindeki paketi göstererek :

— Bey baban sana oyuncak mı aldı, küçük bey? dedim.

— Oyuncak değil... Lâmia ablama çorap aldık... Fikret'i kucağıma alıp yanaklarından öpmemek için âdeta kendimi zorladım.

— Lâmia ablanın çoraplarını beybaban mı alır?... Onun kocası almaz mı?

Çocuk, serbest bir tavırla :

264

DUDAKTAN KALBE

— Lâmia ablamın kocası yok ki, dedi.

Gönlüm beni aldatmamıştı. Kınalı Yapıncak buradaydı. Hem de evlenmemişti de...

Evet Lâmia'nın beni burada birdenbire görmesini isterdim. Onun birdenbire şaşırdığını görmek hoş bir şey olacaktı. Fakat buna imkân yok...

İzmir'e geldiğimi duymayan kalmamıştı ki... Şükrü Bey, beni görünce ilk sözü : «Efendim, gözlerimiz yolda kaldı... Bir haftadır bekliyoruz.» oldu.

Epeyce zaman geçmişti. Ben, hâlâ gözlerimde yaşlarla ninniye çalmağa devam ediyordum. Yanımda bir hafif nefes işittim, titreyerek başımı çevirdim. Cavidan, soyunduktan sonra yavaş yavaş yanıma gelmişti.

— Kenan, bu gece bütün şairliğin üstünde... Bu âdi ninniye âdeti bir sanat eseri ruhu veriyorsun...

Hem gözümdeki yaş damlalarını gizlemek, hem karımın yüzüne bakmamak için başımı hafif bir hareketle öte tarafa çevirdim; yüzümü kemanımın üstüne eğerek devam etmek istedim.

Fakat biraz evvelki füsün dağılmıştı. O kadar güzel sesler çıkaran kemanım birdenbire elimde kaba bir tahta parçasından tahavvül etmişti. Onu asabi bir hareketle piyanonun üstüne fırlattım, hâlâ Cavidan'ın yüzüne bakmaktan çekinerek :

— Haydi yatalım artık... dedim.

Karımın yorgunluktan gözleri kapanıyordu. Ben, so-yununcaya kadar yatağın bir kenarında uyuyakaldı.

Ayaklarımın ucuna basarak yatak odasından çıktım; üç sene evvel «Siyah Yıldızlar»ı bestelediğim odada bu satırları yazmağa başladım...

Arasına kalemi önüme bırakıyorum; Bozyaka yazlarının en güzel musikisi olan ağustosböceklerini dinliyorum; eski aşınalar gibi karanlığın içinde lambama gelmeğe başlayan pervaneleri, uzun, yeşil kanatlı gece bö-

DUDAKTAN KALBE

265

çeklerini görüyorum... Buradaki hayatta ne doyulmaz bir lezzet var!...

Yarın Kınalı Yapıncak'ı göreceğim...

22 Haziran

Kınalı Yapıncak'ı göremedim. Ne tuhaf şey... Lâmia, nasıl oldu da beni görmeğe gelmedi?

Fakat, ben de bir an yalnız kalmadım ki... Ah, bu saygısız misafirler... Beni burada da rahat bırakmıyorlar... Sabahtan akşama kadar belki on takım misafir geldi...

«Kenan Beye safa geldine geledim... Kusura bakmasın... Yarın uğrarız inşallah!» diye haber, tezkere gönderenler de başka...

Yarım saat vakit bulup Şem'i Dede'ye gidemedim. Zavallı Şem'i Dede bir felâkete uğramış... Geçen sene karısı genç bir deveciye, kaçmış... İhtiyar arkadaşım, şikâyet

etmiyormuş... Fakat, her halde çok meysus olduğunu tahmin ediyorum. Yarın erkenden ona gideceğim.

Akşam üstü Şükrü Bey bize uğramıştı. Yanında Fikret'le Semiha vardı... Birkaç defa dilimin ucuna geldi. Lâmia hakkında malûmat isteyecektim. Bu, gayet tabî bir şey olacaktı. Şükrü Beyin hiç bir şey hissetmediğinden eminim. Maceraya dair küçücük bir koku almış olsa bana başka türlü muamele edecekti.

Evet, Lâmia'nın ne yaptığını, henüz niçin evlenmediğini sormak en tabî bir şey olacaktı. Fakat bir türlü cesaret edemedim.

Fikret'le Semiha'nın konuşmalarına dikkat ediyordum. Çocuklar, sık sık Lâmia'dan bahsediyorlardı: «Üstünü kirlettin, Lâmia ablam sana darılır... Lâmia ablam bana salıncak kuracak...» Birkaç defa misafirlerimi bı-

266

DUDAKTAN KALBE

rakarak bahçeye çıktım. Bağın arka kapısı civarında dolaştım. Lâmia, uzaktan olsun görünmeli değil miydi?

23 Haziran

Bu sabah geç uyanmışım. Yatağımın içinde tembel tembel sigara içerken Cavidan odaya girdi. Elinde bir kâğıt vardı:

— Münir Beyden şimdi bir tezkere aldım. Bugün Bu-ca'da at yarışı varmış... Bizi davet ediyor, iki saat sonra bizi almak için arabasıyla bağa uğrayacağını söylüyor... Birdenbire canım sıkıldı:

— Ne münasebetsiz fikir, dedim, biz buraya dinlenmeğe geldik... Avrupa'da yarışlardan gına geldi. Öyle değil mi?

— Evet amma... Bu, başka... İzmir yarışlarını'görmek eğlenceli bir şey olacak.

— Adam sen de, gördüklerimizin âdi bir karikatürü...

— Daha iyi dedin ya... Tabî bu fırsatı kaçırmayacağız...

— Vazgeç Cavidan... Görmeğe değer bir şey olsa ben hiç seni götürmek istemez miyim?... Bak, daha misafirlerden göz açmadık... Seninle güzel güzel evimizde otururuz... Sonra, akşama doğru gezmeğe çıkarız... Sen daha etrafı göremedin... Kırkçamlar'a gideriz... Hatta istersen seni Arapderesi'ne götüreyim...

Cavidan, hafifçe omuzlarını silkti :

— Arapderesi, ne şairane isim... İnsan, zanneder ki, bana bir cennet ziyareti teklif ediyorsun... dedi.

Karımın arasına böyle hakarete benzeyen müfrit ve kuru istihzaları vardır. Onlara hemen hemen alışmış ol-

DUDAKTAN KALBE

267

makla beraber bu söz canımı sıktı. Fakat aksi bir cevap vermedim. Sade ağır bir tavırla :

— Tabiat, herkesle ayrı dilden konuşur... Ben, buralarda büyüdüğüm için bu yerleri başka gözle görüyorum... dedim.

Sonra, bu bahsi kapatmak için acele acele ilâve ettim :

— Her halde Münir Bey'e bir mazeret göstereceğiz değil mi Cavidan?..

— İmkân yok... Çünkü ben cevap gönderdim... Senin bu arzumu reddedeceğini tahmin edemiyordum...

— Tabîî, yine de aklından böyle bir şey geçirmiyor-sun... Mademki istiyorsun... Gideriz...

— Güzel amma, sen böyle mektebe gitmek istemeyen çocuk gibi somurtursan bunun hiç zevki kalmaz...

Konuşmamız tehlikeli bir ceryan alıyordu. Biraz kurnazlık etmek, karımın zayıf damarına basmak lâzımdı :

Gülmeğe başladım, okşayıcı bir tavırla :

— Niçin böyle söylüyorsun Cavidan, dedim, biz buraya niçin geldik?.. Benim çalışabilmem için değil mi? Ben, bir keşiş gibi yaşamazsam, kalbim, dünyaya ait arzulardan, endişelerden tecerrüd etmezse sanatın istediği ruh sükûnunu nasıl bulurum? İster misin yine ot koşusu filân diye yeniden havalanayım? Seninle güzel güzel seyranlar yapalım, eğlence yerlerinde dolaşalım... İki ay sonra yine elimiz boş olarak İstanbul'a dönelim... Halbuki ben, kati olarak çalışmağa başlamak istiyordum.

Cavidan için bu, öyle bir sebepti ki, akar sular dururdu. Hemen yumuşadı:

— Pekâlâ... Öyle olsun... Münir Bey'e haber gönderelim... O da bizim için rahatsız olacak... dedi.

— Hayır, bu doğru olmaz... Sen, Münir Bey'e gider-

268

DUDAKTAN KALBE

ti

sin... Ben kalırım... Bu at koşularını sen hiç görmedin... Seni çok enterese edeceğini ümit ederim.

İki saat sonra Cavidan'ı Münir Bey'in arabasına bindirdiğim vakit geniş bir nefes aldım. Mektepten kaçmış bir haylaz çocuk gibi seviniyordum.

Sıcak bir öğle vaktiydi. Bağın içinde dolaşmağa başladım. Birkaç kere aradaki ince yola çıktım. Şükrü Bey'in bahçesinde kimseler yoktu. Sık ağaç kümeleri arasından güçlkle seçilen kulenin tahta kepenkleri kapalıydı.

— Lâmia, bugün mutlaka gelecek... Fakat vakit pek erken... Çocukları çıkarmak için havanın serinlemesini bekliyor, diye kendimi avutuyordum.

Şem'i Dede'yi ayak üstünde görebilmiştım. Daha uzun boylu konuşmağa, dertleşmeğe vakit bulamamıştık... Bir iki saat vakit geçirmek için onu ziyaret etmeyi düşündüm. Caddeye çıkarak ihtiyar arkadaşımın bağına doğru yürümeğe başladım. Fakat, tek servinin altındaki küçük taş kuleyi uzaktan gördüğüm vakit, içimde bir tereddüt uyandı. Bugün çok mesut ve neşeliydim. Gülmeğe, söylemeğe, afacanlık etmeğe ihtiyacım vardı. Fakat arkadaşım dertliydi. Onun matemine hürmet etmek, canım gülüp eğlenmek isterken ona hâzin şeylerden bahsetmek lâzım gelecekti.

Kendi kendime: «Oldu olacak... Haydi şu günün zevkine dokunmayayım... İhtiyar arkadaşımı teselli etmek için dünya kadar vaktim var... Ben, güneşin bu kadar güzel parladığı günü hayatımda pek nadir gördüm.» dedim. Çitlerin üstünden boş bir bahçeye atladım, oradan Arapderesi'ne inen keçi yoluna geçtim.

Niyetim, pek uzaklara gitmek değildi, fakat yine yavaş yavaş kendimi eski hatıralara kaptırdım, onlar, beni kuvvetli bir su akıntısı gibi tâ «Zeybeklerpınan»na kadar götürdü.

•

Birkaç dakika orada oturmak, yosunlu kayaların görünmez yerlerinden damlayan, mağaranın karanlık derinliklerinde gizli hıçkırıklara benzeyen akisler uyandıran sulan dinlemek, kırık taşların kenarından sarkan «kaya üzüm»lerinin kırmızı sayvanlarını seyretmek istiyordum. Fakat, zaman hissini kaybettim, uzun bir müddet orada uyuşup kaldım. Öyle ki, geri dönerken güneş, Ilıca tepelerine doğru inmeğe başlıyordu. Geç kalmak korkusuyla âdeta yollarda koşuyordum. Bağa vardığım vakit yorgunluktan nefesim kesilmiş, vücudum ter içinde kalmıştı.

Acele acele kuyu başına doğruldum. Bir ağaç kümesi yanından geçerken kulağıma bir çocuk kahkahası, Fikret'in sesi geldi:

— Lâmia abla, topu bana at...

Yorgun dizlerim titremeğe, kalbim daha sık sık çarpmağa başladı. Çitlembiklerin arasında gözüme bir pembe yeldirme ilişti.

Ah, Kınalı Yapıncak... Sana bu kadar ehemmiyet verdiğimi bilir miydin?

Lâmia, tıpkı evvelsi gece hayalimde gördüğüm gibi taş havuzun kenarında oturuyordu. Yüzü öbür tarafa dönüktü. Fikret, beni görünce :

— Lâmia abla... Bak kim geldi? dedi.

Bu heyecanı tahmin edememiştim. Canım dudaklarıma gelmiş gibiydi. Genç kız, lakayt bir tavırla başını çevirdi. Yüzünü görünce bir hafif feryat kopardım : Lâmia, benim Kınalı Yapıncak değildi.

Biraz sonra hakikati öğrenmiş bulunuyordum. Kınalı yapıncak, İzmir'den gideli meğer iki buçuk sene olmuş...

Şükrü Beyler, Fikret'le Semiha'ya bakmak için evlâtlık olarak Rumelili bir muhacir kızı almışlar... Bu

z/u

271

çocuğun ismi Leman'mış... Bir türlü Kınalı Yapıncak'ı unutamayan çocuklar ona «Lâmia abla» diyorlarmış...

1

5 Temmuz, Bozyaka

İki hafta evvel buraya geldiğimiz vakit Bozyaka pek تنها idi. Bağ sahiplerinin birçoğu daha gelmemişlerdi. Şimdi artık civarda boş kule kalmadı.

Bu sene Bozyaka'da her vakitkinden daha coşkun ve neşeli bir hayat var. Bağlar, bahçeler renk renk kadın yeldirmeleriyle dolu; akşam üstleri yollar kalabalık birer gezme yeri halini alıyor. Geceleri Kırkçamlar'da mehtap âlemleri yapılıyor, her akşam bir yerde toplanan gençler sabahlara kadar çalıp çağırıyorlar...

Hâsılı, Bozyaka bu sene bir bayram gibi... Herkes eğleniyor, hatta bu alaturka dekoru biraz âdi, bu insanları, iptidaî, bu eğlenceleri sefil bulan Cavidan bile...

Karım, dün bana diyordu ki:

— Bu kadar eğleneceğimi ümit etmiyordum... Doğrusu seni memnun etmek için buraya gelmeğe razı olmuşum... Fakat hakikaten hoşuma gitmeğe başladı.

Cavidan'ı sık sık civar bağlara davet ediyorlar. Arada, sırada İzmir'e iniyor. Hatta geçen hafta iki gece Karşıyaka'da babasının eski dostlarından birinin evinde misafir kaldı.

Evet, Bozyaka'da herkes eğleniyor. Sade ben sıkılıyorum... Hem de ölecek gibi... istanbul'dan ayrıldığıma günde bin kere pişman oluyorum... Başkalarının neşesi azabımı artırmaktan başka bir şeye yaramıyor. Bozyaka, gözümde bütün rengini, bütün füsununu kaybetti. Günler bitip tükenmek bilmiyor... Bu hiç yeni bir şey getirmeyecek renksiz günlerin can sıkıntısını, yorgunluğunu ilk sabah aydınliklarıyla beraber duymağa başlıyo-

rum. Günlerin güneşi gibi gecelerin mehtabı da sönük, cansız, yürek üzücü... Ne geceyi, ne gündüzü, ne Arapderesi'ni, ne Kırk-çamlar'ı, hülâsa, hiç bir şeyi sevmiyorum, istemiyorum...

Kendimi aldatmak, avutmak için çok uğraştım. Fakat beyhude... Ben, Kınalı Yapıncak'ı seviyorum... Nasıl... Niçin? Bilmiyorum. Sade şundan eminim ki, bu aşk: kanıma, kalbime işlemiş... Ben ölmeyince çıkmayacak...

Bu aşkı evvelâ derin bir merhamet zannettim. Lâ-mia'nım burada olmadığını öğrendiğim günün ferdasıydı. İçimde anlatılmaz bir acı ile bağda dolaşıyordum. Tahammül edemedim. Şükrü Beyin bahçesine gittim.

Adamcağız, beni kulenin önündeki çardağa aldı. Şuradan, buradan konuşmağa başladık. Teessür ve heyecanımdan renk vermemek için bütün kuvvetimi sarfederek Lâmia'yı sordum, unutulmuş bir çehreyi hayalinde bulmak isteyenler gibi gözlerimi kısarak :

— Küçüklerle beraber sarışın bir küçük hanım görürdüm. Şimdi burada değil, galiba, dedim.

Şükrü Beyden Lâmia'ya dair bazı ufak tefek malûmat alacağımı umuyordum.

Adamcağız, ümidimden fazla samimiyet gösterdi, zavallı Kınalı Yapıncak'a ettiğim fenalığın hikâyesini mahzun bir saffetle bana anlattı.

Bu sergüzeştin öyle yerleri vardı ki, çocuk gibi ağlamamak için kendimi zor zapt ediyordum. Şükrü Beyden ayrıldığı vakit dünya, gözümde simsiyah kesilmişti. O vaziyete düşmüş bir genç kız için bütün bunlar gayet tabîî şeylerdi. Ben, nasıl olmuştu da bunları aklıma getirmemiştin, üç seneye yakın bir zaman Bozyaka' da her şeyin bıraktığın halde kaldığını tasavvur etmiştim!

Evvelâ, sanıyordum ki, Lâmia'ya basma gelen felâ-

ketler için acıyorum, onu her yerde bunun için arıyorum... Kınalı Yapıncak'a karşı duyduğum tahammül edilmez hasret, merhametten ileri geliyor. Fakat sonra, düşünce düşünce her şeyi kendi kendime izah ettim, hakikati niçin saklamalı? Öyle hodgâm bir ruhum vardı ki, sevmediği şeyle alâkadar olmasına, acımasına imkân yok. Kınalı Yapıncak'ı bu kadar derin sevmeseydim onun sergüzeştini bana böyle tesir etmeyecekti, kendimi temize çıkarmak için zihnimde bin türlü bahane icat edecek, bir mantık yapacaktım. Lâmia'yı o kadar kalpsiz bir surette bırakıp gittiğim zaman böyle olmamış mıydı?

Lâmia'yı seviyorum. İlk günlerde bir hazin kanaatin ye'sine mağlûp olmamak için çok didindim, çok uğraştım. Musiki; hayatımın birçok müstakil ve meyus saatlerinde beni teselli etmişti. Yine ondan şifa umdum. Bütün kalbimle kendimi yeni eserime vermek istedim. Hummalı bir faaliyetle çalışmağa başladım.

Odamdaki lambanın ışığını solduracak kadar aydınlık bir mehtap gecesi idi.

Dirseklerimi piyanoya dayamış; başımı avuçlarıma içine almıştım. Pencereleden giren sıcak bağ kokularıyla dolu rüzgâr nefesleri göğsümü bunaltıyor, vücuduma garip bir uyuşukluk veriyordu. Pencerenin yanında duran Cavidan, bana döndü :

— Niçin öyle susuyorsun Kenan, ne bekliyorsun?
dedi.

Mahzun bir gülümseme ile karıma baktım :

— İlham bekliyorum Cavidan, dedim, piyanonun yanına gelmez misin?

Karım, hayretle gülümseyerek yanıma geldi : Devam
ettim :

— Piyanonun şu köşesine geç Cavidan... Bileklerini üst üste şu noktaya koy... Sonra çeneni, yanağının alt kısmını elinin üzerine daya.

DUDAKTAN KALBE

273

W

Cavidan, gülmekte devam ederek dediklerimi yapıyordu :

— Bana âdeta zihnindeki bir resim modelini taklit ettirir gibi pozlar verdiriyorsun Kenan...

Doğrudan doğruya cevap Vermedim, elimle karımın yanağını okşayarak başını biraz yana eğdirdim. Bu vaziyette ayın ziyası yüzüne daha iyi vuruyor, kumral saçlarını hemen hemen açık sarı gösteriyordu.

— Bu pozu bozmadan beni dinlersin değil mi?

— Gülünç ve sıkıcı bir vaziyet amma mademki öyle istiyorsun. Çalışacak mıyım?

— Zannederim...

Cavidan'la birbirimize bakıp gülümsüyorduk. Niyetim : birkaç gündür uğraştığım yeni parçaya devam etmektir. Fakat içimden hiç bir şey gelmedi. Küçük bir tereddütten sonra eski bestelerimden birini, Lâmia'nın odama ilk geldiği gece başını piyanoya dayayarak dinlediği parçayı çalmağa başladım. Onu ikinci defa olarak tekrar edeceğim vakit, pencerenin dışında bir köpek havladı. Bir rüya içinde gibi, dalgın dalgın :

— Kuzgun geldi Kınalı Yapıncak, dedim.

Cavidan, hafif bir hayret sedası çıkardı. Başımı kaldırarak şaşkın şaşkın yüzüne baktım. O, hiç bir mana vermediği bu sözlerle gülüyordu. Halbuki dört yaz evvel Lâmia, burada ağlamıştı. Asabı bir ümitsizlikle piyanoyu kapadım :

— Haydi Cavidan... Seninle dolaşalım... Bu, daha iyi, dedim.

Ben, Lâmia'yı seviyorum.

Bazı gizli hastalıklar vardır; insan onların nerede, nasıl başladığını tâyin edemez.

Yaralar, öyle ince ve na-

I

F. 18

274

DUDAKTAN KALBE

ziktir ki, müphem heyecanlara benzer zehirleri vardır; ağrılar yeri bilinmeyecek kadar sağır ve müphemdir. Zaman zaman vücudun derinliklerinden boğuk, müphem şikâyetler gelir. İçin için büyüyen hastalığın bundan başka alâmeti yoktur.

Benim Lâmia'ya olan aşkım, işte bu neviden bir hastalık... Artık hakikati kendimden saklamağa lüzum görmüyorum.

Sıcak öğle vakitlerinde çitlembiklerden birinin güneş parçasıyla karışık gölgesi altında arka üstü uzanıyorum, başımın içine daha karanlık bir gece getirmek için ellerimle kapalı gözlerimi örtüyorum, derin derin düşünmeğe başlıyorum.

/"""""" Artık şüphem yok. Ben, Lâmia'yı daima sevdim. O,

i küçük, sade biçare bir kız çocuğuydu. Ben, uzun mahru-

J miyet ve ümitsizlik senelerinden sonra gelmiş muvâffâ-

/kiyet, şöhret ve saadette sarhoş, hodgâm, görgüsüz bir

C zavallı...

Aşk ve saadet üzerine yeni fikirlerim vardı... Henüz içine girdiğim sahte, kibar muhitin mütasallif ve mütereddi nazariyeleri... Aşk, öyle bir şeydi ki, mutlaka zarafet, muvaffakiyet, şöhret, servet, ihanetle beraber giderdi. Yüksek bir insanın zavallı, sade bir Kınalı Yapm-cak'a gönül bağlaması, hayatını vakfetmes" mümkün müydü? Hayatımın tamyle, fikirlerimle, sözlerimle başka bir muhitin adamı olduğumu iddia ederken benliğim, ruhum Tilkilik'teki karanlık tekkenin ilâhüeriyle, Şem'i Dede'nin neyiyle büyümüş, mahrum ve çekingen çocuk kalmıştı. Daha on altı yaşındayken bir büyük adam tahammül ve feragatiyle Leylâ'nın ilk öpüşünü reddeden, ruhunun mağrur ve münzevî melalini yıllarca bu topraklarda sürükleyen bağ çocuğu.,.

Ellerimi gözlerimden kaldırıyor, «Kerem »İn ağır ağır döndüğüne bakıyorum.

Sonra, tekrar gözlerim ka-

UUUAMAN KALBE

275

panıyor, dolabın iniltisini,, taş havuza dökülen suların berrak sesini dinleyerek düşünmeğe devam ediyorum : İhtimal, bu aşkın daha başka sebepleri var. Ben, daima uzak bulunduğu yerlerin daüssılasını, elde edilmesine imkân olmayan saadetlerin hasretini çeken bir hayal hastasıyım. Acaba şimdi Kınalı Yapıncak'ı ümitsiz bir surette kaybettiğim için mi bu kadar seviyorum?..

Onu belki artık hiç görmeyeceğim... Bir daha gözlerinin bana gülümsediğini görmeden, parmaklarımı geniş alnına düşen ince saç kıvrımlarına sürmeden öleceğim... Ah, ne yazık!...

Yattığım yerden ağır ağır kalkıyorum, havuza doğru yürümeğe başlıyorum. Bir noktada Kerem'le karşılaşıyoruz. Hayvan, birdenbire duruyor, büyük, sarı gözlerinin anlar ve acır gibi derin bir nazariyle bana bakıyor...

«Kerem», bu güzel aşkın tek yadigârı gibi kaldı. Gelecek sene burada belki onu bile bulamayacağım. Dirseklerimi havuzun mermerine dayıyorum, hafif çağılıtlarla köpüren sulara ellerimi sokuyorum.

Kınalı Yapıncak'ı ilk defa burada kollanma almıştım. Havaların bulanmağa başladığı bu sonbahar gününü hatırlıyorum. Lâmia, ayrılık günlerinin yaklaştığını düşünerek mahzunlaşıyor, gözleri ümitsiz bir melalle doluyordu. O, ağlamağa hazırlanırken, ben gülüyor, çilli yanaklarına hafif fiskelerle dokunarak şaka ediyorum : «Bu aşk değil, Kınalı Yapıncak, diyorum, bu biraz ince bir gönül oyuncağı, dudaklarımızın bir eğlencesinden ibaret...»

O vakit benim için belki de öyleydi. Fakat bir şaka, bir yalan, bir eğlence gibi başlayan bu aşk, bir gizli zehir gibi dudaklardan kalbe indi.

8 Temmuz, Bozyaka

276 DUDAKTAN KALBE

Şem'i Dede, bana bugüne kadar felâketlerden bahsetmemişti. Ben de tabiî bir şey sormuyordum. İhtiyar arkadaşımın derdini tazelemek doğru bir şey olmayacaktı. Bu akşam, Arapdere'ye inen bayırlardan birinin kenarında oturuyorduk. İkimiz de ayrı ayrı düşüncelere dalmıştık Şem'i Dede birdenbire dedi ki:

— Başıma geleni söylediler değil mi evlât?

— Evet... Çok teessüf ettim.

Bu cevabı verirken onun yüzüne bakmaktan çekiniyordum.

— Sen de mi teessüf ediyorsun? O halde bu işe teessüf etmeyen bir ben kalıyorum. İhtiyar arkadaşım gülüyordu. Hem de kalbi ve fikri sakın insanların açık, memnun gülüşüyle...

Hayretle gözlerimi yüzüne kaldırdım. Bu Şem'i Dede; ne mağrur, ne duygularına hâkim bir adamdı. Bak-ı-şımından ne düşündüğümü anlamış gibi devam etti:

— Ben, bu işi yaptığımı esasen nadimdim. Evlât... Başkalarına söylesem bana meczup deyip çıkarlar... Sen, belki anlarsın... Bir hayalî yâr-ı vefakârım vardı ki, bütün ömrümde bir gün beni yalnız bırakmamıştı... Geceleri kimsesiz kulemde sessiz dolaşır, تنها kırlarda dolaştığım vakit yanımda yürür, ney çaldığım, Hâfız'ı veya Fuzuli'yi okuduğum zaman karşımda boynunu büker, rengini bilmediğim gözleriyle ağlardı. Evime yabancı bir kadının gelmesi bu hayalî yâri darıltmıştı. «Onu son nefesimde bile görmeden öleceğim.» diye hayıflanıyordum.

Yabancı, bir gün beni bırakıp gitti... İlk günlerde garipsemedim desem yalan olur... Lâkin asıl yârimin yine benimle barışacağına dair alâmetler var... Karanlık ve تنها gecelerde kulenin etrafında dolaştığını, ney çaldığım, Fuzuli'yi okuduğum vakit yavaş yavaş ağladığını işitiyordum...

DUDAKTAN KALBE

277

\

İçimde tahlil edilmez bir korku ile ihtiyar arkadaşımın yüzüne baktım.O, yine memnun, sakın çocuk te-bessümüyle gülümsüyor, artık başka şeylerden bahsetmeğe başlıyordu :

— Ben, kaza ve kader bahsinde düşünme düşünme şu neticeye varıyorum evlâdım... Dünya'daki felâketlerden kudreti mesul tutan, bütün kabahati nizam-ı kâinatta arayan mecnunlar var... Kudret, her ruhu ayrı istidatlarla teşhiz ediyor, her birine ayrı bir yol çiziyor... Herkes, kendi yolundan gitse, herkes mesut olacak evlât... Böyle bir dünyayı gözünün önüne getir... Hep ayrı ayrı yollarda yürüyen, birbirlerine hiç dokunmayan, birbirlerini incitmeyen, hatta görmeyen yolculardan mürekkep bir uzun kabile... Hep kabahat bizde... Ezelde çizilmiş yollardan inhiraf ediyoruz... Hep felâketler bundan doğuyor. Delil mi istersin? Gökyüzüne bak... Yıldızlara bak... Bu güzel nizamı hangi başka bir sebebe atfedersin? Bunlar da insanlar gibi kudretin çizdiği yollardan çıkmağa kalkışsalar kâinattaki kıyameti bir tasavvur et... Gökyüzleri yıkılıyor... Kehkeşanlar başımızdan akıp gidiyor... Mevsimler bozuluyor...

Şem'i Dede, yavaş yavaş kararan akşam semasındaki tektük, yıldızları titrek parmağryle göstererek devam ediyor; karışık, karanlık, esrarlı şeyler söylüyordu. Ayrıldığıımız vakit ortalık tamamıyla kararmıştı. Ağır ağır bağa dönerken düşünmeğe başladım :

— Bu ihtiyar münzevinin dağınık ve muğlak sözlerinde galiba bir parça hakikat var... Ruhumun bütün sükûn ve kararını alan, bu sevdiğim yerleri bana hazin bir surette renksiz gösteren aşk belki daha derin, daha umumî bir derdin bir şeklinden ibaret... Münzevî ve mahzun ruhlu bir bağ çocuğuydum, hayatımın gölge ve mahrumiyet içinde geçmesi mukadderdi. Hiç bir şeyden memnun olmamağa mahkûmdum. Fakat burada hiç ol-

278

DUDAKTAN KALBE

mazsa, ruhuma bir sükûn ve karar temin edebilecektim, ki, bu da bir dereceye kadar saadet sayılırdı.

Başka bir hayatın, başka bir muhitin cazibesine kapıldım. Birkaç sene kendimi başka bir adam sandım. Sevdiğimi, mesut olduğumu vehmettim, fakat tabiat hükmünü yapıyor. Bu sarhoşluk gecesinin sabahı başladı. O âlemin bütün avizeleri gözümde söndü. İhtimal, kapalı ateşler gibi için için yandıktan sonra bugün alevlenen aşkım, bu daha derin ve umumî derdin bir şeklinden ibaret...

Bağ duvarının üstünden yolun tozlarına geniş yapraklı dallarını sarkıtan ihtiyar incir ağacının altına gelmiştim. Kınalı Yapıncak bir gün beni burada beklemişti. İzmir'den geliyor, bana Nimet Hanımın selâmını getiriyordu. İlk uzun konuşmamız burada geçmişti. Arasına benden utanıyor, şu dallardan birini çekerek geniş yapraklarıyla yüzünü örtüyordu. Ben, bu çocukla mesut olabilecektim. Yazık! ...

12 Temmuz Bozyaka

Dünden beri hayatımıza biraz değişiklik geldi. İstanbul'dan bir misafirimiz var. Evvelsi akşam, yemekten sonra gazete okuyordum. Cavidan, elinde bir mektupla odaya girdi:

— Şimdi İzmir'den bir mektup aldım... Kimden olduğunu tahmin edemezsin. Namık Behçet Beyden... İki gün evvel bir iş için İzmir'e gelmiş... Yarın sabah bizi ziyaret edeceğini söylüyor...

Gazeteyi bırakarak:

— Ne âlâ, dedim, tabîî bir iki gece burada alıkoya-nz... Namık Beye Bozyaka'yı göstermek lâzım...

Cavidan'da hafif bir tereddüt hissettim:

— Nasıl olur?... Bizi rahatsız etmez mi?

— Niçin rahatsız etsin?... Namık yabancımız mı?

— Evet amma, burada biraz başka tarzda yaşıyoruz...

— Hiç ehemmiyeti yok... Bahusus sen de eğlenirsin... Bugünlerde biraz rahatsızım... Söylemeğe hacet yok... Tabîî f ar kındasın... Seni çok kere yalnız bırakıyorum... Her halde bu ziyaret hoşuna gitti.

Yeniden gazeteyi elime almıştım. Cavidan'ın sözlerime pek inanmadığını, arasıra göz ucuyla bana baktığını hissediyordum.

Bu Namık Behçet Bey, karımın uzak akrabaların-dandır. Meşhur bir fotoğraf meraklısıdır. Bu bahane ile Avrupa'da mükemmel kimya tahsil etmiş, malûmatlı ve değerli adamlar sırasına girmiştir.

Avrupa'da arasıra görüşürdük. Bu defa İstanbul'da bize daha sık sık gelip gitmeğe başladı.

Bu genç, benden evvel Cavidan'la evlenmek istemiş; fakat muvaffak olamamış...

Kayınpederim mi razı olmamış, yoksa Cavidan mı reddetmiş, buralarını pek iyi bilmiyorum. Her halde şurası muhakkak ki, bu Namık Behçet Beyde, Cavidan'a karşı oldukça eski bir temayül var...

Son zamanlarda adamcağızın dertleri tazelenmeğe başladı. Biraz budalaca bir genç olduğu için bunu anlamakta gecikmedim.

Namık Behçet Beyden kuşkulananmak kendi nefsimine karşı bir tenezzül karıma karşı bir hakaret olurdu. Onun için hiç aldırıyor hatta arasıra Cavidan'la «senin sabık sevgili» diye şaka ediyordum. Bir gün yine aramızda onun sözü geçmişti. Gülerek dedim ki:

— Evlenmeniz pek hoş olacaktı... Kim bilir günde kaç vaziyette resmini alacaktı...

Cavidan, birdenbire asabileşti:

— Rica ederim Kenan... Bu latifeyi bir daha tekrar etme, dedi.

28ü

L»UJLTAJS.1/H\

Ben, gülerek sordum:

— Niçin?... Ne zararı var?

Zeki Cavidan, bu sualimdeki manayı anlamamış gibi izah etti:

— Beni fotoğraf modeli olarak tasavvur etmek ha-yalen olsun az çok gülünç bir mevkie koymak olmaz mı?

O günden sonra bu şakayı tekrar etmedim.

Namık Behçet, mektubundan bir gün sonra Bozya-ka'ya geldi. Bu beklenmez İzmir seyahatinin sebepleri hakkında bana uzun uzadıya izahat verdi, sonra lakayt bir tavırla :

— Hazır gelmişken sizi de ziyaret edeyim dedim, dedi.

Bu sözler üzerine hiç şüphem kalmamıştı. Namık, Cavidan için geliyordu. Gülerek dedim ki:

— Cavidan namına sizi protesto edeceğim Namık Bey... Onu ziyaret vazifesini bütün öteki işlerinizden, ehemmiyetli addetmeliydiniz...

Namık şaşırıp kızarıp bozarmağa başladı. Kesik kesik gülüyor:

— Şüphesiz... Şüphesiz... Elbette... şunu söylemek istiyorum ki, diye kekeliyordu. Ben, hâkim ve biraz müstehzi bir tavırla :

— Bunu tamir etmek için bir çare var... Bir hafta bizde misafir kalırsınız...

Namık, gözlerini açıyor, bu saadete bir türlü inana-mıyordu:

— tmkân yok... O kadar meşgulüm ki...

Ben, fare ile oynayan, kedi gibi birden muamelemi değiştirdim :

— Çok teessüf ederiz, fakat ne yapalım... Mademki bu kadar meşgulsünüz...

Bu sözler, Namık Beye âdeta dehşet verdi, tüylerini ürpertti. Şaşkınlığını gizlemeğe çalışarak :

.
.

— Yok... Gerçi o kadar mühim değil... Sonra, buraları ne güzel... Birkaç gün bu tabiat içinde yaşamak...

— O halde bir hafta... Pazarlık yok... Misafirimiz, tekrar ümidini kırarak bir şey söylememden korktu, telâşlı bir memnuniyetle kabul etti...

Cavidan, misafirimi civarda gezmeğe götürüyor. Namık Bey, alay alay fotoğraflar alıyor.

Ben, nadiren onlara refaket ediyorum. Budala, belki Cavidan'ı kıskanıyorum sanır... Hiç böyle şeye tenezzül eder miyim?

Doğrusunu söylemek lâzım gelirse ben, bu Namık Behçet Beye minnettarım.

Cavidan'la çok yalnız kalmıştım. Müzmin mahzunluklarımı, ağır tahayyüllerimi karımdan gizlemekte müşkülât çekiyordum. Bir çardağın zayıf gölgeleri altına arka üstü uzanmak, saatlerce olduğum yerde uyuşup kalmak bugünlerde benim için büyük, dayanılmaz bir ihtiyaç... Halbuki karıma karşı üzüntülü bir muhabbet komedyası oynamağa mecburdum. Namık Behçet Beyden, Allah razı olsun... Hayırlısıyla bu cansız Bozyaka'dan bir kendimi kurtarsam... Bir daha adını anmayacağım...

22 Temmuz

Misafirim gitti. Cavidan'la yine baş başa kaldık... Bu yaz, biter tükenir şey değil...

Sonbahara dünya kadar vakit var... Nafile, tahammül edemeyeceğim...

24 Temmuz

Çok şükür kurtuluyorum... İki güne kadar gideceğiz. Bu akşam üstü Cavidan'la Münir Beyin köşkünden dönüyorduk. Gurubu seyretmek için tepenin yüksekçe

bir noktasında durduk. Cavidan, dalgın bir nazarla uzaklara bakıyordu. Sükûtumuzun çok uzadığını farkettim :

— Ne güzel değil mi? dedim.

Karım, hiç tavrını bozmadı, dudaklarının ucuyla :

— Evet, fakat hep aynı şey, dedi.

— Sen, galiba sıkılmağa başladın Cavidan?

— Hiç neşeli değilsin...

— Bunu farketdiğine teşekkür ederim...

Bu, açık olduğu kadar haklı bir şikâyeti. Zavallıyı hakikaten çok ihmal ediyordum.

— Benim bir zamandan beri sinirlerim hasta Cavidan, dedim, şüphesiz geçici bir şey... Bir zaman sonra kalmayacak... Yine evvelki gibi şen, canlı bir adam olacağım. Sana karşı kusurlarım oluyor... Ne yapayım? Hastalık hali... Hem mademki sıkılmağa başladın, bir iki güne kadar İstanbul'a dönmekten kolay bir şey yok...

Cavidan, hayretle yüzüme bakıyordu. Ben, devam ettim:

— Doğrusunu istersen, ben de artık buralardan bıktım... Gecesi, gündüzü, ay'ı, güneş'i hep birbirine benziyor... Evet, istersen bir iki güne kadar İstanbul'a döneriz...

Cavidan, memnun oluyor, fakat bunu belli etmemeğe çalışıyordu:

— Güzel amma, ya eserin?..

— Birkaç günden beri epeyce çalışıyordum... Eser, hayli ilerlemeğe başladı...

Fakat sen de teslim edersiri ki, çok ruhsuz... Her halde benden beklenilecek kıymette bir şey değil... Nafile, hastalık vaktinde sanat olmuyor... Bir zaman daha bekleyeceğiz...

Karım, bu izahatı kâfi gördü, fazla bir şey söylemedi. Bağa dönerken ikimiz de neşeliydik... Bir iki güne kadar bu cehennemden kurtuluyorum...

26 Temmuz

Öbür gün yola çıkmamız kararlaştırmıştı. Burada bizi ne kadar seven varmış... Herkes teessüf ediyordu. Hele dayımı kandırmcaya kadar akla karayı seçtim.

Bu akşam komşularımızdan biri beni bağına davet etmişti. Son olduğu için reddetmedim. Ne kadar iyi etmişim... Bildiklerimden birçoğu oraya gelmişti. Bu vesile ile onlara da veda etmiş oldum.

Lâmia'nın amcası Şükrü Bey de oradaydı. Adamcağız bir aralık yanıma geldi:

— İstanbul'a dönmek üzere olduğunuzu biraz evvel evde söylediler... Pek teessüf ettim, âdeta neşem kaçtı, dedi.

Ben, hafif ve lakayt bir gülümseme ile teşekkür ettim.

Şükrü Bey, devam etti:

— Yakında bizim de misafirimiz geliyor... Bugün Lâmia'dan mektup aldım... Yakında kocasıyla beraber İzmir'e geleceğini, üç beş gün bizde kalacağını söylüyor... Yengesi sevincinden deli oldu... Zavallı kızı kendi evlâdım gibi severdim...

Şükrü Bey, bu sözleri yarı karanlık köşesinde söylememiş olsaydı ölü gibi sarardığımı görecekti, mutlaka her şeyi anlayacaktı. Göğsüm tıkanıyor, kulaklarım

uğul-duyordu. Çocuk gibi kendimi yere atmak, sevincimden ağlamak istiyordum.

Meğer ben, Kınalı Yapımcak'ı ne kadar seviyormuşum!

Şükrü Bey, ceplerini karıştırmağa başlamıştı:

— Mektubu nereye koydum acaba, diyordu, üvey kızıyla çıkardığı bir resmi göndermiş... Size göstereyim... Lâmia, ne kadar değişmiş... Âdeta kocaman bir hanım olmuş...

Kalbim parçalanacak gibi çarpıyordu. Bu dakikada

UUUAKİAN KALBE

285

onun resmini görmek kendini görmek gibi bir şeydi. Şükrü Bey, ceplerini ne öldürücü bir ağırlıkla arıyordu! Oturduğum yerde asabiyetten, hırçınıktan çıldırıyor, kendi kendimi yiyordum.

Mektup bir türlü bulunamadı. Şükrü Bey :

— Bu ceplerimde yok... İhtimal pardösümün cebinde bırakmış olacağım, dedi.

Sonra, başka şeylerden bahsetmeğe başladı.

Lâmia'yı birkaç gün sonra görmek ümidi olmasaydı bu inkisar-ı hayale tahammül edemezdim.

Burası çukur bir yerdi: bir yanında sakil bir duvar, öte yanında bağ sahibinin mağmum manzaralı tahta kulesi vardı. Çardak, insanı boğacak kadar basık, dallardan birisine asılmış fener, ölü gözü gibi sönük, hasırların üstünde oturan bu adamlar isyan, istikrah verecek kadar âdi ve ruhsuzdu. Biraz evvel soğuk, bayağı şeyler söylüyorlar, en olmayacak şeyler için kaba kaba gülüyorlardı. Halbuki şimdi... Bu umulmaz müjdeyi aldığım harap bağı dünyada unutmayacağım. Burada gördüğüm simaları ömrümün sonuna kadar seveceğim.

Geceyi gürültüleriyle dolduran ağustosböceklerinden daha canlı bir mahlûk olmuşum. Mütemadiyen söyledim, hem öyle güzel, sevimli, ümit verici şeyler söyledim ki, misafirler hayret ettiler. Biraz evvel çardağın karanlık köşesinde oturan mağmum ve sükuti adama birdenbire ne olduğunu anlayamadılar. Gece yarısına doğru meclis dağıldığı vakit, Şükrü Beyi bağının kapısına kadar götürdüm. O, içeri girdikten sonra alçacık duvarın üstünden karanlık bahçeyi uzun uzun seyrettim. Demek bu ağaçların arasında Kınalı Yapımcak'ı tekrar görecektim.

Bağımızın arkasındaki ince yolda dolaşıyor, bir tür-

lü içeri girmek istemiyordum. Bu çılgın sevinci nereye sığdıracaktım? Mehtap yoktu. Fakat gökyüzü bir peri âlemi kadar güzeldi. Bir aralık Cavidan'ın beni merak etmesi ihtimalini düşündüm. Bu gece, karımı da seviyordum. Hem de böyle titreyen, sızlayan bir aşkla... Fakat bir türlü içeri girmeğe kendimi razı edemedim. Ellerimi cebime soktum, ıslıkla eski havalardan birini çalarak yokuşu inmeğe başladım. Kalbim, taşkın bir sevgi ve şefkatle bunalıyor, rikkatten gözlerim yaşla doluyordu. Kırkçamlar'm eteğindeki sel çukurlarında dolaştım. Kınalı Yapımcak'm dört sene evvel Nimet'le beni kurtarmak için kolunu incittiği su kenarına gittim, oradan Şehitler Mezarlığı'na kadar yolumu uzattım. Bir gece, onu buraya kadar getirdiğimi hatırlıyorum. Lâmia, bu karanlık ve harap mezarlığın kenarında esrarengiz bir

haşyetle ağlamağa başlamıştı. Onu-görünmez bir tehlikeye karşı müdafaa eder gibi kollarımda sıkıyor, gözlerinden, dudaklarından öpüyordum. Şimdi hâlâ o hırçınlıkların sesini kulağımda, bu göz yaşlarıyla ıslanmış buselerin acı lezzetini dudaklarımda buluyordum.

Korkmuş-bir âciz mahlûku kollarında teselli etmek ne tatlı şeydi! Bu biçare, müdafaasız mahlûku bin korku, bin tehlike içine atıp gitmiştim. Lâmia, kim bilir kaç defa o geceki gibi ağladı. Niçin kalbim bu kadar uzun zaman susmuştu? Niçin ben aşkımı, saadetimi böyle yüzüstü bırakıp gitmiştim?

Buradan geri döndükten sonra yolumu çevirdim, karanlıkta bin güçlkle yokuşu tırmanarak Kırkçamlar'a çıktım. Çocukluğumdan beri ben Kırkçamlar'ı bin türlü ziya ve hava içinde gördüm. Fakat, onu daima yağmurlu ayrılık gecesinin manzarasıyla gözümün önüne getiririm. Yağmur, çamların yüksek tepelerinde hazin sesler çıkarıyor, sararmış yapraklar, yerleri deniz gibi dolduru-yordu.

U U U A JS. 1 A IV JVAJLÜÜ

DUDAKTAN KALBE

287

Gece vakti, hele mehtaplı gecelerde bu yerlere gelmeğe yüreğim tahammül etmiyordu.

Demek birkaç gün sonra yine Lâmia'yı buralarda görmek, mehtabın içinde daha uçuk görünen saçlarını... Yine fazla hayale kapılıyorum... Bu ümit, müebbeden öldü, biliyorum... Maamafih, olsun... Ben, buna da razıyım... Elverir ki onu bir kere göreyim...

29 Temmuz, Bozyaka

Bayramı bekleyen çocuklara döndüm; içim içime sığmıyor. Sabahtan akşama kadar etrafımı neşeye, şenliğe boğuyorum.

Müjdeyi aldığım gecenin sabahı Cavidan'a bir yalan uydurmuş, İstanbul'a avdetimizi biraz daha geciktirmemizi rica etmiştim. Şimdi bu dönüş bahsini büsbütün kapadık. Karımla âdeta bir balayı hayatı yaşıyoruz.

Bugün Cavidan'a saatlerce keman çalmış, bütün sevdiği, istediği parçaları tekrar etmiştim. Kemanı bıraktıktan sonra onun ellerini ellerimin içine aldım. Avuçlarını hafif hafif yanaklarıma, alınıma sürüyor, küçük buselerle parmaklarım öpüyordum. Bu hareketler, yaşlı bir adam aşkından ziyade bir çocuk rikkat ve muhabbetine, bir kedi yavrusu yaltaklanmasına benziyordu.

Cavidan'm gözlerinde mesut, memnun bir gülümseme vardı.

— Yeniden halaylarımızı yaşamağa başladık Cavi-dan, diye lâtife ettim.

Karım, dikkatle yüzüme bakarak :

— Hayır, dedi, sen beni o zaman bu kadar hararetle sevmedin. Tuhaf bir şey söyleyeyim mi Kenan? Ben, senin gözlerinin hiç bir zaman böyle parladığını görmedim... Hayret ediyorum.

Ben, muzaffer bir kahkahayla güldüm :

f

— Bu, muvakkat bir hastalık... Elbette geçecek... Yine eskisi gibi şen, canlı bir adam olacağım, demez miydin? Görüyorsun ya, artık büsbütün iyi oldum... Seni

eskisinden çok seviyorum... Buna başka bir delil de gösterebilirim... Kemanımın sesi, onun ihtizazı... Hiç bir şey benim ruhum gibi mizaç ve sıhhatimi de kemanım kadar iyi ifade etmedi... Avrupa'da talebeliğim zamanında bir genç doktorla tanışmıştım. Henüz mevki tutmamış, fakat çok müsait bir adamdı. O vakit sık sık asa-bî rahatsızlıklarım vardı... Arasıra ona müracaat mecburiyetinde kalırdım. Doktor nabzımı, hararetimi muayene edeceği yerde, elime kemanımı verir : «Bir şey çal Kenan!» derdi. Dikkatle yüzüme bakarak beni dinler, sonra hükmünü verirdi: «Yorgunsun Kenan! Sinirlerin yine üzgün... Uyumamışsın, havasız, hareketsiz oturup düşünmüşsün...» Yahut: «Bu seferki hastalığın hayalî bir şey... Hiç bir şeyin yok... Vehimden, kuruntudan ibaret...» Şüphesiz arkadaşım biraz da lâtife ediyordu... Fakat- kemanımın ihtizazlarıyla kalbimin, asabımın hareketleri arasında bulduğu münasebet büsbütün esassız değildi. Böyle devam ederse yeni eserim ümidimden güzel olacak...

Dün Şükrü Bey'e misafir gittim... Saatlerce konuştuk... Hiç bir sohbet esnasında bu kadar dikkat sarf ettiğimi, bu derece üzüldüğümü bilmiyorum. Şükrü Bey'in sözlerini dinliyor gibi görünmek, lâzım gelen cevapları vermekle beraber bütün kuwet ve inceliğimi ona Lâmia'yı, Lâmia'nın resmini hatırlatmağa sarfediyordum. Arasıra ayağa kalktıkça, etrafında bir şey aradıkça yüreğim ağzıma geliyordu. Fakat bütün üzüntüm boşa gitti, iki saat beyhude yere yorulduktan sonra meyasane eve döndüm.

Vaktiyle Kınalı Yapıncak'ın bir küçük resmini, aşka tutulmuş mektep çocuklarının yaptığı gibi bir tutam saçını niçin alıp saklamadım?...

Vakit hayli geç... Cavidan, içerde çoktan uyudu... Gece, sıcak ve karanlık... Ağustosböcekleri mütemadiyen ötüyor... Bağa hafif bir ateşböceği yağmuru yağıyor gibi... Lâmia, birkaç gün daha gecikirse tam mehtabın zamanına tesadüf edecek... Acaba onu eskisi kadar sık görecektim miydi? Zannetmem... Fakat ne ziyarı var?... Hiç olmazsa bir kere bakışacağız, bir kere gözlerimiz birbirine tesadüf edecek ya...

4 Ağustos, Bozyaka

Bayırın alt başında bir çoban kaval çalıyordu. Kırk-çamlar'dan yolun köşesinde iki kadın gölgesi görüldü. Yaklaştıkları vakit seslerinden tanıdım. Dayımın küçük gelini Mesude ile Cavidan'dı. Biraz sonra karşımdaki duvarın yanma gelip durdular. Çoban, kavalına fasıla vermişti.

Ne söylediklerini açıkça işitiyordum.

Cavidan, uzaklara bakıyor:

— Merak etmeğe başladım... Niçin gelmedi acaba? diyordu.

Mesude cevap verdi:

— Sakın İzmir'de kalmasın?...

— Şimdiye kadar İzmir'de kalmasına imkân yok... Hem demin onu arka bağda oturan komşu ile konuşurken görmüşler...

— Kırkçamlar'da kendisini beklediğimizi biliyor, değil mi?

— Tabii... Sütüne onu beklemek için bağda kaldı... Gelir gelmez buraya gelmesini söyleyecekti... Aklıma başka şeyler geliyor... Sakın rahatsız olmasın...

— Allah esirgesin...

— Öyle de olsa haber göndermesi lâzım gelir... Ben. bağa kadar, gitmeyi düşünüyorum.

Mesude, ona rica etmeğe başladı:

— Siz zahmet etmeyin... Birisini gönderelim... yahut ben gideyim...

Cavidan, bir karar veremiyor, hâlâ yola bakıyordu. Nihayet, geri dönmeğe razı oldu :

— Kenan' m bazı böyle garip halleri vardır... Bir şey değil, dayısı üzülecek... Sofra başında bekliyorlar...

Bağdaki kuru yapraklarda hafif bir hışırtı oldu. Bu, bana bir yılan sürünmesi gibi geldi. Gayriihtiyarî yerimden kımıldandım.

Geri dönmek üzere olan Cavidan ile Mesude bu gürültüyü işitmişlerdi. Bulunduğum yere doğru bakıyorlardı. Birdenbire içime bir korku düştü. Ya beni dikenlerin içindeki bu küçük ve kuru sel çukurunun içinde upuzun yatmış görürlerse?...

Verilecek hiç bir cevap yoktu. Tehlikenin uzaklaşmasına yardım edecekmiş gibi gözlerimi kapadım, bir ölü gibi hareketsiz durdum...

Bir saate yakın bir zamandan beri bu kuru sel çukurunun içinde yatıyordum. Kemiklerim ağrıyor, ayaklarım karıncalanıyordu. Elbiselerime dolan tozları, dikenleri silktim.

Ağır ağır Kırkçamlar'a doğru yürümeğe başladım. Mehtabın en güzel gecesi idi.

Dayım, âdeti üzere bu -"az da Kırkçamlar'da komşulanna bir ziyafet verecekti. RaS- da bir haftadan beri hazırlık görölüyordu. Bu rhehtap eğlencesi beni küçük çocuklardan ziyade sevindiriyordu.

Ben, Kınalı Yapıncak'ı böyle bir ziyafet gecesinde sevmeye başlamıştım. Kalbimde bir his vardı. Lâmia'nın bu mehtap eğlencesine yetişeceğini söylüyordu. Bu gece, ayın doğmaması nasıl imkansızsa onun gelmemesi de bana öyle imkânsız görölüyordu.

Bugün erkenden İzmir'e inmiştim. Birçok mühim işlerim vardı. Lâmia'nın gelmediğini biliyordum. Fakat işlerimle uğraşırken, bildiklerimle konuşurken içimde gizli bir sevinç hissediyor : «Gittiğim zaman onu mutlaka gelmiş bulacağım.» diye düşünüyordum. Bir hayal inkisarından korkar gibi mahsus geciktim. Ben, araba ile Bozyaka'ya dönerken güneş batıyordu. Kâtiboğlu caddesinde birkaç defa arabacıya seslendim : «Daha yavaş gidelim, acele etme.» dedim. Bozyaka yolunun denizi gören bir yerinde arabayı büsbütün durdurdum. Güneş batmış, körfezin nihayetlerinde bir hafif kızıl kalmıştı. Artık etrafıma bakmıyor, yorgun vücudumu arabanın bir köşesine bırakıyordum.

Bağın dış kapısı önünde sütineyi gördüm. Kırk-çamlar'da beni yemeğe beklediklerini, vakit geçirmeden hemen oraya gelmemi tembih ettiklerini söyledi.

İhtiyar kadının kalbimden geçen şeyleri anlamasından korkuyor gibi yavaş bir sesle :

— Komşulara misafir gelmedi, değil mi sütine? dedim.

— Hayır... Kimse gelmedi... Bağa girmeden yandaki yola saptan.

Şükrü Beyin kapısı önünden geçerken gayriihtiyarî içeri baktım. L.âmia'nın eniştesi ile yengesi el!erir>de sepetlerle ihüm topîuvorlardı. Enise Hanım, benî görünce başörtüsünü düzeltti:

— Kırkçamlar'a mı Kenan Bey... Ularlar olsun... Biz de birazdan geleceğiz, diye seslendi. Başımla müphem bir işaret yaparak süratle geçmiştim.

>r

Fakat gittikçe adımlarımı yavaşlatıyor, bu fırsattan istifade ederek Lâmia'yı sormadığıma pişman oluyordum. Epeyce ilerlemiştim. Birdenbire aklıma bir bahane geldi. Heyecan Ve süratle geri döndüm. Şükrü Bey, hâlâ kütüklerin arasında dolaşıyordu. Bu defa ben ona seslendim :

— Beyefendi, biraz zahmet eder misiniz? O, kolunda bir sepetle kapıya geldi:

— Bir iki gündür galiba İzmir'e inmediniz... İstanbul gazeteleri geldi... Havadisler var...

Pardösümün cebini dolduran bir yığın gazeteyi Şükrü Beye uzattım. Komşumun politika dedikodularına meraklı olduğunu biliyordum. Memnuniyetle gazeteleri aldı:

— Teşekkür ederim Kenan Bey... Güzel havadisler ha... Fakat gazetelerin bağını açmadan bu havadisleri nasıl okuduğunuza hayret ediyorum.

Hafifçe bozularak cevap verdim:

— Başka gazetelerden okudum.

— Ben de size bir salkım üzüm vereyim Kenan Bey... Yiye yiye gidersiniz... Şehirde olmaz amma, bağ aralarında mubahtır...

Komşunun uzattığı salkımı alırken birdenbire aklıma gelmiş gibi sordum :

— Misafirlerinizden ne haber?... Ne vakit geliyorlar?...

Şükrü Bey, cevap verdi:

— Lâmia mı? Galiba vazgeçmişler... Dün akşam mektup aldım... Aman, üzümünüzü düşürdünüz...

Şaşkın bir tavırla yere eğiliyor, tozların içinde dağılan salkımı toplamağa çalışıyordum. Şükrü Bey gülerek:

— Ne yapıyorsunuz Kenan Bey?... Başkasını vereyim, dedi. Bir başka salkım uzattı, bahçelerin arasındaki dar gölgeli yollardan koşar gibi geçiyordum. Kırkçam-lar'a giden caddeye çıktığım zaman karşı dağlarda ay doğuyordu. Ömrümde bu kadar hazin ve ümitsiz bir mehtap görmemişim. Kendi kendime : «Bana dünyayı zindan ettin Lâmia!» sözlerini tekrar ediyordum. Bu yeni sevmeğe başlamış kız çocuklarına yaraşan sadedil, masum cümle bana, yanık bir şikâyet mersiyesi gibi tesir ediyordu. Bir bağın önündeki eski tanıdıklarımın ihtiyar bir jandarma mülâzimine rastgeldim. Bir iki dakika beni lâkırdıya tuttu. Bu lüzumsuz, bayağı sözleri anlamak, onlara cevap vermek öyle üzücü bir şeydi ki...

Bu tesadüf, daha ileri gitmek için cesaretimi kırdı. Orada birçok lakayt, şen insanlara tesadüf edecektim. Beni kendi kendime bırakmayacaklardı. Dinlemek, söylemek, gülmek lâzım gelecekti. Halbuki ben, ömrümde ilk defa ölmeyi düşünüyordum. Üç sene, evvel o güzel mehtap gecesinde Kınalı Yapıncak'ı kollarıma aldığım yere gelmişim. Orada harap kule büsbütün yıkılmış, ay ışığının gölgelerimizi aksettirdiği duvar bir taş yığınının ibaret kalmıştı.

Yolun öte tarafındaki kuru sel çukurunun kenarına oturdum. Zihnimde o geceden sonra geçen mehtapların hesabını yaptım. İçim anlatılmaz bir acı ile yanıyor :

«Aradan tam otuz yedi mehtap geçti... Ne uzun... Ne uzun!» diye şikâyet ediyordum.

Gözlerim kapanıyor; derin, uzak bir ufkun içinde bu otuz yedi mehtap bir kafilé gibi, gittikçe daha soluk ve sönük uzanıyordu. Kimi bembeyaz karlar üstüne, kimi yapraklarını dökmüş ağaçlara, kimi taze manzaralara serpilmiş mehtaplar... Bir sel çukuruna çalılar dökülmüş, yapraklar dolmuştu. Bu çukurun içine upuzun yattım.

Bayırın altında bir çoban kaval çalıyordu.

Bilmem hangi bedbin şairin kitabında okumuştum : «Ölüm acı bir ilâçtır, diyordu, unutmak ve artık ıstırap çekmemek için yüzümüzü buruşturarak, iğrenerek, gözlerimizi kapayarak bir hamlede içtiğimiz ilâç...» Bazı meyus saatlerimde bu şaire hak vermiştim. İnsanın, ölümü gönül rızasıyle kabul etmesini aklıma sığdıramıyordum... Bu kuru yapraklarla dolu çukurda yatarken fikrimi değiştirdim. Ölüm, sadece bir vasıta değildi. Kara toprağın içinde sönüp gitmekte, mahvolmakta ayrıca bir zevk, bir lezzet de vardı.

Cavidan'ın Mesude ile tâ önüme kadar gelmesi bana biraz kuvvet verdi. Kırkçamlar'a doğru yürümeğe başladım. Fakat ağaçların altındaki fener ve çıra ışıklarını, bu ışıklar arasında dolaşan alacalı insan gölgelerini gördüğüm, haykışmaları işittiğim vakit içime yeniden bir cesaretsizlik geldi.

Ne olursa olsun gitmeyeceğim. Beni çağırtmak için bağa adam göndermeleri ihtimalini düşünerek yandaki yollardan birine saptım.

Arka yoldaki kapıdan içeri girdiğim vakit bir köpek havladı. Küçük bir ahretlik kız : «Beyefendi geldi.» diye bağırarak köşke koştu. Pencereerde fazla aydınlık, bağda fazla bir telâş ve gürültü vardı. Derhal anladım. Esrarengiz surette ortadan kaybolmamı merak etmişler, ihtimal, beni aramağa adamlar çıkarmışlardı. Bahçedeki-lere dert anlatmak mecburiyetinden kurtulmak için doğru köşke girdim, kapıyı kapadım.

Cavidan, beni çok merak etmişti. İçeri girdiğim Vakit bu merak, hiddete tahavvül etti. Fakat asabiyet göstermeğe tenezzül etmiyor, sahte ve biraz istihfakâr bir lâkaydi ile hareket ediyordu.

Şüphesiz bir şey söylemem, mazeret göstermemi bekliyordu. Keski böyle yapsaydım. Fakat anlaşılmaz bir inatla sükût ettim. Karım, kendini zaptedemedi. Yüzüme bakmaktan çekinerek :

- Şüphesiz şimdi İzmir'den geliyorsunuz, dedi. Sadece «hayır» diye cevap verdim.
- Dayınıza karşı pek... kibar bir muamele ettiniz...
- Kendimden bahsetmiyorum... Çünkü anlaşılmaz tabiatlarınıza artık alışmağa başladım...
- Hiç bir şey söylemeğe lüzum görmüyor musunuz?
- Hayır...

Bu «hayır» sözü dudaklarımdan mümkün olduğu kadar kuru, soğuk, mütecaviz bir ahenkle dökülmüştü. Bir fenalık yaptığımı hissediyor, fakat kendimi tutamıyordum. içimde kine benzeyen... sebepsiz, soğuk bir hiddet doğuyordu.

Cavidan, bembeyaz kesilmişti. Maamafih, hâlâ vakur sükûnunu muhafazaya çalışıyor, dudaklarını ısın-yordu.

— Bu muamelenizi izah etmek için ya ahval-i sıhhiyenizde bir fevkalâdelik olduğunu, yahut büyük bir felâkete uğradığınızı kabul etmek lâzım...

— Cevap vermiyorsunuz...

Piyanonun üstündeki küçük vazolardan biriyle oynuyordum. Birdenbire onu yere attım, kırdım. Bu, bir kaza mıydı? Bilmiyorum... Fakat kaza ile yere düşen bir vazo böyle acı bir sesle parçalanmazdı.

Zannederim ki, kast, yahut kaza ile adam öldüren bir insan daha fazla dehşet duyamaz.

Cavidan, garip bir ihtilâçla sarsıldı. Fakat yine kendini zaptetti. O vakur, yırtıcı istihfaiyle beni baştan aşağı süzdükten sonra içeriki odaya girdi, kapıyı kapadı. Bulunduğum yerde, taş gibi donmuştum. Zavallılığımı, adiliğimi, düşkünlüğümü bu dakikadaki kadar kuvvetle hissetmemiştim. Kendimle beraber bir başka mahlûkun hayatını da kırıyordum.

Ne anlaşılır, ne sefil bir muamma idim. Beni sevenlere fenalıktan başka bir şey yapmıyordum...

Bir dakika evvel içimde kuru, vahşi bir huşunet vardı. Şimdi rikkatten, pişmanlıktan eziliyordum. Karıma hayatımı, ruhumu bütün biçarelikleri, sefaletleriyle söylemeyi düşündüm. Birkaç defa kapısına kadar gittim. Fakat içeri giremedim.

Perdeleri sımsıkı kapadım. Piyanonun kenarına kollarımı dayadım... Saatlerce bu halde kaldım...

Artık Bozyaka'ya tahammül edemiyordum. Yarın sabah Cavidan'a tarziye vereceğim. Hastalığımдан bahsedeceğim. Hemen İstanbul'a dönmek için yalvaracağım. Bu toprakların kokusu beni öldürecek...

2 Ekim, Nişantaşı

Bugün karımın akrabalarından bir genç kızın nişan merasiminde bulunduk. Damat, maruf bir diplomat... Fakat şuursuz, ruhsuz bir adam... Sonra, vücudu gibi kalbi de fazla yıpranmış... Yüzündeki çizgilerin derinliğinden, rengindeki yorgunluktan, bakışındaki mağmum sönüklükten apaşıkâr anlaşılıyor... Genç kız, inadına te-rütaze, pürhayat bir mahlûk...

Merasim esnasında ikisi de mesut görünüyorlar, tebriklere, temennilere hararetle mukabele ediyorlardı. Akşam üstü eve dönmek istediğimiz vakit genç kızm annesi itiraz etti

— Ne olur, bu gece bizde kalın... İnsan, ferahlı günlerinde sevdiklerini yanında görmek istiyor, dedi.

Cavidan, birçok mazeretler söylüyor, hemen eve dönmek için ısrar ediyordu.

Yine karımın akrabalarından bir ihtiyar hanımefendi bizi müdafaa etti:

— Üstlerine varmayın... Siz sevdiklerinizi yanınızda görmek istiyorsunuz... Fakat ya onlar münhasıran birbirlerini görmek istiyorlarsa?... Bilirsiniz ki, birbirlerini çok seven insanlara evlerinin yalnızlığından güzel şey olamaz...

Öteki, tatlı bir saffetle gülerek itiraf etti:

— Asıl maksadımı söyleyeyim mi?... Yeni nişanlanan bir kıza birbirini çok seven insanları göstermekten iyi ders olmaz... İsterdim ki, Suzan'ın saadeti hakkında şüphesi kalmasın, bunları taklit etsin...

Kadıncağzın sesinde, gözlerinde hafif bir endişe vardı. Benim gizli ıstırap ve inkisar alâmetlerini göstermekte hazin bir meleke kazanan gözlerim gibi onun kalbi de Suzan'ın mesut olmadığını hissetmişti.

Bu genç kız, evlenmekten memnun değildi. Merasim esnasında herkes kendisine bakarken Suzan, sevinçten, neşeden uçuyor gibi görünüyordu. Fakat biraz sonra yabancı gözlerin başka yerlere, başka çehrelere döndüğünü gördüğü, saadet denilen şeye artık inanmayan bedbaht bir adamın uzaktan uzağa kendisine baktığından şüphe etmediği vakit bu sahte neşeyi bir maske gibi yüzünden atmıştı. Deminden beri evin içinde dalgın ve serseri dolaştığını görüyordum.

Annesi veda vesilesiyle onu yanımıza çağırdı, küçük bir nutukla bizim saadetimizi bir kere daha tasvir etti: — Görüyor musun Suzan?... Bir gecelerini feda etmeğe razı olamıyorlar, ihtiyar halalarının hatırını kırıyor, diye sözünü bitirdi.

Bu sade vaka, bilmem neden bana dokundu ve bu gece defterime bu satırları yazmağa mecbur etti. Zavallı saf hanımefendi, benim iki aydan beri Cavidan'la dargın olduğumu bilmiyordu. Hayalen bizi takip etmesini isterdim. Gülüşerek, konuşarak girdiğimiz arabanın kapısı kapanır kapanmaz tebessümlerimizi ve cümlelerimizi nasıl yarım bıraktığımızı, onun bir köşeye, benim bir köşeye nasıl büzüldüğümüzü, sonra evde bir kelime söylemeden odalarımıza çekildiğimizi görmeliydi. Bir hafta, on gün, belki daha uzun bir zaman sonra bu kadıncağz, bizi gördüğü zaman birbirimize söylediğimiz sözleri yine çok tatlı bulacak, onların araba kapısında yarım kalmış cümleden sonra aramızda teati edilmiş ilk kelimeler olduğunu anlamayacak...

Cavidan'la ne hazin bir komedya oynuyoruz... Karım, çok mustarip... Fakat mağrur olduğu için bunu göstermiyor... Etrafa karşı zevahiri kurtarmakla iktifa ediyoruz... Dargınlığımızın muayyen bir sebebi olsa barışmak çok kolay ...Ona tarziye veririm, istemediği şeyleri bir daha yapmam... Yavaş yavaş münasebetimiz düzelir... Fakat çok titiz, çok fena bir adam oldum. Karımın hakkı var... Kendimden kendim memnun değilim ki, o memnun olsun... Evet, bugün barışmak kolay... Fakat biliyorum ki, yarın yine darıltacağım... O halde niçin bile bile ona yeni bir ıstırap hazırlamalı?... 25 Şubat, Nişantaşı

Taksim bahçesinin önüne geldiğim vakit uzakta bir saat gece yarısını çalıyordu. Hava, çok fena idi. Rüzgâr, gittikçe şiddetini artırıyor, yağmurla beraber sulu bir kar yağmağa başlıyordu. Cadde bomboştu, sokak fenerleri yerdeki su birikintilerine kirli, bulanık bir ışık döküyordu. Arasıra yanımdan kapalı bir otomobil geçiyor, elbiselerimi, yüzümü çamur serpintisi içinde bırakıyordu.

Yakamdan boynuma sızan, vücuduma işlemeğe başlayan sulu kar gibi buna da ehemmiyet vermiyor, yağmur ve çamur içinde bu uzun yolu yayan gitmekte bir garip zevk buluyordum... Bataklıklara dalıp çıkan bir ördek zevki...

Evimin bulunduğu sokağa dönerken bir köpek yavrusuna bastım, hayvancağz, acı acı bağırıp inlemeğe başladı... İçimde bir merhamet uyandı: «Gel, sana içerde âlâ bir ziyafet vereyim de ödeşelim... Hakkın kalmasın!» diye köpeği kucağıma aldım.

Dilnûvaz kalfa, beni bu kifayette görünce şaşırmişti. «Misafir var kalfa... Haydi ışık göster... Mutfağa gidi* yoruz... Bu misafir teklifsizdir... Ne kaldıysa ver, kusura bakmaz!» diye söyleniyor, yüksek sesle gülüyordum.

İhtiyar kadın, mütereddit ve meyus bir tavırla şamdanı eline aldı. Korka korka: «Beyefendi... Yavaş güle-siniz; salonda misafir var.» dedi. Omuzlarımı silktilim, aynı yüksek sesle :

— Şimdilik bu garip misafir hepsinden mühim, dedim.

Tam bu esnada merdivenin üst başında hafif bir gürültü işittim, başımı çevirdim. Karımla göz göze geldik.

Cavidan, ağır hâkim edasıyla yavaş yavaş merdivenden indi. İstihfafla karışık bir hayretle bakıyordu :

— Ne oluyor rica ederim Kenan?

Rüzgâr ve yağmur içinde yürüdüğüm uzun yol, sarhoşluğumu hayli hafifletmişti. Karımın her şeye rağmen üstümdeki müessir nüfuzunu muhafaza eden hâkim bakışları beni büsbütün ayılttı:

DUDAKTAN KALBE

299

— Hiç, sokakta biçare bir köpek yavrusu buldum da... acıdım...

Cavidan, beni baştan aşağı süzüyordu, acı bir istihza ile :

— Rikkatiniz ve insanî nişleriniz için sizi tebrik ederim, dedi, fakat isterdim ki, bu güzel şefkatten biraz da kendinize pay ayrılınsın. Halinize bakınız Kenan Bey... Zannederim ki, siz, bu kıyafetinizle daha acınacak bir haldesiniz... Köpeği lütfen kalfaya bırakınız... Kendiniz doğru odanıza çıkınız... Şimdi söylerim, size çamaşır getirirler. ..

Karımın ezici bakışları önünde mahcup ve mağlûp bir tavırla yukarı çıkıyordum. Bir aynada kendi hayalim gözüme ilişti. O ne sefil kılık, ne zelil Vaziyetti. Kendimden utanmam, başımı daha ziyade önüme eğmem lâzım geliyordu. Fakat bu mağlûp ve düşkün halim bana bilâkis garip bir hiddet ve cüret verdi. Biraz evvel sönen sarhoşluğum yeniden başımı döndürüyor, gözlerimi karartıyordu.

Tam bu dakikada salondan bir ses, Namık Behçet'in sesi geldi:

— Cavidan Hanımefendi... Sizi bekliyoruz... Bu ses, beni büsbütün çileden çıkardı:

— Vay, misafirlerimiz arasında Namık Behçet Beyefendi de mi var? Ne âlâ... diye söylenerek salona yürüdüm...

Cavidan birdenbire önüme dikildi, kısık bir sesle :

— Ne yapıyorsunuz, Kenan Bey!... Kendinize geliniz, dedi.

Yaptığının ne olduğunu pekâlâ biliyordum. Fakat zalim bir saffet ve hayretle gözlerimi açarak cevap verdim :

— Hiç... Gayet tabîî... Misafirlerime safa geldin diyeceğim.

— Allahaşkınıza kendinize geliniz... Sizi bu halde görürlerse rezil oluruz!...

— Bununla beraber ben misafirlerimi mutlaka görmek istiyorum. Hele Namık Behçet Beyi...

— Kenan Bey... Size rica ederim...

Gözlerimi Cavidan'ın yüzüne kaldırdığım vakit harikulade bir şey gördüm. Gözlerinde iki iri yaş damlası vardı. Onu tanıdığımdan beri ilk defa ağladığım görüyordum. Bu iki damla yaş bana bir mucize gibi tesir etti. Haşın inadımı birdenbire kırdı; başımı eğdim :

«Affet beni Cavidan... Ben çok sefil bir adamım.» dedim. Bir daha yüzüne bakmağa cesaret edemedim odama çıktım...

Biraz evvel sofada dolaşan hafif bir ayak sesi kapının önünde durdu. Dilnövaz kalfa birkaç kere : «Beyefendi... Beyefendi...» diye seslendi.

Cevap vermedim. Kalfa, sızdığımı hükmederek yavaş yavaş uzaklaştı. Cavidan da, ihtimal, öyle zannediyor, ihtimal, odasında ağlıyor.

Cavidan'ın anut bir gururu vardır. Teessürlerini, infiallerini gizleyebilmeyi bir meziyet sayardı. Fakat işin nihayetinde o da bir kadın değil miydi? Elbet, onun da ıstırapları olacaktı, yalnız kaldığı vakit o da ötekiler gibi göz yaşlarından teselli bekleyecekti. Fakat biraz evvel gözlerindeki o iki büyük yaş damlasını görünceye kadar onun ağlaması ihtimalini düşünmemiştim. İhtimal, beni bir zamandan beri karımı üzmeğe sevkeden gizli, anlaşılmasız inadın içinde onu böyle teessürsüz ve çok kuvvetli zannetmenin de bir tesiri vardı.

Bu iki damla gözyaşı beni yalnız bu geceki ispirto sarhoşluğundan uyandırmadı... öyle sanıyorum ki, daha uzun, daha ağır bir uykudan uyandım. Aylardan beri kendimi sevk-i tabiîlerime, kalbimin anlaşılmasız hareketlerine bırakmıştım. Bir sarhoş gibi düşünmeden yaşıyor, içimden ne gelirse onu yapıyordum... İşte biraz evvelki vaka, beni bu daha uzun ve daha ağır uykudan uyandırdı: di. Çirkin ve hazin hakikatim olanca çıplaklığı ve acı-lığıyla gördüğüm nadir uyanıklık saatlerimden birindeydim... Ne oluyorum, ne yapıyorum ve daha ehemmiyetlisi nereye doğru gidiyordum?...

Hakikati saklamağa lüzum yok... Evim, ocağım yıkılıyor... Vakıa cephe hâlâ yerinde... Görünüşte hâlâ sakın ve güzel... Fakat temeller çürüdü, bütün gizli istinatgahlar yıkıldı. Bu bina, yıkılmak için vakaların kuvvetli rüzgârını bekliyor... Ben, bir aralık yükseldim; renkli aydınlıklarım bir zaman yıldızlar gibi yüksek, güzel göründü... Fakat en sefil bir aciz içinde eski karanlık toprağıma düşmem gecikmedi... Yeni hayatım bir zaman bana bir füsün gibi göründü. Cavidan'la birbirimizi sevdiğimize vehmettik... O bendeki sanatkârı takdir ediyordu, ben ondaki yüksek, zarif, muhteşem kadına hayrandım... Fakat ruhlarımız daima birbirine yabancı kalmağa mahkûmdu... Benim zevkim, rikkatim, hüznüm, neşem onunkinden başkaydı... O kadar çok seviştığımızı, o kadar iyi anlaştığımızı söylerken birbirinin istediğini söylemek, istediği gibi görünmek mecburiyetinde olan iki teklifli misafire benzi-yorduk.

Bu defa İzmir'e döndüğümüz vakit komedyadan yorulmuştuk. Ben, artık hastalığımı biliyordum. Aramızdaki ruh ve hayat ayrılıklarını gizlemeğe kudretimiz kalmıyordu. Hiç şüphesiz, manasız ihtilâflar, kavgalar çıktı. Aylarca birbirimizle konuşmadık. Yalnız, yabancıların yanında birbirimizin yüzüne baktık. Beyhude birbirimizi incitmektense bu, daha iyi değil miydi? Hem bu dargınlık benim için son bir tecrübe olacaktı: «Ayrılık, aşkları büyütür, hasta olanları büsbütün öldü-Bu dargınlık bir

ihtiyarî ayrılığa benzeyecek... Her şey çaresiz surette ölmüş, sönmüş değilse bizi yeniden birbirimizin kollarına atacak.» diye düşünüyordum. Böyle olmadı. Lâmia, bende bazı delillerin «sabit fikirleri »ne benzeyen bir şey oldu... Aklımdan çıkmıyor, gözümünden gitmiyordu.

Artık vara, yoğa kızan titiz, haşin, gürültücü bir adam olmağa başlamıştım. Cavidan'a karşı hiç sebepsiz gizli, boğuk kinlerim vardı.

Zevahiri muhafaza etmeğe, kendimi dürüst, muntazam bir adam göstermeğe de artık gayret etmiyordum. Yine yavaş yavaş sefahatlere, çapkınlıklara kendimi vermeğe başlamıştım. Bir gün olmayacak insanlarla delicesine kumar oynuyor, bir başka gün en âdi kadınların peşine takılıyor, zaman zaman barlara, çalgılı meyhanelere dadanıyordum... Ne sukut!... Ne sukut!...

Yalnız, bir gece yaptıklarım ne kadar düştüğümü göstermeğe kâfi... Böyle uygunsuz yerlerde tanıdığım üç beş sefih ile barlardan birindeydik... Mütemadiyen içiyor, gülüyor, alay ediyorduk...

Bir aralık çalgı susmuştu. Birdenbire aklımdan delice bir şey geçti. Sallanarak yerimden kalktım, çalgıcılardan birinin kemanını alarak çalmağa başladım. Sarhoşlar birbirine giriyor, «bravo» sesleri, el şakırtılarına, bardak, tabak gürültülerine karışıyor, yan çıplak kadınlar haykırarak etrafımı alıyorlardı.

Çaldığım parçalardan birinin en güzel bir yerinde kemanı elimden bıraktım.

«Kesme... Daha... daha...» diye bağınıyorlardı. Kanıdan çıkarken onları işitmiyordum. Kulağımda dayımın tâ çocukluğundan, ilk gençliğimden gelen ağır sesi titriyordu : «Kerizci, nihayet kerizci oldun ha!»

Demek birçok hayallerden, ümitlerden, beyhude çırpınmalardan sonra bu hale düşmüştüm, öyle mi? Ben ki gönlüm istemediği vakit en sevdiklerimin hatırı için bile keman çalmayı zül saymış, daima reddetmişim... İhtimal, dayımın dediği çıkacak... Nihayet, pek sefil bir kerizci olacağım... Yahut babam gibi ben de...

Biraz evvel soyunurken kararlar veriyor, onları tutacağıma yeminler ediyordum.

Cavidan'la tekrar barışmağa gayret etmek beyhude bir üzüntü olacak... Bu, vakalardan, suitefehhümlerden doğmuş bir ihtilâf değil ki...

Benimle Cavidan'ı birbirimize bağlayan duygular, bağlar, ölü bir vücudun azalan gibi çürüyor, dağılıyor, inhilâl ediyor...

25 Nisan, Nişantaşı

Bugün öğleden sonra bahçede dolaşıyordum. Kapının önünde bir araba durdu. Kendi kendime : «Eyvah... dedim, bugün karımın kabul günü... Şimdi misafirler bastıracak... Bir alay zevzeğe kafa sallamak, çene çalmak lâzım gelecek...»

Kapıyı açmağa giden hizmetçiye : «Beni soran olursa sokağa gittiğimi söylersin.» dedim, bahçenin arka tarafını dolaştım.

Burada metruk bahçıvan odası yanında bir kameriye var... Etrafını sarmaşıklar, hanımeli dallan sarmış, üstüne ihtiyar bir dut ağacı sık yapraklı dallarını uzat-nnş...

Kendi kendime : «Burasının kapalı bir odadan farkı yok, dedim, misafirleri gidinceye kadar hıfzolurum.»

Kameriyenin kink tahta kanapesi üstüne boylu boyunca uzandım. Üstümdeki dalların içinde serçeler uçuyor, yağmurla dolu yapraklardan arasına yüzüme, ellerime su damlaları dökülüyordu.

İki saatten beri bu vaziyette yatıyordum. Kulağıma birdenbire gürültülü bir erkek kahkahası geldi.

Hemen yerimden fırladım: «Eyvah, dedim, misafirler bahçeye çıktılar... Bu tarafa gelirlerse iş fena...»

Sarmaşıklar arasından dışarı baktım. Namık Behçet Beydi... Tanımadığım bir kadınla yedi sekiz yaşındaki kızının fotoğrafını almak için bahçeye çıkmıştı. Cavi-dan da onlarla beraberdi.

Namık : «O tarafta güneş var... Olmaz... Burada çıkaralım.» diyor, bulunduğu tarafı gösteriyordu.

Hiddetle : «Ah, maskara, dedim, her aksilik buna vergi...»

Daha beriye gelirse beni mutlaka görecektirdi... Gürültü etmemeğe çalışarak sarmaşıkları araladım, yandaki bahçıvan odasına girdim.

Biraz sonra sesleri kesilmişti. Artık, çıkmağa hazırlanıyordum, fakat bu defa Namık Behçet'in sesini daha yakında işittim :

«Bu kameriye ne güzel şey, Cavidan Hanım, diyordu, âdeta bir bahar yuvası... Birkaç dakika burada oturmama müsaade ederseniz bana en büyük ikramı edeceksiniz...»

Karım : «Nasıl isterseniz Namık Bey.» dedi, vaprak-lar hışırdamağa başladı.

Cavidan'la misafirin kameriyeye girdiğini gördüm.

Namık, kırık kanapevi göstererek :

— Burada bir parçacık oturamaz mıyız? dedi. Karım cevap verdi:

— Yağmurdan oturulacak hali kalmamış ki... Hem burası çok rutubetli...

— Rutubetli, fakat fevkalâde şairane... Bahçenin bu kısmı bakımsız kalmış... Sizi tenkid için söylüyorum zannetmeyiniz... Bilâkis bu, daha güzel... Adeta bir miniminicik tabîî koru gibi...

Namık, uzun olduğu kadar da budala ve şairane tasvirlerle girişiyordu. Bulunduğum yerde esniyor : «Ne fena, beni uyutacak!» diye söyleniyordum. Artık onları dinlemiyordum. Mutfağın yıkık bacasına yuva kurmağa uğraşan kırlangıçları seyrediyordum. Bir aralık Cavi-dan'm sesi dikkatimi çekti. Bu seste mahzun bir şikâyet ahengi vardı. İstemeden dinlemeğe başladım.

— Hayatımın böyle olacağını tahmin etmemiştim. Gerçi size içyüzümden bahsetmek doğru değil... Fakat halimizi yabancılar bile hissetmeğe başladı. Siz, fazla olarak akrabamsmız... Kenan'ın sanatı beni aldatmıştı... «Bu kadar yüksek bir sanatkârın elbette çok yüksek bir kalbi, çok başka bir insanlığı olacak!» diyordum... Ben, bu ümitle hayatımı...

Cavidan, gittikçe artan bir hararetle sözlerine devam ediyor, hayatımızın bütün gizli sefaletlerini bu budala Namık Behçet'e söylüyordu.

Bu, bana evvelâ biraz acı gelmişti. Kendi kendime düşünmeğe başladım : «Benim bildiğim Cavidan çok mağrur bir kadındı... Nasıl oluyor da bunları söylüyor? Hele Namık Behçet gibi bir budalaya... Demek ki, onu budala telâkki etmiyor... Hayatının

bu kadar mahrem sırlarını bu kadar açık söyleyebilmek için demek ki, ona bir kıymet veriyor... - Sakın Cavidan, bu Namık Behçet'i...»

Düşüncemin bu noktasında birdenbire durdum. Karımı bu mahremiyete sevkeden sebebi mutlaka keşfetmek istiyor, hiç bir tavrını, sesini hiç bir ihtizazını kaçırmamağa çalışıyordum.

Onlar gittikten sonra tekrar kameriyeye döndüm,

başımı ellerimin içine alarak uzun uzun düşündüm ve kararımı verdim...

Kanmm yatak odasında hafif hafif bir gece kandili yanıyordu. Cavidan, yatmağa hazırlanıyor, aynanın karşısında saçlarını çözüyordu. Beni oda kapısında görünce hafif bir hayret feryadı kopardı.

Kollarımı kapıya dayadım, ağır ağır başımı sallayarak :

— Bu ne hazin şey, Cavidan, dedim, beni yatak odamızın kapısında görünce bir yabancı, bir gece hırsız görmüş gibi oldun... Gayriihtiyarî bir hareketle boynunu, saçlarını kapamak istedin... Halbuki benim bu odaya gelmemden daha tabîî ne olur?... Sen de benim gibi düşünmüyor musun? Bu hazin, hem de çok hazin bir şey değil mi Cavidan?...

Karım, kendini toplamıştı. Çehresi yavaş yavaş eski vakur sükûnunu buluyor, dikkatle yüzüme, halime bakarak ne istediğimi anlamağa çalışıyordu.

Büyük karar, bana bir melek sükûn ve tevekkülü vermişti. İçimde telâştan, tereddütten eser yoktu. Yalnız söyleyişime biraz ağırlık, sesime belli belirsiz bir ihtizaz veren derin bir hüznü duyuyordum.

— 3ir parça içeri girmeme müsaade eder mislin Cavidan? diye sordum.

Doğrudan doğruya cevap vermedi, hafifçe kaşlarını çatarak :

— Ne istediğinizi anlayabilir miyim Kenan Bey? dedi.

Kapının yanındaki sandalyeye oturmıştım : «Senin saadetini Cavidan, dedim, yemin ederim ki, şimdi bandan başka bir şey düşünmüyorum... Kırdığım hayatını yeniden tamir etmek... Sana ettiğim fenalıklara artık bir nihayet vermek...»

Sesim öyle ağır bir hüznle titriyordu ki, Cavidan da samimiyetimden şüphe etmedi.

Fakat bu kanaat, onda hırçın bir isyan uyandırıyor, biraz evvelki sahte sükûnunu kaybettiriyordu :

— Beni bu kadar olsun anladığınıza teşekkür ederim... Fakat müsaadenizle ben de size bir şey söyleyeyim... Bazı şeyler öyle fena kırılır ki, hiç bir suretle tamiri kabil olmaz.

Hafifçe elimi kaldırarak Cavidan'm sözünü kestim, acı bir gülümseme ile :

— Müsaade et... Biliyorum, Cavidan, dedim, sözle, yeminle, teminatla, yalvarma ile bu felâkete nihayet verilemeyeceğini ben de biliyorum... O kadar çocuk değilim...

Bu gece sana kati bir deva getiriyorum, Cavidan!..

Karım, sık sık gözlerini açıp kapayarak yüzüme bakıyor, ne söyleyeceğimi anlamadığı halde titremeğe başlıyordu.

— Bugün sen, kameriyede Namık Behçet Beyle konuşurken, ben pek yakımdaydım... Oradaki mutfığın bir köşesinde... Sözlerinizin bir kısmını işittim. Bu sözlerim, Cavidan'a bir kamçı gibi tesir etti, şiddetle başını kaldırdı. Mağrur, istihfakâr bir bakışla :

— Ne kibar bir hareket, Kenan Bey, dedi, bu asıl tecessüsünüz size acaba hangi büyük hakikati keşfettirdi?...

Ben, yine o hüznü sükûnla devam ettim :

— Sana ettiğim fenalığı tamir etmek çaresini keşfettim Cavidan. Bir şeyden çok korkuyordum... Her şeye rağmen beni bir parça sevmen... Bu takdirde müeb-beden bedbaht olabilirdin... Halbuki şimdi artık eminim... Bir başkasıyla mesut olabilirsiniz. Yeniden bir yuva yapabilirsiniz... Gençsin, güzelsin, birçok meziyetlerin var... Niçin benim gibi alil, sönük, fena, zavallı bir adamla hayatını çürüteceksin,.. Ben, bitkin bir adamım Cavidan... Mevcudiyetim bir güzel sestem ibaret... Şimdi artık o da sustu... Geçmeyecek bir ruh hastalığıyla malûlüm... Bu hastalık aydan aya, günden güne daha kuvvetle bastırıyor... Belki bu ayrılık, benim için de iyi olur... Artık ne istediğimi anlıyorsun, değil mi? Seni olsun kurtarmak ümidi benim için son teselli olacaktır.

Cavidan bir alçak iskemleye oturmuş, başını ellerinin içine almıştı. Yüzü hiç görünmüyor, gece kandilinin hafif aydınlığı dağınık saçlarında titriyordu. Yavaş yavaş yanma gittim. Bir çocuk kandırır gibi tatlı okşayıcı bir sesle :

— Rız oluyorsun değil mi Cavidan? dedim. Saçlarını okşamak, ellerini öperek yalvarmak istiyordum. Karımın omuzları hafif bir hıçkırıkla sarsıldı:

— Peki, Kenan... Nasıl istersen? dedi.

Artık bir şey söylemeğe cesaret edemedim. Karanlık sofaya çıktığım vakit bir dakika duvara dayanıp durdum. Yeni ölmüş bir hastanın odasından çıkmış gibiydim...

20 Temmuz

Bugün tünelde doktor Vedat'a tesadüf ettim. Arkadaşım beni görünce hayret etti:

— Ne garip tesadüf Kenan, dedi, ben seni, İzmir'e gitti diye işitmişim... Demek hâlâ buradasın...

— Yakında gideceğim... Fakat her halde İzmir'den başka bir yere, diye cevap verdim.

Vedat, yüzüme baktı, bir şey söylemek istiyordu. Fakat nedense vazgeçti. Her zamanki lakayt, şakacı tav-rıyla :

— Her halde serin bir yer intihap etmeni tavsiye ederim, dedi, bu sene, yaz, cehennemden bir numune...

Benim bir sene bu aylarda, Romanya'ya yolum düştü... ah, ne güzel azizim... Tasavvur edemezsin... Tünel onun yanında hiç kalır...

Ben güldüm:

— Bu ne güzel teşbih Vedat, dedim.

O, tünelin serin, râtp havasını koklayarak cevap verdi:

— Bana sorarsan bu sıcak yaz günlerinde İstanbul' un tünelden nefis sayfiyesi yoktur... Elimde olsa seferleri tatil ederim... İki baştan kapılan açarım... Fakir fukara serinlesin... Billahi ne parka benzer, ne Göksu'ya, ne Çamlıca'ya... Bu serin karanlık içinde bir aşağı bir yukarı piyasa etmek ne hoş olacak... Hâlâ da işim bitmedi... Yanm saat evvel hastaneden çıktım... Şimdi muayenehaneme koşuyorum... Sen nereye?... Elimle müphem bir işaret yaptım :

— Hiç... Şöyle dolaşmağa... Biraz hava almağa... Tünelden çıkan kalabalığa karışmıştık... Vedat, beni

kolumdan tuttu. Caddenin karanlıktan yeni kurtulan gözlerimize ihtizaz ediyor gibi görünen çiğ aydınlığına doğru elini uzatarak:

— Dolaşacak havayı ne güzel intihap ettin Kenan, dedi, sana bir şey teklif edeceğim... Haydi, bugün ben de ipe un sereyim... Geçen gün Bomonti taraflarında yeni açılmış bir bahçe keşfettim... Daha ayak alışmadığı için kimseler gelmiyor... Fakat cennetten bir köşe azizim... Öyle serin ki... Seninle bir iki bira içer, vakit geçiririz. Ne dersin?

— Peki, amma, biraz evvel hastalarından bahsediyordun.

— Adam, sen de... Çok şükür, hastalarımın içinde bir gün beklemekle ölecek yok... Razı oluyorsun değil mi? Bak, zaten yakında aynacağız... Bir nevi veda olur. Karımdan ayrıldıktan sonra çok yumuşak huylu, uy-
sal bir adam oldum. Çocuk gibi nereye çekerlerse gidiyorum.

— Peki, gidelim, dedim.

— Maamafih, iki dakikalık bir işimiz var... Muayenehaneme uğrayacağız... Bir yerden bir haber bekliyorum da... Sen, beni kapıda beklersin... Çıkmamla inmem bir olacak...

— Peki güzel... Sana tabiiim Vedat...

Üç beş dakika yürüdükten sonra Vedat'ın muayenehanesine geldik... Arkadaşım:

— Sen yorulma, şimdi geliyorum... diye süratle merdivenlerden çıktı.

Kapının içindeki dar, loş koridorda dolaşıyor, bir fotoğraf atelyesinin resimlerini seyrederek Vedat'ı bekliyordum... Birkaç dakika sonra arkadaşım merdivenin üst başından bana seslendi:

— Kenan, bir parça yukarı çıkmanı rica ederim... Fevkalâde bir iş çıktı... Bir parça beni bekleyeceksin...

Ben :

— Seni rahatsız etmeyeyim... Ziyanı yok... Bir başka gün gideriz... Bana izin ver, diye cevap verdim.

Vedat, merdivenin yarısına kadar inmişti. Israr ediyordu :

— îmkân yok... Yarım saat kadar bekleme odamda oturursun... işim belki bu kadar bile sürmez...

Nâçar, yukarı çıktım. Vedat, beni bekleme odasına aldı, deniz tarafından iyice rüzgâr alan pencerelerini açıyor, bana kahve ısmarlıyor, sigara veriyor, önüme resimli mecmualar yığıyordu.

— Bir zamandan beri boğazımı tedavi ettiğim bir küçük çocuk... iki günde bir evlerine gidiyordum... Bugün annesi buraya getirmiş... Biraz sonra gidecekler... Vedat, beni yalnız bırakarak yandaki kapıdan muayene odasına geçmişti. Mecmuaları masanın üstüne bı-

raktım, kollarımı pencereye dayayarak, dalgın dalgın Boğaz'ı seyretmeğe başladım. Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyorum. Fakat Vedat'ın işi uzuyordu. Bu durgun ve yorgun yaz manzarasının karşısında uyumuş, kalmıştım.

Birdenbire odada bir hafif gürültü oldu, masa üstündeki resimli mecmualardan bir kısmı yere kaydı. Başımı çevirdim. Üç dört yaşlarında minimini bir bebek gördüm. Muayene odasının aralık kapısından buraya girmiş, masa örtüsünün ucunu çekerek kâğıtları yere düşürmüştü. Yaptığından kendi de korkuyor, yan yan bana bakarak kaçmağa hazırlanıyordu.

Ürkütmemeğe çalışarak yanma gittim, miniminiyi çıplak bileğinden tutarak :

— Zıyanı yok kıızım, sana resimleri vereyim mi?
dedim.

Sarı, kıvrıcık başını önüne eğerek yüzünü saklıyor, hiç ses çıkarmıyordu. Kollarından tutarak kucağıma almak istedim. Maksudımı hissederek yere çömeldi, bir eliyle masanın eteğine sarıldı. O vakit ben de yere, yanma oturdum, yavaşça çenesini tutarak yüzünü yüzüme kaldırdım... Bu. ince, nazık çehreli, koyu mavi gözlü, ürkek bir çocuktı... Hâlâ sesi çıkmıyor, titreyen gözleriyle yüzüme bakıyordu.

Tekrar kucağıma aldığım zaman hırçınlaşmadı. Pencerenin yanındaki kanapeye oturduk. Ona mecmualar-daki resimleri göstermeğe başladım. Çabucak bana alışmıştı. Fakat hiç ağzını açmıyordu.

Kendi kendime :

— Vedat'ın bahsettiği küçük hasta bu olacak diyor, yüzüne baktıkça hiç sebepsiz mahzunlaştığımı hissediyordum.

Bu çehre, bu gözler bende silik bir eski hâtıra tesiri yapıyordu.

Bu dalgınlıktan beni Vedat'ın kuvvetli sesi uyandırdı. Arkadaşım, birdenbire kapıyı açarak: «Mebrure!» diye seslendi.

Bizi başbaşa görünce :

— Orada mı fettean? Ne çabuk ahbap oldunuz? dedi.

Vedat, memnun bir tebessümle bize doğru geliyordu. Fakat birdenbire odanın ortasında durdu. Fevkalâde ehemmiyetli bir şey hatırlamış gibi elini alnına vurarak :

— Ben, ne kadar kafasız oldum... Şimdi seni görünce hatırladım... Ayol, siz birbirinizi tanıyorsunuz, dedi.

Şaşkın şaşkın, ayağa kalktım :

— Kim... Kimi... Ne diyorsunuz Vedat! diye söyleniyordum. Arkadaşım, cevap vermedi, süratle muayene odasına dönerek kapıyı açtı:

— Misafirim eski bir bildiğiniz Lâmia Hanım... Bestekâr Hüseyin Kenan...

Görüşmek istemez misiniz? -

Kapının şimdi bana daha derin ve karanlık görünen çerçevesinde siyah çarşafı, narın bir kadın gölgesi belirdi. Bu siyahlıklar içinde evvelâ onun alnındaki sarı saçlarla, yeşil gözlerinin rengi gözüme çarptı. Çocuğu, bu bir saniye içinde birdenbire kendi çocuğum olan küçük kıızı kollarımdan bırakmıyor, bir adım atmağa, bir kelime söylemeğe kuvvet bulamıyordum.

Öyle sanıyorum ki, bu şaşkınlığım uzun sürmedi. Vedat'ın sesi bende kuvvetli bir müdafaa sevk-i tabiîsi uyandırdı. Nasıl kendimi tuttum, perişanlığımı belli etmeden

ona bakmağa, ilk sözleri o kadar sükûnetle söylemeğe muvaffak oldum, hâlâ anlamıyorum.

— Kütahya'da senden arasına bahsediyordum Kenan, Lâmia Hanım, tzmir bağlarında bir zaman komşuluk ettiğinizi, orada birçok defalar senin kemanını dinlediğini, hatta bir iki konuştuğunuzu söylüyordu... Deminden beri sen burada oturuyorsun, biz içeride konuşuyoruz da, birbirinizi tanıdığınız aklıma gelmiyor...

Vedat, daldan dala atlayarak mütemadiyen söylüyordu. Ben... köşede biraz karanlığa gelen bir kanapede dizlerimin üstünde, Mebrure ile, Lâmia, kapının yanında bir sandalyenin ucuna ilişmiş oturuyorduk. Yavaş yavaş aydınlığa alışan gözler gibi korka korka ona bakmağa başlıyordum. Kınalı Yapıncak, hafif çilli yüzünün gülümsemesiyle, titreye titreye bakan süzgün, yeşil gözleriyle, geniş alnına düşen ince saç kıvrımlarıyla karşımda duruyordu. Halbuki onu gördüğüme hâlâ içim inanmıyor, kendimi bir rüya içinde sanıyordum.

Göz göze bakmağa cesaret edemeyerek birbirimize manasız, renksiz merasim sözleri söyledik.

Duvardaki asma saat beşi çaldı. Lâmia, bu işareti bekliyormuş gibi birdenbire yerinden kalktı:

— Vapur vakti geldi efendim... Müsaadenizle gideyim, dedi. Vedat'la uzun uzadıya ilâçlardan, reçetelerden bahsettiler. Arkadaşım, çocuğun birkaç güne kadar bir şeyi kalmayacağını temin ediyordu.

Ben, hâlâ kucağımda Mebrure ile köşede oturuyor, İhtiyatsız bir hareket, bir söz, bir bakışla derdimi meydana çıkarmaktan korkuyordum...

Lâmia, küçük kızı almak için bana doğru bir adım attı:

Vedat, şakacı tavrıyla :

— Haspa ne çabuk alıştı, dedi, bak Kenan, sana evvelden haber vereyim... Mebrure, benim nişanlımdır... Sakın onu ayartayım filân deme... Külahları değişiriz...

Küçüğün saçlarını öpmek için eğiliyordum. Cesaret edemedim. Yalnız elimle başını okşadım. Lâmia, yüzüme bakmadan :

— Allahaismarladık beyefendi... Tekrar görüştüğümüze memnun oldum, dedi.

I

Cevap vermeğe değil, kısa bir teşekkür kelimesi söylemeğe bile kudretim yoktu.

Allahtan Vedat, söze karıştı. Lâmia'yı teşyi ederken : Bir iki güne kadar Beylerbeyi'ne halama uğrayacağım, diyordu, geldiğim vakit haber gönderirim... Mebrure'yi artık orada görürüm, olmaz mı? Hem halam size darılıyor... Komşu olduğumuz halde hemen hiç onu ziyaret etmiyorsunuz...

Vedat, epeyce zaman dışarıda kalmıştı. Odaya döndüğü vakit memnun ve müşfik bir tebessümle Lâmia' dan bahse başladı:

— Ne melek gibi nazlı, mazlum kadıncağız... Sonra, sade görünüşü altında ruhunun öyle incelikleri var ki, hayret ediyorum... Ne derlerse desinler... Dünyada ıstırap kadar iyi mürebbi olmuyor... Haydi Kenan, kâfi derecede vakit kaybettik. Hemen yürüyelim.

Lâmîa'yı görmek için hiç ümidim yoktu... Onu bir başka dünyada yaşıyor sanıyordum... Ona bir gün, ummadığım bir yerde tesadüf etmek ihtimali aklıma gelince, «mümkün değil, derdim, ben, bu dakikaya tahammül edemem...»

Bugün Kınalı Yapıncak'la göz göze geldiğim, birdenbire kucağında çocuğumu bulduğum vakit, şaşkınlıktan başka bir şey duymamıştım. Sonra, onunla karşı karşıya bulunduğum dakikalarda sırrımı meydana vermek korkusu kalbimi âdeta bir mengene içinde sıkıyordu. Fakat biraz sonra kendimi Vedat'la beraber o serin ve تنها gazino bahçesinde bulduğum vakit gönlümde derin bir neşe uyanmağa başladı. Bu neşe, bir sarhoşluk gibi dakikadan dakikaya artıyordu; aylardan beri kaybolmuş yaşamak zevkimi yeniden bütün kuvvetiyle buluyordum.

Söz arasında Vedat'tan Lâmia'ya dair birçok malû-

mat aldım. Ayrılacağımız vakit arkadaşım, ne zaman yola çıkacağımı sordu.

Gülerek cevap verdim:

— Biliyorsun ki, gideceğim yer bile muayyen değil... Öyle bir fikir ve arzum var...

Fakat ne zaman? Bunu vukuata bıraktım...

Vakit geç. Uyumak istemiyorum. Bu kadar mesut bir geceyi uyku ile geçirmek günah değil mi? Lâmia'yı tekrar buldum... O eski yaz aşkının Kınalı Yapıncak'ta ihtimal, birkaç ay, hatta belki daha yakın bir günde... Ah, ne güzel... Hayattan beyhude yere ümidimi kesmiştim...

17 Ağustos

Sıcak bir yaz günü... Bağlar öğle güneşinin kamaştırıcı ziyaları altında göz alabildiğine uzanıp gidiyor... Karşiki kayalar madenlere mahsus parıltılarla yanıyor...

Su birikintilerinin üstünde dumanlar tütüyor... Kuleler pencerelerini kapamış...

Artık, müebbeden benim olan Kınalı Yapıncak'ımla beraber kuyu başındayım.

Aşkımızın en eski mahremi kalan Kerem yine ağır ağır dönüyor. Mebrure, dört sene evvel Fikret'le Semîha'nın yattığı salıncakta uyuyor, hâlâ kapalı tuttuğu minimini elinde ezilmiş bir üzüm salkımı var... Bir bağ mahsulü olduğu için mi acaba? Kızım üzümü çok seviyor. Kuş yavruları gibi üzümünden başka bir şey yemiyor...

Bilekleri, boynu, yüzü kıvrırcık saçları hep üzüme bulanmış... Kızımı öptüğüm vakit dudaklarım yapışıyor, yanakları üzüm kokusu, üzüm tadı veriyor...

Mebrure, biraz evvel Kerem'in vefakâr omuzunda kuyunun etrafını dolaşıyordu.

Şimdi, artık yorgun düştü. Sular, serin çağlıtlarla mermer havuza dökülüyordu.

Lâmîa, yanımda, başı omuzuma dayalı, kollan boynumda kilitli...

Dudaklarında, yarı kapalı yeşil gözlerinde gülümseyen bir rüya var... Çitlembiklerin gölgesi çilli yanaklarında oynuyor...

Yavaşça havuza uzanıyorum, suların içinden bir salkım üzüm alıyorum... Islak parmaklarımdan yüzüne birkaç damla su serpiliyor. Kınalı Yapıncak, ürkmüş bir çocuk titremesiyle uyanıyor, gülümseyerek gözlerimin içine bakıyor...

Salkımı dudaklarına uzatıyorum :

— Evlenir evlenmez niçin mutlaka İzmir'e, Bozka-ka'ya geldiğimizi şimdi anladın mı Kınalı Yapıncak? diyorum, başka yerde bu güzel yaz aşkını bu kadar derin duymamıza imkân yoktu.

Lâmîa, beni o kadar iyi anlıyor ki, cevap vermeğe lüzum görmüyor, sade derin derin yüzüme bakıyor. Ben, gönlümden geçen şeyleri karmakarışık söylemeğe devam ediyorum :

— Geçen sene de buradaydım, Kınalı Yapıncak... Sen geçen yaz buraların halini görmeliydin... Hiç bir sonbahar, senin yokluğun kadar buraları harap etmemişti... Bozyaka'nın çölden farkı yoktu... Güneşler daha sabahtan yorgun doğuyor, aylar ölü yüzleri gibi sararı-yordu... Ne bağlarda koku, ne ağaçlarda renk kalmıştı... Gündüz, güneşlerin içinde tozlu yollarda dolaşıyor, çalılarla, kuru otlarla dolu çukurlarda yatıyor, akşam üstleri vücudum bitkin, yüzüm, elbiselerim toz, toprak içinde eve dönüyordum... Ayrıldığımız o yağmurlu geceyi ' £ _ hatırlıyor musun Kınalı Yapıncak?... Bağımızın yanında [birbirimizden ayrılmıştık... Sen çitin üstünden atlamış, yavaş yavaş ağlayarak uzaklaşıyordun... Bahçenizin karanlığı içinde sarı saçlarının bir hafif aydınlık gibi söndüğünü görüyordum... Ya seni tekrar bulmasaydım Kınalı Yapıncak, ya böyle... *

İstiğraka benzeyen bir uyuşuk tahayyülden beni bir araba gürültüsü uyandırdı. Titreyerek ayağa kalktım, yola doğru yürümeğe başladım. Arabanın içinde Lâmia'nın siyah çarşafını gördüğüm vakit kalbim birdenbire burkuldu. Biraz evvel beni en çılgın hülyalara sevkeden o güzel ümidimi hiç şüphesiz kaybediyordum. Lâmia'nın rengi sapsarıydı, arabacıya para vermek için çantasını açarken elleri titriyordu.

Onu gördüğüm zaman söylemek için hazırlanmış sözlerim vardı. Fakat bir şey söylemeğe değil, arabadan inmesine yardım etmeğe bile kuvvet bulamadım. Biraz evvel onu beklediğim ağaç altına doğru yürümeğe başladı.

İlk sözü o söyledi. Çantasının zinciriyle oynuyor, başını yana çevirerek tâ uzaklara, Marmara'ya, Adalar'a bakıyordu.

— İlk iki mektubunuza cevap veremediğim için beni mazur görüyorsunuz, değil mi efendim?... Artık görüşmemiz pek doğru olamazdı... Üçüncü mektubunuzdan pek fazla üzüldüğünüzü anladım. Bundan başka bana ehemmiyetli şeyler söyleyeceğinizi yazıyordunuz... Bunun için emrinizi yaptım efendim... Buraya geldim...

Lâmîa, hemen hemen eski sadedil Kınalı Yapıncak, Bozyaka bağlarındaki nazlı, mazlum, müşfik kız çocuğu idi. Fakat buna rağmen öyle anlaşılmaz, tahlil edilmez bir hali vardı ki, bütün cesaretimi kırıyordu. Ona söyleyecek kelime bulamıyordum. Halbuki biraz evvel vücudunun bütün ağırlığı omuzlarımda, nefesini dudaklarımda hissettiğim hayalî Lâ-mia'ya neler söylüyordum. Gönlüm nasıl coşup taşıyordu. Sözlerinde ümidimi kıracak bir şey mi vardı? O da değil... Hem iki mektubuma cevap vermediği halde üçüncüsünde arzuma razı olması, benimle görüşmeğe gelmesi iyi alâmet değil miydi?

Evet, görünüşte ümitsizliğe düşmek için hiç bir sebep yoktu. Bütün bunları kendi kendime merak ediyordum. Fakat ne çare ki, mantık başka, his başka... Uğrayacağım mağlûbiyetin ateşi şimdiden yüreğime düşmüş gibi kesik kesik söylemeğe başladım. Bütün acılarımı, hicranlarımı anlattım... Fakat sesime, sözlerime istediğim harareti

bir türlü veremiyordum. Vücudumdaki soğuk ürperme geçmiyor, kelimelerim dudaklarımda donuyor, sözlerim birer âdi yalana benziyordu.

Beyhude yere onun gözlerinde biraz hayal, bir parça rikkat ve merhamet arıyordum. Lâmia, cevap vermiyor, hâlâ uzaklara bakarak sükûnet içinde dinliyordu, içimdeki o geçmek bilmeyen, kelimelerimi dudaklarımda donan râşenin sebebini yavaş yavaş anlamağa başlıyordum. Lâmia, beni anlamıyordu. Ruhlarımız artık birbirine yabancıydı. Onda bir parça infial ve kin görsem sevinecektim... Çünkü bu, onun hatırladığına, o eski yaz hülyasının hâlâ sönmediğine delâlet edecekti.

Vaktiyle İzmir'de idam edilen bir caninin son muhakemesinde hazır bulunmuştum. Mahkeme heyeti karar vermeğe giderken suçluya dikkat ediyordum. Bu, hayattan bir türlü ümidini kesemeyen bir genç adamdı. Heyet, bir cenaze alayı takip eder gibi meşum bir ağırlıkla avdet etti. Salonda nefes bile işitilmiyordu. Tekrar genç suçluya bakmıştım, hâlâ ümit ederek ayağa kalkıyordu. Fakat reisin söz söylemeğe hazırlanan dudaklarına bakınca birdenbire ümidi kesildi. Bu genç adam, öleceğine o saniye kanaat getirmişti.

Son sözümü söylemiştim. Yalvarır gibi uzanan ellerim titriyordu. Aramızda kısa bir sükût hüküm sürdü.

Lâmia, cevap vereceği vakit gözlerimi kapadım, gülümse-meğe çalışarak:

— Hacet yok... dedim.

Vücuduma muhtarip bir yorgunluk çökmüştü. Lâmia, gitmek üzere ayağa kalkıyordu... Son bir ümitle:

— Lâmia Hanım, dedim, kalbinizde eski günlerden küçük bir iz de mi kalmadı?...

Kınalı Yapıncak, dudaklarının ucunda acı gülümseme ile yüzüme baktı ve içini çekti:

— Biz, birbirimizi sevmiyorduk ki, Kenan Bey, dedi, o bir geçici yaz rüyası, biraz ince bir gönül eğlencesinden başka bir şey miydi? Onun kalple ne alâkası vardı?!..

Başımı önüme eğdim, cevap vermedim. Lâmia caddede bekleyen arabaya doğru yürümeğe başlamıştı. Başını çevirip baktı, «Allahâısmarladık.» dediğini işittim.

12 Eylül

Akşam karanlığı içinde bir ağaca dayanmış, duruyordum. İskeleden çıkan son vapur yolcuları arasında Vedat'ı gördüğüm vakit, hızlı hızlı yürümeğe başladım. Süratle yanından geçiyordum. Kolumdan çekti, «Hayrola Kenan! Nereye koşuyorsun?» dedi. Onu yeni görmüş gibi sahte bir hayretle :

— Sen misin doktor, dedim. Vapura. Aman, beni tutma. .

Arkadaşım gülmeğe başladı:

— Beyhude yoruluyorsun, dedi. Son vapur gitti... Bu sefer de sahte bir teessüfle ellerimi birbirine vurdum :

— Etme Allahaşkma... Vah vah... İstanbul'a kayıkla geçmek lâzım gelecek... Ben, bir zamandan beri denizden korkmağa başladım... Fakat ne çare...

— Burada ne işin vardı?

— Babası ölen bir arkadaşımı ziyarete gelmiştim... — Arkadaşın nerede oturuyor?

— Şuralarda bir yerde... Mahallelerinin ismini bilmiyorum ki... Fakat uzakça...

Kayık bulabilirim, değil mi?

— Mutlaka geçmeğe mecbur musun? İşin var mı?

— Hayır, işim yok... Fakat geçmem lâzım... Geceyi sokakta geçiremem ki... Buralarda otel filân da yoktur... O cenaze evine dönmekse mümkün değil... Binaenaleyh kayıktan başka çare yok...

— Bilâkis azizim... Bende misafir kalırsın... Senin le güzel bir gece geçiririz... Hazır mehtap da var...

— Nasıl, sen burada mısın?

— Kendi evim değil amma, öyle sayılır. Birkaç günden beri Beylerbeyi'ndeyim...

— Öyle mi?

— Maamafih, sana söyledim ya...

— Ne vakit?

— Evvelsi gün muayenehanede... Hatta halamın köşkündeki mehtap hakkında sana şairane bir tasvir bile yapmıştım.

Aynı sahte hayretle:

— Hatırlamıyorum, dedim.

Eskiden Vedat'la ayda, yılda -bir görüşüyorduk. Hemen men resmî bir ahbaplık. Son aylarda münasebetimizi samimileştirmek için bütün kuvvetimle uğraşmış, birbirimizi hemen her gün görmek için birçok rabitalar icat etmiştim.

Arkadaşım, devam ediyordu :

— Bu tesadüf çok iyi oldu Kenan... İstersen seninle biraz da mehtapta dolaşırız. *. Sevincimi gizlemek, bir taşkınlık etmemek için dudaklarımı ısıyor:

— Bilmem amma... Sizi rahatsız etmekten korkuyorum.

Bu komedyayı hazırlamak için ne kadar üzülp yo-rulmuştum. Dün akşam da Vedat'ı aynı yerde beklemiştim. Arkadaşım çıkmayınca gece kayıkla İstanbul'a dönmeğe mecbur olmuşum. Vedat'ın halası hafif meyilli bir yokuşun başında, büyük bahçeli bir köşkte oturuyordu. Demir parmaklıklı bir kapıdan gireceğimiz vakit arkadaşım beyaz boyalı bir küçük ev gösterdi:

— Lâmia Hanım burada oturur, dedi.

Lâkaydane:

— Öyle mi?... Pek güzel, dedim. İçeri girdik... Vedat'ın halası yaşlı bir hanımefendi idi. Beni çok iyi kabul etti.

Yemekten sonra arkadaşım beni' mehtapta gezdirmek istiyordu. Yorgunluğumu bahane ederek reddettim, bahçede hanımefendi ile oturmayı tercih ettiğimi söyledim...

Sözü öyle bir maceraya sevketmiştim ki, hanımefendi, musikiden bahsetmeğe başladı:

— Ah, Kenan Beyefendi... Sizin kemanınız fevkalâde bir şeymiş, dedi...

Vedat, meyasane başını salladı:

— Daha doğrusu, öyleydi hala, fakat maatteessüf bıraktı... Artık çalmıyor...

— Niçin?...

— Kenan anlaşılmaz ki... Sonra, başka sebepler de var...

İhtiyar hanımefendi, bu sebeplerin ne olduğunu sormadı. Sade müteessir bir tavırla başını salladı. Vedat, bir zaman evvel meçhul ihtilâflar neticesinde karımdan ayrıldığımı ona söylemiş olacaktı.

Ben, bilâkis şen bir çehreyle :

— Bu gece arzunuzu yerine getirmeyi çok isterdim hanımefendi, dedim, bahusus böyle mehtaplı zamanlarda keman çalmak benim için de bir zevk oluyor... Evde bir keman olsaydı.

Vedat, hemen yerinden fırladı:

— Yaşa Kenan, dedi, sen istedikten sonra ben kemanı icadederim... Komşumuz Nusret Paşalarda bir keman var zannediyorum, değil mi hala?...

Yanın saat sonra yukarıda, pencereleri mehtaba doğru açılmış bir salonda kemana başlıyordum. Evvelâ, kalbimde ve parmaklarımda tereddüde, korkuya benzeyen bir ağırlık vardı. Hafifçe gözlerimi kapadım, karşıdaki beyaz, küçük evi tahayyül ettim. Mebrure, kıvrıcık başını annesinin dizine koyarak uyumuş... Lâmia, büyük bir lambanın sarı saçlarına bir ziya hafifliği veren ışıği altında, o bitip tükenmek bilmeyen elişlerinden birine dalmış... Dışarıdaki mehtaplı, geceden gelen bu keman sesini tanıdı... Kızının başını yavaşça minderin üstüne bırakıyor... Açık pencereye doğru geliyor... Artık söylemek, bir zaman evvel dilimin anlatmağa muvaffak olamadığı büyük aşkı kemanın lisanıyla söylemek lâzım... Musiki, yavaş yavaş ümitsiz bir feryat olmağa başlıyor... Yüzümü karanlığa çeviriyorum, gözlerimden kemanımın üstüne yaşlar akıyor... Şimdi çaldığım parça, Lâmia'nın bir gece, başını piyanoya dayayarak ağlaya ağlaya dinlediği parça... Eminim ki, bu dakikada o, yine benimle beraber ağlıyor... Artık birbirimizi bulduk, değil mi Kınalı Yapıncak? Seni tekrar gördüğüm vakit, artık bana yabancı gibi bakmayacaksın, bu büyük aşka artık «dudaklarımızın ve gönlümüzün biraz ince bir eğlencesi.» demeğe cesaret edemeyeceksin, değil mi?

21 Eylül

Son ümidim de söndü. Her şey bitti.

O gecenin sabahı ona bir uzun mektup yazmıştım. öyle umuyordum ki, Lâmia, bana mutlaka iyi bir cevap verecek. Günler geçiyor, cevap gelmiyordu. Fakat, bu son ümidi bir türlü kalbimden çıkaramıyordum...

Bugün bir bahane ile Vedat'a uğradım. Arkadaşım muayene odasında bir hasta ile meşguldü. Sekiz, on dakika sonra yanıma geldi. Hem mahzun, hem memnun bir hali vardı.

— Biliyor musun Kenan, dedi, bazı saatlerde insan, mesleğine düşman oluyor... çalışmak bir işkence halini alıyor...

— Evet, dedim, hele insanın bir ıstırapı olursa... Vedat, şiddetle başını sallayarak reddetti:

— Hayır... Meyus insan için çalışmak bazen deva oluyor... Fakat hayatta bazı nadir saadet ve sevinç saatleri var... Mesutsun... Bu saadeti daha iyi tatmak için etrafındaki insanları da mesut görmek istiyorsun... Halbuki çaresiz bir dertle karşılaşıyorsun... Meselâ, biraz evvel muayenehanemden çıkan genç gibi mutlaka ölçmeğe mahkûm bir hasta senden şifa istemeğe geliyor... Hakikaten doktorluk fena meslek...

Dikkatle yüzüne baktım :

— Sende bir fevkalâdelik var Vedat, dedim, yoksa âşık mı oldun?...

Bunu sadece lâkırdı olsun diye söylemişim. Arkadaşım, hafifçe kızardı.

Lüzumundan fazla asabi ve mü-teheyyiç bir kahkahayla gülerek :

— Adam, sen de... Söylediğin şeye bak, dedi. Fazla ısrar etmedim : «Gençlik bu...

Niçin olmasın?»

dedikten sonra sözü değiştirdim, başka şeylerden bahsetmeğe başladım.

Vedat, beni dinlemiyor, asabi adımlarla odanın içinde dolaşıyordu. Nihayet önümde durdu :

— Sana bir şey söyleyeceğim Kenan, dedi, ben bir delilik ediyorum...

Evleniyorum...

Uyanık, şen, alaycı, cesur Vedat, kabahatli bir mektep çocuğuna dönmüştü. Mahcup bir saffetle anlatmağa başladı, şu bir kelimesini bile artık unutmama imkân olmayan sözleri söyledi:

— Artık söylememde bir beis yok... Çünkü iş ka-tileşti... Kiminle evleniyorum, biliyor musun?... Tanıdıklarından biri... Hani izmir'de tanıdığın hanım... Lâmia Hanım... Bu izdivaç, aile arasında fazla dedikodu yapacak... Çünkü eski kocası yakın akrabamdan... Fakat bu, biraz da zarurî... Hemen hemen bir vicdan meselesi... Lâmia Hanımın ayrılmasına ben sebep olmuşum... Münasebetsiz bir dedikoduya uğramıştık... Yemin ederim ki, aramızda hiç bir şey yoktu... Dışarıların dedikodusunu bilirsin... Fakat kalbimde bir şey yoktu dersem yalan olur Kenan... Her türlü fena ihtirastan âri bir şefkat... istersen buna bir aşk da diyebiliriz... Fakat gizli, tahlil edilmemiş bir aşk... Daha kocasından ilk ayrıldığı zaman, Kütahya'da ona evlenmemizi teklif etmişim... Yani vazifemi yapmışım... Fakat razı olmamıştı, istanbul'a geldiği zaman da öyle inat etti... Bunu bir türlü izah edemiyordum... Beni beğenmiyor değildi... Hatta bilakis... Artık saklanmağa lüzum kalmadı... Bilakis onda bazı gizlenmeyen alâmetleri bile görüyordum... Fakat bütün bunlara rağmen reddediyor, karım olmak istemiyordu. Sebep olmak üzere hiç değişmeyen şu sözleri söylüyordu: «Biliyorsunuz ki, benim eski bir sergüzeştim var... Bu, âdeta bir uzun hastalık oldu. Bugün artık hiç bir acı çekmiyorum... Tamamıyla iyi oldum sanıyorum... Fakat ya değilse... Ya bu hastalık geçme-diyse, bir gün birdenbire nüksederse nasıl olur? Pek çok meziyetleriniz var... Bunlara rağmen hayatınızı biçare

1

bir kadına vermek mürüvvetinden çekinmiyor sunuz. Bunlara karşı o kadın size temiz bir bağ vermezse, sizi lâıyk olduğunuz kadar sevmezse yazık olmaz mı? Bu hastalığın tamamıyla geçtiğinden, sizi sevdiğimden emin olmadıktan sonra teklifinizi kabul edemeyeceğim...» Görüyorsun ya Kenan... Bulmadın, ne temiz bir mahlûk... Halamda kaldığımız gecenin sabahıydı... Evden çıktığımız vakit, bir hastayı ziyaret bahanesiyle senden ayrıldım. Sen, iskeleye indin. Ben, yandaki dar sokaktan تنها bir meydanlığa saptım... Lâmia Hanımın, bu saatlerde tavsiyem üzerine çocuğuna güneş banyosu yaptırdığını biliyordum. Yine orada idi. Konuşmağa başladık. Serden bahsettim:

— Kemanı kimin çaldığını tabî anladınız, dedim.

— Evet... Tanımamak mümkün mü?

Ben, devam ettim:

— Sabaha kadar bu keman sesi kulağımdan gitmedi. Musikiye karşı fazla hassas değilim... Fakat ne hâlet-i ruhiyede olduğumu biliyorsunuz... Onun için bana fazla tesir etti... Hâlâ muvaffık bir cevap vermeyecek misiniz, Lâmia Hanım?

Yine her zamanki gibi tereddütle yüzüme bakmasını, meyus bir eda ile :

«Hastalığımın nüksetmeyeceğinden emin değilim.» demesini bekliyordum. Fakat bu sefer Lâmia böyle yapmadı, başını önüne eğerek sükût etti. Bu hal, bana garip bir cesaret verdi, ilk defa olarak elini tuttum. Bu, hemen hemen gayriihtiyarî olmuştu. Ürkecek, darılacak sanıyordum. Fakat Lâmia, elini geri çekmedi, dolu gözlerini yüzüme kaldırdı. Bu sözler, bu bakış her zamankinden başka idi: «Vedat Bey, diyordu, beni hâlâ istiyorsanız, artık size cevap verebilirim... Hastalığım geçti... Bundan eminim. Eğer geçmeseydi bugün de mutlaka nüksetmiş olurdu... Eski sergüzeştten içimde hiç bir iz kalmamış...»

Bir mehtaplı yaz gecesinden uzak bir keman sesinden doğan bu genç kız sevdası beş sene sonra yine aynı hisler içinde sönmüştü.

2 Aralık

Bu sabah, havayı bir bahar günü gibi taze ve ılık görünce, sevindim. İstanbul'daki son günümü boş geçir-meyecek, kızımı bir kere daha görebilecektim. Onlar şimdi Hisar ile Bebek arasında bir yalıda oturuyorlar. Açık ve sıcak günlerde orta yaşlı bir kadın, Mebrure'yi Bebek bahçesine getiriyor.

Bu mevsimde bahçe çok tenha... Beyaz önlüklü dadıların gezmeğe getirdiği küçük çocuklarla kuru yaprakların arasına düşmüş yiyecek kırıntılarını toplamağa inen kuşlardan başka kimse yok...

Mebrure'yi bu çocukların arasında tesadüfen gördüğüm günden beri sık sık Bebek bahçesine geliyordum... Tenha köşelerden birinde bir kanapeye oturup yolunu bekliyordum... İkinciye doğru kızım, dadısının önünde kırmızı boyalı minimini arabanın içinde bebeklerini taşıyarak bahçeye geliyor...

Mebrure, ürkek tabiatlı bir çocuk... Birbirini kovalayan, ağaçlara tırmanan ve boğuşan çocuklara karışmağa cesaret edemiyor... Onlara uzaktan bakmakla eğleniyor. ...

Dadısı bazen öteki hizmetçilerle lâkırdıya dalıyor... Mebrure, oturduğum kanapeye yaklaşıyor... Hiç konuşmadığımız halde aramızda gizli bir ahbaplık var. Boyunun yetişemediği bir dal parçasını koparıp arabasına taktığım, minimini teneke kovasına kum doldurduğum vakit korka korka bana bakıp gülüyor. Hafifçe saçlarını okşuyorum.

Kızım, beni bir gün çocuk gibi ağlattı. Dadısı yine hizmetçilerin arasına karışmıştı. Mebrure, uzak bir köşede kumların üstüne oturmuş, o gün araba yerine getirdiği bir küçük beşik içinde bebeklerini sallıyordu. Yavaşça yanma gittim. O kadar meşguldü ki, beni görmedi. Mebrure, bir minimini anne ihtimamiyle çocuklarını uyutuyor, ince

sesiyle onlara benim Bozyaka'da kemanla çaldığım o eski ninniye, annesinin ninnisini söylüyordu.

Demek kızımı yetim olarak doğduğu zamandan beri her gece bu ninni ile uyutmuşlar. Bugün, bahçede fevkalâde bir hal gördüm. Çocuklarla dadılar bahçenin ortasına toplanmışlar, harareti bir şey münakaşa ediyorlardı. On iki yaşlarında bir kızın beni gösterdiğini farkettim. Bütün başlar döndü. Beni orada görmeğe alışan laubali tavırlı şişman bir Ermeni hizmetçi gülerek yanıma yaklaştı.

«Affedersiniz beyefendi, bir ricam var.» diyerek söze başladı. Dadılarla sekizer, onar yaşındaki çocuklar eğlence için bir güzellik müsabakası tertip etmişler... Müsabakaya girecek bebekleri bahçede kalan son çiçeklerle süslemişler... Fakat bir türlü dereceleri tâyin ede-miyorlarmış... Aralarında âdeta kavga çıkmış...

Hülâsa, beni hakem tayin etmek istiyorlar. Bunun için âdeta yalvarıyorlardı. Gülerek kabul ettim. Bebekleri birer birer önümden geçirmeğe başladılar. Bunlar dörder, beşer yaşında güzel güzel çocuklardı. Her birini kollarından tutup havaya kaldırıyor, sonra yere bırakıyordum.

Mebrure'nin sırası yaklaştığını hissettiğim vakit, bariz bir heyecana düştüm. Öyle sanıyordum ki, kızımın yüzünü yüzüme yaklaştırdığım vakit itidalimi muhafaza edemeyeceğim. Sırrımı meydana çıkaracak bir hareket yapacağım. Birbirinin aynı olan koyu mavi gözlerimiz

her şeyi söyleyecek... Bu, bana birdenbire «Siyah Yıldızlar»!, başkalarının içinde sevdiğini tanımamak için gözlerine mil çeken bedbaht şehzadeyi hatırlattı...

Kirpiklerimde toplanan yaşları boğmak için gözlerimi kapadım, kızıma son bir defa bakamadım...

Yarın İzmir'e hareket ediyorum. Oradan hiç durmadan Seydiköy'e gideceğim.

Yalnızlığa tahammülüm yok... Son ümidim kardeşim Afife'de... Hayatımız senelerden beri ayrı geçiyor... Fakat ne ziyarı var?... Mazimden bir o yadigâr kaldı...

Kar fırtınası içinde meşakkatli bir gece yolculuğundan sonra ocağının ateşine kavuşan bir insana benzeyeceğim. Kardeşim bana geçmişten, Tilkilik' teki fakir evimizden, annemden bahsederken gözlerimi kapayacağım... Kendimi tekrar o günlerin havası içinde bulacağım... Çocukluğumun mahzun ve vakur feragati yeniden içime süzülecek... Ondan sonra geçen senelerin beyhude ümitleri, mariz heyecanlar, hırçın ihtirasları içimden silinecek... Başımın içinde zaman hissi duracak... Bir şey duymayacağım, bhusus bir şey işitmeyeceğim... Bir ölü gibi emelsiz, ihtirassız, vakur ve mesut olacağım... Bu ruh sükûnunu şimdi yalnız kardeşimden bekliyorum... Dün akşamdan beri Seydiköy'deyim... Buraya geldiğim vakit ortalık kararmıştı.

Soğuk bir kış yağmuru yağıyordu.

Beni mağmum manzaralı bir çiftliğe götürdüler, yeni yanmış bir lambanın henüz karanlığı dağıtmadığı bir odaya aldılar. Pos bıyıklı, iri yarı bir adam, hatırımı sordu. Ürkek tavırlı çocuklar, dudaklarının ucuyla elimi öptüler. Bir şey söylemeğe cesaret, kuvvet bulamadan başlarını okşadım.

Bu odada, bu iri yapılı adam, yanıma yaklaşımdan çekinen çocuklar içinde kendimi yapayalnız buluyordum.

Biraz evvel durmadan yağan yağmurun altında geçtiğim kırlarda kendimi daha az yalnız hissetmişim.

Birbirimize söyleyecek söz bulamıyorduk. Eniştem beş yaşındaki en büyük kızına :

— Annen nerede kaldı? diye sordu. Çocuk, mahcup bir saffetle cevap verdi:

— Yeni entarisini giyiniyor...

Acı acı gülümsedim. Kardeşim beni kabul etmek için yeni entarisini giymeğe lüzum görüyor... ihtimal, bu vakitsiz misafire içinden canı bile sıkılıyor.

Kapı açıldı, içeriye çocukları gibi ürkek tavırlı, şişman bir ev kadını girdi. Utanır gibi bir halle yanıma geldi.

Buz gibi soğuğunu hissettiğim dudaklarımla alnından öptüm. Hepimiz birer ayrı köşede oturduk. Odada muztarip bir sükût hüküm sürüyordu. Günlerden beri sabırsızlıkla düşündüğüm şeyleri söylemeğe lüzum kalmamıştı. Bu şişman, lakayt yabancı dışarlık kadınının kardeşimle ne alâkası vardı? Onda hatta annemin mavi gözlerini bile artık bulamıyordum.

Söz söylediğim vakit, Afife, beni dinler gibi görünüyordu. Fakat zihni büsbütün başka şeylerle meşguldü. Çocuklarının münasebetsiz tavırlarına canı sıkılıyor, kaşıyla, gözüyle onları tehdit ediyordu.

Sonra, kocasının çorabındaki küçük deliği ayıplamamdan korktu. Terliğini giymesi için ona işaret etti. Nihayet oturduğum minderde unutulmuş bir lamba bezine gözü ilişti. Bana sigara veriyor gibi yaparak onu aldı, yavaşçacık minderin arkasına sakladı.

Sofraya oturduğumuz zaman :

— Artık ayıplamazsın ağabey... Ne yapalım, biz, köylü insanlarız, dedi.

Yemekten sonra beni hemen yatmak için temiz bir odaya çıkardılar. Ayrılacağımız vakit:

— Çok kalacak mısın ağabey, diye sordu. Fakat birdenbire bir pot kırmış gibi utandı:

— Sakın aklınıza bir şey gelmesin... Vallahi onv için değil... Başımızın üstünde yeriniz var, diye mazeret beyan etti.

— Hayır, dedim, geçerken uğradım... Bir iki kalacağım... Annemizin mezarını da ziyaret etmek istedim...

Annemiz!... Bu kelimeyi söylerken yüreğim kuş gibi çırpıyordu. Öyle sanıyorum ki, bu kelime bir mucize tesiri yapacak. Afife ile bir yatakta yattığımız günleri kardeşliğini uyandıracak... Hayır.

— Daha taş da yaptıramadık, dedi, ele güne karşı] pek de ayıp oluyor amma...

Verecek cevap bulamadım... Kardeşim «Allah rahatlık versin.» diyerek odadan çıktı.

SON